

การศึกษาเปรียบเทียบตติยปริวาสกับการรับเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาบาลี-สันสกฤต และพุทธศาสนศึกษา ภาควิชาภาษาตะวันออก
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2565
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A COMPARATIVE STUDY OF TITTHIYAPARIVĀSA AND ADMISSION TO THE
ORDINATION IN WAT PAH NANACHAT UBON RATCHATHANI PROVINCE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Pali-Sanskrit and Buddhist Studies

Department of Eastern Languages

FACULTY OF ARTS

Chulalongkorn University

Academic Year 2022

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาเปรียบเทียบสถิติปริวาสกับการรับเข้าอุปสมบท ในวัดป่าอานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี
โดย	พระมหาปริชา ทิวพัฒนานนท์
สาขาวิชา	ภาษาบาลี-สันสกฤต และพุทธศาสนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพรนุช ต้นศรีสุข

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเดช โชติอุดมพันธ์)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชานป์วิษข์ ทัดแก้ว)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพรนุช ต้นศรีสุข)	
.....	กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรมินท์ จารูวร)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.รท.บรรจบ บรรณรุจิ)	

ปริชา ทิวฑฒานนท : การศึกษาเปรียบเทียบตติยปริวาสกับการรับเข้าอุปสมบทในวัด
 ปานานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี. (A COMPARATIVE STUDY OF
 TITTHIYAPARIVĀSA AND ADMISSION TO THE ORDINATION IN WAT PAH
 NANACHAT UBON RATCHATHANI PROVINCE) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.สมพรนุช
 ต้นศรีสุข

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบตติยปริวาสใน
 พระไตรปิฎกกับการรับเข้าอุปสมบทในวัดปานานาชาติด้วยการศึกษาจากตัวบทและภาคสนาม ผล
 การศึกษาพบว่า ประเพณีทั้งสองมีความมุ่งหมายคัดกรองบุคคลนอกพุทธศาสนาที่มีความตั้งใจจริง
 เคารพศรัทธาในพระรัตนตรัย มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะอุปสมบทเป็นพระภิกษุ และสามารถ
 ปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตในคณะสงฆ์ เพื่อเป็นพระภิกษุตลอดชีวิต ในขณะที่เดียวกันก็เป็นโอกาสให้ผู้ขอ
 อุปสมบทได้ศึกษาหลักธรรมคำสอนและปรับตัวกับวิถีชีวิตของพระภิกษุด้วย ความแตกต่างสำคัญ
 คือบุคคลที่เข้ามาอุปสมบทในวัดปานานาชาติเป็นชาวต่างชาติซึ่งไม่คุ้นชินกับวัฒนธรรมพุทธศาสนา
 ไทย กระบวนการรับเข้ามีเป้าหมายเพื่อให้ความรู้และเคยชินกับการใช้ชีวิตตามแนวทางของวัดป่า
 ในไทยซึ่งต้องอยู่อย่างเรียบง่าย ภายใต้อาณัติของพระอาจารย์ จึงต้องใช้ระยะเวลาานกว่าตติย
 ปริวาสและไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของแต่ละบุคคล ขั้นตอนที่ซับซ้อนในวัดปานานาชาติ
 แสดงถึงการประยุกต์ประเพณีในพระไตรปิฎกและประเพณีไทยให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อ
 เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกวัฒนธรรมพุทธศาสนาที่ต้องการเข้ามาอุปสมบทได้ทดลองการใช้ชีวิต
 พระภิกษุในพุทธศาสนา เพื่อประโยชน์ของคณะสงฆ์และบุคคลที่ขออุปสมบทเอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 CHULALONGKORN UNIVERSITY

สาขาวิชา ภาษาบาลี-สันสกฤต และพุทธ ปลายมือชื่อนิสิต

ศาสนศึกษา

ปีการศึกษา 2565 ปลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6280025522 : MAJOR PALI-SANSKRIT AND BUDDHIST STUDIES

KEYWORD: Titthiyaparivāsa, Wat Pah Nanachat, Admission to ordination

Preecha Tiwattanon : A COMPARATIVE STUDY OF TITTHIYAPARIVĀSA AND ADMISSION TO THE ORDINATION IN WAT PAH NANACHAT UBON RATCHATHANI PROVINCE. Advisor: Asst. Prof. Sompornnuch Tansrisook, Ph.D.

The research aims to analyze and compare Titthiyaparivāsa, “probation for non-Buddhist,” in Buddhist canon and the admission to ordination at Wat Pah Nanachat from texts and fieldwork. It was found that both traditions similarly intend to screen non-Buddhist man determined, believing in the Three Jewels, qualified, and able to adjust to the monastic lifestyle to be a long-life monk. Furthermore, it is the opportunity for the man who requests the ordination to learn the Buddha’s teaching and the monastic life. The greatest difference between the two means of ordination is that the people who request the ordination in Wat Pah Nanachat are normally foreigners who are not acquainted with Thai Buddhism. In addition to the learning, this admission also aims to train foreigners in the lifestyle of forest monks, which is simple and under the instruction of the teachers. Therefore, it takes longer time than Titthiyaparivāsa and the amount of time is dependent on how long it takes the person to have the knowledge. The complex process of admission at Wat Pah Nanachat reflects the application of the canonical tradition to the present context for the people outside of Thai Buddhist culture who request the ordination to spend their life in Buddhist monasticism for the benefit of the monastic community and themselves.

Field of Study: Pali-Sanskrit and Buddhist Studies Student's Signature

Academic Year: 2022 Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์ และสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ดังนี้
 คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชานปวีชช์ ทัดแก้ว ประธาน
 กรรมการ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมพรนุช ตันศรีสุข อาจารย์ปรึกษาวิทยานิพนธ์, รองศาสตราจารย์ ดร.
 ประมินทร์ จารุวรรณ กรรมการ, และศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร. รท. บรรจบ บรรณรุจิ กรรมการ ที่ได้กรุณาแนะนำ
 ทางการทำวิจัย และปรับปรุงแก้ไขตั้งแต่เริ่มต้นจนเป็นรูปเล่มสำเร็จด้วยดี

คณาจารย์ในสาขาวิชาภาษาไทยเอเชียใต้ ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ ที่ได้สอนวิชาการ
 ต่างๆ, คณะเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย และสำนักงานวิทยทรัพยากร(หอสมุดกลาง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่
 ได้ช่วยเหลือค้นหาข้อมูล การจัดทำ iThesis และ EndNote

พระมหาประกาศิต อาจารย์ปาลี(แก้วทองเกตุ) วัดสร้อยทอง กรุงเทพฯ ที่เมตตาอนุเคราะห์ให้
 คำแนะนำเพื่อทำงานวิจัย, พระครูอุบลภาวนาวิเทศ (เอ็นนิง เกวลี) เจ้าอาวาสวัดปานานาชาติ อุบลราชธานี ที่
 เมตตาอนุเคราะห์ให้ผู้วิจัยได้พำนักเพื่อสำรวจ และสัมภาษณ์, พระครูวินัยธรไพฑูรย์ สีลสวโร ผู้ช่วยเจ้าอาวาส
 วัดหนองป่าพง อุบลราชธานี ที่เมตตาอนุเคราะห์ให้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ ขอข้อมูล, คณะพระภิกษุ สามเณร ผ้า
 ขาว และอุบาสก ในวัดปานานาชาติ ที่เมตตาอนุเคราะห์ให้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์

นางพัชรี พุกจิ้น ผู้เป็นโยมมารดา นางสาวกัลยา และ นางสาวเพ็ชรอัมพร ทิวพัฒนานนท์ ผู้เป็นโยม
 น้องสาว ที่ได้อุปถัมภ์ค่าเล่าเรียน, นายวัฒนา มวลศรีสุวรรณ ที่แนะนำให้รู้จักวัดปานานาชาติ, นายปิยมงคล
 โชติกเสถียร ที่อุปถัมภ์ค่าใช้จ่าย จัดหาหนังสือ และช่วยประสานงาน, นายกิตติพล มัญชุวิสิฐ ที่ช่วยแปลเอกสาร
 เป็นภาษาอังกฤษ, นางสาวเดือนเพ็ญ พงษ์ประเสริฐ ที่อุปถัมภ์คอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ และกระดาษ, นาย
 พีรยสิทธิ์ อุบลวัตร, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทิพรดา พูลสวัสดิ์ ที่ช่วยเหลือด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และ
 อุปกรณ์, นายแพทย์ราชิน ไพฑูรย์พร ที่ได้ถวายเป็นการรักษามาตลอด, นายภาวิช พิศาลสุพงศ์, นายพัฒน์ สดา
 วงศ์วิวัฒน์, นางสาวจิระปริยา กุลละวณิชย์, นางสาวดวงใจ แซ่แก้ว, นางณัฐนันท์ เตชะธรรมาทิพย์, นางสาวฐิตา
 รีย์ ชัยเจริญไมตรี, นางมาริสาวชิรปราการสกุล, และ ด.ช. ตินท์ สุริยภัทร ที่ได้อุปถัมภ์ด้านปัจจัย 4, และ
 คณะนิสิตบัณฑิตสาขาวิชาภาษาบาลี-สันสกฤต และพุทธศาสนศึกษา ที่ให้กำลังใจทุกรูป ทุกคน

ผู้วิจัยขออนุโมทนา ขอบพระคุณ และขอบคุณไว้ ณ ที่นี้

ปรีชา ทิวพัฒนานนท์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 แนวเหตุผล หรือสมมติฐาน	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
บทที่ 2 ตติยปริวาสในพระไตรปิฎกบาลี.....	10
2.1 ความหมายตามรูปศัพท์ของตติยปริวาส.....	10
2.1.1 คำว่า <i>ตติย</i>	10
2.1.2 คำว่า <i>ปริวาส</i>	12
2.2 ความเป็นมาของตติยปริวาส	12
2.2.1 ปัญหาจากนักบวชนอกศาสนาในคณะสงฆ์.....	12
2.2.1.1 การยึดถือพิธีและข้อวัตรปฏิบัติจนได้เปรียบกับพระพุทธเจ้า.....	13
2.2.1.2 การขออุปสมบทโดยมีเจตนาอื่นแอบแฝง	14

1) มาขออุปสมบทเพื่อชโยมอรรถธรรม	14
2) มาขออุปสมบทเพื่อเรียนไต่วาทะ	15
2.2.1.3 การมีมานะไต่เถียงกับพระอุปัชฌาย์	17
2.2.1.4 การลาสิกขาแล้วตั้งตนเป็นศัตรุกับคณะสงฆ์	19
2.2.1.5 การลาสิกขาแล้วกลับมาขออุปสมบทอีก	19
2.2.2 มูลเหตุการบัญญัติติตติยปริวาส	20
2.3 นักบวชที่ต้องประพฤติดิตติยปริวาสและที่ได้รับการยกเว้น	22
2.3.1 กลุ่มที่ต้องประพฤติดิตติยปริวาส	22
2.3.1.1 ปุรณะ กัสสปะ	22
2.3.1.2 มักขลิ โคศาล	23
2.3.1.3 นิครนถ์ นาฏบุตร	24
2.3.1.4 อชิตะ เกสกัมพล	26
2.3.1.5 ปกุธะ กัจจายนะ	27
2.3.1.6 สัญชัย เวลัฏฐบุตร	27
2.3.2 กลุ่มที่ได้รับการยกเว้น	29
2.3.2.1 ฤๅษี	29
2.3.2.2 ชฎิล	30
2.3.2.3 พระญาติ	31
2.3.3 ความแตกต่างระหว่างนักบวชที่ต้องประพฤติดิตติยปริวาสและที่ได้รับการยกเว้น	32
2.4 ขั้นตอนของติตติยปริวาส	33
2.4.1 การกล่าวคำขอถึงไตรสรณคมน์ 3 ครั้ง	34
2.4.2 การกล่าวคำขอประพฤติดิตติยปริวาส	36
2.4.3 การประพฤติวัตร 5 ข้อ	38
2.4.4 การพ้นจากการประพฤติดิตติยปริวาส	39

1) การพนันโดยไม่ต้องอยู่ประพฤติติตถิยปริวาส.....	39
2) การพนันของสามเณรผู้ประพฤติติตถิยปริวาส.....	40
2.5 ข้อวัตรติตถิยปริวาส	40
2.5.1 ไม่เข้าไปบิณฑบาตในหมู่บ้านเช้าหรือสายเกินไป	41
2.5.2 ไม่เป็นผู้มักเที่ยวคบหาผู้เป็นภัยต่อการประพฤติพรหมจรรย์	44
2.5.3 ขยันช่วยเหลือทำกิจต่างๆ ของคณะสงฆ์และเหล่าภิกษุ.....	47
1) การประพฤติวัตร 14 อย่าง.....	47
2) การช่วยทำกิจในโอกาสพิเศษ.....	48
3) การเสนาสนะ หรือ การก่อสร้างที่พักและสิ่งก่อสร้างที่จำเป็นแก่คณะสงฆ์	48
2.5.4 เอาใจใส่ศึกษาปริยัติ และปฏิบัติธัมมปฏิบัติ อธิจิตะ และอธิปัญญา	49
2.5.5 การแสดงทิวและศรัทธาพระรัตนตรัยอย่างแน่วแน่ให้ปรากฏเห็นได้.....	51
2.6 เจตนารมณ์ของการประพฤติติตถิยปริวาส	52
2.6.1 การคัดเลือกบุคคลที่มีความเคารพพระรัตนตรัยและเป้าหมายในพระศาสนา	52
2.6.2 การจัดทิวฐานะที่มาจากกรณียัตถิยธรรมในลัทธิศาสนาเดิม.....	53
2.6.3 การปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตของพระภิกษุในพุทธศาสนา	54
บทที่ 3 การรับเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี	55
3.1 พระภิกษุชาวต่างชาติในประเทศไทย.....	56
3.1.1 การอุปสมบทของชาวต่างชาติในวัดพุทธศาสนาในประเทศไทย	56
3.1.2 ประวัติวัดป่านานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี.....	60
3.1.3 เจ้าอาวาสวัดป่านานาชาติ.....	64
3.1.3.1 พระพรหมวชิรญาณ (2519-2520).....	64
3.1.3.2 พระอาจารย์ปภาภโร (2520-2521).....	76
3.1.3.3 พระอาจารย์ชากโร (2522-2526).....	76
3.1.3.4 พระราชโพธิวิเทศ (รืด ปสนโน) (2526-2539)	76

3.1.3.5 พระธรรมพัชรญาณมุนี (ณอน ชยสารโ) (2539-2545).....	78
3.1.3.6 พระเทพพัชรญาณมุนี วิ. (ฟิลลิป ญาณธมโม) (2545-2550)	80
3.1.3.7 พระครูอุบลภาวนาวิเทศ (เฮ็นนิง เกวลี) (2551- ปัจจุบัน)	81
3.2 ขั้นตอนการรับเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ.....	84
3.2.1 อุบาสก	84
3.2.2 ผ้าขาว	88
3.2.2.1 ธรรมเนียมการเป็นผ้าขาวในวัดป่าทางภาคอีสาน	88
3.2.2.2 ธรรมเนียมการบวชเป็นผ้าขาวในวัดป่านานาชาติ	93
3.2.3 สามเณร.....	95
3.3 วัตรปฏิบัติในวัดป่านานาชาติ	98
3.3.1 กิจวัตรประจำวันในวัดป่านานาชาติ	98
3.3.2 กตีกาสงฆ์ในวัดป่านานาชาติ.....	101
3.3.2.1 กตีกาสงฆ์ที่จัดเป็นสิกขาบทของพระภิกษุ	103
3.3.2.2 กตีกาสงฆ์ที่จัดเป็นวัตรของพระภิกษุ	106
3.3.2.3 กตีกาสงฆ์ที่เป็นวัตรเพื่อความเจริญในธรรม.....	109
3.4 เจตนารมณ์ของวัตรก่อนอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ	110
บทที่ 4 การศึกษาเปรียบเทียบตติยปริวาสและการรับเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ	112
4.1 เป้าหมาย	112
4.2 บุคคลที่ถูกกำหนดให้ประพฤติวัตร	121
4.3 วิธีการ	126
4.4 ความสำเร็จจากการกำหนดให้ประพฤติวัตร	129
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	135
5.1 บทสรุป	135
5.2 ข้อเสนอแนะ	138

บรรณานุกรม.....	140
ภาคผนวก.....	146
ภาคผนวก 1 การสัมภาษณ์บุคคล.....	147
1.1 ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่ 1 : พระเถระ, พระนวกะ ชาวต่างชาติ (Elder monks, new-ordained monks).....	147
1.1.1 คำถามที่จะสัมภาษณ์.....	147
1.1.2 วิธีการติดต่อและวิธีการเข้าถึง	147
1.1.3 วิธีการพิทักษ์สิทธิ ป้องกันความเสี่ยงและรักษาความลับของข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์	148
1.2 ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่ 2 สามเณร, ผู้ประพฤติวัตรก่อนอุปสมบท (ผ้าขาว) อุบาสก (novices and laymen).....	148
1.2.1 คำถามที่จะสัมภาษณ์.....	148
1.2.2 วิธีการติดต่อและวิธีการเข้าถึง	149
1.2.3 วิธีการพิทักษ์สิทธิ ป้องกันความเสี่ยงและรักษาความลับของข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์	149
1.3 หนังสือยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย (CONSENT TO PARTICIPATE IN RESEARCH)...	150
ภาคผนวก 2 ภาพจากวัดป่านานาชาติ.....	152
ภาคผนวก 3 กติกาสงฆ์วัดป่านานาชาติ.....	164
3.1 ข้อกติกาสงฆ์ในวัดหนองป่าพงและวัดป่านานาชาติ (พ.ศ. 2520).....	164
3.2 ข้อกติกาสงฆ์ในวัดป่านานาชาติ ฉบับล่าสุด.....	165
ประวัติผู้เขียน.....	169

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 เปรียบเทียบทิวทัศน์ เป้าหมาย และวัตรปฏิบัติของพระภิกษุกับนักบวชนอกศาสนา.....	32
ตารางที่ 2 เปรียบเทียบอุบาสกในการบวชนาคตามประเพณีไทยอีสาน กับในวัดป่านานาชาติ.....	86
ตารางที่ 3 เปรียบเทียบผ้าขาวล้านนา กับผ้าขาววัดป่านานาชาติ	94
ตารางที่ 4 เปรียบเทียบสามเณรในวัดเถรวาทไทยกับสามเณรในวัดป่านานาชาติ	96
ตารางที่ 5 เปรียบเทียบปัญหาที่เกิดจากนักบวชนอกศาสนากับชาวต่างชาติที่เข้ามาอุปสมบท	112
ตารางที่ 6 เปรียบเทียบจุดประสงค์การคัดกรองบุคคลในตติยปริวาสและวัดป่านานาชาติ.....	117
ตารางที่ 7 เปรียบเทียบตติยปริวาสกับการเตรียมอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ ตามประโยชน์ 10	117
ตารางที่ 8 เปรียบเทียบคุณสมบัตินักบวชนอกศาสนากับชาวต่างชาติที่ต้องอยู่ประพฤติวัตร	123
ตารางที่ 9 เปรียบเทียบขั้นตอนการประพฤติตติยปริวาสกับการเตรียมอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ	126
ตารางที่ 10 จำนวนพระภิกษุ สามเณร และผ้าขาวในวัดสาขาหนองป่าพงในต่างประเทศ (เม.ย. 2565).....	132

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประมาณ 600 ปีก่อนคริสตกาล มีคณิกนิกบวชที่มีความเชื่อ พอใจหลักปรัชญา การประพฤติพรต บำเพ็ญตบะ เป้าหมายสูงสุด และแนวทางปฏิบัติหลากหลาย ทั้งที่สอดคล้องกัน, โกล้เคียงกัน, และแตกต่างกันจนขัดแย้งกัน เมื่อพระพุทเจ้าทรงประกาศพระศาสนา มีกุลบุตรเข้ามาขอบรรพชาอุปสมบทเป็นพระภิกษุหลังจากได้ฟังธรรมเพื่อศึกษาพระธรรมคำสอนเป็นจำนวนมาก ในบรรดาคณะเหล่านั้น มีนิกบวชนอกศาสนาที่ได้ฟังธรรมหรือสนทนาธรรมกับพระองค์ด้วย ในระยะแรกพระพุทเจ้าทรงอนุญาตนิกบวชนอกศาสนาทุกรูปที่ขอบวชให้เป็นภิกษุ แต่ภายหลังเมื่อนิกบวชนอกศาสนาที่ไม่ประสงค์ดีเข้ามาเป็นพระภิกษุและสร้างปัญหาในคณะสงฆ์ พระพุทเจ้าจึงทรงกำหนดให้นิกบวชนอกศาสนาเหล่านี้ประพฤติวัตรเป็นเวลา 4 เดือนก่อนอุปสมบทเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนาวัตรดังกล่าวนี้เรียกว่า “ตติยปริวาส” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539f, พระไตรปิฎก เล่ม 8 ข้อ 86 หน้า 137)

ตติยปริวาส คือ การอยู่ประพฤติข้อวัตรของสามเณรผู้เคยเป็นนิกบวชนอกพุทธศาสนาที่มาขออุปสมบทตามพุทธบัญญัติ ให้คณะสงฆ์พิจารณาการให้อุปสมบทเป็นภิกษุ เป็นวัตรปฏิบัติอย่างหนึ่งในพุทธศาสนายุคพุทธกาล ปรากฏในพระสูตร 6 เรื่อง ได้แก่ มหาสีหนาทสูตร (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539g, พระไตรปิฎก เล่ม 9 ข้อ 405 หน้า 173-174) มหาปรินิพพานสูตร (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539h, พระไตรปิฎก เล่ม 10 ข้อ 215 หน้า 162-163), กุกกุรวตติกสูตร (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539k, พระไตรปิฎก เล่ม 13 ข้อ 78-82 หน้า 75-83), มาคัณขยสูตร (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539k, พระไตรปิฎก เล่ม 13 ข้อ 222 หน้า 259), อเจลกัสนสูตร (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539m, พระไตรปิฎก เล่ม 16 ข้อ 17 หน้า 29), สภยสูตร (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539u, พระไตรปิฎก เล่ม 25 ข้อ 553 หน้า 629) ตติยปริวาสเป็นวัตรปฏิบัติในพุทธกาลที่มีนิกบวชนอกศาสนาเข้ามาขอบวช ปัจจุบัน ไม่ปรากฏว่ามีตติยปริวาสถือปฏิบัติในพุทธศาสนา

ในประเทศไทย ที่วัดปานานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานีซึ่งมีชาวต่างชาติเข้ามาขออุปสมบท มีธรรมเนียมปฏิบัติซึ่งผู้ขออุปสมบทจะต้องเข้าสู่กระบวนการเตรียมอุปสมบท โดยดำรงตนเป็นอุบาสกผ้าขาวและสามเณรเป็นเวลานานหลายเดือน วัดปานานาชาติเป็นวัดสาขาที่ 19 ของวัดหนองป่าพง

ก่อตั้งโดยพระโพธิญาณเถร(ชา สุภทโท) เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง เมื่อปี พ.ศ. 2518 เป็นวัดที่มีพระภิกษุชาวต่างชาติ เช่น อังกฤษ อเมริกัน ออสเตรเลีย แคนาดา ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น มาจำพรรษาอยู่มิได้ขาด วัตถุประสงค์แรกเริ่มของพระโพธิญาณเถรที่ก่อตั้งวัดป่านานาชาติ คือ เพื่อเปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติเข้ามาศึกษาพระธรรมวินัย จนสามารถที่อุปสมบทเป็นพระภิกษุและปฏิบัติตามข้อวัตรสายวัดป่าได้ นอกจากนี้พระโพธิญาณเถรยังมุ่งหมายให้วัดป่านานาชาติ เป็นที่อบรมพระภิกษุชาวต่างชาติให้มีคุณสมบัติเป็นผู้นำสงฆ์และปกครองวัดด้วย ผู้ที่จะเข้ามาบวชที่วัดป่านานาชาติ ไม่ว่าจะอายุเท่าใดต้องปลงผม ครองผ้าขาว และบรรพชาเป็นสามเณรเพื่ออบรมปณิสัยให้เหมาะสมแก่สมณเพศ ก่อนที่จะบวชเป็นพระภิกษุ

การเตรียมอุปสมบทมีเป้าหมายเพื่อเปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติซึ่งมีวัฒนธรรมแตกต่างจากวัฒนธรรมไทยได้ใช้เวลาปรับตัว จนสามารถเป็นพระภิกษุที่ดี บวชได้นานสามารถปฏิบัติศาสนกิจช่วยเหลือแผ่พุทธศาสนาได้ ทำให้เห็นว่าเป็นวัตรปฏิบัติซึ่งสามารถเปรียบเทียบกับคติลัทธิปริวาสในสมัยพุทธกาลซึ่งพระพุทธเจ้าทรงมีเป้าหมายให้นักบวชนอกพุทธศาสนามีโอกาสปรับตัว ละวางทิฐิยอมรับคำสอนของพุทธศาสนา สามารถอยู่ร่วมกับคณะสงฆ์ ศึกษาหลักธรรมจนมีทิฐิตามหลักพุทธศาสนาจนคณะสงฆ์ยอมรับ เพื่อให้ให้นักบวชนอกศาสนาบวชเป็นภิกษุที่ปฏิบัติธรรมได้ตามหลักพุทธศาสนาตลอดชีวิต

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบคติลัทธิปริวาสกับการรับเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวคิดของวัตรปฏิบัติทั้งสองแบบ และเปรียบเทียบ ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าคติลัทธิปริวาสเป็นการอยู่ประพฤติวัตรที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติให้นักบวชนอกพุทธศาสนาปฏิบัติก่อนอุปสมบท เพื่อละวางทิฐิมานะ จนสามารถอยู่ร่วมกับคณะสงฆ์ ในขณะที่การรับบุคคลเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานีมีวัตรปฏิบัติเพื่อให้ชาวต่างชาติ และชาวไทยได้ปรับตัว รับการศึกษาอบรม และเปิดโอกาสให้คณะสงฆ์พิจารณาคัดเลือกบุคคลผู้พร้อมอุปสมบทเป็นภิกษุผู้สามารถอยู่ร่วมกับคณะสงฆ์ภายใต้ธรรมวินัยและธรรมเนียมข้อวัตรของวัดป่านานาชาติได้ ดังนั้น คติลัทธิปริวาส และการรับบุคคลเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติจึงมีลักษณะร่วมกันบางประการ แต่มีรายละเอียดของวัตรปฏิบัติที่แตกต่างกันซึ่งเป็นผลมาจากลักษณะทางศาสนาและภูมิหลังทางสังคมวัฒนธรรมของอินเดียโบราณและไทย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาแนวคิดคติลัทธิปริวาสในพระไตรปิฎก

2) เพื่อศึกษาการรับบุคคลเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติจังหวัดอุบลราชธานี

3) เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบแนวคิดตติยปริวาสกับการรับบุคคลเข้าอุปสมบทในวัดดังกล่าว

1.3 แนวเหตุผล หรือสมมติฐาน

ตติยปริวาสกับกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ เป็นวิธีการคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติพร้อมจะเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนา โดยเปิดโอกาสให้ผู้ขออุปสมบทที่มีปัญหาการปรับตัวด้านทฐิมานะ ได้ทดลองอยู่ร่วมประเพณีปฏิบัติร่วมกับคณะสงฆ์ ให้คณะสงฆ์ได้สังเกตการประพฤติปฏิบัติ สอบถามทัศนคติโดยใช้มิติคณะสงฆ์ทั้งหมดเห็นชอบ แทนการพิจารณาจากพระอุปัชฌาย์ผู้เดียวที่พิจารณาคณะสมบัตีก่อนนำให้คณะสงฆ์พิจารณาการอุปสมบทในช่วงเวลาน้อยเกินไป ชาวต่างชาติแม้จะไม่ใช่นักบวชนอกศาสนา แต่มีปัญหาด้านภาษา วัฒนธรรม อาหาร ภูมิประเทศและอากาศ วิถีชีวิตของพระภิกษุในวัดป่าที่แตกต่างจากความคุ้นเคยของชาวต่างชาติที่เป็นคฤหัสถ์ จึงต้องการเวลาปรับตัว รวมทั้งให้คณะสงฆ์ในวัดป่านานาชาติได้พิจารณา การศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบ ประเพณีทั้งสองมีสมมติฐานดังนี้

1) ตติยปริวาสเป็นแนวคิดที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติให้นักบวชนอกพุทธศาสนาปฏิบัติก่อนอุปสมบท เพื่อละวางทฐิมานะ จนสามารถอยู่ร่วมกับคณะสงฆ์ได้

2) การรับบุคคลเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี มีระเบียบปฏิบัติเพื่อให้ชาวต่างชาติและชาวไทยได้ปรับตัว ได้รับการศึกษาอบรม และเปิดโอกาสให้คณะสงฆ์ได้พิจารณา จนได้บุคคลผู้พร้อมอุปสมบทเป็นภิกษุผู้สามารถอยู่ร่วมกับคณะสงฆ์ได้ภายใต้ธรรมวินัยและธรรมเนียมข้อวัตรของวัดป่านานาชาติ

3) แนวคิดตติยปริวาสและการรับเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมีลักษณะร่วมกันบางประการ แต่มีรายละเอียดของวัตรปฏิบัติที่แตกต่างกันซึ่งเป็นผลมาจากลักษณะทางศาสนา และภูมิหลังทางวัฒนธรรมในสังคมของอินเดียโบราณ กับวัฒนธรรมไทยในปัจจุบันเป็นอย่างมาก

ทั้งตติยปริวาส และกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมีเป้าหมาย และวิธีการที่ทั้งเหมือนกัน และแตกต่างกันตามคณะบุคคล สภาพสังคม ยุคสมัยที่เปลี่ยนไปจากเมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้ายังทรงมีพระชนมายุ การปรับกระบวนการอุปสมบทเช่นนี้เป็นการปรับเพื่อให้เกิดคณะสงฆ์ที่ดีเป็นกำลังเผยแผ่พุทธศาสนาต่อไปเช่นกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1) ตัวบทศึกษาจากพระไตรปิฎกและอรรถกถาภาษาบาลีและภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2) ข้อมูลของวัดป่านานาชาติ มี 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 หนังสือประวัติและคำสอนของพระเถระชาวไทยที่เกี่ยวข้อง และของพระเถระชาวต่างชาติที่สำคัญในวัดป่านานาชาติทั้งที่เคยอยู่ในวัดหนองป่าพง และในวัดป่านานาชาติ ได้แก่ อุปลมณีซึ่งได้รวบรวมประวัติพระโพธิญาณเถร¹ (ชา สุภทโท) พร้อมธรรมเทศนา, ประวัติและปฏิบัติพระเทพวชิรญาณ² (เลี่ยม ฐิตธมโม), ธรรมปรากฏซึ่งเป็นชีวประวัติพระราชสุเมธาจารย์ (โรเบิร์ต สุมเอ)³, ประวัติพระโพธิญาณวิเทศ(รีด ปสนโน), ประวัติพระธรรมพัชรญาณมุนี(ฉอน ชยสาร), ประวัติพระเทพพัชรญาณมุนี(ฟิลลิป ญาณธมโม)

กลุ่มที่ 2 งานวิจัยตามทีระบุในข้อ 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัดป่านานาชาติตามที่ตั้งอ้างอิงในบรรณานุกรม

กลุ่มที่ 3 การเก็บข้อมูลที่วัดป่านานาชาติในระหว่างวันที่ 20-22 มีนาคม พ.ศ. 2565 ทั้งจากการลงพื้นที่สังเกต และสัมภาษณ์พระครูวินัยธรไพบูลย์ สีลสวโร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง พระครูอุบลภาวนาวิเทศ (เอ็นนิง เกวลี) เจ้าอาวาสวัดป่านานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี และคณะบุคคลในวัดป่านานาชาติ โดยเป็นอุบาสก 3 คน, ผ้าขาว 2 รูป, สามเณร 2 รูป, พระนวกะ 2 รูป, พระมัชฌิม 3 รูป, พระเถระ 2 รูป, และพระมหาเถระ 1 รูป ซึ่งมีทั้งผู้ผ่านการอุปสมบททั้งในวัดป่านานาชาติ และวัดสาขาในต่างประเทศ รวม 16 บุคคล

ในการเก็บข้อมูลที่วัดป่านานาชาติ ผู้วิจัยไม่ได้สัมภาษณ์แม่ออก อุบาสิกา และชาวบ้านรอบๆ วัดป่านานาชาติ เพราะตามธรรมเนียมในวัดป่านานาชาติ คณะบุคคลในวัดป่านานาชาติไม่สนทนากับ

¹ หลวงปู่ชา สุภทโท ได้รับสมณศักดิ์เป็นพระโพธิญาณเถร เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2516 ในงานวิจัยนี้ ต่อไปผู้วิจัยจะเรียกว่า หลวงปู่ชา

² เจ้าอาวาสวัดหนองป่าพงในปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2565 ดำรงสมณศักดิ์พระเทพวชิรญาณ ในงานวิจัยนี้ ต่อไปผู้วิจัยจะเรียกว่า หลวงพ่อเลี่ยม

³ ได้รับสมณศักดิ์ตั้งนี้ ปี พ.ศ. 2535 เป็นพระสุเมธาจารย์, ปี พ.ศ.2547 เป็นพระราชสุเมธาจารย์, ปี พ.ศ. 2562 เป็นพระเทพญาณวิเทศ และปี พ.ศ. 2563 เป็นพระพรหมวชิรญาณ

เพศตรงข้ามเกินความจำเป็น โดยเฉพาะพระอัครนาคซึ่งไม่ได้รับอนุญาตให้พูดคุยกับชาวบ้าน และไม่สามารถรับพระเคนสิ่งของจากชาวบ้านได้ด้วย เพราะอยู่ในระหว่างตรวจสอบพฤติกรรม

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

1) ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากพระไตรปิฎกและอรรถกถา ได้แก่ คณะนักบวชนอกพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ปัญหาที่เคยเกิดขึ้นระหว่างนักบวชนอกพุทธศาสนากับคณะสงฆ์ การบัญญัติตติยปริวาส ข้อวัตรปฏิบัติที่ต้องประพฤติ หลักเกณฑ์การให้อุปสมบทเมื่อประพฤติตติยปริวาส

2) ศึกษาข้อมูลของวัดป่านานาชาติจากหนังสือและงานวิจัยต่างๆ บันทึกสัมภาษณ์และสังเกตการณ์การอยู่ร่วมประพฤติของผู้ขออุปสมบทในวัดป่านานาชาติ ทั้งพระเถระ พระนวกะ ผู้เคยผ่านการประพฤติ สามเณร และอุบาสกผู้มุ่งชาวผู้กำลังอยู่ประพฤติวัตร ตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาและการอยู่ประพฤติของผู้ขออุปสมบทและการแก้ปัญหาของพระเถระที่ดูแล

3) เปรียบเทียบทั้งความแตกต่าง และความเหมือนของการบัญญัติตติยปริวาส และการรับเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ ทั้งด้านความเป็นอยู่ เช่น อาหาร ที่อยู่ ความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ตลอดจนการปรับตัวให้อยู่ร่วมกับคณะสงฆ์ไทยและชาวไทยได้ในวัดป่านานาชาติ

4) เรียบเรียงงานวิจัย

5) ทบทวนเพื่อปรับปรุงแก้ไข และเตรียมส่ง

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ งานวิจัยที่ศึกษาตติยปริวาส ซึ่งเป็นประเพณีสงฆ์ในพระวินัยปิฎก และงานวิจัยที่ศึกษาพระภิกษุชาวต่างชาติในประเทศไทย

งานวิจัยศึกษาปริวาสมีหลายเรื่องส่วนใหญ่เกี่ยวกับปริวาสซึ่งเป็นการออกจากอาบัติสังฆาทิเสส⁴ แต่ที่เกี่ยวข้องกับตติยปริวาสมี 2 เรื่อง ได้แก่ บทความเรื่องตติยปริวาส : วัตรปฏิบัติสำหรับคัดกรองคนต่างศาสนาก่อนบวชเป็นภิกษุ (2559) และ ดุษฎีนิพนธ์เรื่อง การศึกษาวิเคราะห์พุทธบัญญัติเกี่ยวกับนักบวชนอกศาสนา (2560) ของพระมหาประกาศิต อาจารย์ปาลี(แก้วทองเกต) ทั้งสองมีรายละเอียดดังนี้

⁴ หมายความว่า คำว่า ปริวาส ในหัวข้อที่ 2.1.2

บทความเรื่อง *ติตถียปริวาส : วัตรปฏิบัติสำหรับคัถกรองคนต่างศาสนาก่อนบวชเป็นภิกษุ* เป็นงานวิจัยที่ศึกษาความเป็นมาและขั้นตอนต่างๆของติตถียปริวาส พระมหาประกาศิตยังได้ศึกษาความคิด ความเชื่อ และวัตรปฏิบัติของนักบวชนอกศาสนากลุ่มต่างๆ ในสมัยนั้น เช่น ฤๅษี ชฎิล ปริพาชก ในระดับที่แยกได้ว่าเป็นนักบวชประเภทไหน มีกี่ประเภท เช่น ปริพาชกมี 2 ประเภท คือ ปริพาชกนุ่งผ้า และปริพาชกเปลือยกายที่เรียกว่า อเจลกะ และอาชีวก เป็นต้น พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติการอยู่ติตถียปริวาสสำหรับนักบวชเหล่านี้แตกต่างกัน มีทั้งที่ต้องประพฤติ และที่ได้รับการยกเว้น จากผลการศึกษา พระมหาประกาศิตสรุปว่าการบัญญัติติตถียปริวาสมีประโยชน์ทั้งแก่นักบวชนอกศาสนาผู้มาขอบวชได้มีเวลาปรับตัว ฝึกหัดให้มีความพร้อมเป็นพระภิกษุ แก่คณะสงฆ์และพระอุปัชฌาย์ให้มีความมั่นใจว่าผู้ผ่านการประพฤติวัตรเป็นผู้ต้องการบวชศึกษาธรรมวินัย ไม่ได้มาบวชเพราะมีวาระซ่อนเร้น และแก่อุบาสกอุบาสิกาผู้ถวายการอุปถัมภ์พระภิกษุรูปนั้นว่าเป็นผู้มุ่งประโยชน์ต่อพุทธศาสนา สาเหตุที่นักบวชประเภทเปลือยกายต้องประพฤติติตถียปริวาสเพราะมีวัตรเปลือยกาย และมีทิวทัศน์ที่จัดเป็นนอกรมมาที หรือ อภิริยาว่าที่ซึ่งขัดแย้งกับพุทธศาสนา แตกต่างจากฤๅษี (พระมหาประกาศิต แก้วทองเกต, 2559, หน้า 120-121), งานวิจัยนี้เป็นงานบุกเบิกศึกษาติตถียปริวาสเป็นครั้งแรกจากตัวบทในพระวินัย

คุณฉันทน์เรื่อง *การศึกษาวิเคราะห์พุทธบัญญัติเกี่ยวกับนักบวชนอกศาสนา* กล่าวถึงนักบวชนอกศาสนา ทิวทัศน์ชีวิต ข้อวัตรปฏิบัติ เครื่องนุ่งห่ม สถานที่อยู่ ความสัมพันธ์ระหว่างนักบวชนอกศาสนากับพุทธศาสนา ความคิดความเชื่อที่เหมือน หรือสอดคล้อง และแตกต่าง พุทธบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับนักบวชนอกศาสนา ทั้งติตถียปริวาส และพุทธบัญญัติอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับนักบวชนอกศาสนา ได้แก่ สิกขาบท หรือวัตรที่พระภิกษุพึงทำแก่นักบวชนอกศาสนา รวมทั้งวิธีปฏิบัติที่พระภิกษุสามเณรควรกระทำต่อนักบวชนอกศาสนาเมื่อต้องสัมผัสสัมพันธ์ พระมหาประกาศิตกล่าวถึงติตถียปริวาสในงานวิจัยซึ่งมีเนื้อหาเหมือนกับบทความข้างต้น กล่าวถึงสาเหตุการบัญญัติ วิธีการขอประพฤติติตถียปริวาส ข้อวัตรที่ผู้ประพฤติติตถียปริวาสควรประพฤติให้คณะสงฆ์พอใจให้อุปสมบท นักบวชที่ต้องอยู่ประพฤติ ประโยชน์ของการประพฤติ รวมทั้งพุทธบัญญัติเกี่ยวกับภิกษุผู้เข้าไปเป็นนักบวชนอกศาสนา

ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาพระภิกษุชาวต่างชาติในพุทธศาสนาไทย มีงานที่สำคัญได้แก่

งานวิจัยเรื่อง *ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดป่านานาชาติ อำเภอลำปาง จังหวัดอุบลราชธานี* ของคณินนิตย์ จันทบุตร และสุบรรณ จันทบุตร (2546) ได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของวัดป่านานาชาติ กำเนิดวัดป่านานาชาติ ลำดับเจ้าอาวาสวัดป่านานาชาติ แนวคิดรูปแบบในการปฏิบัติภารกิจ 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง, ด้านการศึกษา, ด้านการเผยแผ่, ด้านการสาธารณูปการ, ด้านการศึกษาสงเคราะห์, และด้านการสาธารณสงเคราะห์

ของวัดป่านานาชาติ และความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจ 6 ของวัดป่านานาชาติ โดยใช้ข้อมูลจากเอกสาร งานเขียนเกี่ยวกับประวัติ เช่น อุปถัมภ์ เป็นต้น รวมทั้งสัมภาษณ์พระธรรมพัชรญาณมุนี (ฉอน ชยสาร) ในสมัยที่ยังเป็นเจ้าอาวาสวัดป่านานาชาติ และอุบาสก อุบาสิกาคณะกรรมการวัดป่านานาชาติในช่วงที่วัดป่านานาชาติกำลังพัฒนาทำให้เห็นการเติบโตของวัดป่านานาชาติหลังจากที่หลวงปู่ชาและพระอาจารย์สุเมโธก่อตั้งและวางรากฐานไว้

งานวิจัยเรื่อง พระฝรั่งในไทย โดยพระธรรมศากยวงศ์วิสุทธิ์ (อนิลมาน ธมฺมสากิโย) ในสมัยที่ยังเป็นพระอาจารย์ธมฺมสากิโย ปี พ.ศ. 2548 มีการสำรวจข้อมูลพระภิกษุสามเณรที่เป็นกลุ่มชนเชื้อชาติผิวขาวมีถิ่นฐานอยู่ในยุโรป อเมริกา ออสเตรเลีย และนิวซีแลนด์ เรียกกันง่าย ๆ ว่า “พระฝรั่ง” ซึ่งอยู่ศึกษาปฏิบัติธรรมในไทย ช่วงปี พ.ศ. 2544-2547 และจากเอกสารข้อมูลต่างๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงจูงใจ ปัญหาอุปสรรคต่างๆ และเหตุผลในการเลือกวัดบวช และปัญหาอุปสรรคในการอยู่ปฏิบัติธรรมในไทย ตลอดถึงบทบาทหน้าที่ซึ่งเกี่ยวกับการเผยแผ่พุทธศาสนาของพระฝรั่งในไทย ผลการวิจัยพบว่า พระฝรั่งเห็นความทุกข์ของชีวิต และต้องการพ้นทุกข์ มีความเห็นว่าพุทธศาสนาคือทางพ้นทุกข์ เลือกลงประเทศไทยเพราะเห็นว่าพุทธศาสนาในไทยมีความบริสุทธิ์มากกว่าที่อื่น มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติธรรม เช่น วัดป่าที่เคร่งครัดวินัย มีรูปแบบการปฏิบัติที่ตรงตามคำสอนของพระพุทธเจ้า เมื่อเข้ามาอุปสมบทเป็นพระภิกษุแล้ว พระฝรั่งมุ่งปฏิบัติด้านสมาธิเป็นหลัก ไม่สนใจศึกษาปริยัติธรรม การอยู่ในไทยมีปัญหาเรื่องวีซ่า ส่วนบทบาทการเผยแผ่พุทธศาสนา พระฝรั่งก็ทำได้เช่นเดียวกับพระไทย โดยเฉพาะในต่างประเทศอาจทำหน้าที่ได้ดีกว่า เพราะมีความได้เปรียบด้านภาษา วัฒนธรรม และความรู้

วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต เรื่อง กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาสู่นานาชาติของวัดป่านานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี โดยณัฐพร สิงห์คำ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ปี พ.ศ. 2555 มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารด้านการจัดเรียงสาร และการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ ประสิทธิภาพของสื่อที่ใช้ในการเผยแผ่พุทธศาสนาสู่นานาชาติ ปัญหาและอุปสรรคของการเผยแผ่พุทธศาสนาสู่นานาชาติของวัดป่านานาชาติ โดยศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพจากเอกสาร หนังสือธรรมะที่ทางวัดป่านานาชาติเผยแผ่ และสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าอาวาส 1 รูป และพระภิกษุ 2 รูป อุบาสก อุบาสิกาทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาศึกษาปฏิบัติธรรมกับวัดป่านานาชาติ 14 คน ผลการศึกษาวิเคราะห์ผ่านระบบการสื่อสารเป็นหลัก โดยสรุปว่า เป็นการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจด้วยการใช้ภาษาที่ประชัน ยึดหลักทางวิทยาศาสตร์ เน้นที่คำสอนอธิบายตามหลวงปู่ชา ไม่พบปัญหาในการสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษสำหรับชาวต่างชาติ

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตเรื่อง แนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโลกตะวันตกของพระทินวัฒน์ สุขสง สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา ภาควิชาปรัชญา คณะศิลปศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี 2558 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางเผยแผ่พุทธศาสนาในสมัย พุทธกาล ในสังคมไทย และในโลกตะวันตก สถาปัตยกรรมปัจจุบัน และแนวทางการเผยแผ่พุทธศาสนา ในโลกตะวันตกอย่างเป็นทางการ ศึกษาด้านเอกสารจากพระไตรปิฎก คัมภีร์อรรถกถา งานเขียนของ นักวิชาการ และบทสัมภาษณ์จากที่ต่างๆ รวมทั้งเอกสารทางสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยได้ ศึกษาวิธีการสอนชาวต่างชาติของหลวงปู่ชา เป็นการแสดงธรรมเทศนาจากประสบการณ์จริง ใช้ภาษา ที่เข้าใจง่าย นำไปปฏิบัติได้ง่าย ทำให้ผู้เป็นตัวอย่าง มีการใช้อุปมาอุปไมย การถามตอบ และให้พระ ชาวต่างชาติสอนชาวต่างชาติด้วยตนเอง จึงทำให้การเผยแผ่พุทธศาสนาในโลกตะวันตกประสบความสำเร็จอย่างดี มีพระชาวต่างชาติและวัดพุทธสาขาของวัดหนองป่าพงในต่างประเทศเพิ่มจำนวน มากขึ้น ในเรื่องการเผยแผ่พุทธศาสนาในโลกตะวันตก พระทินวัฒน์สรุปว่าควรมีเนื้อหาธรรมที่มี เหตุผล สามารถพิสูจน์ได้ เน้นการปฏิบัติให้เห็นผล พิสูจน์ได้ด้วยตนเอง สอนโดยใช้ปัญญานำศรัทธา นอกจากนี้ยังแสดงปัญหาพระธรรมทูตชาวไทยในต่างประเทศหลายประการ ได้แก่ การขาดความรู้ ด้านภาษา วัฒนธรรมและสังคมในท้องถิ่นที่ไป อุปสรรคด้านสภาพภูมิอากาศ อาหารและวัฒนธรรมที่ แตกต่างจากไทย การนำความรู้ด้านปริยัติและปฏิบัติมาปรับสอนชาวต่างชาติยังไม่เหมาะสม และนำ หลักธรรมไปสอนผิดจากหลักพุทธศาสนา การขาดความเป็นเอกภาพในบรรดาพระภิกษุชาวไทยใน ต่างประเทศจนไม่สามัคคีกัน นอกจากนี้ยังขาดเงินทุนสนับสนุน

งานวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบและคุณค่าของเหตุผลในการสอนธรรมของพระสงฆ์ ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือที่มีอิทธิพลต่อศรัทธาของประชาชน โดยบรรจง โสดาดี, ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, และ พระครูปริยัติวิสุทธิคุณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ พ.ศ. 2555 มี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการสำนักปฏิบัติธรรม รูปแบบของเหตุผล และคุณค่าของเหตุในการ สอนของพระสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีอิทธิพลต่อศรัทธาของประชาชน โดยศึกษาวิจัยใน สำนักปฏิบัติตามแนวทางหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต ซึ่งรวมถึงคำสอนของหลวงปู่ชาแกศิษยานุศิษย์ ชาวต่างชาติด้วย ผลการศึกษาพบว่า สำนักปฏิบัติตามแนวทางหลวงปู่ชามีวิธีการสอนแบบเทศนา สอนแบบสนทนา หรือตอบปัญหา สอนแบบพาฝึกปฏิบัติ หรือปฏิบัติเป็นแบบอย่าง มีการบันทึกเสียง และจดจำบันทึกของพระภิกษุผู้ศิษย์ทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ แล้วตีพิมพ์เป็นหนังสือภายหลัง วิธีการสอนที่ใช้มากคือสอนโดยพาปฏิบัติ หรือทำเป็นตัวอย่างมากกว่าใช้คำพูด ใช้กิจกรรมเป็นการขัด เกลา เน้นความเป็นคณะสงฆ์มากกว่าความเป็นส่วนตัว มีความเคร่งครัดทางวินัย วัตรต่างๆ โดยเฉพาะธุดงค์วัตร กิจวัตรต่างๆ ถือเป็นการฝึกสติอย่างต่อเนื่อง กล่าวถึงการขยายสาขาใน

ต่างประเทศ มีการวิเคราะห์คำสอนของหลวงปู่ชาตามเหตุผลรูปแบบ 5 รูปแบบ คือ รูปแบบนिरนัย รูปแบบเหตุผลแบบอุปนัย รูปแบบเปรียบเทียบ รูปแบบโยนิโสมนสิการ และรูปแบบปฏิบัติภาวนา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้ โดยเฉพาะของพระมหาประกาศิต อาจารย์ปาลี (แก้วทองเกต) ที่เป็นงานวิจัยบุกเบิกเกี่ยวกับตติยปริวาส ของพระธรรมศากยวงศ์วิสุทธิ์ (อนิลมาน ธมมสากิโย) ที่แสดงประวัติของพระฝรั่งในไทยสมัยแรกๆ และของคณิงนิตย์ และสุบรรณ จันทบุตรที่ได้ศึกษาความสำเร็จของวัดป่านานาชาติ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับชาวบ้าน และการเผยแผ่ งานวิจัยนี้จึงศึกษาการรับเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติเฉพาะที่เกี่ยวกับคณะบุคคลในวัดเท่านั้น ไม่สัมภาษณ์คณะกรรมการ และชาวบ้านบุงหวายที่คณิงนิตย์ และสุบรรณ จันทบุตรได้สัมภาษณ์เก็บ ข้อมูลไว้แล้ว ซึ่งเป็นส่วนที่ยังไม่มีงานวิจัยศึกษาไว้

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลของการศึกษาเปรียบเทียบนี้เป็นความรู้ให้เข้าใจ อาจเป็นแนวทางการพิจารณาการให้ อุปสมบทของคณะสงฆ์ เพื่อให้เกิดคณะสงฆ์ที่มีพระภิกษุผู้มีศีล อาจารย์ดงาม สามารถช่วยเผยแผ่พุทธ ศาสนาต่อไปได้ โดยมีประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ดังนี้

- 1) เข้าใจทัศนคติและแนวปฏิบัติในการรับเข้าอุปสมบทตามแนวตติยปริวาสและวัดป่า นานาชาติ
- 2) เข้าใจความเหมือนและความแตกต่างของตติยปริวาสและการรับเข้าอุปสมบทในวัดป่า นานาชาติ

บทที่ 2

ตติยปริวาสในพระไตรปิฎกบาลี

ตติยปริวาสเป็นวัตรปฏิบัติก่อนอุปสมบทที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้สำหรับนักบวชนอกศาสนาในสมัยพุทธกาล ในบทนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาหลักการและเหตุผลของตติยปริวาส โดยวิเคราะห์จากประวัติความเป็นมาของตติยปริวาส วิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อของนักบวชนอกศาสนาในสมัยพุทธกาล ปัญหาที่เกิดจากพระภิกษุผู้ซึ่งเคยเป็นนักบวชนอกศาสนา มูลเหตุและขั้นตอนการอยู่ตติยปริวาส จากพระไตรปิฎกและการศึกษาของพระมหาประกาศิต กองแก้วเกตุ

2.1 ความหมายตามรูปศัพท์ของตติยปริวาส

ตติยปริวาสเป็นวัตรปฏิบัติสำหรับนักบวชนอกศาสนา หรือ “*เดียรถีย์*” โดยเฉพาะ คำว่า ตติยปริวาสเป็นคำสมาส ฉัฏฐิตัพปุริสสมาส⁵ มาจาก *ตติยิสฺส ปริวาโส ตติยปริวาโส* แปลว่า “*ปริวาสแห่งตติยิส*” ชื่อว่า *ตติยปริวาส*” หมายถึง การอยู่ประพฤติข้อวัตรที่คณะสงฆ์กำหนดให้นักบวชนอกศาสนาอยู่ประพฤติวัตรตามกำหนด จนกว่าคณะสงฆ์จะพอใจยอมรับ ให้การอุปสมบทเป็นภิกษุในพุทธศาสนา ตติยปริวาส สามารถแยกอธิบายแต่ละศัพท์เป็น ตติย (titthiya) กับคำว่า ปริวาส (Parivāsa) ได้ดังนี้

2.1.1 คำว่า ตติย

คำว่า “*ตติย*”มาจากศัพท์ว่า ติตถ ลง อีย ปัจจัยในชาตาที่ตัดทิต ได้ทั้งในอรรถว่า “*เกิดแล้ว*” คือ เกิดแล้วในทิวที่เรียกว่าติตถะ, และในอรรถว่า “*มี*” คือ ผู้มีทิวที่เรียกว่าติตถะ ส่วนคำว่า “*ติตถ* (*tittha*)” มาจาก ตร ธาตุ แปลว่า ผ่าน, ลง ถ ปัจจัย, แปลง อ เป็น อิ, ร เป็น ต, ลบสระหน้า มี ความหมาย 5 อย่าง ได้แก่ ครู, อาจารย์, เหตุ, ทำน้ำ, น้ำสะอาด, และ ทิว (พระมหาสมปอง มุทิโต, 2547, p. 1002) ส่วน The Pali Text Society’s Pali-English Dictionary แสดงความหมายของ ติตถ ไว้ว่า ตรงกับคำสันสกฤตว่า ตีรถ (tīrtha) มาจาก ตฤ ธาตุ แปลว่า ทำน้ำเป็นที่อาบน้ำ นายเรือ, วิธีการ หรือ บุคคลที่ช่วยข้ามผ่านปัญหาข้อสงสัยได้, และลัทธิที่นำไปผิดทาง (T. W. Rhys Davids and William Stede, 2018, p. 301, Online) ส่วน A Sanskrit-English Dictionary แสดงความหมายของตีรถ ไว้ว่า ทางเดิน, ถนน, บันไดสำหรับลงแม่น้ำ, สถานที่อาบน้ำ, สถานที่แสวงบุญ

⁵ ฉัฏฐิตัพปุริสสมาส คือ นามศัพท์ตั้งแต่ 2 บทขึ้นไปที่ย่อเข้าบทเดียวกันโดยมีบทหลังสุดเป็นประธาน บทหน้าเป็น ฉัฏฐิวัดติซึ่งแสดงความเห็นเจ้าของ เช่น เทวสุส เทโว เทวเทโว เทพแห่งเทพ หมายถึงพระพุทธเจ้า เป็นต้น

บนฝั่งแม่น้ำคัคคีลิสทิส (Monier Monier-Williams, 1899, p. 449) ทำน้ำในอินเดียสมัยพุทธกาล ปรากฏการใช้เป็นทำอาบน้ำบ้าง ทำเรือบ้าง ซึ่งแต่ละแห่งมักกำหนดกลุ่มบุคคลผู้ใช้อาบน้ำประจำไว้ คณะนักบวชมีความจำเป็นต้องใช้ทำน้ำสำหรับอาบน้ำเช่นกัน จึงมีการใช้ทำน้ำประจำของคณะนักบวช โดยเฉพาะกลุ่มนักบวชที่ต้องทำพิธีชำระบาปประจำวัน จึงต้องอาศัยพักอยู่ใกล้ทำน้ำ คณะนักบวชเหล่านี้มีพิธี การบำเพ็ญพรตปฏิบัติหลากหลาย จนมีการเพิ่มความหมายจากทำอาบน้ำ ว่า “พิธี” คำว่า “ตัตถะ” จึงหมายถึงพิธี และเรียกกลุ่มนักบวชกันว่า “ตัตถิย”

ในพระไตรปิฎกเถรวาทฉบับภาษาไทย แปลว่า คำว่า “ตัตถะ” ว่า ลัทธิบ้าง, พิธีบ้าง และแปล คำว่า “ตัตถิยะ” ว่า “เดียร์ถิยะ” ที่หมายถึงนักบวชนอกศาสนา พิธีของนักบวชนอกศาสนาเป็น มิฉฉาทิธี ดังนั้นแนวทางการประพฤติปฏิบัติของนักบวชนอกศาสนาเหล่านี้จึงไม่ใช่ทางหลุดพ้นได้จริง การใช้คำแบ่งแยกพิธีของนักบวชนอกศาสนาว่า “ตัตถะ” ที่ต้องการหมายถึงมิฉฉาทิธีของนักบวชนอก ศาสนา และ เรียกนักบวชนอกศาสนาว่า “ตัตถิย” ที่ต้องการหมายถึงนักบวชผู้มีมิฉฉาทิธี จึงทำให้ดู เหมือนว่า เป็นการดูหมิ่น

อรรถกถาปฏิสัมภิทามรรคให้ความหมายคำว่า “ตัตถะ” คือ พิธี “ตัตถิย” หมายถึง ผู้สำเร็จ ประโยชน์ในพิธี เพราะปฏิบัติตามพิธีที่ชื่อว่า ตัตถะ ได้แก่ บุคคลผู้เข้าถึงการบรรพชาในศาสนา นอกจากพุทธศาสนา ตัตถิสาวก จึงได้แก่ คฤหัสถ์ผู้มีพิธีตามนักบวชนอกศาสนา(มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552b, ขุททกนิกาย ปฏิสัมภิทามรรค เล่ม 2 ข้อ 150 หน้า 104) ส่วน Pali – English Dictionary แสดงความหมายของตัตถิยะไว้ว่า “คณะนักบวชของศาสนาอื่น คนนอก ศาสนา” (T. W. Rhys Davids and William Stede, 2018, p. 301, Online) ดังนั้น ตัตถิย จึง หมายถึง นักบวชนอกศาสนา คณะนักบวชนอกศาสนา ส่วน ตัตถิสาวก หมายถึงคฤหัสถ์ผู้เป็นสาวก ของนักบวชนอกศาสนา

ในพระไตรปิฎก ช่วงที่พระพุทธเจ้าทรงประกาศพุทธศาสนานั้น นักบวชในอินเดีย มีความเชื่อ พอใจหลักปรัชญา การประพฤติพรต บำเพ็ญตบะ เป้าหมายสูงสุด และแนวทางปฏิบัติหลากหลาย นักบวชบางรูปถือว่าตนเองเป็นอาจารย์มีชื่อเสียง มีความสามารถมากกว่า ตลอดจนเป็นนักบวชที่ บริสุทธ์ีมากกว่าภิกษุ คณะนักบวชที่มีพิธีแตกต่างและมานะจนก่อปัญหาในพุทธศาสนาได้แก่ อเจลก อาชีวก ปริพาชก และนิครนถ์ ส่วนฤๅษี และชฎิล ไม่พบการกล่าวถึงพฤติกรรมที่ก่อปัญหาไว้ ใน พระไตรปิฎก ตัตถิยะจึงมุ่งหมายถึงนักบวชนอกศาสนาที่มีพิธี ความประพฤติ การปฏิบัติที่ขัดแย้งกับ พุทธศาสนาจนก่อให้เกิดปัญหามากกว่านักบวชนอกศาสนาทั่วไป

2.1.2 คำว่า *ปริวาส*

คำว่า “*ปริวาส*” มาจาก ปริ อุปสัค บทหน้า, วส ธาตุ ในความอยู่, ลง ณ ปัจจัย, มีรูปวิเคราะห์ว่า ทิวสาที่หิ ปริฉินทิตวา วสนํ ปริวาโส (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539aa, วินยลงการฎีกา เล่ม 2 ข้อ 82 หน้า 185) แปลว่า การกำหนดจำนวนวันแล้วอยู่ หมายถึง การกำหนดจำนวนวันอยู่ประพฤติวัตร

ปริวาสจึงหมายถึง การอยู่ประพฤติวัตรตามจำนวนวันที่คณะสงฆ์กำหนด เพื่อให้ปรับปรุงตัวให้เหมาะสม จนกว่าคณะสงฆ์จะพึงพอใจ ในพุทธศาสนามีผู้อยู่ปริวาสประพฤติชั่ววัตร คือ พระภิกษุและพระภิกษุณีผู้ล่วงละเมิดสิกขาบทต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว ถ้าไม่ปกปิด แจ้งให้พระภิกษุ คณะภิกษุสงฆ์ หรือ พระภิกษุณี คณะภิกษุณีสงฆ์ให้ทราบ สามารถอยู่ประพฤติวัตรที่เรียกว่า มานัต ได้ แต่ถ้าปกปิดไว้ไม่แจ้งให้ทราบ ต้องอยู่ประพฤติวัตรที่เรียกว่า ปริวาส ตามจำนวนวันที่ปกปิดไว้ ให้คณะสงฆ์พิจารณาพอใจ จึงสามารถประพฤติวัตรตามต่อไปได้ เพื่อให้คณะสงฆ์อย่างน้อย 20 รูปพิจารณาเมื่อพึงพอใจจึงสวดประกาศยกกลับเข้าเป็นพระภิกษุหรือพระภิกษุณีผู้ไม่ต้องอาบัติสังฆาทิเสสแล้ว

โดยทั่วไป ปริวาสเป็นวัตรสำหรับพระภิกษุ หรือพระภิกษุณี ไม่ปรากฏว่ามีวัตรสำหรับสามเณร ยกเว้นตติยปริวาสสำหรับนักบวชนอกศาสนาบางประเภทเมื่อขออุปสมบท

2.2 ความเป็นมาของตติยปริวาส

ในพระไตรปิฎก มีเรื่องราวของพระภิกษุบางรูปเป็นอดีตนักบวชนอกศาสนาที่สร้างความวุ่นวายให้แก่คณะสงฆ์อยู่หลายแห่ง แสดงให้เห็นว่า นักบวชเหล่านี้ไม่สามารถปรับตัวประพฤติวัตรปฏิบัติในพุทธศาสนา ไม่สามารถอยู่ร่วมกับพระภิกษุรูปอื่นในคณะสงฆ์ ไม่สามารถละวางทิฐิ มานะ และวัตรปฏิบัติตามคำสอนของนักบวชนอกศาสนาที่ตนเคยเชื่อถือปฏิบัติมา และเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นหลายครั้งจนพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติตติยปริวาสเพื่อแก้ไขปัญหานี้

2.2.1 ปัญหาจากนักบวชนอกศาสนาในคณะสงฆ์

นักบวชนอกศาสนาเหล่านี้มีกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตประจำวัน 3 อย่าง ได้แก่ การประพฤติพรต หรือวัตร การบำเพ็ญตบะเพื่อทำให้ตนเองบริสุทธิ์ หรือบำเพ็ญฌานเพื่อให้เกิดความรู้ ปรัชญาที่แตกต่างจากพุทธศาสนา เมื่อพระพุทธเจ้าทรงประกาศธรรมและก่อตั้งคณะสงฆ์ ทำให้นักบวชนอกศาสนาบางรูปอุปสมบทเป็นพระภิกษุศึกษาพระธรรมวินัยโดยยังไม่ละทิฐิเดิม จึงมีปัญหาหลายอย่างซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมไว้ดังนี้

2.2.1.1 การยึดถือพิธีและข้อวัตรปฏิบัติจนได้เถียงกับพระพุทธเจ้า

เจ้าสุณักขัตตะเป็นเจ้าลิจฉวีแห่งแคว้นวัชชี เชื่อวัตรทรมานตนเองของนักบวชเปลือยทำให้หลุดพ้นได้เช่นเดียวพุทธศาสนา แต่ตัดสินใจออกผนวชเป็นพระภิกษุเพราะได้ฟังคำตอบจากพระพุทธเจ้าว่า เหล่าภิกษุที่ประกาศว่าตนเองเป็นพระอรหันต์นั้น มีทั้งที่เป็นพระอรหันต์จริง และที่สำคัญพบว่าบรรลุมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539g, พระไตรปิฎก เล่ม 9 ข้อ 359-377 หน้า 151-158) พระสุณักขัตตะบวชได้ 3 พรรษา มีโอกาสอุปฐากพระพุทธเจ้า แต่ยังไม่บรรลุธรรมและได้คุณวิเศษ ยังเชื่อว่าการบำเพ็ญพรตทรมานตนเองทำให้บรรลุธรรมและมีคุณวิเศษได้ วันหนึ่ง พระสุณักขัตตะเข้าไปสอบถามอเจลกนักบวชเปลือยซึ่งตนเองเข้าใจว่าเป็นพระอรหันต์มีฤทธิ์ เมื่อพระพุทธเจ้าทรงดำนิ ก็โต้เถียงพระองค์ โดยยืนยันว่า โกรกขัตติยะอเจลกผู้ประพาศิตวิตรอย่างสุนัข, กฬารมัทธกอะเจลก และปาฎิกบุตรนักบวชเปลือยเป็นพระอรหันต์ชั้นดีมีฤทธิ์ และกล้าทำแสดงฤทธิ์กับพระพุทธเจ้า การโต้เถียงกับพระพุทธเจ้านั้นรุนแรง จนต้องลาสิกขา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539i, พระไตรปิฎก เล่ม 11 ข้อ 1-47 หน้า 1-34)

เจ้าสุณักขัตตะเป็นสาวกของนักบวชเปลือย เชื่อถือพิธีและวัตรปฏิบัติทรมานตนของนักบวชเปลือยสามารถทำให้บรรลุมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539i, พระไตรปิฎก เล่ม 11 ข้อ 1-47 หน้า 1-34) เป็นพระอรหันต์ได้ ให้ความสำคัญกับอธิปาฎิกหาริย์ ยังเข้าใจว่า พระอรหันต์ต้องมีฤทธิ์ กล่าวโต้แย้งว่าพระพุทธเจ้าทรงหวังหาความเป็นพระอรหันต์ เพราะพระองค์ตรัสว่า นักบวชเหล่านั้นไม่ใช่พระอรหันต์ และไม่กล้าแสดงฤทธิ์กับพระองค์ ช่วงเป็นพระภิกษุเมื่อมาลาสิกขา พระพุทธเจ้าตรัสเตือนไม่ให้ลาสิกขา พระสุณักขัตตะไม่เชื่อ ลาสิกขา เหตุการณ์เหล่านี้เกิดก่อนจะมีพุทธบัญญัติตติยปริวาส แสดงให้เห็นว่า พระสุณักขัตตะแม้เป็นเพียงสาวกผู้เชื่อถือพิธี และข้อวัตรปฏิบัติของนักบวชนอกศาสนาอย่างมั่นคง แต่ความเชื่อ และความยึดถือแบบนี้ทำให้เกิดปัญหาเมื่อมาอุปสมบทเป็นพระภิกษุ

ความเชื่อถือวัตรทรมานตนเองทำให้บรรลุมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539i, พระไตรปิฎก เล่ม 11 ข้อ 1-47 หน้า 1-34) ความหลุดพ้นได้ ขัดแย้งกับพิธีและวัตรปฏิบัติในพุทธศาสนาที่มีแนวปฏิบัติตามทางสายกลาง คือ ไม่หมกหมุ่นกับกาม ไม่แสวงหาความสุขจากกามคุณว่าเป็นทางหลุดพ้น และไม่ประพาศิตนให้ทุกข์ยากลำบากว่าเป็นทางหลุดพ้น นอกจากนี้ยังแสดงว่าไม่ศรัทธาพระธรรมซึ่งเป็นหนึ่งในพระรัตนตรัย ซึ่งเป็นคุณธรรมที่ช่วยให้มีกำลังในการอยู่ประพฤติปฏิบัติในพุทธศาสนา และไม่มีปัญญาเห็นข้อวัตรปฏิบัติในพุทธศาสนานำไปสู่ความหลุดพ้นได้ที่เรียกว่า สัมมาทิฐิระดับโลกิยะ

แม้พระพุทธเจ้าทรงประสบปัญหานี้ด้วยพระองค์เอง แต่ยังไม่ทรงบัญญัติตติยปริวาส อาจเป็นเพราะมีนักบวชนอกศาสนาที่สามารถปรับตัวเป็นพระภิกษุผู้ปฏิบัติดีได้ เช่น พระสารีบุตร พระ

มหาโมคคัลลานะ⁶ เป็นต้น ซึ่งเคยเป็นปริพาชกมาก่อนอุปสมบท และจำนวนนักบวชนอกศาสนาผู้ก่อปัญหายังมีน้อย คณะสงฆ์ยังไม่ประสบปัญหานี้

2.2.1.2 การขออุปสมบทโดยมีเจตนาอื่นแอบแฝง

นักบวชนอกศาสนามีเจตนาแอบแฝงมาขออุปสมบท 2 กรณี คือ เพื่อขโมยอรรถธรรม และเพื่อเรียนรู้การโต้วาทะ ทั้งสองกรณีนี้น่าจะเกิดหลังจากพุทธศาสนาประดิษฐานมั่นคงในแคว้นมคธแล้ว ได้รับศรัทธาเลื่อมใสจากประชาชนและเหล่าผู้ปกครอง จนมีวิหารหรืออาราม⁷ ได้รับปัจจัย 4 จนมีคณะสงฆ์เพิ่มมากขึ้นแล้ว จึงได้เกิดทั้งสองกรณีขึ้น

1) มาขออุปสมบทเพื่อขโมยอรรถธรรม

เมื่อประชาชนเลื่อมใสพุทธศานามากขึ้น พวกกันถวายเป็นปัจจัย 4 แก่คณะสงฆ์มากขึ้น สุนิมปริพาชกได้ขออุปสมบทเพื่อขโมยอรรถธรรมตามที่คณะปริพาชกได้จัดส่งไป โดยมีพระอานนท์เป็นพระอุปัชฌาย์ก่อนมีพุทธบัญญัติติตติยปริวาส เมื่อได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า ยังไม่บรรลุนิพพาน พระองค์จึงสอบถามเหตุที่ไม่บรรลุนิพพาน พระสุสิมะได้กราบทูลตามจริงว่าตนเองเข้ามาอุปสมบทเพื่อขโมยอรรถธรรมโดยตั้งใจว่า เมื่อรับทราบอรรถธรรมแล้วจะลาสิกขาออกไปบอกแก่เหล่าปริพาชก แต่สุดท้ายสำนึกว่าเป็นความผิดหนัก จึงได้กราบขอขมา และขอเป็นพระภิกษุเพื่อปฏิบัติต่อไป พระพุทธเจ้าทรงดำหนิ แต่ทรงอนุญาตให้ท่านอยู่เป็นพระภิกษุสำรวมปฏิบัติต่อไป ไม่ต้องลาสิกขา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539ม, พระไตรปิฎก เล่ม 16 ข้อ 70 หน้า 143-154) ในสารัตถ์ปกาสินีซึ่งเป็นอรรถกถาพระสุตตันตปิฎกได้แสดงว่า ในท้ายที่สุด พระสุสิมะได้บรรลุนิพพานผลประเภทสุกขวิปัสสขในขณะฟังธรรมเทศนาเกี่ยวกับไตรลักษณ์จากพระพุทธเจ้า (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553, สารัตถ์ปกาสินี เล่ม 2 ข้อ 70 หน้า 185-186)

การมีเจตนาแอบแฝงเข้ามาบวชเพื่อขโมยอรรถธรรมออกไปบอกแก่เหล่าปริพาชก ถือเป็นความผิดหนัก พระพุทธเจ้าตรัสเปรียบโทษหนักระดับโจรขโมยสิ่งของมีค่าที่ถูกจับได้ต้องโทษประหารชีวิต (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539ม, พระไตรปิฎก เล่ม 16 ข้อ 70 หน้า 153) ในพุทธศาสนาเปรียบโทษระดับนี้คือ ให้ลาสิกขาออกไปจากคณะสงฆ์ ไม่สามารถอยู่ร่วมกับคณะสงฆ์

⁶ พระสารีบุตรเถระ และพระมหาโมคคัลลานเถระ อุปสมบทหลังจากพระพุทธเจ้าตรัสรู้ 9 เดือน ก่อนมีพุทธบัญญัติติตติยปริวาส

⁷ พุทธบัญญัติให้สร้างเสนาสนะ มีในพรรษาที่ 3 ของพระพุทธเจ้า ที่เวฬุวัน วิหาร พุทธศาสนามีคณะสงฆ์เพิ่มมากขึ้น จนสามารถมีพุทธบัญญัติการอุปสมบทแบบญัตติจตุตถกรรมในพรรษาที่ 3 ของพระพุทธเจ้าเช่นกัน ที่เมืองนาลันทา

แต่เพราะพระสุสิมะยอมรับสารภาพ ประกาศความผิดของตนเฉพาะพระพักตร์ของพระพุทธเจ้าอย่างจริงใจ พระองค์จึงทรงยกโทษ ให้อยู่เป็นพระภิกษุสำรวมต่อไป (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539ม, พระไตรปิฎก เล่ม 16 ข้อ 70 หน้า 154) การทำเช่นนี้ของพระสุสิมะเป็นการยอมปรับตัวแก้ไขตนเองซึ่งพระพุทธเจ้าทรงยอมรับ เปิดโอกาสให้เป็นพระภิกษุสำรวมระวัง ไม่ทำความผิดเช่นนี้อีก เท่ากับว่าพระสุสิมะจะไม่ทำตามแผนของคณะปริพาชกที่ส่งตนเข้ามาขโมยอรรถธรรม แสดงให้เห็นว่า พระพุทธเจ้ายังทรงประทานโอกาสแก่นักบวชนอกศาสนาผู้มีเจตนาแอบแฝง ยังทำการไม่สำเร็จ แต่สำนึกผิดอย่างจริงใจ ยังอยากอยู่เป็นพระภิกษุ ก็ให้ปรับปรุงตัวอยู่ประพฤติปฏิบัติโดยไม่ต้องลาสิกขา เทียบได้กับการทำผิดหนักยังไม่สำเร็จ จัดเป็นโทษที่ทำคืนได้ด้วยหลักการปลงอาบัติที่เป็นการแสดงโทษไม่หนักของพระภิกษุผู้ล่วงละเมิดสิกขาบทที่อนุญาตให้ออกจากอาบัติได้ด้วยการแสดงความผิดของตนแก่พระภิกษุหรือคณะสงฆ์

ในระหว่างฟังธรรมของพระพุทธเจ้านั้น พระสุสิมะอาจเกิดศรัทธาเลื่อมใสพระรัตนตรัย ยังอยากเป็นพระภิกษุต่อไป ทั้งยังไม่ได้ทำความผิดจนสำเร็จตามแผน ถ้าให้ลาสิกขาออกไป จะเป็นการปิดโอกาส และทำลายศรัทธานั้น การประทานอนุญาตให้อยู่ประพฤติปฏิบัติต่อในพุทธศาสนา จึงเป็นการเปิดโอกาสแก่พระสุสิมะ ยังมีพระอานนท์เถระเป็นพระอุปัชฌาย์ ก็ยิ่งทำให้พระองค์กับพระอานนท์เถระสามารถตรวจสอบความประพฤติของพระสุสิมะได้ง่าย

ปัญหามีเจตนาแอบมาขออุปสมบทเพื่อขโมยอรรถธรรมนี้ พระพุทธเจ้าทรงประสพด้วยพระองค์เอง แต่ยังไม่ได้ทรงบัญญัติติตติยปริวาส อาจเป็นเพราะพระสุสิมะสำนึกความผิด และแสดงความตั้งใจอยู่ประพฤติปฏิบัติในพุทธศาสนาอย่างจริงใจต่อไป และมีพระอานนท์เถระเป็นพระอุปัชฌาย์ซึ่งเป็นผู้เอาใจใส่ อบรมสั่งสอนพระสุสิมะผู้เป็นสัทธิกิวหาริกได้ ในที่สุด พระสุสิมะก็บรรลอรหัตตผลอันเป็นเป้าหมายของพรหมจรรย์ในพุทธศาสนาตามที่ระบุในสารัตถ์ปกาสินี(มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553, สารัตถ์ปกาสินี เล่ม 2 ข้อ 70 หน้า 186) เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีของพระสุนักขัตตะที่ไม่เชื่อพระองค์ และโต้เถียงพระองค์ด้วย เมื่อพระสุนักขัตตะมาทูลลาสิกขา กับพระองค์ พระองค์ยังตรัสตักเตือนให้เห็นผลเสียของการลาสิกขา ดังนั้น กรณีของพระสุสิมะผู้สารภาพตามจริง และกลับตัวตั้งใจปฏิบัติธรรม พระองค์จึงไม่ทรงให้ลาสิกขา

2) มาขออุปสมบทเพื่อเรียนไต่ว่าทะเล

การแสดงทิว และกล่าวโต้แย้งทิวของผู้อื่นในวัฒนธรรมของอินเดียโบราณเป็นการสนทนากันเพื่อหาข้อสรุปว่าทิวของใครถูก หรือเพื่อหาความจริงกันตามวิถีปราชญ์ของอินเดียโดยมีพื้นฐานจากความรู้ ความเชื่อตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และได้ฟังมา หรือคิดค้นจากประสบการณ์ ในพุทธ

ศาสนาเรียกว่า การโต้วาทะ ในความจริงการโต้วาทะนี้เป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้เมื่อต้องประกาศศาสนา แต่พระพุทธเจ้าไม่เน้นให้ยึดมั่นว่าทิวของตนเท่านั้นจริง ของคนอื่นไม่จริงแต่แรก จนเป็นเหตุให้เกิดการวิวาทกันระหว่างนักบวช จึงไม่ทรงโต้วาทะโดยไม่จำเป็น

ปสุรปริพาชกเป็นนักโต้วาทะที่มีชื่อเสียงได้มาขออุปสมบทกับพระโลกุทายีเพื่อศึกษาการโต้วาทะ แต่พระโลกุทายีผู้เป็นพระอุปชฌาย์ไม่สอนการโต้วาทะ จึงแสดงความไม่พอใจ ได้พูดโต้เถียงกับพระอุปชฌาย์ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557, ปรมัตถ์โชติกา เล่ม 2 ข้อ 831-840 หน้า 433-439) ต่อมาพระปสุระได้กลับไปนุ่งห่มตามแบบปริพาชก ออกไปเที่ยวประกาศจะโต้วาทะกับพระพุทธเจ้า แต่เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จมาจริงๆ ปสุรปริพาชกกลับนิ่งเงียบ พระพุทธเจ้าทรงตำหนินักบวชผู้ยึดถือทิวของตนว่า “*เที่ยวโต้แย้งทิวของผู้อื่น ขณะที่ลำพองตน เพราะได้รับการสรรเสริญว่าเป็นผู้ฉลาด เมื่อแพ้ก็โกรธ ยึดมั่นทิวของตนเท่านั้นว่าจริง ของคนอื่นเท็จ ย่อมก่อการวิวาทในหมู่สมณะ พระอรหันต์กำจัดกิเลสได้แล้ว ไม่ยึดมั่นทิว ... จะมาโต้วาทะกับเราผู้มีปัญญากำจัดกิเลสได้แล้วได้อย่างไร*” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539u, พระไตรปิฎก เล่ม 25 ข้อ 831-841 หน้า 699-701)

นอกจากปสุรปริพาชกผู้เที่ยวประกาศโต้วาทะกับพระพุทธเจ้า ยังมีนิโครธปริพาชกผู้เป็นหัวหน้าคณะปริพาชกจำนวนมาก ได้เที่ยวประกาศว่า พระพุทธเจ้ามีปัญญาเหมาะกับเรือนว่างเท่านั้น ไม่สามารถเจรจาหรือแสดงวาทะกับใครได้ พระพุทธเจ้าจึงเสด็จมาถึงสถานที่ประชุมของเหล่าปริพาชกที่นิโครธปริพาชกเป็นหัวหน้า ทรงเลือกหัวข้อสนทนาเรื่องการบำเพ็ญตบะที่เหล่าปริพาชกคิดว่าพวกตนเชี่ยวชาญด้วย พระองค์ได้แสดงการบำเพ็ญตบะที่มีอุปกิเลส เช่น ดีใจยึดมั่นว่าตนเองบำเพ็ญได้บริบูรณ์ เป็นต้น, การบำเพ็ญตบะที่ไม่มีอุปกิเลส คือ สังวร 4 การละนิรณัม 5 การเจริญพรหมวิหาร 4 เหล่านี้จัดเป็นการบำเพ็ญตบะที่บริสุทธิ์ปราศจากอุปกิเลสแต่ยังเป็นเพียงกระพี้ของต้นไม้อ่อน ไม่ใช่ยอด, ญาณระลึกชาติตนเองได้ ญาณหยั่งรู้การจุติและการเกิดของเหล่าสัตว์ และญาณหยั่งรู้ว่าสัตว์เป็นไปตามกรรม เหล่านี้เป็นกรการบำเพ็ญตบะที่ถึงยอด แต่ยังไม่ใช่แก่น จึงทำให้เหล่าปริพาชกรู้ว่า พระพุทธเจ้าทรงมีปัญญาหยั่งรู้การบำเพ็ญตบะที่ประเสริฐกว่าที่ตนเองรู้ อย่างไรก็ตาม แม้พระองค์ตรัสรับรองการบรรลุธรรมแก่นักบวชนอกศาสนาผู้มีศรัทธา เข้ามาอุปสมบท และศึกษาปฏิบัติธรรมกับพระองค์โดยใช้เวลาไม่นาน แต่ไม่มีปริพาชกแม้รูปเดียวกล่าวขออุปสมบท หรือขอถึงพระรัตนตรัยเลย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539i, พระไตรปิฎก เล่ม 11 ข้อ 49-79 หน้า 35-58)

พระพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมเพื่อให้เกิดความสงบ ไม่ใช่เพื่อโต้ว่าทะเลให้ชัยชนะ ชัยชนะในการโต้ว่าทะเลไม่ใช่เป้าหมายของการบวชในพุทธศาสนา ดังที่พระองค์ตรัสว่า “สมณพราหมณ์ต่างถือวิถีที่ตนเห็นว่าจริง พุดแสดงออก จนเกิดโต้ว่าทะเลกัน เพราะมีวิถีแตกต่างกัน ฝ่ายแพฏุกนินทา ฝ่ายชนะได้รับค้ำยกย่องชื่นชม เมื่อชนะ ก็มีมานะถือตัวว่าฉลาดกว่า มีแต่กิเลส การโต้ว่าทะเลเช่นนี้ไม่มีในธรรมวินัยนี้ พระอรหันต์ไม่ยึดวิถีตามความคิดเห็น การตรึกนึกไปว่าเป็นจริงเท่านั้น แต่พระอรหันต์เป็นผู้มีปัญญากำจัดทิฐิมานะที่เป็นเหตุแห่งวิวาทได้แล้ว” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539u, พระไตรปิฎก เล่ม 25 ข้อ 831-841 หน้า 699-701) การสอนของพระองค์เป็นการแย้งคำสอนนอกศาสนาด้วยเหตุผลที่ผู้ฟังสามารถพิจารณาตามได้ง่าย ไม่ต้องใช้ความรู้ในระดับหลักปรัชญาชั้นสูง แต่พระพุทธเจ้าทรงนำคำที่ใช้เรียกหลักธรรมทั้งในศาสนาอื่นหรือที่รู้จักกันไป เช่น ตบะซึ่งนักบวชนอกศาสนาใช้เป็นปกติในสมัยพุทธกาลมาปรับใช้ตามคำสอนในพุทธศาสนา เป็นความเพียรกำจัดป้องกันอกุศล เพียรทำกุศลให้เกิดให้มีอยู่ต่อไป ที่เรียกว่า ความเพียรชอบเพื่อละกิเลสภายในใจ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539t, พระไตรปิฎก เล่ม 24 ข้อ 94 หน้า 220-223) ทั้งหมดนี้จึงไม่ใช่หลักการโต้ว่าทะเลอย่างที่นักบวชนอกศาสนาเข้าใจกันว่าเป็นการโต้ว่าทะเลเพื่อเอาชนะ แต่พระพุทธเจ้าทรงแสดงให้ผู้ฟังทั่วๆ ไปเข้าใจ พิจารณาตามได้

2.2.1.3 การมีมานะโต้เถียงกับพระอุปัชฌาย์

มีนักบวชนอกศาสนาหรือสาวกของนักบวชนอกศาสนาหลายท่านเป็นผู้มีชื่อเสียง เป็นครูสอนธรรมในราชสำนัก เป็นหัวหน้าคณะนักบวช จึงทำให้มีมานะถือตัว ส่วนใหญ่จะไม่ขออุปสมบทเป็นพระภิกษุ แต่ก็มีบางรูปอุปสมบทยังมีมานะถือตัว เมื่อถูกพระอุปัชฌาย์ว่ากล่าวตักเตือน ได้โต้เถียง นอกจากนี้นักบวชนอกศาสนาที่บวชมานาน แม้ไม่มีชื่อเสียงในสมัยพุทธกาล แต่ยังมีมานะถือตัวเช่นกัน เมื่อมาอุปสมบท พอได้รับคำว่ากล่าวตักเตือน ก็ได้โต้เถียงเช่นกัน มีกรณีดังนี้

ปสุรปริพาชกเป็นนักโต้ว่าทะเลที่มีชื่อเสียง เมื่อมาอุปสมบทเป็นพระภิกษุ เมื่อพระโลคทายีผู้เป็นพระอุปัชฌาย์ว่ากล่าวตักเตือน ได้แสดงความไม่พอใจ พุดชมพระโลคทายี กลับไปสถานที่พักของปริพาชกทั้งที่ยังไม่ได้ลาสิกขา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557, ปรมัตถโชติกา เล่ม 2 ข้อ 831-840 หน้า 433-439) ปสุรปริพาชกอุปสมบทด้วยเจตนาแอบแฝงอยากเรียนรู้การโต้ว่าทะเล แต่ยังมีมานะถือตัวว่า ตนประเสริฐกว่า ไม่ควรว่ากล่าวตน จึงโต้เถียง ทั้งนี้เพราะปริพาชกถือว่าเพศนักบวชของตนบริสุทธิ์ดีกว่าเพศภิกษุในพุทธศาสนา⁸ เช่นเดียวกับนิโครธปริพาชกผู้เป็นหัวหน้าคณะ

⁸ ปริพาชกมีการกำหนดกลุ่มชนเป็นลำดับขั้นตามบาปกรรมและวิถีของนักบวชนอกศาสนาว่า เหล่าภิกษุเป็นชั้นที่เรียกว่า นีลาภิชาติ คือ ผู้มีชาติเขียว เพราะผู้เป็นกิริยาวาตะ เชื้อหลักกรรมที่เหล่าอาชีวก อเจลกและปริพาชกไม่เชื่อ

ปริพาชกจำนวนมาก เมื่อได้วาทะแพ้แล้ว แม้พระพุทธเจ้าได้ตรัสคุณสมบัติของบุคคลที่พระองค์จะทรงสั่งสอน คือ เป็นผู้รู้ ไม่โอ้อวด ไม่มีมายา เป็นคนตรง จงมา พระองค์จะสั่งสอนแสดงธรรม และยังทรงรับรองผลด้วยว่า ถ้าเขาปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์ ไม่นานก็จะบรรลุอรหัตตผลได้ แต่นิโครธปริพาชกพร้อมทั้งบริวารก็ไม่ขออุปสมบทหรือประกาศตนขอถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะเลย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539i, พระไตรปิฎก เล่ม 11 ข้อ 49-79 หน้า 35-58)

ผู้วิจัยเห็นว่า การที่คณะของนิโครธปริพาชกหนึ่งเฉย ไม่ขออุปสมบท หรือไม่ขอถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ อาจมาจากมานะของนิโครธปริพาชกที่ถือตัวว่าตนเองเป็นนักบวชระดับครุอาจารย์มีชื่อเสียงเป็นหัวหน้านักบวชจำนวนมาก ส่วนบริวารก็ยังมีมานะถือตัวว่าเพศนักบวชของตนประเสริฐกว่าเพศภิกษุในพุทธศาสนา แม้จะยอมรับว่าพระพุทธเจ้าทรงรู้การบำเพ็ญตบะที่ประเสริฐสุดจนถึงแก่นสารสำคัญที่ตนมุ่งหมายได้ ก็ยังไม่ขออุปสมบท ถ้าขอถึงพระรัตนตรัยว่าเป็นสรณะ เท่ากับเป็นการประกาศว่าตนเองมีฐานะเป็นคฤหัสถ์ในพุทธศาสนา ไม่ใช่เป็นนักบวช เป็นการลดฐานะของตนเอง

สังกนิครนถ์เป็นครูผู้สอนเหล่านิครนถ์และราชบุตรที่นับถือศาสนาเซนจนได้รับการอุปถัมภ์จากเหล่ากษัตริย์ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552a, ปัญญาสูทนี เล่ม 2 ข้อ 353 หน้า 230-235) จึงทำให้ถือตนว่าเป็นผู้ฉลาดมีความรู้ได้รับการยกย่อง แม้ได้วาทะแพ้พระพุทธเจ้าแล้ว ได้ฟังธรรม ถึง 2 ครั้ง ยอมรับคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว แต่ก็ยังถือเพศนิครนถ์ ไม่ขออุปสมบท และไม่กล่าวคำขอถึงไตรสรณคมน์เป็นอุบาสกอีกด้วย เพราะมีมานะถือตน และยึดถือทิฐิ และวัตรปฏิบัติของนิครนถ์ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539j, พระไตรปิฎก เล่ม 12 ข้อ 364-389 หน้า 401-420) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนกุนทลียปริพาชกที่ไม่ได้มีชื่อเสียง มาทูลถามข้อสงสัยถึงที่ประทับของพระพุทธเจ้า เมื่อพระองค์ตรัสตอบแล้ว ทรงแสดงอินทริยสังวร, สุจริต 3, สติปฏิฐาน 4, และโพชฌงค์ 7 ก็ได้กราบทูลยกย่องคำสอนแล้ว ประกาศตนเป็นอุบาสกขอถึงพระรัตนตรัยตลอดชีวิต (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539p, พระไตรปิฎก เล่ม 19 ข้อ 187 หน้า 120-123) นี้แสดงให้เห็นว่า กุนทลียปริพาชกหลังจากฟังธรรมเทศนาแล้ว มีปัญญาเกิดสัมมาทิฐิอย่างน้อยก็ระดับโลกิยะที่เห็นว่าพระ

กัน จัดนิครนถ์เป็นโลหิตาภิชาติ คือผู้มีชาติแดงที่สูงกว่าภิกษุ จัดคฤหัสถ์ผู้มุ่งผ้าขาว และสาวกของอเจลกเป็นลิตทาภิชาติ คือ ผู้มีชาติเหลือง ส่วนอาชีวกเป็นสุกกาภิชาติคือ ผู้มีชาติขาว และ จัดมกขลิ โคศาละเป็นปรมสุกกาภิชาติ คือ ผู้มีชาติขาวอย่างยิ่ง ที่แสดงถึงการดูหมิ่นเหล่านักบวชผู้เชื่อหลักกรรมเป็นผู้ต่ำว่าปริพาชก อาชีวก และอเจลก (พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 22 ข้อ 57 หน้า 544)

รัตนตรัยเป็นสรณะ จนทำให้กล้าประกาศตนเป็นอุบาสกขอถึงพระรัตนตรัยได้ทั้งที่ตนเองถือเพศนักบวชปริพาชกที่เชื่อกันว่าบริสุทธิ์กว่าเพศภิกษุในพุทธศาสนา

กรณีที่ยกมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่านักบวชนอกศาสนาบางรูปก็มีมานะถือเพศบรรพชาของตนบริสุทธิ์กว่า ไม่ยอมลดฐานะเป็นอุบาสกในพุทธศาสนาที่จัดว่าไม่ใช่สำนักบวช แต่บางรูปก็ไม่มี ขึ้นอยู่กับศรัทธาและปัญญาในพุทธศาสนาของผู้้นซึ่งจะทำให้ละวางทิฐิเดิมของตนและยอมรับการเป็นสาวกในพระศาสนา

2.2.1.4 การลาสิกขาแล้วตั้งตนเป็นคัฏฐกับคณะสงฆ์

นักบวชนอกศาสนาหลายรูปที่มีปัญหาข้างต้นมักลาสิกขา ตั้งตนเป็นฝ่ายตรงข้าม กล่าวให้ร้ายพุทธศาสนา เช่น ปสุรปริพาชกที่ออกไปเที่ยวประกาศโต้ว่าทะเลาะกับพระพุทเจ้า (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539u, พระไตรปิฎก เล่ม 25 ข้อ 831-841 หน้า 699-701) สรภปริพาชก ลาสิกขา กลับไปเป็นปริพาชก เที่ยวประกาศแก่ประชาชนว่า “ตนเองรู้หลักธรรมของเหล่าสมณศากย บุตรอย่างทั่วถึงแล้ว” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539q, พระไตรปิฎก เล่ม 20 ข้อ 64 หน้า 252-254) และพระสุนักขัตตะลาสิกขาแล้วเที่ยวประกาศว่าพระพุทเจ้าไม่มีญาณวิเศษ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539j, พระไตรปิฎก เล่ม 12 ข้อ 142-162 หน้า 141-164) ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่า นักบวชนอกศาสนายึดมั่นในทิฐิเดิมของตน มีมานะถือตัว เพราะยังไม่มีศรัทธาในพระรัตนตรัยอย่างจริงใจ เมื่อถูกพระอุปัชฌาย์ว่ากล่าวตักเตือน ก็เกิดความไม่พอใจแล้ว ลาสิกขาออกไปอย่างรวดเร็ว ตั้งตนเป็นฝ่ายตรงข้าม และกล่าวโจมตีพุทธศาสนาโดยเฉพาะพระพุทเจ้า กรณีนี้กลายเป็นปัญหาที่ก่อความเสียหายต่อศรัทธาของประชาชนที่มีในพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก

2.2.1.5 การลาสิกขาแล้วกลับมาขออุปสมบทอีก

แม้พระภิกษุอดีตนักบวชนอกศาสนาหลายรูปไม่ยอมรับคำว่ากล่าวตักเตือนความประพฤติจากพระภิกษุโดยเฉพาะพระอุปัชฌาย์ โต้เถียงพระอุปัชฌาย์ ลาสิกขากลับเป็นนักบวชนอกศาสนาตามเดิม ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาข้างต้น แต่ปัญหารุนแรงมากขึ้น เมื่อคนเหล่านี้ได้กลับมาอุปสมบท และประพฤติดังเช่นเดิมอีก เหตุการณ์ดังกล่าวนี้สร้างความลังเลแก่คณะสงฆ์ที่จะให้การอุปสมบท เพราะไม่แน่ใจว่า ถ้าให้อุปสมบทแล้ว พระภิกษุอดีตนักบวชนอกศาสนานี้จะอดทนกับคำว่ากล่าวตักเตือนจากคณะภิกษุสงฆ์ และยอมรับทิวติและความประพฤติตามหลักพุทธศาสนาได้หรือไม่ หรือยังมีคดียึดถือทิฐิ มีมานะถือตัวจนก่อปัญหาเหมือนที่เคยเกิดขึ้น เมื่อคณะสงฆ์กราบทูลให้พระพุทเจ้าทรง

ทราบ พระองค์จึงทรงแก้ปัญหาด้วยการบัญญัติตติยปริวาส (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539c, พระไตรปิฎก เล่ม 4 ข้อ 86 หน้า 137)

2.2.2 มูลเหตุการบัญญัติตติยปริวาส

แม้พระภิกษุอดีตนักบวชนอกศาสนาสร้างปัญหาในคณะสงฆ์อยู่บ่อยครั้ง พระพุทธเจ้ายังไม่ทรงห้ามการอุปสมบทของนักบวชนอกศาสนา จนเมื่อพระภิกษุอดีตนักบวชนอกศาสนาไม่เชื่อฟังคำเตือนของพระอุปัชฌาย์ลาสิกขา กลับเข้ามาบวชใหม่ และประพฤติดัวเช่นเดิม เหตุการณ์ดังกล่าวน่าจะมีผลกระทบต่อคณะสงฆ์มาก พระพุทธเจ้าทรงอาศัยเหตุที่คณะสงฆ์เข้ากราบทูลเรื่องนี้ บัญญัติตติยปริวาสสำหรับนักบวชนอกศาสนาซึ่งยังไม่เคยอุปสมบทเป็นภิกษุมาก่อน ส่วนนักบวชนอกศาสนาที่เคยอุปสมบทเป็นภิกษุ มาขออุปสมบทอีก พระองค์ไม่ทรงอนุญาตให้อุปสมบท (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539c, พระไตรปิฎก เล่ม 4 ข้อ 86 หน้า 137) ผู้วิจัยเห็นว่า การบัญญัติตติยปริวาสป้องกันคำครหาทั้งจากคณะสงฆ์เอง และฝ่ายคฤหัสถ์ที่เป็นสาวกของนักบวชนอกศาสนาว่า พระองค์ทรงบัญญัติตติยปริวาสสำหรับนักบวชนอกศาสนาจนเกินกว่าเหตุ จึงต้องทรงรอเวลาให้คณะสงฆ์เห็นว่า เป็นปัญหารุนแรงที่ควรแก้ไข และให้คฤหัสถ์ซึ่งรู้เห็นเรื่องนี้รับทราบว่าเป็นกติกามีที่มาที่ไป เพื่อบังคับให้นักบวชนอกศาสนาที่มาขออุปสมบทยอมรับการอยู่ประพฤติวัตรในตติยปริวาส

การบัญญัติตติยปริวาสของพระพุทธเจ้าแสดงให้เห็นวิสัยทัศน์ของพระองค์ในการแก้ปัญหาอย่างชัดเจน พระองค์ไม่ทรงห้ามนักบวชนอกศาสนาเข้ามาบวชในคณะสงฆ์อย่างเด็ดขาด ทรงมีสาวกหลายรูปซึ่งเป็นอดีตนักบวชนอกศาสนา ท่านเหล่านี้มีประสบการณ์ในทางธรรม เป็นผู้มีความสามารถสูง เช่น พระสารีบุตรเถระ พระโมคคัลลานเถระ ดังนั้น วิธีแก้ปัญหาที่เหมาะสมคือการคัดกรองใช้เวลาในการพิจารณาก่อนอนุญาตให้อุปสมบท การปฏิเสธนักบวชนอกศาสนาทั้งกลุ่มที่ไม่ก่อปัญหา และกลุ่มที่ก่อปัญหาเข้ารับการอุปสมบท ยังอาจทำให้เกิดคำตำหนิจากประชาชนทั้งที่เป็นสาวกและไม่ใช่สาวกของพระองค์ว่า พระพุทธเจ้าทรงปิดโอกาสให้นักบวชนอกศาสนา เป็นพระภิกษุอยู่ศึกษาประพฤติปฏิบัติธรรม ซึ่งคล้ายกับการปิดกั้นกลุ่มชนวรรณะศูทรไม่สามารถเป็นนักบวชสันยาสี⁹ภายใต้เงื่อนไขระบบวรรณะ นอกจากนี้ การเผยแผ่พุทธศาสนา ยังมีคณะพระภิกษุจำนวน

⁹ สันยาสี ไม่ปรากฏหลักฐานในฝ่ายพุทธและเซนในยุคแรก อาจเป็นการบัญญัติเพิ่มตอนหลัง เป็นนักบวชตลอดชีวิต ต้องอยู่ผู้เดียว สละบ้านเรือน ตระกูล เสร้ง ร่อน ขออาหารจากชาวบ้าน ประพฤติพรหมจรรย์ แสงไม่ภษะ สันยาสีไม่ใช่ฤๅษี (สุมาลี มหณรงค์ชัย. (2561). นักบวชในอินเดียยุคต้น : ศึกษาความเป็นนักบวชในวิถีแห่งสมณะ และ พรหมณ์. วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ 40 ฉบับที่ 2 ก.ค.-ธ.ค. 2561)

มาก ยังมีกำลังเผยแผ่พุทธศาสนาได้มากยิ่งขึ้น ดังนั้น การปฏิเสชนักบวชนอกศาสนาไม่ได้รับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุจึงไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม

การบัญญัติตติยปริวาสเป็นการเพิ่มขึ้นตอนก่อนอุปสมบทสำหรับนักบวชนอกศาสนา ทำให้การอุปสมบททำได้ยากขึ้น เพื่อทดสอบความตั้งใจของนักบวชนอกศาสนาที่มาขออุปสมบท เปิดโอกาสให้นักบวชนอกศาสนาได้อยู่ศึกษาประพฤติวัตรปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาของพุทธศาสนาตามฐานะที่เหมาะสมในการทดลองอยู่ร่วมกับคณะสงฆ์ และเปิดโอกาสที่คณะสงฆ์ได้พิจารณาคัดเลือกผู้เหมาะสมเป็นภิกษุช่วงที่ประพฤติวัตรในตติยปริวาส เพราะผู้ที่ขออุปสมบทเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนา จำเป็นต้องมีศรัทธาพระรัตนตรัยอย่างแน่นแฟ้นซึ่งเกิดจากปัญญาเห็นคุณพระรัตนตรัย และเห็นว่า การปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาสามารถทำให้บรรลุโมกษะคือความหลุดพ้นได้ จึงอดทนต่อคำว่ากล่าวตักเตือนของพระอุปัชฌาย์ พากเพียรปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนา ยอมรับข้อวัตรต่างๆ ประพฤติตามจนสามารถอยู่ร่วมกับคณะสงฆ์ได้

การเพิ่มระยะเวลาก่อนอุปสมบทช่วยลดปัญหาที่เคยเกิดขึ้นมาก่อนจากนักบวชนอกศาสนา, เพื่อป้องกันความประหลาดเสียหายต่อพุทธศาสนาที่อาจเกิดขึ้น, เพื่อรักษาศรัทธาของนักบวชนอกศาสนาผู้เกิดศรัทธาพระรัตนตรัย, เพื่อรักษาศรัทธาประชาชนผู้นับถือพุทธศาสนาได้รับรู้การคัดเลือกผู้เหมาะสมเป็นพระภิกษุ เพื่อให้ประชาชนผู้นับถือพุทธศาสนาได้รับรู้การเปิดโอกาสให้นักบวชนอกศาสนาได้ศึกษาพุทธศาสนาในฐานที่เหมาะสม, เพื่อให้คณะสงฆ์ยอมรับผู้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมอยู่ร่วมกับคณะสงฆ์ได้อย่างผาสุก เมื่อเปรียบเทียบกับการบัญญัติวินัยสำหรับคณะสงฆ์ด้วยอาศัยอำนาจ 10 ประการ ได้แก่ เพื่อให้คณะสงฆ์ยอมรับว่าดี, เพื่อความผาสุกของหมู่คณะ, เพื่อข่มบุคคลผู้ไม่ละอาย, เพื่อให้คณะภิกษุผู้มีศีลเป็นที่รักอยู่อย่างผาสุก, เพื่อป้องกันไม่ให้อาสวะในปัจจุบันเกิดขึ้น, เพื่อกำจัดอาสวะในอนาคต, เพื่อให้คนที่ยังไม่เลื่อมใสได้เลื่อมใส, เพื่อคนที่เลื่อมใสอยู่แล้ว เลื่อมใสยิ่งขึ้น, เพื่อให้พระสัทธรรมมั่นคง, และ เพื่อประพฤติตามวินัยให้ดำรงอยู่ต่อไป

โดยสรุป พุทธศาสนาไม่ปฏิเสธ หรือปิดโอกาสนักบวชนอกศาสนาอุปสมบทในพระศาสนาอย่างสิ้นเชิง พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติตติยปริวาสเพื่อขยายเวลาการพิจารณาบุคคลที่ขออุปสมบท ทำให้คณะสงฆ์ได้คัดเลือกผู้นับถือพระรัตนตรัยอย่างจริงจัง สามารถอยู่ร่วมประพฤติปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาร่วมกับคณะสงฆ์ได้ นักบวชนอกศาสนาผู้เคยอุปสมบทแล้วลาสิกขา ซึ่งมีแนวโน้มจะก่อปัญหา หรือไม่สามารถอยู่เป็นพระภิกษุร่วมประพฤติปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนากับคณะสงฆ์ กลับมาขออุปสมบทอีก คณะสงฆ์จึงไม่ให้การอุปสมบท เพราะบุคคลเหล่านี้เคยได้รับโอกาสแล้ว และไม่สามารถปรับตัวเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนาได้ จึงไม่สมควรได้รับการอุปสมบทอีก

2.3 นักบวชที่ต้องประพาศิตติถียปริวาสและที่ได้รับการยกเว้น

ในพระวินัย ระบุชัดเจนว่า นักบวชนอกศาสนาทั่วไป ได้แก่ อเจลก อาชีวก ปริพาชก และนิครนถ์ต้องประพาศิตติถียปริวาส แต่มีข้อยกเว้นว่านักบวชนอกศาสนาบางกลุ่มได้รับการยกเว้น ได้แก่ ฤชึ และชฎิล เพราะเหตุใดจึงบังคับเฉพาะนักบวชนอกศาสนาบางกลุ่ม ผู้วิจัยจะได้ศึกษาวิเคราะห์ในรายละเอียดโดยเริ่มจากนักบวชที่ต้องประพาศิตติถียปริวาสก่อน

2.3.1 กลุ่มที่ต้องประพาศิตติถียปริวาส

อาชีวก อเจลก ปริพาชก และนิครนถ์ เป็นกลุ่มนักบวชเมื่อมาขออุปสมบทต้องอยู่ประพาศิตติถียปริวาส มีทิสฐึ เป้าหมายสูงสุด และวัตรปฏิบัติที่แตกต่างกับหลักพุทธศาสนา นักบวชเหล่านี้มีครูที่มีชื่อเสียงปรากฏในพระไตรปิฎก 6 รูป ได้แก่ ปุรณะ กัสสปะ, มกขลิ โคศาล, อชิตะ เกสกัมพล, ปกุระ กัจจายนะ, สัณชัย เวลัฏฐบุตร, และนิครนถ์ นาฏบุตร (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539j, พระไตรปิฎก เล่ม 12 ข้อ 312 หน้า 348-349) ปุรณะ กัสสปะ, มกขลิ โคศาล และนิครนถ์ นาฏบุตร มีอายุมากกว่าพระพุทธเจ้า ได้รับการยกย่องอย่างมากจากเหล่านักบวชในสมัยนั้น มีชื่อเสียงมาก่อนแล้ว มีเหล่านักบวชติดตามกันเป็นจำนวนมาก ทั้งปุรณะ กัสสปะ, และมกขลิ โคศาล จัดเป็นอาชีวก ส่วนนิครนถ์ นาฏบุตรจัดเป็นนิครนถ์ ถูกจัดรวมอยู่ในนักบวชประเภทสมณะ เช่นเดียวกับพระพุทธเจ้า แต่มีคำสอนที่แตกต่างกัน

2.3.1.1 ปุรณะ กัสสปะ

ปุรณะ กัสสปะเป็นนักบวชที่มีชื่อเสียงก่อนพระพุทธเจ้าทรงประกาศคำสอน เป็นนักบวชเปลือย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557, ปรมัตถโชติกา เล่ม 2 ข้อ 515 หน้า 286-287) เป็นปริพาชกเปลือย (พระมหาประกาศิต แก้วทองเกต, 2560, หน้า 95) เป็นอาชีวก (สุมาลี มหณรงค์ชัย, 2562b, หน้า 173) อาชีวกเป็นนักบวชที่มีทิสฐึ และวัตรปฏิบัติใกล้เคียงกับปริพาชก คือไม่เชื่อเหตุปัจจัยมีผลให้สัตว์เคราะห์หมองและบริสุทธิ์ แต่สัตว์เคราะห์หมองเองและบริสุทธิ์เอง สอดคล้องกับคำสอนของปุรณะกัสสปะ ว่า “ไม่มีเหตุปัจจัย สัตว์ทั้งหลายเคราะห์หมองเอง บริสุทธิ์เอง” คำสอนของปุรณะ กัสสปะจึงขัดแย้งกับพุทธศาสนาซึ่งสอนว่า “สัตว์ทั้งหลายเคราะห์หมอง เพราะสัตว์ทั้งหลายมีความคิดใจ กำหนด และจะบริสุทธิ์ได้ด้วยเป้าหมายคลายกำหนด” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539n, พระไตรปิฎก เล่ม 17 ข้อ 60 หน้า 97) คำสอนของปุรณะ กัสสปะจัดเป็นนัตถิกวาทะ ดังที่สอนว่า “การทำไม่จัดเป็นกรรม ไม่เป็นบุญ ไม่เป็นบาป” จัดเป็นอกิริยวาทะ ดังที่สอนว่า “ไม่มีเหตุปัจจัย การทำความเพียร การฝึกอินทริย์ การสำรวม ไม่เป็นบุญถึงผู้ทำ สัตว์บริสุทธิ์เองเคราะห์หมองเอง” ในขณะที่พุทธศาสนาสอนว่า “ควรพิจารณาจิตของตนเนืองๆ ว่า จิตนี้เคราะห์หมอง

ด้วยราคา โทสะ โมหะ เป็นเวลานาน สัตว์ทั้งหลายเศร้าหมองเพราะจิตเศร้าหมอง สัตว์ทั้งหลาย
 บริสุทธิ์เพราะจิตผ่องแผ้ว” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539n, พระไตรปิฎก เล่ม
 17 ข้อ 100 หน้า 191-192) นอกจากนี้ยังไม่ยอมรับความคิดเรื่องวิภูสงสาร (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539g, พระไตรปิฎก เล่ม 9 ข้อ 165 หน้า 53-54)

หลักปรัชญา ทิฐิ และแนวปฏิบัติของปุรณะ กัสสปะขัดแย้งกับพุทธศาสนา หลักปรัชญาของ
 ปุรณะ กัสสปะเป็นนัตถิกวาทะที่แตกต่างจากหลักคำสอนในพุทธศาสนาที่สอนปฏิจสมุปบาท¹⁰ เป็น
 อภิกิริยวาทะที่ขัดแย้งกับหลักกรรม กฎแห่งกรรมในพุทธศาสนา ดังนั้น อาชีวกจึงเป็นนักบวชเปลือย
 ประเภทหนึ่งที่พระพุทธเจ้าทรงกำหนดให้อยู่ประพฤติปฏิบัติปริวาสเมื่อมาขออุปสมบท

2.3.1.2 มักขลิ โคศาล

มักขลิ โคศาลเป็นนักบวชเปลือย โดยพระไตรปิฎกระบุประเภทไว้ถึง 2 ประเภท คือ เป็น
 อเจลก (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539j, พระไตรปิฎก เล่ม 12 ข้อ 366 หน้า 402)
 แต่ในสันตทสุตตรระบุว่า เป็นอาชีวกที่สันตทปริพาชกยกย่องให้เป็นหนึ่งในสามของเหล่าอาชีวกผู้กำจัด
 กิเลสและกองทุกข์ ได้แก่ นันทะ วัจนะ, กิสะ สังกิจจะ, และมักขลิ โคศาล (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539k, พระไตรปิฎก เล่ม 13 ข้อ 236 หน้า 227) ทั้งนี้เพราะทิวค้ำสอน และวัตร
 ปฏิบัติคล้ายกับอาชีวก อย่างไรก็ตาม มักขลิ โคศาลก็เป็นนักบวชเปลือยที่มีชื่อเสียง ไม่ใช่ศิษย์ของ
 ปุรณะ กัสสปะ ต่างฝ่ายต่างมีศิษย์และกลุ่มผู้นับถือของตนแยกกัน มักขลิ โคศาลจึงควรเป็นอเจลก
 มากกว่าจะเป็นอาชีวก เพราะนักบวชเปลือยที่เป็นอาชีวกจะนับถือปุรณะ กัสสปะ แต่เพราะสันตท
 ปริพาชกเป็นนักบวชที่ชอบศึกษาธรรม แสดงทิวค้ำสอนกับครูที่มีชื่อเสียง เมื่อได้รับรู้ว่า ทิวค้ำสอนและวัตร
 ปฏิบัติของมักขลิ โคศาลคล้ายของอาชีวก จึงเข้าใจว่าเป็นอาชีวก

มักขลิ โคศาลสอนว่า “ความเศร้าหมอง บริสุทธิ์ของสัตว์ไม่มีเหตุ ไม่มีปัจจัย สัตว์ทั้งหลาย
 บริสุทธิ์เอง ไม่มีการทำ ไม่มีความเพียรพยายาม สัตว์ทั้งหลายต้องเวียนเกิดเวียนตายไปตามภพภูมิ
 ต่างๆ จนครบ จึงถึงที่แห่งทุกข์ได้เอง คีล พรต และตปะ หรือแม้แต่พรหมจรรย์ ไม่มีผลต่อความสิ้น
 ทุกข์” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539g, พระไตรปิฎก เล่ม 9 ข้อ 167 หน้า 54-
 55) คำสอนของมักขลิ โคศาลจึงเป็นนัตถิกวาทะ อภิกิริยวาทะ มีเป้าหมายสูงสุดคือความบริสุทธิ์แต่มี
 ความเชื่อการเวียนว่ายตายเกิด มีความเชื่อเรื่องวิภูสงสาร แต่สัตว์ทั้งหลายต้องเวียนเกิดตายไปจนครบ

¹⁰ ปฏิจสมุปบาท คือ ปัจจัยการ ได้แก่ ธรรมที่อาศัยกันและกัน ยังธรรมที่ประกอบกันให้เกิดขึ้น (สมันตปาสาทิกา
 เล่ม 3 ข้อ 1 หน้า 3)

ทุกภพภูมิทั้งหมดจึงบริสุทธิ์ได้เอง บุคคลจึงไม่ต้องเชื่อหลักกรรม สามารถทำอุศลกรรมได้ ดำเนินชีวิตไปตามใจ เพราะบุคคลบริสุทธิ์ได้เองด้วยการเวียนว่ายตายเกิดจนครบทุกภพภูมิ

พระพุทธเจ้าทรงตำหนิมักขลิ โคศาลามากที่สุดในบรรดาครูทั้ง 6 ตรัสเปรียบคำสอนของมักขลิ โคศาลเป็นดั่งผ้ากำพลที่ทอด้วยผมนคน นุ่มหมในฤดูหนาวก็หนาวเย็น นุ่มหมในฤดูร้อนก็ร้อน สีไม่สวย มีกลิ่นเหม็น เนื้อผ้าไม่อ่อนนุ่ม เพราะมักขลิเป็นคนไร้ค่า วางเปล่าจากประโยชน์ มีทิฐิว่า กรรมไม่มี กิรียาไม่มี ความเพียรไม่มี มักขลิ โคศาลจึงเป็นเหมือนดั่งไซดักมนุษย์ เกิดมาเพื่อทำให้ชาวโลกฉิบหาย พิณาศ เหมือนไซดักปลาที่ปากอ่าว มีเพื่อก่อทุกข์แก่ปลา สร้างความพิณาศให้ปลาจำนวนมาก (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539ด, พระไตรปิฎก เล่ม 20 ข้อ 138 หน้า 386) อเจลกจึงเป็นนักบวชเปลือยอีกประเภทที่พระพุทธเจ้าทรงกำหนดให้ต้องอยู่ประพฤติตติยปริวาสเมื่อมาขออุปสมบท

2.3.1.3 นิครนถ์ นาฎบุตร

คัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาทเรียกศาสดามหาวิระ ของศาสนาเซนในอินเดียว่า นิครนถ์ นาฎบุตร เป็นนักบวชเปลือยมีวัตรปฏิบัติไม่ยึดติดข้องในทรัพย์สิ่งของใดๆ เน้นการไม่เบียดเบียนสิ่งมีชีวิตทั้งปวง และมีแนวคิดเร่งขจัดบาปกรรมให้หมดสิ้นไปได้ด้วยการทรมานตนเองอย่าง อุกฤษฏ์ตามประวัติ นิครนถ์ นาฎบุตรเป็นบุคคลร่วมสมัยกับพระพุทธเจ้า ปฏิเสธความศักดิ์สิทธิ์ของพระเวท ไม่เชื่อเทพเจ้าสูงสุดผู้สร้างโลก ปฏิเสธพิธีบุญบูชาของพราหมณ์เช่นเดียวกับพุทธศาสนา

นิครนถ์ นาฎบุตรเรียกกรรมที่มีโทษว่า ทัณชะ โดยสอนว่า ภายทัณชะเป็นกรรมมีโทษมากกว่าวจิกรรม และมโนกรรม¹¹ ขัดแย้งกับพุทธศาสนาซึ่งถือว่า มโนกรรมมีโทษมากกว่า (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539ก, พระไตรปิฎก เล่ม 13 ข้อ 57 หน้า 55) ศาสนาเซนถือว่า อำนาจกรรมมีอำนาจเหนือสิ่งอื่นใด กรรมมีลักษณะไหลเข้าสู่ชีวะได้ มีสิ่งผูกพันที่เรียกว่า กษายะ มีลักษณะเหนียว 4 อย่าง คือ ความโกรธ, ความโลภ, มานะ, และความหลง ผลกรรมที่บุคคลทำแล้วจะมีสภาพเป็นอนุภาค ถูกกษายะดึงดูดให้ไหลซึมเข้าสู่ชีวะ จึงปิดกั้นชีวะ ทำให้ชีวะเปลี่ยนสภาพทำให้บุคคลเป็นสุขหรือทุกข์ มีชีวิตสั้นหรือยาว ทำให้ชีวะต้องไปเกิด ขัดขวางชีวะให้ไม่ถึงความสิ้นกษายะ ชีวะที่เป็นมนุษย์และสัตว์โลก จึงมี 2 ประเภท ได้แก่ สังสาริน คือ ชีวะที่ยังไม่หลุดพ้นจาก

¹¹ ในหนังสือ RELIGION AND PHILOSOPHY OF THE JAINAS โดย V. R. GANDHI ไม่พบการระบุว่า บาปกรรมทางกายมีโทษมากกว่า กรรม ในทัศนคติของเซน มี 8 ประเภท จัดเป็นสิ่งแปลกปลอม บดบังจิต เมื่อกรรมให้ผล ทำให้จิตไม่หลุดพ้น ต้องลดการรวมกันระหว่างจิตกับกรรม โดยใช้วัตรปฏิบัติตามแบบเซน เมื่อจิตปราศจากกรรม จึงถึงความสมบูรณ์ และเป็นอิสระตลอดไป

กิเลส ยังต้องเวียนว่ายตายเกิด และมุกตะ คือ ชีวะที่หลุดพ้นจากกิเลสแล้ว ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดแล้ว กรรมจึงกลายเป็นพันธะของชีวะที่มนุษย์และสัตว์โลกต้องเปลื้องออกจากชีวะ (พระมหาประกาศิต แก้วทองเกต, 2560, หน้า 129-133) ศาสนาเซนจึงมีพิธีเชื่อหลักกรรม และการเวียนว่ายตายเกิดคล้ายพุทธศาสนา แต่ยังมีเชื่อที่ว่า อำนาจกรรมเป็นใหญ่ที่สุด ทำบาปกรรมไว้ต้องได้รับผลแน่นอน บาปกรรมมีช่วงเวลาให้ผล เป็นเหตุปัจจัยต่อชีวิตในปัจจุบัน ส่งผลต่อจิตใจ แต่และบุคคลสามารถหลุดพ้นจากบาปกรรมได้ด้วยการชดใช้จนหมดสิ้นเท่านั้น จึงถึงความหลุดพ้น ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดอีก ทั้งนี้เพราะมองว่า กษายะเป็นยางเหนียวที่เกิดจากกรรมที่ทำแล้ว ถ้าไม่ทำกรรม ก็ไม่มีกษายะเช่นกัน จึงให้ความสำคัญบาปกรรมแตกต่างจากพุทธศาสนาที่เห็นว่า กิเลสเป็นเหตุทำกรรมได้ทั้งทางกาย วาจา และใจ จึงต้องละกิเลสที่เกิดในใจที่เป็นต้นเหตุที่แท้จริง

นิครนถ์ นาฏบุตรสอนการปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นจากบาปกรรมด้วยการสำรวมกาย วาจา และใจ ไม่ทำบาปกรรมเพิ่มขึ้น เพื่อไม่ให้ตกอยู่ใต้อำนาจบาปกรรม ในขณะที่เดียวกันก็บำเพ็ญตบะ ทรมานตนอย่างอุกฤษฏ์ เพื่อชดใช้ให้บาปกรรมเก่าสิ้นไปได้ เมื่อบาปกรรมเก่าสิ้นไป ทุกข์ก็สิ้น เวทนาสิ้นไป (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539j, พระไตรปิฎก เล่ม 12 ข้อ 179 หน้า 182) การปฏิบัติเพื่อบรรลุโมกษะของศาสนาเซน แบ่งเป็น 3 รัตนะ คือ ความเห็นชอบว่าศาสดาของศาสนาเซนทุกพระองค์ มีความเพียรกล้าแข็ง สามารถหลุดพ้นได้แล้ว จึงมาสั่งสอน, ความรู้ชอบ รู้หลักคำสอนตามหลักของเซนที่สามารถทำให้หลุดพ้นได้, ความประพฤติชอบ ได้แก่ มหาพรต 5 คือ การไม่เบียดเบียนทำร้ายสิ่งมีชีวิตทั้งปวง, การพูดความจริง ไม่พูดเท็จ, การไม่ลักขโมยฉ้อโกง, การงดเว้นจากการเกี่ยวข้องกับคนต่างเพศในด้านกามารมณ์, และการไม่ยึดติดในทรัพย์สินของใดๆ นอกจากนี้ยังมีสังวร 4¹² และ นิรชราที่เป็นการเพียรพยายามขจัดกรรมเก่าให้หมดสิ้นไป (พระมหาประกาศิต แก้วทองเกต, 2560, หน้า 129-133) พุทธศาสนาจึงถือว่าคำสอนของศาสนาเซนเป็นอรรถกถาญาณุโยค

ส่วนสาวกผู้เป็นคฤหัสถ์ในศาสนาของนิครนถ์เคร่งครัดในศีล 5 ได้แก่ การไม่เบียดเบียนทำลายชีวิต, ไม่พูดเท็จ ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่อยู่ร่วมกับโสเภณี ไม่ดื่มสุราเมรัย และ ไม่ละโมภะอยากได้สิ่งใดๆ ที่คล้ายกับศีล 5 ในพุทธศาสนา ให้มีอนุพรต ได้แก่ ให้มีความกรุณาโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน, ยินดีในความดีของผู้อื่น, เห็นใจผู้อื่นและให้การช่วยเหลือเมื่อเขาได้รับความทุกข์ยาก, มี

¹² สังวร 4 ได้แก่ เว้นน้ำดิบทุกอย่าง, ประกอบกิจที่เว้นจากบาปทุกอย่าง, ล้างบาปทุกอย่าง และรับสัมผัสทุกอย่างโดยไม่ให้เกิดบาป (พระไตรปิฎก เล่ม 9 ข้อ 137-138 หน้า 58-59) สังวร 4 ของนิครนถ์ คือ การสำรวมระวังไม่สร้างบาปกรรมใหม่ขึ้นมาอีก 4 เป็นพรตหรือวัตรที่นักบวชเซนประพฤติเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดบาปกรรมใหม่เกิดขึ้น ที่พุทธศาสนามองว่า เครื่องตั้งเกินไปจนกลายเป็นลัทธิกีดกันบาป

ความกรุณาต่อผู้ทำผิด (ปรัชญาอินเดีย, 2524, 430 อ้างถึงในพระมหาประกาศิต แก้วทองเกต, 2560, หน้า 128) อนุพรตข้างต้นคล้ายกับพรหมวิหาร 4 ในพุทธศาสนา แตกต่างที่ไม่มีอุเบกขาที่ผ่านเมตตา กรุณาแล้ว มีปัญญาเห็นควรวางเฉย

หลักคำสอนของนิครนถ์เหมือนกับพุทธศาสนาบางส่วน คือ เชื่อการเวียนว่ายตายเกิด มีความหลุดพ้น ไม่เชื่อพระเจ้าผู้สร้างโลก หลักกรรม และความหลุดพ้นแม้จะใกล้เคียงกัน แต่ก็ต่างกันจนทำให้วัตรปฏิบัติแตกต่างกันมาก คือ นิครนถ์เชื่อว่าบุคคลต้องผลจากบาปกรรมแน่นอน¹³ ก็เลสเกิดจากกรรม หลุดพ้นจากอำนาจกรรมด้วยมหาพรต สวรร และการทรมานตน ที่แตกต่างจากพุทธศาสนาเชื่อกฎแห่งกรรมว่า ทำกรรมดีผลก็ดี ทำกรรมชั่วผลก็ชั่ว แต่การรับผลกรรมเป็นไปตามเหตุปัจจัย ไม่จำเป็นต้องชดใช้บาปกรรมจนหมด หลุดพ้นจากทุกข์ได้ด้วยหลักศีล สมาธิและปัญญา พระพุทธเจ้าจึงทรงกำหนดให้นักบวชเปลี่ยประเภทนิครนถ์เมื่อมาขออุปสมบทต้องอยู่ประพฤติตติยปริวาส

2.3.1.4 อชิตะ เกสกัมพล

อชิตะ เกสกัมพล เป็นนักบวชรุ่นฟ้าที่ถักจากผมของตนเอง เป็นนักบวชไว้ผมยาวเพื่อนำมาถักทอเครื่องนุ่งห่ม มีคำสอนว่า “ทานที่ให้แล้วไม่มีผล การบุญชวยัญไม่มีผล กรรมดีหรือชั่วไม่มีผล ไม่มีโลกนี้และโลกหน้า บิฑามารดาไม่มีคุณ สัตว์ผุดเกิดแล้วโตเลยไม่มี สมณพราหมณ์ผู้รู้แจ้งไม่มี มนุษย์เป็นที่ประชุมแห่งธาตุ 4 ตายแล้ว ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม และธาตุไฟก็แยกกันไป ขาดสูญไม่เกิดอีก” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539g, พระไตรปิฎก เล่ม 9 ข้อ 170 หน้า 56-57) อชิตะ เกสกัมพลจัดอยู่ในกลุ่มอาชีวก มีวิถีชีวิต และคำสอนเช่นเดียวกับกลุ่มโลกายัต คือ พวกที่ปฏิเสธความสำคัญของจิต และโลกหน้า ให้ความสำคัญกับร่างกาย และการใช้ชีวิตอยู่ในโลก (สุมาลี มหณรงค์ชัย, 2562b, หน้า 170)

อชิตะ เกสกัมพลเป็นนักบวชประเภทอาชีวกมีความเห็นว่า ร่างกายประกอบด้วยธาตุ 4 เท่านั้น จึงไม่เชื่อผลกรรม และไม่เชื่อการบรรลुरूความรู้งแจ้งของสมณะ พุทธศาสนาจัดทิวติของอชิตะ เกสกัมพลเป็นมิฉชาติวิธิประเภทอุจเฉทวิธิ คือ ทิวติที่เห็นว่า บุคคลตายแล้วสูญ ไม่เกิดอีก อาชีวกที่เป็นศิษย์ของอชิตะ เกสกัมพลจะจึงเชื่อว่าตายแล้วสูญ ไม่เชื่อว่าการบรรลुरूความรู้งแจ้งมี พระพุทธเจ้าทรงกำหนดให้ต้องอยู่ประพฤติตติยปริวาสเมื่อมาขออุปสมบท

¹³ พุทธศาสนาจัดเป็นมิฉชาติวิธิที่เห็นว่า โลกหน้าเที่ยง เพราะเห็นว่า บาปกรรมให้ผลแน่นอน

2.3.1.5 ปกุธะ กัจจายนะ

ในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาทระบุว่า ปกุธะ กัจจายนะเป็นครูผู้มีชื่อเสียง แต่ไม่ระบุชัดเจนว่าเป็นนักบวชประเภทไหน อาจสันนิษฐานได้ว่าเป็นปริพาชกเปลือย (พระมหาประภาสิต แก้วทอง เกตุ, 2560, หน้า 95) งานวิจัยอาชีวศึกษาในอินเดียยุคต้นระบุว่า ปกุธะ กัจจายนะ เป็นครูอาชีวศึกษาที่มีประวัติคลุมเครือและหาข้อมูลได้ยากยิ่ง เป็นอาจารย์ของอาชีวกรุ่นหลังที่มีคำสอนเกี่ยวกับปรมาณูชาต 7 (สุมาลี มหณรงค์ชัย, 2562b, หน้า 175) เป็นครูของนักบวชเปลือย สอนสภาวะ 7 กอง คือ ชาติดิน ชาติน้ำ ชาติลม ชาติไฟ สุข ทุกข์ และชิวะ ไม่มีผู้สร้าง ยั่งยืน ไม่ผันแปร ไม่มีผู้ฆ่า ไม่มีผู้รู้ใคร จะเอาอาวุธมาฆ่าทำร้ายกัน ก็ไม่เป็นการฆ่า เป็นเพียงอาวุธแทรกผ่านในสภาวะ 7 กองเท่านั้น (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539g, พระไตรปิฎก เล่ม 9 ข้อ 174 หน้า 57-58) มีคำสอนเป็นอกิริยาวิเวก เชื่อในสภาวะ 7 กองที่ไม่เปลี่ยนแปลง เป็นอิสระต่อกัน แต่รวมกันเป็นสภาพมีชีวิตได้ ดังนั้น ชิวะในทัศนะของปกุธะ กัจจายนะ จึงเที่ยงแท้ ไม่เปลี่ยนแปลง แม้สิ่งมีชีวิตถูกทำร้ายหรือถูกฆ่าก็ตาม จึงเป็นคำสอนที่ถือว่าเป็นอันตรายต่อสังคม

ในอรรถกถาระบุว่า ปกุธะ กัจจายนะเป็นผู้มักน้อย สำคัญว่าในน้ำมีสัตว์มีชีวิต จึงไม่อาบน้ำไม่ล้างหน้าเป็นต้น (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557, ปรมัตถโชติกา เล่ม 2 ข้อ 515 หน้า 287) เป็นผู้ห้ามน้ำเย็น แม้จะถ่ายอุจจาระ ก็ไม่ใช้น้ำเย็น เมื่อได้น้ำร้อน หรือน้ำข้าวจึงจะใช้ เมื่อเดินทาง ถ้าข้ามแม่น้ำหรือน้ำตามเส้นทาง ก็คิดว่า ศีลของเราขาด จะก่อทราญทำสูญอุปธิฐานศีลแล้วเดินต่อไป (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552a, ปปัญจสุทนี เล่ม 2 ข้อ 312 หน้า 189) ปกุธ กัจจายนะเชื่อว่าไม่มีผู้สร้าง ไม่มี มีแต่สภาวะ 7 กองที่เกิดเอง เที่ยงแท้ ไม่มีผู้รู้ ไม่มีผู้ทำให้คนอื่นรู้ตามได้ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539g, พระไตรปิฎก เล่ม 9 ข้อ 174 หน้า 58) ทิฐิของปกุธะ กัจจายนะจึงเป็นมิจฉาทิฐิในพุทธศาสนาประเภทโลกนี้เที่ยงแท้ โลกต่อไปไม่มีตายแล้วขาดสูญ จัดเป็นอุจเฉททิฐิด้วย เป็นนัตถิกวาทะด้วย คือ ไม่เหตุปัจจัย ที่ขัดแย้งกับหลักกับปฏิจจสมุปบาทในพุทธศาสนา

2.3.1.6 สัญชัย เวลัฏฐบุตร

สัญชัย เวลัฏฐบุตรเป็นปริพาชก อาศัยอยู่ในเมืองราชคฤห์ เป็นอาจารย์ของอุปติสสะและโกลิตะซึ่งต่อมาคือพระสารีบุตรและพระมหาโมคคัลลานะ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 60 หน้า 72) ปริพาชกมีทิวและวัตรปฏิบัติอย่างอาชีวก¹⁴ แต่นุ่งผ้า มีสำนักที่อยู่มาประชุมอยู่ร่วมกัน แต่ชอบศึกษาหลักธรรม หรือเดินทางติดตามเหล่าพ่อค้า เทียวแสดงทิว และคำสอนของตน เมื่อพบนักบวชที่มีชื่อเสียงในถิ่นที่ตนไปถึงก็เข้าไปสอบถามทิว แนวการปฏิบัติ เมื่อปริพาชกเห็นว่าคู่สนทนากล่าวผิดพลาด จะแย้ง หรือถามจนทำให้คู่สนทนาต้องยอมรับว่าทิวที่ตนเชื่อนั้นผิดพลาด เมื่อปริพาชกถูกถามกลับ บางรูปก็ตอบตามทิวที่ตนเชื่อ แต่บางเรื่องที่ไม่รู้ หรือยังพิสูจน์ไม่ได้ สันุชยปริพาชกมีการตอบแบบไม่ยืนยันแน่นอนว่าตนเองมีทิวอย่างไร เช่น กรณีคำตอบของสันุชยปริพาชกว่า “ถ้าตนมีความเห็นว่า จริง ก็ตอบว่า จริง ถ้าเห็นว่า ไม่จริง ก็ตอบว่า ไม่จริง แต่ตนเองมีความเห็นว่า อย่างนี้ก็ไม่ใช่ อย่างนั้นก็ไม่ใช่ อย่างอื่นก็มีใช่ จะว่าไม่ใช่ก็มีใช่ จะว่ามีใช่ไม่ใช่ก็มีใช่” การตอบคำถามสันุชยปริพาชกนั้น ในสามัญญผลสูตรระบุว่า เป็นอมราวิกเขปวาทะ คือ กล่าวคำสอนหลบเลี่ยงไม่แน่นอน (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539g, พระไตรปิฎก เล่ม 9 ข้อ 180 หน้า 59-60)

การตอบคำถามเช่นนี้ ในพุทธศาสนามองว่า สันุชยปริพาชกมุ่งไม่ให้ตนถูกโต้กลับว่า ไม่รู้แจ้งสิ่งที่ถูกถาม จึงเลือกแบบไม่ยืนยันอะไรเลย เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาว่าตนกล่าวผิด แตกต่างจากการปฏิเสธการตอบคำถามของพระพุทธเจ้า ถ้าพระองค์ทรงเห็นว่า เป็นคำถามที่ไม่เกิดประโยชน์ ทำให้วิวาทกัน ก็ไม่ทรงพยากรณ์ ส่วนใหญ่เป็นคำถามเกี่ยวกับโลกที่พิสูจน์ให้รู้ได้ยาก แต่ถ้าเป็นคำถามที่ตอบแล้วเกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติ ทศนคติที่มีผลต่อการบรรลุดุธรรม พระองค์จึงทรงพยากรณ์ ซึ่งการตรัสตอบอาจใช้หลักการปฏิเสธสถานะที่เข้าใจกันผิด โดยการเปรียบเทียบกับสิ่งที่รับรู้ได้ เช่นสถานะของนิพพานจะเข้าถึงได้จิตที่เห็นประจักษ์แจ้งรู้ธรรม พระพุทธเจ้าทรงอธิบายเปรียบเทียบโดยใช้หลักการปฏิเสธ เช่น “นิพพานอันไม่มีตัณหา นิพพานมีอยู่ เห็นได้ไม่่งาย” พระองค์ไม่ตรัสเรียกนิพพานว่า “มีการมา มีการไป มีการตั้งอยู่ มีการจุติ มีการอุปบัติ” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539u, พระไตรปิฎก เล่ม 25 ข้อ 72 หน้า 322), “นิพพานนั้นไม่มีที่ตั้งอาศัย ไม่เปลี่ยนแปลง ไม่มีอารมณ์ยึดเหนี่ยว นี้แหละคือที่สุดแห่งทุกข์” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539t, พระไตรปิฎก เล่ม 24 ข้อ 71 หน้า 321-322) จะเห็นได้ว่า พุทธศาสนาเถรวาทมีหลักการอธิบายสถานะที่เข้าถึงไม่ได้ด้วยการรับรู้ของบุคคลผู้เป็นปุถุชน ไม่ใช่วิธีการไม่ยืนยันอย่างสันุชยปริพาชก

¹⁴ อาชีวกมี 2 ประเภท คือ ฉันทปริพาชก คือ ปริพาชกนุ่งผ้า เช่น สันุชยปริพาชก และอัจฉันทปริพาชก คือ ปริพาชกเปลือยกาย เช่น อเจลกัสสปะ ปุณณะ กัสสปะ มักขลิ โคศาล และปุกะ กัจจายนะ เป็นต้น (พระมหาประกาศิต แก้วทองเกต, 2560, p. 95)

หลักคำสอนอื่นๆของปริพาชกที่ขัดแย้งกับพุทธศาสนา ได้แก่ มีทิวเรื่องชีวิตในวัตรทุกอย่างจนรังเกียจกีดกันบาปกรรม ทำให้ประพฤตินิยมตามตนเอง เช่น รับข้าวคำเดียวหรือสองคำ เก็บอาหารไว้ค้างคืน 7 วัน แล้วจึงบริโภค หรือบริโภคอาหาร 1 มือต่อ 15 วันบ้าง หรือบริโภคคู่มือไม่เติมน้ำเย็น ประพฤติการเดินแบบเหยียบพื้นไม่เต็มเท้า นอนบนหนาม หรือนอนตะแคงข้างเดียว เอาฝุ่นคลุกตัว และอาบน้ำวันละ 3 ครั้ง เป็นต้น

2.3.2 กลุ่มที่ได้รับการยกเว้น

ในพระวินัย มีนักบวชอยู่เพียง 2 กลุ่มซึ่งได้รับการยกเว้น ไม่ต้องประพฤติติดตลิตยปริวาส แม้ในพุทธประวัติ นักบวช 2 กลุ่มนี้จะเป็นผู้ที่ขอบวชเป็นพระภิกษุกลุ่มแรกๆ ซึ่งอยู่ในช่วงเวลาทีพระพุทธเจ้ายังไม่บัญญัติติดตลิตยปริวาส แต่การที่พระวินัยยกเว้นนักบวช 2 กลุ่มนี้โดยเฉพาะแสดงให้เห็นว่าติดตลิตยปริวาสมีเจตนารมณ์เพื่อป้องกัน หรือแก้ปัญหาจากนักบวชบางกลุ่มเท่านั้น การศึกษาวิเคราะห์นักบวชที่ได้รับการยกเว้นจะทำให้เข้าใจเจตนารมณ์ของติดตลิตยปริวาสชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3.2.1 ฤๅษี

ฤๅษี เป็นคำเก่าในพระเวท หมายถึง ผู้เห็นอดีตกาล ปัจจุบันกาล และอนาคตกาลด้วยญาณหรือความรู้พิเศษที่เกิดจากฌาน มีมาตั้งแต่สมัยที่เริ่มแต่งคัมภีร์ฤๅษีเมื่อประมาณ 4,000 ปีมาแล้ว เป็นผู้แต่งบทสวดสรรเสริญเทพเจ้าตามภาพที่ปรากฏในฌานของตน และได้ยินเสียงแห่งเทพเจ้า (ฤๅษีวารสารเมืองโบราณ 5, 2522, 71 อ้างถึงในวรรณวรรค พัฒนกำจร, 2532, หน้า 1) ในอัมพฤษสูตรพระพุทธเจ้าทรงแสดงว่า ฤๅษีเป็นครูของพราหมณ์ ผู้ภุมนต์ บอภุมนต์ที่พราหมณ์ใช้สวดสรรเสริญเทพเจ้าในการประกอบพิธี เช่น ฤๅษีอัฐกะ ฤๅษีวามกะ เป็นต้น ต่างมีวิถีชีวิตที่ออกจากโลก สละทรัพย์ ละกามคุณ อยู่ป่า มุ่งบำเพ็ญวัตรเพื่อบรรลุความบริสุทธิ์ และความรู้ที่เรียกว่า วิชชาสมบัติ และจรณสมบัติที่ถือว่าเป็นผู้ประเสริฐสุด (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539g, พระไตรปิฎก เล่ม 9 ข้อ 273-286 หน้า 95-105)

ฤๅษีเป็นนักบวชอยู่ป่า หาอาหารในป่าเป็นหลัก เป็นเวลาประมาณ 8 เดือน แต่ในช่วง 4 เดือนที่ฝนตก มักจะออกจากป่ามาอยู่ใกล้หมู่บ้าน เพื่อขออาหารให้ร่างกายได้รับสารอาหารป้องกันความเจ็บป่วยจากโรค ตามที่อรรถกถาเล่าว่า ฤๅษีชื่อเทวละอยู่ในหิมวันตประเทศ 8 เดือน ต้องการจะเข้าไปอาศัยพระนครอยู่ 4 เดือน เพื่อต้องการเสพรสเค็มและรสเปรี้ยว (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2556, ขุททกนิกาย ธรรมบท เล่ม 1 ข้อ 2 หน้า 41) บำเพ็ญพรตที่เป็นวัตรอธิฐานไว้ เช่น ยืนขาเดียว จ้องมองดวงอาทิตย์ เป็นต้น บำเพ็ญเพียรที่เรียกว่าตบะกำจัดบาปภายใน จึงมักใช้ไฟหรือบูชาไฟเพื่อบริสุทธิ์ตามศาสนาพราหมณ์ ฤๅษีผู้มีญาณได้รับการยกย่องในศาสนาพราหมณ์ในฐานะ

ผู้รู้พระเวท สามารถติดต่อสื่อสารกับเทพสูงสุดได้ เป็นนักบวชที่ได้รับการยกย่องในอินเดีย สุมาลี มห
 ณรงค์ชัย ได้แสดงความเห็นว่า ฤๅษีมีความสามารถทางจิตบางอย่างที่เหนือกว่าคนทั่วไป จึงอาจเป็นทั้ง
 ครูผู้ถือกฎ นักพยากรณ์ และมุนีในสายตาชาวบ้าน มีวิถีชีวิตที่เชื่อกันว่า หลีกเร้นอยู่ในที่สงบ ถือ
 สันโดษตามป่าเขา บำเพ็ญเพียรทางจิตอย่างยิ่ง ในยุคมหากาพย์และปุราณะ ฤๅษีเป็นครูสอนพระเวท
 ฤๅษีตามสายพราหมณ์ไม่ใช่ นักบวชประเภทสมณะ มีวิถีชีวิตอยู่ในป่าห่างไกลสังคม ปลีกตัวออกจาก
 สังคม แต่ยังไม่ถอนตนออกจากโลกอย่างเด็ดขาด ไม่ขออาหาร เก็บอาหารตามป่า อาจมีภรรยาที่
 ประพฤติพรหมจรรย์ติดตามคอยดูแล อยู่เกื้อกูลกันในป่า ประกอบยัญพิธีบางอย่าง เช่น บูชาไฟ
 บำเพ็ญตบะเพื่อชำระจิตให้บริสุทธิ์เป็นหลัก ไม่มุ่งความหลุดพ้นอย่างสมณะ ยังยึดถือความคิดเรื่อง
 วรรณะ (สุมาลี มหณรงค์ชัย, 2562a, หน้า 34-40)

พุทธศาสนามองว่าฤๅษีเป็นนักบวชที่สามารถปรับวิถี และประพฤติกให้เข้ากับสภิกขาบทและวัตร
 ปฏิบัติได้ง่าย เพราะเป็นนักบวชหลีกออกจากสังคม อยู่ป่า ละกามคุณ ประพฤติวัตร บำเพ็ญฌาน
 ประพฤติพรหมจรรย์ เชื่อหลักกรรมตามศาสนาพราหมณ์ พรตที่ฤๅษีบำเพ็ญไม่ใช่การทรมานตนอย่าง
 อุกฤษฏ์ เน้นการบูชาไฟ มีการบำเพ็ญฌานด้วยเพื่อให้ตนเองบริสุทธิ์ แม้สวดสรรเสริญเทพบ้าง แต่ก็
 เป็นเรื่องปกติในสมัยอินเดียโบราณ ฤๅษีบางท่านมีศักยภาพที่จะเข้าใจคำสอนในพุทธศาสนา ดังที่
 พระพุทธเจ้าทรงระลึกถึงอาหารดาบส และอุทกดาบสซึ่งเป็นอดีตอาจารย์ของพระองค์เมื่อทรง
 ตัดสินใจที่จะแสดงธรรมครั้งแรก ทรงมีพระสาวกซึ่งเป็นอดีตฤๅษีหรือดาบส เช่น พระนาลกเถระ
 (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557, ปรมัตถโชติกา เล่ม 2 ข้อ 326 หน้า 385-386)

2.3.2.2 ชฎิล พาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำว่า “ชฎิล” เป็นคำใช้เรียกนักบวชประเภทฤๅษีที่ไว้ผมเกล้าผมเป็นมวยเหมือนชฎาบน
 ศีรษะ (พระมหาประกาศิต แก้วทองเกต, 2560, หน้า 35) นุ่งหม่มผ้า มีอาศรมในป่า แต่มีการรับ
 สิ่งของจากคฤหัสถ์ มีโรงไฟ บูชาไฟมีการก่อกองไฟ ดำผุดในแม่น้ำตอนกลางคืนในฤดูหนาวหิมะตก
 ระหว่างปลายเดือน 3 ถึงต้นเดือน 4 ใช้ภาชนะสำหรับรับอาหาร มีเครื่องบริวาร และเครื่องบูชาไฟ
 (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539c, พระไตรปิฎก เล่ม 4 ข้อ 37-53 หน้า 47-62)
 อาจอยู่ร่วมกันเป็นคณะใหญ่ เช่น อรุเวลกัสสปะ, นทิกัสสปะ และคยาก็สสปะ มีบริวารเป็นชฎิลอาศัย
 อยู่ที่อรุเวลเสนานิคม หรืออยู่ลำพัง เช่น เภณียชฎิล¹⁵ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

¹⁵ เภณียชฎิลเป็นบุคคลที่ริเริ่มการถวายน้ำปานะแก่พระสงฆ์ จากการที่ทราบว่ฤๅษีและพระพุทเจ้าจ้งคฉันหลัง
 เทียงวันไปแล้ว ท่านจึงได้เตรียมน้ำปานะไปถวายพระพุทเจ้าและคณะสงฆ์ พระองค์ทรงอาศัยเรื่องนี้เป็น

2539c, พระไตรปิฎก เล่ม 4 ข้อ 37-53 หน้า 57-62) และโกสียชฎิลที่อยู่ผู้เดียวในป่าที่เขาณิสกะ เป็นต้น มีการบำเพ็ญตบะ ไม่เก็บผลไม้ เหง้าและใบไม้จากต้นมากิน แต่เก็บใบไม้ และผลไม้ที่หล่นเองมากินเลี้ยงชีพ ประพฤติพรหมจรรย์ ละกามคุณ เชื่อหลักกรรม การเวียนว่ายตายเกิด (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539y, พระไตรปิฎก เล่ม 32 ข้อ 1-7 หน้า 123) ส่วนในเอกธัมมัสสวนียเถราปทานระบุว่า “ชฎิลมีตบะแก่กล้า ใช้ผ้าเปลือกไม้”¹⁶ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539z, พระไตรปิฎก เล่ม 33 ข้อ 89 หน้า 44) แสดงว่า มีการใช้ผ้าเปลือกไม้ ในอุรุกเวลากัสสปเถราปทาน (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539z, พระไตรปิฎก เล่ม 33 ข้อ 284 หน้า 276) ที่ระบุว่า ชฎิลมองเห็นโทษของความแก่ ความเจ็บและความตาย จึงเข้าป่าใหญ่ แสวงหาบทธคือ นิพพาน ได้ออกบวชเป็นชฎิล ชฎิลจึงมักถูกจัดรวมในฤๅษี เพราะออกบวชแล้วเข้าอยู่ป่า เพื่อแสวงหาความบริสุทธิ์จากกิเลส และมีความประพฤติไม่แตกต่างกันมาก ชฎิลเป็นฤๅษีประเภทไว้ผมยาวเกล้าเป็นมวย เชื่อหลักกรรม เป็นนักบวชอีกประเภทที่ไม่ต้องอยู่ประพฤติตติยปริวาส

2.3.2.3 พระญาติ

พระพุทธเจ้าทรงประทานสิทธิพิเศษได้รับการยกเว้นไม่ต้องประพฤติตติยปริวาสแก่พระญาติแม้เป็นนักบวชนอกศาสนา เช่น อเจลก อาชีวก ปริพาชก หรือนิครนถ์มาขอบวช (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539c, พระไตรปิฎก เล่ม 4 ข้อ 87 หน้า 142) สิทธิพิเศษนี้เป็นการสงเคราะห์พระญาติให้ได้อุปสมบทเป็นภิกษุ ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเพราะเหล่าพระญาติศากยวงศ์มีมานะถือตัวมาก การให้อยู่ประพฤติตติยปริวาสเป็นการลดฐานะจากนักบวชนอกศาสนามาเป็นสามเณรผู้ประพฤติวัตร 5 ข้อ ภายใต้การควบคุมของคณะสงฆ์ และต้องประพฤติตนให้คณะสงฆ์พึงพอใจด้วยกติกากที่เคร่งครัดเช่นนั้นอาจทำให้พระญาติไม่ยินยอมที่ประพฤติตติยปริวาส และเสียโอกาสในการอุปสมบทในพระศาสนา อีกประการหนึ่ง พระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้มีวิญญูติในเหล่าพระญาติ ทำให้พระญาติพร้อมที่จะเชื่อฟังคำสั่งสอนของพระองค์ หากประพฤติผิดหรือก่อปัญหาขึ้นมา พระพุทธเจ้าก็จะสามารถตักเตือนพระภิกษุผู้เป็นพระญาติได้สะดวก

ต้นเหตุ ทรงอนุญาตน้ำปานะ 8 อย่าง ได้แก่ น้ำมะม่วง, น้ำหว่า, น้ำกล้วยมีเมล็ด, น้ำกล้วยไม่มีเมล็ด, น้ำมะขาง, น้ำลูกจันทน์หรืออ้อน, น้ำเหง้าบัว และน้ำมะพร้าวหรือลิ้นจี่

¹⁶ วากจิริ แปลว่า ผ้าคากรองบ้าง ผ้าเปลือกไม้บ้าง เป็นผ้าที่ใช้ของฤๅษีและชฎิล มีอธิบายในสุเมธกถาว่า ผ้าคากรองทำจากหญ้าแห้งที่ถูกล้างเป็นริ้วๆ ใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม มีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ ทำเองได้ง่าย เบา ซักได้ง่าย มีราคาถูก ไม่มีโทษ ถ้าหายก็ไม่เสียดาย (ชาตกัณฐคคาถา เล่ม 1 หน้า 15-16)

2.3.3 ความแตกต่างระหว่างนักบวชที่ต้องประพฤติตติยปริวาสและที่ได้รับการยกเว้น

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยเปรียบเทียบทิวติ เป้าหมาย และวัตรปฏิบัติของพระภิกษุในพุทธศาสนากับนักบวชนอกพุทธศาสนากลุ่มต่างๆ ทำให้เห็นความคิดความเชื่อและวิถีชีวิตของนักบวชนอกศาสนาแต่ละสำนัก ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบทิวติ เป้าหมาย และวัตรปฏิบัติของพระภิกษุกับนักบวชนอกศาสนา

	ทิวติ	เป้าหมายการบวช	วัตรปฏิบัติ
ภิกษุ	วิภูสงสาร กรรม ปฏิจจสมุปบาท มโนกรรมมีผลมากที่สุด	หลุดพ้นจากทุกข์ใน วิภูสงสาร	มีชฌิมาปฏิทาซึ่งประกอบด้วย มรรคมืองค์ 8 ตามหลัก ไตรสิกขา
ฤชี่และชฎิล	เชื่อหลักกรรม	เข้าร่วมกับพรหมัน	นุ่งห่มผ้า บำเพ็ญพรตตามที อริชฐานไว้ บำเพ็ญฌาน อาจมี การทรมานตนบ้าง
อเจลก และ อาชีวก	วิภูสงสาร สัตว์เคร้าหมองเอง บริสุทธีเอง ไม่มีกรรม ไม่มีบุญบาป	การหลุดพ้นเกิดเอง มี ชีวะในวัตถุทุกอย่าง	ประพฤติเปลือยกาย บำเพ็ญ ตบะทรมานตนอย่างอุกฤษฏ์
ปริพาชก	เหมือนอเจลกและอาชีวก	เหมือนกับอเจลกและ อาชีวก	นุ่งห่มผ้าขาว บำเพ็ญตบะ ทรมานตนอย่างอุกฤษฏ์ ชอบ โต้วาทะ
นิครนถ์	วิภูสงสาร บาปกรรมส่งผลในโลก หน้าแน่นอน	หลุดพ้นจากวิภูสงสาร ด้วยมหาพรต สังวร การ กีดกันบาป และการ ทรมานตน	ไม่ถือครองทรัพย์สิน ประพฤติ เปลือยกาย บำเพ็ญพรตทรมาน ตนเองอย่างอุกฤษฏ์

จากตารางข้างต้น ในประเด็นเกี่ยวกับทิวติ พบว่า ทั้งอเจลก อาชีวก ปริพาชก และนิครนถ์ต่างเชื่อการเวียนว่ายตายเกิดในวิภูสงสาร ส่วนฤชี่และชฎิลแม้จะไม่ได้ระบุไว้ชัดเจน แต่การเชื่อหลักกรรม และผลของกรรมเป็นการสะท้อนแนวคิดการเกิดใหม่ที่ได้รับผลของกรรมเช่นกัน จึงสรุปได้ว่า ฤชี่และชฎิลต่างน่าจะเชื่อการเวียนเกิดตายในวิภูสงสารด้วย ส่วนความเชื่อหลักกรรมนั้น ทั้งฤชี่กับชฎิลและนิครนถ์มีการเชื่อหลักกรรม แต่นิครนถ์มีความเชื่อหลักกรรมแตกต่างจากพุทธศาสนา มาก ส่วนอเจลก อาชีวก และปริพาชกปฏิเสธหลักกรรมอย่างชัดเจน จึงสรุปได้ว่า อเจลก อาชีวกและปริพาชกมีทิวติที่แตกต่างจากพุทธศาสนา มากที่สุดโดยเฉพาะหลักกรรมและผลของกรรม

ส่วนในเรื่องของเป้าหมายการบวช พบว่า ฤชี่และชฎิลมีเป้าหมายคือ การเข้าร่วมกับพรหมัน ส่วนอเจลก อาชีวก ปริพาชก และนิครนถ์มีเป้าหมายคือ การหลุดพ้นจากบาปกรรม ไม่เกิดอีก แต่

จัดเป็นการพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิดในวัฏสงสารที่คล้ายกับพุทธศาสนาที่มีเป้าหมาย คือการพ้นจากทุกข์และสิ้นกิเลส ในเรื่องนี้ นักบวชนอกศาสนาทุกสำนักก็มีเป้าหมายการบวชแตกต่างจากพุทธศาสนาซึ่งสอนเรื่องอนัตตาและปฏิจจสมุปบาท

การเปรียบเทียบวัตรปฏิบัติ พบว่า ฤๅษีและชฎิลเจริญฌาน บำเพ็ญพรตเป็นวัตร และบำเพ็ญตบะด้วยการทรมานตน แต่ไม่ใช่อย่างอุกฤษฏ์ อเจลก อาชีวก และนิครนถ์มีการประพตวัตรเปลือยกาย ทรมานตนเอง เช่น การประพตวัตรอย่างสุนัข เป็นต้น ที่พุทธศาสนาจัดว่าเป็นอัตตกิลมถานุโยคหรือวัตรปฏิบัติสุดโต่ง ซึ่งไม่ใช่ทางบรรลุความหลุดพ้นในพุทธศาสนาที่มีวัตรปฏิบัติเป็นทางสายกลางที่เรียกว่า มัชฌิมปฏิปทาประกอบด้วยมรรคมีองค์ 8 นอกจากนี้ วัตรทรมานตนยังทำให้เกิดความมานะถือตัวแก่ผู้ปฏิบัติโดยถือว่าตนเองเหนือกว่านักบวชอื่นๆ ที่ไม่เน้นการทรมานตนเองโดยเฉพาะพระภิกษุในพุทธศาสนา ตติยปริวาสจึงมีไว้สำหรับข่มและคลายมานะของนักบวชนอกศาสนา

โดยสรุป คณะนักบวชที่เคยก่อปัญหาขัดแย้งกับพุทธศาสนาทั้งด้านทฤษฎีและวัตรปฏิบัติ คือ อาชีวก อเจลก ปริพาชก และนิครนถ์ เหล่านี้ต้องอยู่ประพติตติยปริวาสในฐานะสามเณรผู้ประพตวัตร 5 ข้อ เป็นเวลา 4 เดือน ซึ่งคณะสงฆ์และพระอุปัชฌาย์ให้การอบรมสั่งสอนได้ ว่ากล่าวตักเตือนได้ ในขณะที่ยังไม่เป็นภิกษุที่สามารถทำได้ง่ายกว่า ให้คณะสงฆ์ร่วมกันพิจารณาความประพฤติจนพอใจจึงให้การอุปสมบท ตรงข้ามกับฤๅษี และชฎิลแม้มีความเชื่อเรื่องพรหมัน บูชาไฟเพื่อล้างบาปหรือมลทิน บำเพ็ญตบะทรมานตนบ้าง แต่ไม่ยึดถือปฏิบัติอย่างอุกฤษฏ์ สามารถปรับตัวปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาได้ง่ายกว่า ส่วนพระญาติที่เคยเป็นอาชีวก อเจลก ปริพาชก และนิครนถ์ มาขออุปสมบทได้รับการยกเว้นเช่นกัน เพราะพระญาติมีมานะถือตัวมากถ้าให้ประพติตติยปริวาส พระญาติก็จะไม่อุปสมบท นอกจากนี้ ในคณะสงฆ์ยังมีพระพุทธเจ้า พระมหาเถระผู้เป็นพระญาติผู้ใหญ่ เช่น พระอานนท์เถระ พระอนนรุทธเถระ ทำให้พระญาติยอมรับคำตักเตือน การที่พระญาติได้รับสิทธิพิเศษจึงเป็นการสงเคราะห์พระญาติอีกด้วย

2.4 ขั้นตอนของตติยปริวาส

ตติยปริวาสมีขั้นตอนเริ่มจากให้การบรรพชาเป็นสามเณร ผู้ขอต้องปลงผมและหนวด นั่งสบบง ห่มจีวรให้เรียบร้อย กล่าวคำขอถึงไตรสรณคมน์ 3 ครั้ง และคำขอประพติตติยปริวาส 3 ครั้ง ต่อหน้าคณะสงฆ์ จากนั้นคณะสงฆ์ชี้แจงการประพตวัตรทั้ง 5 (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539c, พระไตรปิฎก เล่ม 4 ข้อ 86 หน้า 138-141)

2.4.1 การกล่าวคำขอถึงไตรสรณคมน์ 3 ครั้ง

ตามหลักพุทธศาสนา ไตรสรณคมน์มี 2 ประเภท คือ โลกีย์ไตรสรณคมน์ และ โลกุตตรไตรสรณคมน์ โลกีย์ไตรสรณคมน์ คือ การถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะโดยมีพุทฺธคุณ ธรรมคุณ และสังฆคุณ เป็นอารมณ์ ทำให้ขมกิเลสที่เป็นเหตุขัดขวางการถึงสรณะได้ มีศรัทธาในพระรัตนตรัยเป็นมูลเป็นประธาน มีสัมมาทิฐิตามอำนาจการหยั่งรู้ที่เป็นโลกียะ คือ ทิฏฐุชุกรม การทำให้ตรงในคุณพระรัตนตรัย ส่วนโลกุตตรไตรสรณคมน์ คือ การเข้าถึงพระรัตนตรัยเป็นสรณะ โดยมีพระนิพพานเป็นอารมณ์ในขณะมรรคของผู้เห็นอริยสัจ 4 ทำให้ตัดขาดอุปกิเลสที่เป็นเหตุขัดขวางการถึงสรณะได้อย่างเด็ดขาด (สุภาพรรณ ฌ บางช้าง, 2549, หน้า 75-81) การกล่าวคำขอถึงไตรสรณคมน์ในขั้นนี้ช่วงแรกยังเป็นการประกาศของผู้ขอว่าตนเองมีพระรัตนตรัยเป็นสรณะในเบื้องต้น

การกล่าวคำขอถึงไตรสรณคมน์นั้น ตามจำนวนครั้ง มี 2 ประเภท ได้แก่ การกล่าวขอถึงไตรสรณคมน์ 1 ครั้ง และ การกล่าวคำขอถึงไตรสรณคมน์ 3 ครั้ง

บุคคลผู้กล่าวคำขอถึงไตรสรณคมน์ครั้งเดียว เป็นการประกาศตนว่าเป็นอุบาสกอุบาสิกาในพุทธศาสนา ในปีพหุชาตกขา พบการกล่าวคำขอถึงไตรสรณคมน์ 1 ครั้ง เป็นการประกาศว่าตนเองขอเป็นอุบาสก อุบาสิกาในพุทธศาสนา บุคคลตัวอย่าง ได้แก่ เศรษฐีผู้เป็นบิดาของยสะกุลบุตรได้กล่าวประกาศตนเป็นอุบาสกผู้ถึงไตรสรณคมน์จนตลอดชีวิต หลังจากบรรลุธรรมแล้ว (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539c, พระไตรปิฎก เล่ม 4 ข้อ 27 หน้า 33-34) ส่วนคนที่สอง และคนที่สาม คือ มารดาและอดีตภรรยาของยสะกุลบุตรได้ประกาศตนเป็นอุบาสิกาผู้ถึงไตรสรณคมน์ตลอดชีวิต หลังจากบรรลุธรรมแล้วเช่นกัน (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539c, พระไตรปิฎก เล่ม 4 ข้อ 29 หน้า 36-37) ยังมีการกล่าวคำขอถึงไตรสรณคมน์ 1 ครั้ง ที่เป็นการประกาศตนเป็นอุบาสกผู้ถึงไตรสรณคมน์ตลอดชีวิตโดยที่ยังไม่ได้ธรรมจักขุ เช่น พระเจ้าอชาตศัตรู (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539g, พระไตรปิฎก เล่ม 9 ข้อ 250 หน้า 83), และโสณทัณฑพราหมณ์ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539g, พระไตรปิฎก เล่ม 9 ข้อ 319 หน้า 123) เป็นต้น ดังนั้นการประกาศตนเป็นอุบาสก อุบาสิกาในพุทธศาสนาตามพระไตรปิฎกใช้การกล่าวคำขอถึงไตรสรณคมน์ 1 ครั้ง ทั้งในบุคคลที่บรรลุธรรม และยังไม่บรรลุธรรมก็ได้ แต่ทั้งสองกรณีมีเป้าหมายเพื่อประกาศให้ทราบว่า ตนเองเป็นอุบาสก อุบาสิกาตลอดชีวิต โดยไม่ได้แสดงการขอรับศีล 5 หรือ ศีล 8 แต่อย่างใด ที่แตกต่างจากในไทยปัจจุบันนี้ มีการกำหนดให้บุคคลกล่าว 3 ครั้งทั้งหมด แม้อ่อนรับศีล 5 หรือ ศีล 8 ซึ่งผู้รับศีลมีฐานะเป็นอุบาสก อุบาสิกาผู้ปฏิบัติธรรม

ส่วนการกล่าวคำขอถึงไตรสรณคมน์ 3 ครั้งปรากฏครั้งแรกในอุปสัมปทาถกด้วยไตรสรณคมน์ที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตพระสาวกให้การอุปสมบทกุลบุตรด้วยการกล่าวคำขอถึงไตรสรณคมน์ว่า “อนุชานามิ ภิกขเว อิเมหิ ตีหิ สรณคมเนหิ ปพพชฺ อุปสมปท” โดยผู้ขออุปสมบทต้องปลงผมและหนวด ทุ่มผมไตรจีวรแบบเฉียงเปิดไหล่ข้างหนึ่ง นั่งกราบภิกษุผู้เป็นพระอุปัชฌาย์แล้ว พนมมือกล่าวขอถึงไตรสรณคมน์ พระอุปัชฌาย์ให้ว่าตาม 3 ครั้ง (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539c, พระไตรปิฎก เล่ม 4 ข้อ 34 หน้า 40-42) เป็นการอุปสมบทในช่วงที่คณะสงฆ์ยังมีพระภิกษุไม่มากนักช่วงหลังพรรษาที่ 1 ของพระพุทธเจ้า แต่ก่อนเข้าพรรษาที่ 2 ใช้เป็นการบรรพชาของสามเณรรูปแรก คือ สามเณรราหุล ต่อมาจำนวนพระภิกษุมากขึ้น พระองค์ทรงยกเลิกการอุปสมบทด้วยไตรสรณคมน์ ทรงอนุญาตให้อุปสมบทด้วยวิธีญัตติจตุตถกรรม ราวพรรษาที่ 3 ของพระพุทธเจ้า (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539c, พระไตรปิฎก เล่ม 4 ข้อ 69 หน้า 97-98) ตั้งแต่นั้นมา การกล่าวคำขอถึงไตรสรณคมน์ 3 ครั้งเป็นวิธีการบรรพชาสามเณร โดยปรากฏวิธีการในราหุลวัตถุ พระพุทธเจ้าทรงให้ราหุลกุมารปลงผมและหนวดแล้ว ให้ครองสบงและจีวร ให้ห่มเฉียงป่าเปิดไหล่ข้างหนึ่ง ให้กราบเท้าเหล่าภิกษุ ให้นั่งกระโหย่งทำอัญชลีแล้ว กล่าวคำขอไตรสรณคมน์ 3 ครั้ง (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539c, พระไตรปิฎก เล่ม 4 ข้อ 105 หน้า 164-166) ที่ให้กล่าวคำขอไตรสรณคมน์ถึง 3 ครั้งเองเป็นการยืนยันความตั้งใจว่า ต้องการบรรพชาด้วยความสมัครใจเองและมีสติรู้ตัว ไม่ได้กล่าวผิดด้วยความเผลอหลงลืมสติ ไม่ถูกบังคับ

อายุของผู้บรรพชาเป็นสามเณรนั้น ในช่วงแรก วินัยปิฎกกำหนดไว้ว่า ภิกษุไม่สามารถบรรพชาเด็กชายที่มีอายุน้อยกว่า 15 ปี เป็นสามเณรได้ ภิกษุรูปใดให้บรรพชาเด็กชายอายุต่ำ 15 ปี เป็นสามเณร ต้องอาบัติทุกกฏ โดยมีภิกษุรูปหนึ่งได้บรรพชาลูกชายของตนเองเป็นสามเณร เพราะคนในตระกูลตายเพราะอุบัติเหตุโรค เหลือแต่ลูกชายของคนที่อายุยังน้อยคนเดียวเท่านั้น ได้พาออกบิณฑบาต ทำให้ชาวบ้านพากันตำหนิว่า สามเณรน้อยรูปนี้เกิดจากภิกษุณี พระพุทธเจ้าจึงทรงบัญญัติห้ามการบรรพชาเด็กชายที่มีอายุน้อยกว่า 15 ปี เป็นสามเณร ต่อมาตระกูลอุปัฏฐากของพระอานนท์ได้ตายเพราะอุบัติเหตุโรคเช่นกัน เหลือแต่เด็กชายที่อายุยังไม่ถึง 15 ปี 2 คนเท่านั้น พระอานนท์จึงได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าเพื่อขอให้เด็กชายทั้งสองได้บรรพชา พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุบรรพชาเด็กชายที่มีอายุน้อยกว่า 15 ปี แต่ต้องรู้ดีจึงสามารถไล่กาได้แล้ว เป็นสามเณรได้ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539c, พระไตรปิฎก เล่ม 4 ข้อ 100 หน้า 155-156) ไม่มีการกำหนดอายุมากที่สุด ที่ยังคงเป็นสามเณรได้ ดังนั้นสามเณรจึงเป็นผู้รู้ดีจึงสามารถช่วยทำงานเล็กๆ น้อยๆ ได้ จนถึงเป็นผู้สูงอายุ

ในนิติติดยปรีวาสะกา ไม่ได้ระบุฐานะของผู้เคยเป็นนักบวชนอกศาสนาหลังจากกล่าวรับคำถึง ไตรสรณคัมน์ 3 ครั้ง แต่จากขั้นตอนที่มีการปลงผม โกนหนวด นุ่งห่มสบงและจีวร ต้องมีบาตร นั่ง กล่าวคำขอถึงไตรสรณคัมน์ถึง 3 ครั้ง และรับคำกล่าวถึง 3 ครั้ง เข้าใจได้ว่าเป็นการบรรพชาเป็น สามเณรในพุทธศาสนา เช่นเดียวกับการบรรพชาราหุลกุมาร สอดคล้องกับคำอธิบายในกุกกุรวติก สุตตวันฉนนา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552a, ปัญญสุทนี เล่ม 2 ข้อ 82 หน้า 99) นักบวชนอกศาสนาที่ผ่านการรับไตรสรณคัมน์ 3 ครั้ง มีฐานะเป็นสามเณรที่ต้องสมาทานวัตร 5 ข้อ ประพฤติติดยปรีวาสะ แม้จะมีอายุมากกว่า 20 ปีก็ตาม

สามเณรในพุทธศาสนาจัดเป็นอนุสัมัน¹⁷ คือ ผู้ยังไม่ได้อุปสมบทเป็นภิกษุ ได้แก่ สามเณร สามเณรี สิกขมานา และคฤหัสถ์ ที่ฐานะต่ำกว่าภิกษุ ตามการอุปสมบท จึงเป็นการลดฐานะนักบวชนอกศาสนาให้เป็นผู้มุ่งหวังการอุปสมบท ต้องอยู่ภายใต้การดูแลของภิกษุ และต้องกล่าวคำขอวัตร 5 อยู่ประพฤติติดยปรีวาสะต่อไปอีกด้วย

2.4.2 การกล่าวคำขอประพฤติติดยปรีวาสะ

สามเณรผู้เคยเป็นนักบวชนอกศาสนา นอกจากต้องประพฤติสิกขาบท 10¹⁸ หลักเสขียวัตตร 75¹⁹ ชั้นธวัตร 14 และขุททกชั้นธวัตร 110 ตามสามเณรปกติแล้ว ยังต้องประพฤติวัตรอีก 5 ข้อ ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะสงฆ์ในพุทธศาสนาอีกด้วย จึงต้องกล่าวคำขอประพฤติติดยปรีวาสะ ด้วยตนเอง 3 ครั้ง (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539c, พระไตรปิฎก เล่ม 4 ข้อ 86

¹⁷ อนุสัมัน มาจาก น + อุปสมปน โดย อุปสมปน มาจาก อุป(เข้าไป, ใกล้, มั่น) + ส (พร้อม) + ปท ธาตุ(ไป, ถึง) ลง ต ปัจจัย แปลว่า ผู้เข้าไปถึงพร้อม หมายถึงผู้ได้รับการอุปสมบทเป็นภิกษุหรือภิกษุณีแล้ว, น แปลว่า ไม่ ดังนั้น อนุสัมัน จึงแปลว่า ผู้ยังไม่ได้รับการอุปสมบทเป็นภิกษุหรือภิกษุณี หมายถึง สามเณร, สามเณรี, สิกขมานา และคฤหัสถ์ ที่เป็นฐานะต่ำกว่าภิกษุและภิกษุณีตามการอุปสมบท ไม่ได้จัดตามการบรรพชากรรม พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ระบุว่า อนุสัมัน คือ ผู้ที่ไม่ได้เป็นภิกษุ หมายถึง สามเณร และคฤหัสถ์

¹⁸ สิกขาบท 10 ที่สามเณร และสามเณรีต้องศึกษาจดวัน ได้แก่ จดวันการฆ่าสัตว์, จดวันการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้, จดวันพฤติกรรมที่ไม่ใช่พรหมจรรย์, จดวันการพูดเท็จ, จดวันการดื่มสุราเมรัย, จดวันการบริโภคอาหารหลังเที่ยงวัน, จดวันการพ้อนรำ ขับร้อง บรรเลงดนตรี และดูการละเล่นที่เป็นข้าศึกต่อพรหมจรรย์, จดวันการประดับตกแต่ง และเครื่องบำรุงเสริมให้งดงาม, จดวันการนอนบนที่นอนสูงและใหญ่, จดวันการรับทองและเงิน

¹⁹ เสขียวัตตร คือ ธรรมเนียมที่ภิกษุสามเณรผู้ยังต้องศึกษาพึงประพฤติ มี 75 สิกขาบท จัดเป็นหมวดได้ 4 หมวด ได้แก่ หมวดสารูปว่าด้วยวัตรควรประพฤติในเวลาเข้าบ้าน 26 สิกขาบท, หมวดโภชนาปฏิสังยุตว่าด้วยวัตรขณะรับบิณฑบาตและฉันอาหาร 30 สิกขาบท, หมวดธรรมเทศนาปฏิสังยุตว่าด้วยวัตรการไม่แสดงธรรมแก่บุคคลที่แสดงอาการไม่เคารพ 16 สิกขาบท, หมวดปภิกษุว่าด้วยวัตรการถ่ายอุจจาระปัสสาวะ 3 สิกขาบท

หน้า 138-139) เพื่อป้องกันการกล่าวอ้างว่าคณะสงฆ์บังคับให้ประพาศิวัตรทั้ง 5 โดยที่ตนเองไม่ได้ขอประพาศิวัตร ส่วนการขอถึง 3 ครั้ง เพื่อเป็นการยืนยันความตั้งใจของตนเองว่า ต้องการประพาศิตติยปริวาสนั้นจริง ไม่ได้กล่าวด้วยความเปลอหลงลืมสติ

การกล่าวคำขอประพาศิตติยปริวาสนั้น ผู้ขอต้องครองจีวรแบบเฉียงเปิดไหล่ข้างหนึ่ง นั่งพนมมือในท่ามกลางคณะสงฆ์ตามจำนวนที่มีในวัด กล่าวคำขอประพาศิตติยปริวาส 3 ครั้ง ว่า

“อหิ ภนเต(ชื่อของผู้ขอ)...นาโม อณฺเฏตติยปฺพุทฺโธ อิมสฺมี ฌมฺมวินฺเย อากฺขามิ อุปสมปฺทํ โสหิ ภนเต สงฺฆิ จตฺตารุ มาเส ปริวาสํ ยาจา มิ, ทฺติยมฺปิ อหิ ภนเต ปริวาสํ ยาจา มิ” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2560, พระไตรปิฎกบาลี เล่ม 4 ข้อ 100 หน้า 113) ความว่า “พระผู้เจริญ กระผมมีชื่อว่า เคยเป็นนักบวชนอกศาสนา มุ่งหวังการอุปสมบทในธรรมวินัยนี้ พระผู้เจริญ กระผมนี้จึงขอปริวาส 4 เดือน, แม้ครั้งที่ 2....., แม้ครั้งที่ 3 “

จากนั้นภิกษุรูปหนึ่งสวดประกาศให้คณะสงฆ์ทราบด้วยญัตติทุติยกรรมวาจา²⁰ว่า

“สุณฺทตฺถ เม ภนเต สงฺโฆ อโย อิตถนฺนาโม อณฺเฏตติยปฺพุทฺโธ อิมสฺมี ฌมฺมวินฺเย อากฺขตติ อุปสมปฺทํ โส สงฺฆิ จตฺตารุ มาเส ปริวาสํ ยาจา มิ, สงฺฆสฺส ปตฺตกฺลลํ สงฺโฆ อิตถนฺนามสฺส อณฺเฏตติยปฺพุทฺธสฺส จตฺตารุ มาเส ปริวาสํ ทฺเทยฺยฯ เอสา ญตฺติ” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2560, พระไตรปิฎกบาลี เล่ม 4 ข้อ 100 หน้า 113)

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังกระผม ผู้นี้มีชื่อว่า..... เคยเป็นนักบวชนอกศาสนา มุ่งหวังการอุปสมบทในธรรมวินัยนี้ เขาขอสงฆ์ให้ปริวาส 4 เดือน ถ้าสงฆ์พร้อมแล้ว ฟังให้ปริวาส 4 เดือน แก่ผู้เคยเป็นนักบวชนอกศาสนาชื่อว่า..... นี้เป็นญัตติ

“สุณฺทตฺถ เม ภนเต สงฺโฆ อโย อิตถนฺนาโม อณฺเฏตติยปฺพุทฺโธ อิมสฺมี ฌมฺมวินฺเย อากฺขตติ อุปสมปฺทํ โส สงฺฆิ จตฺตารุ มาเส ปริวาสํ ยาจา มิ, อิตถนฺนามสฺส อณฺเฏตติยปฺพุทฺธสฺส จตฺตารุ มาเส ปริวาสํ เทติฯ ยสฺสายสมฺมโต ขมฺติ อิตถนฺนามสฺส อณฺเฏตติยปฺพุทฺธสฺส จตฺตารุ มาเส ปริวาสสฺส ทานํ โส ตฺนุหฺสยสฺส นกฺขมฺติ โส ภาเสยฺย” (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2560, พระไตรปิฎกบาลี เล่ม 4 ข้อ 100 หน้า 113-114)

ท่านผู้เจริญ ขอสงฆ์จงฟังกระผม ผู้นี้มีชื่อว่า..... เคยเป็นนักบวชนอกศาสนา มุ่งหวังการอุปสมบทในธรรมวินัยนี้ เขาขอสงฆ์ให้ปริวาส 4 เดือน สงฆ์ให้ปริวาส 4 เดือนแก่ผู้เคยเป็นนักบวชนอกศาสนาชื่อว่า..... รูปที่เห็นควร ฟังนี้ รูปที่ไม่เห็นด้วย ฟังกล่าว

²⁰ เป็นสังฆกรรมที่มีการสวดตั้งญัตติ และสวดอนุสาวนาครั้งเดียว รวมการตั้งญัตติเป็น 2 จึงเรียกว่า ญัตติทุติยกรรม ใช้ในการสมมติสี การสังคายนา และการมอบให้ผ้ากฐิน รวมทั้งการให้ตติยปริวาส มักใช้ในกิจสำคัญที่ต้องการแจ้งให้คณะสงฆ์ในวัด ร่วมกันพิจารณา ไม่มีภาระระบุจำนวนพระภิกษุที่ต้องการแน่นอน ยกเว้น การมอบให้ผ้ากฐินที่ต้องมีพระภิกษุรวมกัน 5 รูป ตามข้อกำหนดขององค์ประกอบที่รับกฐินได้เท่านั้น

ภิกษุผู้สวดเจียรบรอฟังมติของคณะสงฆ์ ถ้ามีภิกษุในคณะคัดค้านในที่ประชุมแม้เพียงรูปเดียว ต้องให้รูปนั้นกล่าวแสดงเหตุผลแจ้งให้คณะสงฆ์ร่วมพิจารณาความเหมาะสมจนกว่าได้มติที่เห็นชอบกันทั้งหมด ถ้าคณะสงฆ์ไม่เห็นควรให้ติติดยปรีวาสา การขอติติดยปรีวาสาก็ไม่สำเร็จ แต่ถ้ามติคณะสงฆ์ทั้งหมดเห็นชอบให้อยู่ประพฤติดิติติดยปรีวาสา จะพากันนั่งทั้งหมด ในทางปฏิบัติ คณะสงฆ์มีการประชุมแจ้งให้ทราบ ปรีกษาคความเหมาะสมที่จะให้การบรรพชาเป็นสามเณรผู้ประพฤติดิติติดยปรีวาสา ก่อน ถ้าคณะสงฆ์เห็นสมควร จึงมีการจัดการบรรพชาเป็นสามเณร

เมื่อภิกษุผู้สวดแน่ใจว่าไม่มีภิกษุผู้ใดคัดค้าน หรือ ถ้ามีการประชุมแจ้งคณะสงฆ์ให้ร่วมพิจารณาและมีมติเห็นชอบแล้ว ก่อนการสวดประกาศบัญญัติตามพิธี ภิกษุผู้สวดก็เพียงหยุดสวดสักครู่แล้วสวดต่อว่า

“ทินโน สงเขน อิตถนนามสส อณฺเฑติติยปฺพสส จตฺตารโ มาเส ปรีวาโสฯ ขมติ
สงขสส ตสฺมา ตฺถนหีฯ เอเวมเต ธารยามิติ (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2560, พระไตรปิฎกบาลี เล่ม
4 ข้อ 100 หน้า 114)

สงฆ์ให้ปรีวาสา 4 เดือนแก่ผู้เคยเป็นนักบวชนอกศาสนาชื่อ..... แล้ว สงฆ์เห็นด้วย จึง
นั่งกัน กระผมทรงจำมตินั้นไว้ดังนี้

การให้บรรพชานักบวชนอกศาสนาถือเป็นสังฆกรรมอย่างหนึ่งซึ่งต้องอาศัยความเห็นชอบของ
พระสงฆ์ นักบวชนอกศาสนาจึงจะสามารถเป็นสามเณรประพฤติวัตรในติติดยปรีวาสาได้ หากมี
พระภิกษุรูปหนึ่งทักท้วง การเข้ามาอุปสมบทของนักบวชนอกศาสนาเป็นพระภิกษุจะถูกยกเลิกทันที
ตั้งแต่นั้นยังไม่เริ่มต้น

2.4.3 การประพฤติวัตร 5 ข้อ

ผู้ผ่านการขอติติดยปรีวาสาแล้ว ต้องประพฤติวัตร 5 ข้อ เป็นเวลา 4 เดือน ภายใต้การ
ควบคุมดูแลของคณะสงฆ์ เพื่อให้คณะสงฆ์พอใจให้การอุปสมบทเป็นภิกษุ คณะสงฆ์จึงต้องชี้แจงแสดง
การประพฤติวัตรทั้ง 5 (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539c, พระไตรปิฎก เล่ม 4 ข้อ
86 หน้า 139-141) ดังนี้

- 1) ไม่เข้าไปบิณฑบาตในหมู่บ้านเช้าหรือสายเกินไป
- 2) ไม่เป็นผู้มักเที่ยวคบหาผู้เป็นภัยต่อการประพฤติพรหมจรรย์ คือ หญิงแพศยา หญิงหม้าย
หญิงที่ผ่านวัยสาวแต่ยังไม่แต่งงาน, บัณเฑาะก์ และภิกษุณี
- 3) ไม่เกียจคร้าน ขยันช่วยเหลือทำกิจต่างๆ ใช้สติปัญญา ตลอดจนใช้ความสามารถที่มีช่วย
ทำกิจต่างๆ ของคณะสงฆ์ และเหล่าภิกษุ

- 4) สนใจเล่าเรียนพุทธพจน์ อรรถกถา และ ศึกษาปฏิบัติอิศิล อธิจิต และอธิปัญญา
- 5) ออกมาจากนักบวชที่ครุฑนอกพุทธศาสนาคนใด เมื่อได้ยินคำตำหนิครุฑคนนั้น หรือ คำสอน ความเห็นเชื่อถือ ก็พอใจ ชอบใจ, เมื่อมีคนกล่าวตำหนิพระรัตนตรัย ก็ไม่พอใจ ไม่ชอบใจ , เมื่อมีคนกล่าวยกย่องครุฑคนนั้น หรือคำสอนของครุฑคนนั้น ก็โกรธ ไม่พอใจ, แต่เมื่อมีคน กล่าวยกย่องพระรัตนตรัย ก็พอใจ ชอบใจ

รายละเอียดของวัตรแต่ละข้อ ผู้วิจัยได้แสดงไว้ในหัวข้อที่ 2.5

2.4.4 การพ้นจากการประพฤติดิตถียปริวาส

ในวินัยปิฎกระบุการพ้นจากการประพฤติดิตถียปริวาสอย่างเดียว คือ การประพฤดิข้อวัตรทั้ง 5 เป็นเวลา 4 เดือน จนทำให้คณะสงฆ์พอใจ จึงให้การอุปสมบท (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539c, พระไตรปิฎก เล่ม 4 ข้อ 86 หน้า 141) แต่ในพระสูตรตันตปิฎกได้กล่าวถึงการพ้นจากการอยู่ประพฤติดิตถียปริวาสของนักบวชนอกศาสนาที่ต้องอยู่ประพฤติดิตถียปริวาสบางรูป โดยพระพุทธเจ้าทรงอนุญาต เพราะทรงเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลที่สามารถอุปสมบทได้ ดังนั้นจึงควรจำแนกการพ้นจากการประพฤติดิตถียปริวาสเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) การพ้นโดยไม่ต้องอยู่ประพฤติดิตถียปริวาส

นักบวชนอกศาสนาบางรูปได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าแล้ว มีปัญญาเห็นคุณพระรัตนตรัยจนเกิดศรัทธาที่แน่วแน่ แม้จะยังไม่บรรลุนิพพาน แต่ก็ประกาศตนยินยอมอยู่ประพฤติดิตถียปริวาส นานกว่า 4 เดือน ในกรณีเช่นนี้ พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้อุปสมบทเป็นภิกษุได้ทันที ในพระไตรปิฎกมี 5 รูป โดยเป็นปริพาชก 4 รูป ได้แก่ วัจฉโคตรปริพาชก (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539k, พระไตรปิฎก เล่ม 13 ข้อ 193-200 หน้า 228-239), สุภททปริพาชก (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539h, พระไตรปิฎก เล่ม 10 ข้อ 215 หน้า 163-164), มาคัณฐียปริพาชก (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539k, พระไตรปิฎก เล่ม 13 ข้อ 207-222 หน้า 245-259), สกัณฐปริพาชก (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539u, พระไตรปิฎก เล่ม 25 ข้อ 515-536 หน้า 618-630) และอาชีวก 1 รูป ได้แก่ อเจลกักสสอาชีวกที่เป็นนักบวชเปลือย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539g, พระไตรปิฎก เล่ม 9 ข้อ 381-405 หน้า 161-174) โดยมีข้อความในตอนท้าย หลังจากนักบวชนอกศาสนาเหล่านี้ขอบวชแล้ว

ว่า “อนึ่งในเรื่องนี้เราคำนึ่งถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย”²¹ และ ได้รับการอุปสมบทเป็นภิกษุในสำนักของพระพุทธเจ้า ซึ่งแสดงว่านักบวชนอกศาสนา 5 รูปนี้พ้นจากการประพฤติดิถีปริวาส ได้รับการอนุญาตจากพระพุทธเจ้าเป็นกรณีพิเศษ ได้อุปสมบทเป็นภิกษุในสำนักของพระพุทธเจ้าทันที (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539k, พระไตรปิฎก เล่ม 13 ข้อ 200 หน้า 239)

2) การพ้นของสามเณรผู้ประพฤติดิถีปริวาส

นักบวชนอกศาสนาซึ่งบรรพชาเป็นสามเณรประพฤติวัตรทั้ง 5 เป็นเวลา 4 เดือน จนเป็นที่พอใจของคณะสงฆ์ แต่หากวัตรข้อใดข้อหนึ่งเสียไป คณะสงฆ์พึงให้อยู่ประพฤติดิถีปริวาสต่ออีก 4 เดือน โดยสามเณรผู้ประพฤติดิถีปริวาสไม่ต้องขอประพฤติดิถีปริวาสอีก (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552b, สมันตปาสาทิกา เล่ม 3 ข้อ 87 หน้า 70) ส่วนผู้ประพฤติดิถีปริวาสในขณะกำลังอยู่ประพฤติวัตร ได้ฉานสมาบัติ หรือ เจริญวิปัสสนาจนเกิดญาณกำหนดนามรูปได้ ก็ยังต้องอยู่ประพฤติวัตรจนครบ 4 เดือน เพราะถือว่าทั้งฉานสมาบัติ และญาณกำหนดนามรูปได้ ยังเสื่อมได้ จึงไม่ควรด่วนให้อุปสมบท แต่ถ้าเจริญวิปัสสนาจนบรรลุโสดาปัตติมรรค จะถือว่าสามเณรนั้นสามารถถอนโทษได้แล้ว คณะสงฆ์สามารถให้การอุปสมบทในวันที่บรรลุโสดาปัตติมรรคได้

คุณสมบัติของนักบวชนอกศาสนาที่พ้นจากการประพฤติดิถีปริวาส มีเกณฑ์ที่สำคัญคือ มีสัมมาทิฐิในระดับเชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อว่ามรรคผลนิพพานมีจริง ศรัทธาพระรัตนตรัยอย่างจริงใจ จึงพ้นจากการประพฤติดิถีปริวาส ได้รับการอุปสมบท ถ้าระหว่างประพฤติดิถีปริวาส ปฏิบัติตามหลักธรรมพุทธศาสนา จนบรรลุโสดาปัตติผลเป็นอย่างต่ำสุด คณะสงฆ์เมื่อรับทราบ ก็สามารถให้การอุปสมบทได้ที่ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552b, พระไตรปิฎก เล่ม 3 ข้อ 87 หน้า 70) แต่ไม่พบตัวอย่างกรณีบรรลุมรรคระหว่างประพฤติดิถีปริวาส

2.5 ข้อวัตรดิถีปริวาส

การบัญญัติให้สามเณรผู้ผ่านการขอประพฤติดิถีปริวาสประพฤติวัตร 5 ข้อ แต่ละข้อนั้นจึงเป็นพุทธบัญญัติเพื่อป้องกันปัญหาดังกล่าวทั้งหมดไม่ให้เกิดขึ้น เป็นหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกนักบวชนอกศาสนาผู้มาขออุปสมบทให้คณะสงฆ์ร่วมกันพิจารณา และชี้แจงให้นักบวชเหล่านั้นได้ประพฤติ

²¹ อภิจ โข ปุคคลเวมตตา วิทิตาอลตถ โข วจจนโคตโต ปริพพาชโก ภควโต สนติเก ปพพช อลตถ ออุปสมบท “ผู้เคยเป็นอัญเจียรณีย์ประสงค์จะบรรพชาอุปสมบท ในธรรมวินัยนี้ จะต้องอยู่ปริวาส 4 เดือน หลังจาก 4 เดือนล่วงไปแล้ว เมื่อภิกษุพอใจจะให้บรรพชาอุปสมบทเป็นภิกษุ อนึ่งในเรื่องนี้เราคำนึ่งถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลด้วย”

ปฏิบัติตาม เพื่อปรับตัว ละวางทิฐิ และมานะ พัฒนาตนให้มีสัมมาทิฐิระดับโลกียะพอที่จะได้รับการอุปสมบทได้ ดังนี้

2.5.1 ไม่เข้าไปบิณฑบาตในหมู่บ้านเช้าหรือสายเกินไป

ในพระไตรปิฎกไม่พบสามเณรผู้ประพฤติดิตถิยปริวาสเข้าหมู่บ้านบิณฑบาตเช้าหรือสายเกินไป อาจเป็นไปได้ว่า เพราะมีการชี้แจงวัตรทั้ง 5 ให้ทราบแล้วตอนขอประพฤติวัตรทั้ง 5 ข้อ จึงไม่พบผู้ประพฤติดิตถิยปริวาสเข้าบ้านเช้าหรือสายเกินไป หรือ อาจไม่มีการบันทึกบุคคลผู้ไม่ผ่านการประพฤติดิตถิยปริวาสในพระไตรปิฎกก็ได้

สาเหตุที่พระพุทธเจ้าต้องทรงบัญญัติเรื่องการเข้าหมู่บ้านเพื่อบิณฑบาตไม่เข้า ไม่สายเกินไป เป็นวัตรข้อแรกนี้ เพราะนักบวชนอกศาสนาเหล่านี้มีวัตรในการรับอาหาร ฉันทตอาหาร รวมทั้งการเดินทางเข้าบ้านแตกต่างจากภิกษุ เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาข้อวัตรที่แตกต่าง ให้ได้เรียนรู้ข้อวัตรในการบิณฑบาตของภิกษุ ให้ภิกษุสามารถช่วยกันตรวจสอบได้ ปัญหาที่ภิกษุในพุทธศาสนาเคยทำไว้ พระพุทธเจ้าต้องทรงบัญญัติเป็นสิกขาบทและวัตรมี ดังนี้

ในวินัยปิฎกการบิณฑบาตจัดเป็นนิสสัย 4 ที่พระอุปัชฌาย์ต้องบอกภิกษุณวกะผู้เป็นสังฆวิหาริกหลังจากผ่านการอุปสมบทแล้ว มูลเหตุในการบัญญัติให้พระอุปัชฌาย์ต้องบอกนิสสัย 4 แก่ภิกษุผู้เป็นสังฆวิหาริก²² คือ พรหมณ์คนหนึ่งเห็นชาวเมืองราชคฤห์จัดถวายอาหารแก่คณะสงฆ์อย่างต่อเนื่องจนไม่ต้องออกบิณฑบาตเป็นเวลาช่วงหนึ่ง จึงขออุปสมบท ภายหลังได้อุปสมบทแล้ว เมื่อชาวเมืองราชคฤห์จัดถวายอาหารถวายเหล่าภิกษุถึงวัดแล้ว จึงไม่ยอมบิณฑบาต จนเป็นเหตุให้พระพุทธเจ้าต้องทรงบัญญัติการบอกนิสสัย 4 ว่า “บรรพชาอาศัยค่าข้าวที่พึงได้ด้วยปลีแข่งที่เธอพึงอุตสาหะตลอดชีวิต” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539c, พระไตรปิฎก เล่ม 4 ข้อ 73 หน้า 101) พุทธบัญญัติให้บอกนิสสัย 4 แก่สังฆวิหาริกหลังอุปสมบท จึงเป็นการบอกให้ภิกษุณวกะรับทราบการดำรงชีพด้วยปัจจัย 4 แบบภิกษุ เพื่อป้องกันการอุปสมบทเพราะต้องการดำรงชีพโดยไม่ต้องทำงานเลี้ยงชีพได้เท่านั้น

²² มาจาก สทธิ+วิ+หฺร+ณิก แปลว่า ผู้อาศัยอยู่ด้วยกัน หมายถึง ภิกษุผู้อาศัยพระอุปัชฌาย์รูปใดให้อุปสมบท เป็นผู้อาศัยพระอุปัชฌาย์รูปนั้นให้เป็นภิกษุ ได้อยู่ร่วมในพุทธศาสนาเดียวกัน ตามพระวินัย สังฆวิหาริกต้องอยู่ร่วมกับพระอุปัชฌาย์อย่างน้อย 5 ปี เพื่อรับการฝึกอบรมวิธีชีวิตของภิกษุ เมื่อครบ 5 ปีแล้ว จึงได้รับอนุญาตให้พ้นนิสสัยสามารถแยกไปอยู่ตามลำพังได้

ในจาริตตสิกขาบท ระบุว่า พระอุปนันทะ ศากยบุตรที่รับนิมนต์ฉันภัตตาหารที่บ้านไว้แล้ว แต่เข้าบ้านอุปัฏฐากของตน จนทำให้คณะสงฆ์ที่รับนิมนต์ไว้ต้องรอนานจนเลยเวลาฉัน นอกจากนี้ พระอุปนันทะเข้าไปบ้านอุปัฏฐากหลังจากฉันแล้ว จนเป็นเหตุให้คณะสงฆ์ไม่ได้ฉันของขบเคี้ยวที่ อุปัฏฐากของพระอุปนันทะ ศากยบุตรมาถวายถึงอาราม จนเป็นเหตุให้พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติ สิกขาบท ภิกษุรับนิมนต์ที่ทายกจัดภัตตาหารแล้ว แต่เที่ยวไปตามตระกูลก่อนฉัน หรือ หลังฉัน นอก สมัยที่ถวายจีวร สมัยทำจีวร ต้องอาบัติปาจิตตีย์ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539b, พระไตรปิฎก เล่ม 2 ข้อ 294-302 หน้า 437-444)

ข้อยกเว้นที่อนุญาตให้ภิกษุเข้าบ้านเพื่อขอสิ่งของในสมัยพิเศษ เช่น ในสมัยที่ทำจีวร หรือ อนุญาตให้บอกลาภิกษุก่อนเข้าบ้านแบบเดียวกับภิกษุ ไม่พบในวัตรของตติยปริวาสด้วย ผู้วิจัยจึง สันนิษฐานว่า การอยู่ประพฤติตติยปริวาสนี้ ไม่อนุญาตให้สามเณรผู้ประพฤติตติยปริวาสเข้าบ้าน หรือตระกูลเพียงรูปเดียวโดยปราศจากภิกษุ จำเป็นต้องร่วมบิณฑบาตเป็นปัจฉาสมณะของภิกษุรูปใด รูปหนึ่งคล้ายกับการที่ภิกษุผู้ประพฤติวัตรในการอยู่ปริวาสเพื่อออกจากอาบัติสังฆาทิเสส เมื่อจะไป ไหนก็ต้องมีภิกษุอยู่ควบคุมด้วย แม้แต่ตอนบิณฑบาต

เมื่อเทียบวัตรข้อแรกของผู้ประพฤติตติยปริวาส กับสิกขาบทในจาริตตสิกขาบทนี้ การเข้า บ้านเพื่อบิณฑบาตตามเวลาที่เหมาะสมแม้จะไม่ใช่การรับนิมนต์ฉันในบ้าน แต่เป็นการปฏิบัติตาม สิกขาบทข้อนี้ด้วย เพราะไม่สามารถเข้าหาตระกูลได้เลย ต้องกลับวัดหรืออาราม จึงเป็นวัตรที่ สอดคล้องกับจาริตตสิกขาบทของภิกษุที่ต้องประพฤติ

พระไตรปิฎกแสดงเหตุผลของอุปัชฌาย์วัตรไว้ว่า ภิกษุจำนวนหนึ่งนุ่งห่มไม่เรียบร้อย เที่ยว บิณฑบาตด้วยมารยาทไม่ควร เช่น ยืนบาตรขอภัตตาหาร ของเคี้ยวในขณะที่ประชาชนกำลังบริโภค ประชาชนจึงได้ตำหนิ จนคณะสงฆ์เข้ากราบทูลเรื่องนี้แต่พระพุทธเจ้า เมื่อสอบถามแล้ว เพราะภิกษุ เหล่านี้ไม่มีพระอุปัชฌาย์คอยอบรม ตักเตือนได้รับอุปสมบทจากคณะสงฆ์ พระองค์จึงได้ทรงอนุญาต การถือพระอุปัชฌาย์สำหรับภิกษุผู้ไม่มีพระอุปัชฌาย์ และบัญญัติอุปัชฌาย์วัตรที่ภิกษุผู้อยู่ร่วมต้อง ปฏิบัติ ตั้งแต่เข้าไปดูแลอุปัฏฐาก เป็นภิกษุผู้ติดตามเข้าบ้านเพื่อบิณฑบาต จัดเตรียมน้ำฉันน้ำใช้ ปู อาสนะ ล้างเช็ดบาตร ผึ่งแดดสักครู่ แล้วจัดเก็บบาตรไปส่งให้แก่พระอุปัชฌาย์ เมื่อพระอุปัชฌาย์ให้ เรียน ให้สอบถาม จึงเรียนและสอบถาม (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539c, พระไตรปิฎก เล่ม 4 ข้อ 64-66 หน้า 79-87) ภิกษุที่พระอุปัชฌาย์ลาสิกขา หรือมรณภาพแล้ว อาจ ไม่ได้ถือนิสัยอยู่กับพระอุปัชฌาย์ 5 ปี เที่ยวไปตามลำพังเอง หลังอุปสมบท ยังไม่ทราบวิธีการห่มผ้า วิธีการบิณฑบาต และวัตรปฏิบัติ การให้ประพฤติอุปัชฌาย์วัตรจึงเป็นการให้อยู่ใกล้ชิดพระอุปัชฌาย์

เปิดโอกาสให้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างพระอุปชฌาย์กับสัทวิहारิกฉันทบิดากับบุตร เพื่อให้สัทวิहारิกได้รับการอบรม ตักเตือนได้สะดวก เรียนรู้วัตรปฏิบัติที่มีมากในพุทธศาสนาด้วยการฝึกอุปฐากาณ คุแลบาตรและไตรจีวรของพระอุปชฌาย์ โดยมีพระอุปชฌาย์เป็นผู้สอน และคอยตักเตือน โดยทั้งภิกษุและสามเณรต้องประพฤติอุปชฌาย์วัตร

สามเณรผู้ประพฤติดิตถิยปริวาส จึงต้องประพฤติอุปชฌาย์วัตรด้วย คือ ต้องอุปฐากาณคุแลพระอุปชฌาย์ จึงไม่จำเป็นต้องให้ระบุว่า ผู้ประพฤติดิตถิยปริวาสต้องติดตามพระอุปชฌาย์ไปบิณฑบาต เพื่อให้พระอุปชฌาย์คอยตรวจสอบ และตักเตือนในระหว่างบิณฑบาต แต่การบัญญัติวัตรข้อแรกให้เข้าบ้านเพื่อบิณฑบาตในเวลาเหมาะสม เป็นการบังคับไม่ให้ออกก่อนพระอุปชฌาย์ หรือกลับหลังพระอุปชฌาย์

การบิณฑบาตรร่วมกับพระภิกษุที่มีมาจากเหตุผลตามปิตตกาฬวัตตสุตตะว่า ภิกษุผู้ไม่มีบาตรและจีวร เทียบเปลือยกายขอภัตตาหารด้วยมือเปล่า ทำให้ประชาชนตำหนิภิกษุว่า เทียบบิณฑบาตเหมือนนักบวชเปลือย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539c, พระไตรปิฎก เล่ม 4 ข้อ 118 หน้า 182-183), หัตถิมังสาทิปฏิกเขปกถา ระบุว่า คฤหัสถ์ได้ถวายเนื้อสัตว์ที่ไม่ควรฉัน คือ เนื้อช้าง เนื้อม้า เนื้อสุนัข เนื้องู เนื้อราชสีห์ เนื้อเสือโคร่ง เนื้อเสือเหลือง เนื้อหมี เนื้อเสือดาว ภิกษุได้ฉันเนื้อเหล่านั้น (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539d, พระไตรปิฎก เล่ม 5 ข้อ 281 หน้า 83-87) ภิกษุใช้บาตรทำจากโลหะมีค่า หรือรัตนะมีค่า เช่น บาตรทองคำ บาตรเงิน บาตรแก้วไพฑูรย์ เป็นต้น ทำให้คฤหัสถ์พากันตำหนิ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539e, พระไตรปิฎก เล่ม 7 ข้อ 253 หน้า 19) ภิกษุใช้กระโหลกน้ำเต้า หม้อกระเบื้อง แทนบาตร เทียบบิณฑบาต ที่เป็นภาระของนักบวชนอกศาสนา จึงได้รับการตำหนิ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539e, พระไตรปิฎก เล่ม 7 ข้อ 255 หน้า 24) บิณฑบาตจาริกวัตร ระบุว่า ภิกษุนวกะหลายรูป นุ่งห่มไม่เรียบร้อย เทียบบิณฑบาต ประพฤติแบบนักบวชนอกศาสนา ไม่สังเกตการเข้าออกบ้าน ได้รับร้อนเข้าไปกัน ยืนไกลเกินไปบ้าง ยืนใกล้เกินไปบ้าง ยืนนานเกินไปบ้าง กลับเร็วเกินไปบ้าง จนเกิดเหตุภิกษุรูปหนึ่งไม่สังเกตประตูที่เข้าไป รีบเปิดเข้าไป ได้เห็นผู้หญิงนอนเปลือยกาย จึงรู้ว่าเป็นห้องนอนรีบออกมา แต่พอดีสามีของผู้หญิงมาเห็น จึงเข้าผิดว่า ภิกษุรูปนี้ได้ล่วงเกินภรรยาของตน จึงได้ทำร้ายภิกษุรูปนั้น จึงเป็นเหตุให้พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติบิณฑจาริกวัตร (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539e, พระไตรปิฎก เล่ม 7 ข้อ 365-366 หน้า 233-235)

ปัญหาเหล่านี้ มีทั้งเปลือยกาย ใช้มือรับอาหาร ฉันทเนื้อที่ไม่ควร ใช้บาตรทำจากโลหะหรือรัตนะมีค่า ใช้ภาระที่นักบวชนอกศาสนามือรับอาหาร นุ่งห่มไม่เรียบร้อย ประพฤติแบบนักบวชนอก

ศาสนา ไม่สังเกตการเข้าออกบ้าน ยืนนานเกินไป รับประทานอาหารเข้าไปจนเกิดเหตุเข้าใจผิด ทำให้เกิด
 สิกขาบทและข้อวัตรสำหรับภิกษุและสามเณรในการบิณฑบาต สำหรับสามเณรผู้ประพฤติดิตถีย
 ปริวาสต้องไม่ประพฤติวัตรในการบิณฑบาตของนักบวชนอกศาสนา เช่น รับประทานอาหารด้วยมือเปล่า กิน
 แบบสุนัข เป็นต้น ต้องศึกษาสิกขาบทและประพฤติวัตรปฏิบัติที่แตกต่างจากวัตรเดิม ต้องใช้เวลา
 ปรับตัว และมีพระอุปัชฌาย์คอยแนะนำ ตักเตือน จึงจำเป็นต้องมีวัตรข้อแรกเพื่อให้บิณฑบาตในเวลา
 เหมาะสมที่พระอุปัชฌาย์ออกบิณฑบาต

นอกจากนี้ การเข้าบ้านเพื่อบิณฑบาตในเวลาที่เหมาะสม เป็นการลดโอกาสที่ผู้ประพฤ
 ดิตถียปริวาสจะเข้าหาตระกูลเชื่อถือคำสอนนักบวชนอกศาสนา และที่ตนเองคุ้นเคยคราวยังเป็น
 นักบวชนอกศาสนาทั้งก่อนบิณฑบาต และหลังบิณฑบาต เป็นการควบคุมเวลาเข้าบ้าน ไม่ให้เข้าหา
 ตระกูลที่ศรัทธาพุทธศาสนาโดยไม่มีภิกษุที่ออกบิณฑบาตช่วงนั้นมีโอกาสได้เห็นพฤติกรรมด้วย เป็น
 การป้องกันไม่ให้ผู้ประพฤติดิตถียปริวาสแสดงทิฐิและคำสอนนอกศาสนาแก่พุทธศาสนิกชน

ดังนั้น การบัญญัติวัตรให้บิณฑบาตในช่วงเวลาที่เหมาะสมเป็นเวลาเดียวกับภิกษุผู้เป็นพระ
 อุปัชฌาย์ เป็นการบังคับไม่ให้ออกก่อนพระอุปัชฌาย์ หรือกลับหลังพระอุปัชฌาย์ เพื่อให้สามเณรผู้
 ประพฤติดิตถียปริวาสได้รับการอบรม ตักเตือน เรียนรู้วัตรปฏิบัติที่มีมากในพุทธศาสนาด้วยการฝึก
 อุปัฏฐาก ดูแลบาตรและไตรจีวรของพระอุปัชฌาย์ โดยมีพระอุปัชฌาย์เป็นผู้สอน และคอยตักเตือน
 ไม่ให้ประพฤติวัตรของนักบวชนอกศาสนา และลดโอกาสการเข้าหาตระกูลทั้งที่เป็นพุทธศาสนิกชน
 และนักถือศาสนาอื่น เป็นการป้องกันการแสดงทิฐิและคำสอนนอกศาสนาอีกด้วย

2.5.2 ไม่เป็นผู้มักเที่ยวคบหาผู้เป็นภัยต่อการประพฤติพรหมจรรย์

การประพฤติพรหมจรรย์ในพุทธศาสนาเป็นวินัยที่สำคัญสำหรับพระภิกษุ ศีตรูของ
 พรหมจรรย์ได้แก่ หึงงแพศยา หึงงหม้าย หึงงที่ผ่านวัยสาวยังไม่แต่งงาน บัณเฑาะก์ และภิกษุณี
 เหล่านี้ได้เป็นเหตุให้เกิดการบัญญัติสิกขาบทในวินัยซึ่งเป็นพื้นฐานความประพฤติปฏิบัติของภิกษุ
 รวมทั้งสามเณรในพุทธศาสนาด้วย ในวินัยปิฎกมีสิกขาบทที่เกี่ยวกับบุคคลเหล่านี้ ที่ภิกษุสามเณรต้อง
 ศึกษา และประพฤติเพื่ออยู่ร่วมกันได้ในสังคม และยังประพฤติพรหมจรรย์ได้ ดังนี้

สังฆาทิเสสที่เกี่ยวกับหึงงแพศยา ได้แก่ พระอุทายีติดต่อหึงงแพศยาให้รับงานของนักเลง
 ผู้หึงงในสวน พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติติสัณญจิริตตสิกขาบท สังฆาทิเสส ว่าด้วยการชักสื่อ
 (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 300-301 หน้า 342-
 343)

สังฆาติเสสที่เกี่ยวกับหญิงหม้าย ได้แก่ ปฐมปาราชิกที่พระสุทินได้เสพเมถุนธรรมกับอดีตภรรยาจนทำให้อดีตภรรยาตั้งครรภ์ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 24-39 หน้า 17-29), สังฆาติเสสที่ภิกษุจับต้องอดีตภรรยาด้วยความรักแบบสามีภรรยา ต้องอาบัติสังฆาติเสส (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 281 หน้า 310), สังฆาติเสสที่พระอุทายีเข้าไปหาหญิงหม้ายที่มีรูปร่างงาม เกิดกำหนด พุดขอเสพเมถุนธรรมกับหญิงหม้าย นางยินยอม นิมนต์พระอุทายีเข้าห้องแล้ว ถอดเสื้อผ่านอนบนเตียง พระอุทายีพอเห็นนาง ก็ถ่มน้ำลายแล้วออกไป พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทต้องอาบัติสังฆาติเสส (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 290-291 หน้า 328-330)

ปาราชิกที่เกี่ยวกับหญิงสาวที่ผ่านวัยสาวแต่ยังไม่แต่งงาน ได้แก่ ปาราชิกที่ภิกษุปลอมเป็นคฤหัสถ์ หรือปลอมเป็นนักบวชเปลือยไปเสพเมถุนธรรม (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 67 หน้า 54-56), ปาราชิกที่ภิกษุไปพบผู้หญิงตามถนน ผู้หญิงได้ไหว้แล้วก็มอมมองคชาตบ้าง หรือฝ่ายหญิงได้ชวนภิกษุให้เสพเมถุนธรรมด้วยตนเองเป็นฝ่ายทำเองบ้าง หรือภิกษุทำเองบ้าง หรือทำภายในแล้วให้หลังภายนอกบ้าง หรือทำภายนอกแล้วให้หลังภายในบ้าง (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 72 หน้า 59-61), ปาราชิกที่ภิกษุจำวัดกลางวันทั้งในป่า ทั้งในอาคาร แต่ถูกผู้หญิงมาลักหลับถึง 9 กรณี (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 73 หน้า 63-65)

สังฆาติเสสที่เกี่ยวกับผู้หญิง ได้แก่ ภิกษุคิดจะเสพเมถุนธรรมกับผู้หญิง จึงเข้าไปจับต้องกาย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 73 หน้า 63), ภิกษุเข้าไปเห็นผู้หญิงนอนหลับ จึงเข้าไปจับกายด้วยความกำหนัด แต่ถ้าผู้หญิงตายแล้ว ภิกษุไปจับต้องด้วยความกำหนัด ต้องอาบัติอุลลัจจัย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 281 หน้า 311), ภิกษุเดินสวนทางผู้หญิงคนหนึ่ง เกิดความกำหนัด จึงเอาไหล่กระทบไหล่ผู้หญิง (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 282 หน้า 312), ภิกษุเห็นผู้หญิงนั่งกราบไหว้ตนเอง เกิดกำหนด แกล้งยกเท้าไปถูกผู้หญิง (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 282 หน้า 312-313) ผู้หญิงมีความเชื่อว่า การถวายเมถุนธรรม ชื่อว่าได้ถวายทานอันเลิศ จึงได้ทำให้ภิกษุต้องอาบัติสังฆาติเสสถึง 18 กรณี (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 78-79 หน้า 66-71), ภิกษุกำหนด ได้พุดขอเสพเมถุนธรรมกับผู้หญิง หรือพุดขอให้ถวายทานเป็นเมถุนธรรม (มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 288 หน้า 326-327), พุทธอุทสาจากาลิกขาบพที่พระอุทสาพาเหล่าหญิงสาวมาเที่ยวชมกัญธิของตน พุทเกี่ยวพาดพิงทวารหนักและทวารเบาของหญิงเหมือนชายหนุ่ม (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 283-284 หน้า 315-316), สัจจตติสิกขาบทว่าด้วยการชักสือ ที่พระอุทสาได้พุทชักสือชายหญิงให้เป็นสามีภรรยา กัน หญิงสาวบางคนก็แต่งงานได้ไปอยู่ตระกูลดี จนได้รับคำชมยกย่อง แต่เกิดเหตุหญิงที่แต่งงานไปอยู่ร่วมกับบอาซิวก็ได้รับความยากลำบาก จึงถูกมารดาของฝ่ายหญิงตำหนิตว่า พระพุทเจ้าจึงทรงบัญญัติห้ามทุกกรณี (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 296-299 หน้า 338-342)

อาบัตติที่เกี่ยวกับบั้นเฑาะก์ ได้แก่ ปาราชิกที่ภิกษุเสพเมณกับเพศชายทั้งที่เป็นมนุษย์อมมนุษย์ และสัตว์เดรัจฉานตัวผู้ทางปาก และทางทวารหนัก (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 56-57 หน้า 43-45), กายสังสัคคสิกขาบทที่ภิกษุรู้ว่าเป็นบั้นเฑาะก์ มีกำหนดจับต้องกายบั้นเฑาะก์ ต้องอาบัตติอุลลัจจย, แต่ถ้าภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นบั้นเฑาะก์ มีกำหนดจับต้องกายบั้นเฑาะก์ ต้องอาบัตติทุกกฎ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 272-273 หน้า 294-296), พุทธอุทสาจากาลิกขาบทที่ภิกษุรู้ว่าเป็นบั้นเฑาะก์ กำหนด พุทชม พุทลวงเกินบั้นเฑาะก์ พาดพิงทวารหนัก และทวารเบาของบั้นเฑาะก์ ต้องอาบัตติอุลลัจจย แต่ถ้าภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นบั้นเฑาะก์ หรือสำคัญว่าเป็นชาย หรือสำคัญว่าเป็นสัตว์เดรัจฉาน หรือสำคัญว่าเป็นผู้หญิง กำหนด พุทชม พุทลวงเกินบั้นเฑาะก์ พาดพิงทวารหนัก และทวารเบาของบั้นเฑาะก์ ต้องอาบัตติทุกกฎ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 286 หน้า 318), ภิกษุรู้ว่าเป็นบั้นเฑาะก์ เกิดกำหนด พุทสรรเสริญการบำเรอตนด้วยเมณธรรมต่อบั้นเฑาะก์ ต้องอาบัตติอุลลัจจย แต่ถ้าภิกษุไม่แน่ใจว่าเป็นบั้นเฑาะก์ หรือคิดว่าเป็นชาย หรือคิดว่าเป็นสัตว์เดรัจฉาน หรือคิดว่าเป็นผู้หญิง เกิดกำหนด พุทสรรเสริญการบำเรอตนด้วยเมณธรรมต่อบั้นเฑาะก์ ต้องอาบัตติทุกกฎ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 293 หน้า 331-332), และวินิตวัตถุที่ภิกษุผู้ชักสือให้บั้นเฑาะก์กับชาย ต้องอาบัตติอุลลัจจย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 341 หน้า 377)

สิกขาบทที่เกี่ยวกับภิกษุณี ได้แก่ กัณฐกสามเณรวัตถุที่สามเณรกัณฐกะได้ประพตติลวงเกินภิกษุณีกัณฐิกิ จนเป็นเหตุให้พระพุทเจ้าต้องทรงอนุญาตการนาสนะ²³ สามเณรผู้ประกอบด้วยองค์

²³ นาสนะ คือ การไล่สีกจากความเป็นสามเณร

10 ได้แก่ ฆาตกรรม, ลักทรัพย์, ประพฤติกรรมที่ไม่ใช่พรหมจรรย์, พุดเท็จ, ตีมีน้ำเมา, กล่าวติเตียนพระพุทเจ้า, กล่าวติเตียนพระธรรม, กล่าวติเตียนพระสงฆ์, มีความเห็นผิด และประพฤติกว้างเกินภิกษุณี (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539c, พระไตรปิฎก เล่ม 4 ข้อ 108 หน้า 172), วินีตวัตถุที่เหล่าเจ้าชายลิจฉวีจับภิกษุให้เสพเมถุนธรรมกับภิกษุณี กับสิกขมานา กับสามเณรี กับหญิงแพศยา กับบัณฑิตกัฏฐะ กับหญิงคฤหัสถ์ กับอดีตภรรยา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 80-82 หน้า 72-73), วินีตวัตถุที่ภิกษุไปเสพเมถุนธรรมกับมารดาของตนเอง หรือลูกสาวของตน หรือ น้องสาวของตน หรือกับอดีตภรรยาของตน ต้องอาบัติปาราชิก (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539a, พระไตรปิฎก เล่ม 1 ข้อ 70 หน้า 57-58)

สิกขาบทที่เกี่ยวกับหญิงแพศยา หญิงหม้าย หญิงที่ผ่านวัยสาวยังไม่แต่งงาน บัณฑิตกัฏฐะ และภิกษุณี ของภิกษุมีจำนวนมากและมีรายละเอียดมากเพื่อให้ภิกษุสามารถประพฤติพรหมจรรย์ได้อย่างบริบูรณ์ จำเป็นต้องใช้เวลาศึกษาทำความเข้าใจ สามเณรผู้ประพฤติดีติดยปรีวาสเคยเป็นนักบวชนอกศาสนาแม้จะรู้ว่าควรประพฤติละเว้นการเสพกาม ซึ่งเป็นมาตรฐานความประพฤติของสมณะอยู่แล้ว แต่ยังไม่รู้รายละเอียดสิกขาบท จึงต้องระมัดระวังกับเรื่องนี้เป็นพิเศษ ส่วนภิกษุ สามเณรแม้จะปลีกตัวออกจากสังคม แต่ก็ยังต้องพึงพาคฤหัสถ์ที่รวมทั้งหญิงแพศยา หญิงหม้าย หญิงที่ผ่านวัยสาวยังไม่แต่งงาน และบัณฑิตกัฏฐะ นอกจากนี้ยังต้องอยู่ร่วมกับภิกษุณี เพราะเป็นนักบวชในพุทธศาสนาเช่นกัน จำเป็นต้องปฏิสัมพันธ์ในระดับไม่เป็นอันตรายต่อการประพฤติพรหมจรรย์ เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลกันได้ จึงจำเป็นต้องมีขอบเขตที่เหมาะสม

สำหรับสามเณรผู้ประพฤติดีติดยปรีวาส การบัญญัติวัตรไม่เป็นผู้มักเที่ยวคบหาผู้เป็นภัยต่อการประพฤติพรหมจรรย์ จึงเป็นการป้องกันการคบหาที่อาจก่อให้เกิดการล่วงละเมิดสิกขาบทที่เป็นความประพฤติเสื่อมเสียด้านการถือพรหมจรรย์ต่อพุทธศาสนาในระดับศีลที่เป็นพื้นฐานการประพฤติพรหมจรรย์ โดยเฉพาะสามเณรผู้ประพฤติดีติดยปรีวาสที่ยังต้องศึกษาสิกขาบทที่มีจำนวนมาก

2.5.3 ขันช่วยเหลือทำกิจต่างๆ ของคณะสงฆ์และเหล่าภิกษุ

การทำกิจต่างๆ ของคณะสงฆ์ และเหล่าภิกษุด้วยกัน อาจแบ่งได้ 3 ประเภท ได้แก่

1) การประพฤติวัตร 14 อย่าง

วัตร 14 ได้แก่ วัตรปฏิบัติของภิกษุผู้จรรยา, วัตรปฏิบัติของภิกษุเจ้าถิ่น, วัตรปฏิบัติของภิกษุผู้จะเดินทางจากไป, วัตรในการอนุโมทนาในที่ฉันท์ภิกษุซึ่งช่วยกันทำ, วัตรปฏิบัติในสถานที่รับภิกษุณินนตไปฉันท์, วัตรปฏิบัติของภิกษุผู้เที่ยวบิณฑบาต, วัตรปฏิบัติของภิกษุผู้อยู่ป่า, วัตรในการดูแลเสนาสนะใน

วัดของภิกษุ, วัดในการใช้งานเรือนไฟในวัด, วัดในการใช้งานเวจกุฎี²⁴ ซึ่งเป็นสถานที่ส่วนรวมใช้ร่วมกัน, วัดปฏิบัติดูแลพระอุปัชฌาย์, วัดปฏิบัติดูแลสัทธาวิหาริก, วัดปฏิบัติดูแลภิกษุผู้เป็นพระอาจารย์, และ วัดปฏิบัติดูแลภิกษุผู้มาอยู่ร่วมในวิหารเดียวกัน ทั้งหมดนี้วัดสำหรับพระภิกษุซึ่งต้องอยู่ร่วมกันและดูแลกัน เป็นข้อตกลงที่ผู้อยู่ร่วมกันต้องช่วยกันทำ จึงทำให้เกิดความสงบสุข

2) การช่วยทำกิจในโอกาสพิเศษ

กิจในโอกาสพิเศษ ได้แก่ การตัดเย็บจีวร การย้อมจีวร ที่ต้องอาศัยกำลังคนช่วยกันทำให้ภิกษุเพียงรูปเดียวได้ใช้ ก็เป็นการแสดงความสามัคคี เสียสละ ดังนั้นการช่วยเหลือ ขยันใช้ความรู้ความสามารถช่วยทำให้กิจเช่นนี้สำเร็จได้ ก็เป็นการสร้างความพอใจให้เกิดขึ้นในคณะสงฆ์อีกด้วย แต่ถ้าไม่ช่วย ทั้งที่มีกำลัง ความรู้ความสามารถ ก็เป็นการแสดงให้ว่า สามเณรผู้ประพฤติดิตถียปวิวาสนั้น ไม่ยินดีที่จะอยู่ร่วมกับคณะสงฆ์

3) การเสนาสนะ หรือ การก่อสร้างที่พักและสิ่งก่อสร้างที่จำเป็นแก่คณะสงฆ์

กิจเหล่านี้ต้องอาศัยกำลังคน สิ่งของ รวมทั้งความรู้ ความสามารถช่วยกันทำ งานเช่นนี้เป็นงานที่หนัก ใช้เวลามาก จึงเป็นการพิสูจน์ความตั้งใจที่จะอยู่ศึกษา ยอมปรับทัศนคติของสามเณรผู้ประพฤติดิตถียปวิวาสได้ด้วย เสนาสนะเหล่านี้ เมื่อจัดสร้าง หรือ ซ่อมแซมแล้ว ก็เป็นของคณะสงฆ์ ซึ่งมีภิกษุผู้จัดจ้างเสนาสนะเป็นผู้จัดให้ภิกษุตามความเหมาะสม การช่วยทำจึงเป็นการแสดงความยินดีทำ ทั้งที่อาจไม่ได้เป็นผู้อยู่อาศัย แต่เป็นการทำเพื่อคณะสงฆ์

การขยันช่วยเหลือทำกิจต่างๆ ของคณะสงฆ์และเหล่าภิกษุ เป็นนาถกรณธรรม²⁵ ข้อที่ 5 ของภิกษุ คือ เป็นผู้ไม่เกียจคร้าน ขยันช่วยเหลือทำกิจต่างๆ ของเพื่อนพรหมจรรย์ ฉลาดรู้วิธีทำกิจนั้นให้สำเร็จได้ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539t, พระไตรปิฎก เล่ม 24 ข้อ 17 หน้า 28-30)

²⁴ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน แปลว่า ที่ถ่ายอุจจาระ, ส้วมใช้สำหรับบรรพชิต บางครั้งเรียกว่า วัจกุฎี มาจาก วจจสส วิสขณฐฐานา กุฎี วจจกุฎี กุฎีเป็นที่สำหรับถ่ายอุจจาระ ชื่อว่า วัจจกุฎี

²⁵ นาถกรณธรรม คือ ธรรมที่ทำตนใหม่ทีฟั้ง 10 ประการ ได้แก่ เป็นผู้มึศีล สำรวมระวัง มีอาจารย์, เป็นพหูสูต, เป็นกัลยาณมิตร, เป็นผู้ว่าง่าย อดทนรับฟังคำสอนตักเตือนได้, เป็นผู้ขยันช่วยทำกิจต่างของเพื่อนพรหมจารี, ยินดีในธรรม ชอบฟังธรรม , ทำความเพียรชอบ, สันโดษไม่ละโมภ พอใจปัจจัย 4 ตามฐานะ กำลังและสิ่งที่มี, มีสติรักษาตนไม่ให้ทำอกุศลกรรม, และมีปัญญาพิจารณาเป็นไตรลักษณ์

ภิกษุต้องประพฤติในการอยู่ร่วมกัน ความซนช่วยทำกิจที่เป็นข้อวัตรทั้ง 14 กิจในโอกาสพิเศษ และการเสนาณะเป็นการใช้ความรู้ความสามารถที่มี ช่วยทำกิจต่างๆ ของคณะสงฆ์ เป็นการช่วยเหลือพึ่งพากัน เป็นการพัฒนาจิตให้มีความเมตตาต่อกัน อดทนสามารถเสียสละเพื่อเพื่อนร่วมประพฤติพรหมจรรย์ได้ จัดเป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่นักบวชควรมี ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการประพฤติพรหมจรรย์ขั้นสูงต่อไป เป็นการแสดงความยินดียอมรับการอยู่ร่วมกับคณะสงฆ์ และยังทำให้คณะสงฆ์เห็นว่า ตนต้องการเป็นภิกษุจริงๆ และยินดีที่จะอยู่ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของคณะสงฆ์อีกด้วย

2.5.4 เอาใจใส่ศึกษาปริยัติ และปฏิบัติอริสัจ อริจิตะ และอริปัญญา

การเอาใจใส่ศึกษาพุทธพจน์นี้ คือการศึกษาปริยัติ ส่วนการศึกษาอริสัจ อริจิต และอริปัญญา คือ การปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา ทั้งหมดนี้จัดเป็นกิจที่สมณะควรทำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติอริสัจ อริจิตะ และอริปัญญานั้น สมณสูตร ระบุว่า พระพุทธเจ้าทรงเน้นย้ำให้ภิกษุพอใจสมาทานศึกษาอริสัจ อริจิต และอริปัญญา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539q, พระไตรปิฎก เล่ม 20 ข้อ 82 หน้า 308-309) ทรงเปรียบเทียบเหล่าภิกษุผู้พอใจสมาทานศึกษาอริสัจ อริจิต และอริปัญญาเป็นดังฝูงโค ส่วนภิกษุผู้ไม่พอใจสมาทานศึกษาอริสัจ อริจิต และอริปัญญาเป็นดังลาที่เดินตามฝูงโคไป แต่สำคัญตนว่าเป็นโค (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539q, พระไตรปิฎก เล่ม 20 ข้อ 83 หน้า 309)

การเปรียบเทียบระหว่างโคกับลานั้น แสดงให้เห็นว่า พระพุทธเจ้าทรงเน้นความสำคัญของการปฏิบัติมาก เป็นเหตุให้รู้แจ้งหลักธรรมได้ จึงเปรียบเทียบภิกษุผู้ไม่ปฏิบัติอริสัจ อริจิต อริปัญญาเป็นลา เพราะลาที่ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนาถูกเปรียบเทียบเป็นคนพาล (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539l, พระไตรปิฎก เล่ม 14 ข้อ 251 หน้า 296) มักนำออกนอกทางเดินที่เปรียบดั่งนำสู่ทางทุกคติ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539w, พระไตรปิฎก เล่ม 28 ข้อ 364 หน้า 157) ดังนั้น ลาก็มีสถานะต่ำกว่าม้า และโคที่ถือกันว่าเป็นสัตว์มงคลได้รับการเลี้ยงดูอย่างดี (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2558, พระไตรปิฎก เล่ม 9 ข้อ 542 หน้า 263-271) งานวิจัยเรื่อง *การวิเคราะห์ตำนานวัว* กล่าวว่า ปुरुชสูทตะบพสวดเรื่องการสร้างโลกกล่าวถึงเทวดาสร้างโลกโดยประกอบยัญใช้ปุรุชะเป็นเครื่องบูชา ได้ให้กำเนิดม้า และสัตว์สี่เท้ามีพินสองแถว วัว ควาย แพะ และแกะ ส่วนโคสุรภิเพศเมียที่เกิดจากการเกษียรสมุทรร ฤษีได้ขอรับไปใช้ในการประกอบยัญ เพราะโคให้ นม เนยใสที่ใช้ประกอบยัญพิธีได้ โคอุสุภราชชื่อนันทีเป็นเทพพาหนะของพระอิศวร (จตุพร บุญประเสริฐ, 2556, หน้า 16-20) แสดงให้เห็นว่า โคทั้งตัวผู้ตัวเมียในอินเดียได้รับการยกย่องกว่าลา

อธิศีล คือ การที่ภิกษุมีศีล สำรวมระวางตามสิกขาบทในปาติโมกข์ มีอาจารย์และโคจรสมบูรณ์ มีความเห็นการล่วงละเมิดสิกขาบทแม้เล็กน้อยเป็นโทษภัยหนัก ส่วนปาราชิก 4 และสังฆาทิเสส 13 นั้นภิกษุสมาทาน ไม่ล่วงละเมิด ประพฤติสำรวมศีลเพื่อบำเพ็ญสมาธิให้เจริญยิ่งขึ้น (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539x, พระไตรปิฎก เล่ม 29 ข้อ 10 หน้า 48)

อธิจิต คือ การที่ภิกษุสังต์จากกามทั้งหลาย และอกุศลธรรมทั้งหลาย บรรลุปฐมฌาน, บรรลุทุติยฌานเพราะวิตก วิจารณ์สงบระงับไป เกิดภาวะจิตเป็นธรรมเอกผุดขึ้น, บรรลุตติยฌานเพราะปีติจางคลาย มีอุเบกขา สติสัมปชัญญะ เป็นสุขอยู่, บรรลุจตุตถฌานเพราะสุขทุกข์ทางใจดับไป ไม่มีทุกข์ ไม่มีสุข มีสติบริสุทธ์เพราะอุเบกขา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539x, พระไตรปิฎก เล่ม 29 ข้อ 10 หน้า 49)

อธิปัญญา คือ การที่ภิกษุมีปัญญาเห็นความเกิดดับ เพิกถอนกิเลส บรรลุความสิ้นทุกข์ รู้ตามจริงว่า นี้ทุกข์ นี้สมุทัย นี้ทุกขนิโรธ นี้ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา รู้ตามจริงว่า เหล่านี้आสวะ นี้आสาวนิโรธ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539x, พระไตรปิฎก เล่ม 29 ข้อ 10 หน้า 49) หรือ ทำให้แจ้งเจโตวิมุตติ และปัญญาวิมุตติที่ไม่มีआสวะ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539q, พระไตรปิฎก เล่ม 20 ข้อ 91 หน้า 319)

พระพุทธเจ้าทรงเปรียบเทียบไตรสิกขากับการทำงาน กล่าวคือ การสมาทานศึกษาอธิศีล เปรียบเหมือนการไถคราดนาให้เรียบร้อย(มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539q, พระไตรปิฎก เล่ม 20 ข้อ 84 หน้า 310) การสมาทานอธิจิตเปรียบเหมือนการหว่านเพาะปลูกข้าวลงในนาตามกาลที่ควร การสมาทานอธิปัญญาเปรียบเหมือนการดูแลนา มีไขน้ำเข้าออกนาตามกาลที่ควร (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539q, พระไตรปิฎก เล่ม 20 ข้อ 84 หน้า 310)

อธิศีล อธิจิต และอธิปัญญาเป็นการศึกษาปฏิบัติในพุทธศาสนาดังที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้แก่ภิกษุวัชชีบุตรรูปหนึ่งซึ่งเห็นว่าตนเองไม่สามารถศึกษาพุทธพจน์ได้หมดเพราะมีจำนวนมาก (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539q, พระไตรปิฎก เล่ม 20 ข้อ 85 หน้า 310-311)

การศึกษาปริยัติคือพุทธพจน์เป็นสิ่งที่ทั้งภิกษุ ภิกษุณี สามเณร สามเณรี และสิกขมานา พึงทำ เพื่อให้เกิดสัมมาทิฐิระดับโลกียะที่มีความเห็นว่า การเวียนว่ายตายเกิดมี พระอริยบุคคลมี การบรรลุธรรมมี สัมมาทิฐิระดับโลกียะนี้ยังเื้อประโยชน์ต่อการปฏิบัติต่อไปได้ แต่ถ้าไม่มีกำลังความสามารถเพียงพอ ต้องเน้นด้านการปฏิบัติอธิศีล อธิจิต อธิปัญญา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุด

ของพุทธศาสนา ผลการศึกษาอริสดีล อธิจิต และอธิปัญญา คือ การละระคะ ละโทสะ และละโมหะได้ ไม่ทำอกุศลกรรม ไม่ประพฤติเลวทราม

ภิกษุ ภิกษุณี สามเณร สามเณรี และสิกขมานาต้องปฏิบัติไตรสิกขานี้ คือ แม่บุคคลผู้เป็นพระโสดาบัน พระสกทาคามี ก็ยังต้องใส่ใจศึกษาสมาทานอธิจิต และอธิปัญญา ส่วนพระอนาคามี ก็ยังเป็นผู้ต้องใส่ใจศึกษาสมาทานอธิปัญญา ท่านเหล่านี้ถือว่าเป็นบุคคลที่ยังต้องศึกษาไตรสิกขา จึงเรียกว่า “พระเสขบุคคล” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539q, พระไตรปิฎก เล่ม 20 ข้อ 86 หน้า 311-312) ดังนั้น แม่สามเณรผู้ประพฤติดิตถิยปริวาส จำเป็นต้องใส่ใจ ศึกษา สมาทาน ประพฤติอริสดีล อธิจิต และอธิปัญญา และเล่าเรียนพุทธพจน์ โดยถือเป็นหน้าที่ และ เป็นการปฏิบัติเพื่อละระคะ ละโทสะ และละโมหะตามหลักธรรมในพุทธศาสนา ที่มีผลให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของพุทธศาสนาได้ คือ ละกิเลสได้ นอกจากนี้ ยังเป็นการเปิดโอกาสให้สามเณรผู้ประพฤติวัตรในดิตถิยปริวาสได้ศึกษา ปฏิบัติให้เกิดปัญญาเป็นสัมมาทิริระดับโลกียะจนมีศรัทธาพระรัตนตรัยอย่างแน่วแน่ เป็นการเข้าถึงไตรสรณคมน์แบบโลกุตระที่สามารถจะเป็นภิกษุที่พร้อมจะปฏิบัติธรรมให้ยิ่งขึ้นไปเพื่อสืบต่อพุทธศาสนาได้

2.5.5 การแสดงทิวและศรัทธาพระรัตนตรัยอย่างแน่วแน่ให้ปรากฏเห็นได้

มาจากข้อวัตรที่ว่า “ออกมาจากนั้กบวชที่ครูนอกพุทธศาสนาคนใด เมื่อได้ยินคำตำหนิครุคนนั้น หรือ คำสอน ความเห็นเชื่อถือ ก็พอใจ ชอบใจ, เมื่อมีคนกล่าวตำหนิพระรัตนตรัย ก็ไม่พอใจ ไม่ชอบใจ, เมื่อมีคนกล่าวยกย่องครุคนนั้น หรือคำสอนของครุคนนั้น ก็โกรธ ไม่พอใจ, แต่เมื่อมีคนกล่าวยกย่องพระรัตนตรัย ก็พอใจ ชอบใจ” นี่เป็นการแสดงทิวและศรัทธาพระรัตนตรัยอย่างแน่วแน่ โดยแสดงอาการกิริยาหรือวาจาให้คณะสงฆ์รับรู้ ทั้งนี้เพราะในกัณฎกสามเณรวัตถุ ระบุว่า สามเณรติเตียนพระรัตนตรัย มีพุทธบัญญัติให้สามเณรผู้ติเตียนพระรัตนตรัยต้องลาสิกขา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539c, พระไตรปิฎก เล่ม 4 ข้อ 108 หน้า 172) ดังนั้น เมื่อสามเณรผู้ประพฤติดิตถิยปริวาสกล่าวตำหนิติเตียนพระรัตนตรัย คณะสงฆ์จึงสามารถจะให้ลาสิกขาได้ ข้อวัตรนี้แตกต่างจากคำสอนในพรหมชาลสูตรอย่างมีนัยสำคัญ

พรหมชาลสูตรแสดงสิ่งที่ภิกษุควรทำเมื่อบุคคลนอกศาสนากล่าวติเตียนพระรัตนตรัย ไว้ว่า ถ้าภิกษุโกรธแค้น ความโกรธแค้นนั้นก็เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุธรรม แต่ให้พิจารณาคำติเตียนนั้นว่าจริงหรือไม่ ถ้าไม่จริง ภิกษุก็ควรชี้แจงให้ทราบว่ามีเรื่องจริง เมื่อบุคคลนอกศาสนากล่าวยกย่องพระรัตนตรัยไว้ว่า ถ้าภิกษุรื่นเริง ความรื่นเริงนั้นก็เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุธรรม แต่ให้พิจารณาคำ

ยกย่องนั้นว่าจริงหรือไม่ ถ้าเป็นเรื่องจริง ภิกษุก็ยืนยันว่าเป็นจริง (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539g, พระไตรปิฎก เล่ม 9 ข้อ 5-6 หน้า 2-3)

ในเรื่องนี้เข้าใจได้ว่า สำหรับภิกษุ ความโกรธเมื่อได้ยินคำตำหนิพระรัตนตรัย และความรื่นเริงยินดีเมื่อได้ยินคำยกย่องพระรัตนตรัย เป็นกิเลสขัดขวางการบรรลุธรรม เป็นสิ่งที่ควรละ ให้กล่าวยืนยันหรือปฏิเสธตามจริงเท่านั้น ส่วนสามเณรผู้ประพฤติดิตถิยปริวาสกลับมีข้อวัตรให้แสดงอาการพอใจและไม่พอใจ และไม่ได้กำหนดให้กล่าวยืนยันหรือปฏิเสธไว้ เป็นเพียงแสดงอาการพอใจหรือไม่พอใจของสามเณรผู้ประพฤติดิตถิยปริวาสตามวัตรข้อนี้ เป็นการคัดแยกผู้มีเจตนาแอบแฝง เมื่อได้รับยินคำตำหนิักวชนอกศาสนา ยกย่องพระรัตนตรัยบ่อย ก็ยากที่จะเสแสร้ง ปกปิดได้ตลอด เป็นการแสดงทิวและศรัทธาและความเชื่อทางพุทธศาสนาให้ปรากฏให้คณะสงฆ์รับทราบ สังเกตได้ ประเมินได้ว่าสามารถละวางทิวคำสอนของนักบวชนอกศาสนาที่ตนเคยบวชได้แล้วหรือไม่ และเป็นผู้มีสัมมาทิวระดับโลกียะ มีศรัทธาพระรัตนตรัยอย่างแน่วแน่ จนทำให้เกิดความอดทน ศรัทธา ความพากเพียรพร้อมปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาแล้วหรือไม่ การบัญญัติวัตรข้อนี้จึงการคัดเลือกบุคคลผู้พร้อมจะเป็นภิกษุผู้ศึกษาปฏิบัติธรรมได้มั่นคง ไม่ลาสิกขากลับไปเป็นนักบวชนอกศาสนาอีก เพื่อสืบต่อพุทธศาสนา และเป็นการป้องกันปัญหาการอุปสมบทแล้วลาสิกขาของนักบวชนอกศาสนา

2.6 เจตนารมณ์ของการประพฤติดิตถิยปริวาส

ดิตถิยปริวาสเป็นกระบวนการคัดกรองบุคคลที่มีคุณสมบัติสามารถเป็นภิกษุในพุทธศาสนาได้ โดยพิจารณาจากวัตรทั้ง 5 ข้อ ที่แสดงถึง มีสัมมาทิวระดับโลกียะ คือ เชื่อการเวียนว่ายตายเกิด เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อการปฏิบัติตามหลักธรรมในพุทธศาสนาสามารถทำให้พ้นทุกข์ได้ ผู้บรรลุธรรมมีจริง จนมีศรัทธาพระรัตนตรัย อดทนพร้อมรับคำสั่งสอนตักเตือนได้ สนใจศึกษา พากเพียรปฏิบัติตามหลักธรรมในพุทธศาสนาอย่างจริงจัง ไม่ได้เข้ามาอุปสมบทแล้วลาสิกขากลับไปเป็นนักบวชนอกศาสนา รวมทั้งเป็นการป้องกันปัญหาที่นักบวชนอกศาสนาเคยทำไว้ด้วย และเปิดโอกาสนักบวชนอกศาสนาที่เข้ามาขออุปสมบทได้ศึกษาหลักธรรมเพื่อปรับทิว และประพฤดิวัตรปฏิบัติในพุทธศาสนา วัตถุประสงค์การประพฤติดิตถิยปริวาสจึงมีเพื่อคัดเลือกบุคคลที่เคารพศรัทธาพระรัตนตรัย ขจัดทิวมานะที่ติดมาจากคำสอนนักบวชนอกศาสนา และปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตของภิกษุในพุทธศาสนาได้

2.6.1 การคัดเลือกบุคคลที่มีความเคารพพระรัตนตรัยและเป้าหมายในพระศาสนา

วัตถุประสงค์หลักของการประพฤติดิตถิยปริวาส คือ การคัดเลือกอาชีวก อเจลก ปริพาชก และนิครนถ์ที่มาขออุปสมบท ผู้ที่มีสัมมาทิวระดับโลกียะเป็นอย่างดี ซึ่งมีศรัทธาพระรัตนตรัย เชื่อ

การเวียนว่ายตายเกิด เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อการบรรลुरुธรรมเป็นพระอรหันต์ด้วยการปฏิบัติ หลักธรรมพุทธศาสนามีจริง ดังเช่น สุภททปริพาชกที่มีคุณสมบัติดังกล่าวในขณะที่ฟังธรรมจาก พระพุทธเจ้า จึงได้ทรงอนุญาตให้ได้รับการอุปสมบท เป็นการพ้นจากการประพฤติดิตถียปริวาสที่ พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตได้เท่านั้น ส่วน อาชีวก อเจลก ปริพาชก และนิครนถ์ที่มาขออุปสมบทที่ไม่มี คุณสมบัติดังกล่าวในขณะที่ฟังธรรม ต้องอยู่ประพฤติดิตถียปริวาส ประพฤติวัตร 5 ข้อ เป็นเวลา 4 เดือนให้คณะสงฆ์คัดเลือกบุคคลที่เหมาะสม

เหตุที่ต้องเลือกบุคคลที่มีศรัทธาพระรัตนตรัยที่เกิดจากสัมมาทิฐิระดับโลกียะนี้ เพราะบุคคล นั้นสามารถอดทนต่อคำสั่งสอน ว่ากล่าวตักเตือน รับการอบรมปฏิบัติตามข้อวัตรในพุทธศาสนาที่มี มาก และแตกต่างจากคำสั่งสอนดั้งเดิม มีความพากเพียรปฏิบัติธรรมจนบรรลुरुธรรมได้ เป็นการใช้ศรัทธา ให้เกิดความอดทน พากเพียรปฏิบัติ ไม่ลาสิกขากลับไปเป็นนักรบวชนอกศาสนา

2.6.2 การขจัดทิฐิมานะที่มาจากการยึดมั่นในลัทธิศาสนาเดิม

การขจัดทิฐิ และมานะถือตนยึดมั่นในลัทธิเดิมนี้ เป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้าทิฐิที่แตกต่างกันมากก็ ยากที่จะอยู่ร่วมปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาได้ ดังเช่นที่พระสุนักขัตตะยังมีทิฐิของนักรบวชเปลือย จน ทำให้เกิดการโต้เถียง ทะเลาะกับพระอุปัชฌาย์ เช่น พระปสุระ เป็นต้น แม้วัตรตามหลักพุทธศาสนา ยังปฏิบัติไม่ได้เลย จึงไม่สามารถบรรลुरुเป้าหมายสูงสุดตามหลักพุทธศาสนาได้ ดังนั้นการขจัดทิฐิ และ มานะถือตนตามลัทธิเดิมนี้ จึงเป็นเหตุให้ยอมรับคำสั่งสอนพุทธศาสนาและประพฤติวัตรปฏิบัติตามหลัก พุทธศาสนาได้ จึงเป็นส่วนสำคัญในการพิจารณาให้การอุปสมบท

อาชีวก ปริพาชก อเจลก และนิครนถ์มีทิฐิแตกต่างจากพุทธศาสนา มานะถือตนว่าบริสุทธิ์ กว่าภิกษุในพุทธศาสนา การให้อยู่ในฐานะสามเณร ประพฤติวัตร 5 เพื่อป้องกันการโต้เถียงพระ อุปัชฌาย์ สามารถรับการสั่งสอน อยู่ภายใต้การควบคุมของคณะสงฆ์ได้

วิธีการขจัดทิฐิ และมานะของนักรบวชนอกศาสนานี้ คือ การให้การศึกษาพุทธพจน์ที่จัดเป็น ปริยัติตามหลักการ และศึกษาการปฏิบัติอริสีล อธิจิต และอริปัญญาที่จัดเป็นการปฏิบัติ ที่เป็นวัตรข้อ ที่ 4 นั้นเอง ส่วนการวัดผลนั้นคือวัตรข้อที่ 5 การแสดงศรัทธาพระรัตนตรัยอย่างแน่วแน่ให้ปรากฏจน คณะสงฆ์สามารถรับทราบได้ว่า ผู้ประพฤติดิตถียปริวาสมีสัมมาทิฐิ คือ เชื่อหลักกรรม เลื่อมใสพระ รัตนตรัยอย่างแน่วแน่แล้ว จะมีความอดทน พากเพียรประพฤติวัตรปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนา หาก ยอมรับสถานะเป็นสามเณรผู้ประพฤติวัตร 5 ข้อที่ภายใต้การควบคุมของคณะสงฆ์ได้ก็เท่ากับละมานะ ถือตนเดิมที่มีได้

2.6.3 การปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตของพระภิกษุในพุทธศาสนา

การอยู่ร่วมกันในคณะสงฆ์พุทธศาสนาโดยมีความประพฤติปฏิบัติตามแนวทางเดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกัน คือ การบรรลุความหลุดพ้นจากกิเลสและกองทุกข์ ต้องมีการปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตของภิกษุในพุทธศาสนา แม้คฤหัสถ์เองก็ต้องปรับตัว ยิ่งเป็นนักบวชนอกศาสนาที่มีพิธี และวัตรปฏิบัติที่แตกต่างกัน ยิ่งมีความเคยชินกับความประเพณีเดิมที่มีวิถีชีวิตที่แตกต่างด้านพิธี ศิล และข้อปฏิบัติ ทำให้ยิ่งปรับตัวได้ยากลำบาก จึงต้องใช้เวลานานกว่า การบัญญัติตติยปริวาสให้นักบวชนอกศาสนามีฐานะเป็นสามเณรประพฤตวัตร 5 ข้อ นอกจากเป็นทั้งการลดพิธีและมานะแล้ว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้คณะสงฆ์ได้อบรมสั่งสอนผู้ประพฤตติตติยปริวาสได้ง่ายขึ้น ให้ผู้ประพฤตติตติยปริวาสเรียนรู้และปรับตัวจนสามารถอยู่ร่วมกับคณะสงฆ์ได้

อาชีวก อเจลก ปริพาชก และนิครนถ์ พ้นจากตติยปริวาส ต้องอยู่ประพฤตทั้ง 5 จนเป็นที่พอใจของคณะสงฆ์เป็นเวลาอย่างน้อย 4 เดือน จึงได้รับการอุปสมบทเป็นภิกษุ แต่อย่างไรก็ตาม พระพุทธเจ้าทรงคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล แม้จะเป็นนักบวชนอกศาสนาที่ต้องอยู่ประพฤตติตติยปริวาส แต่ถ้าเป็นผู้มีศรัทธาพระรัตนตรัยอย่างแน่วแน่ มีความอดทนต่อคำกล่าวตักเตือน ละวางพิธีดั้งเดิมของตนได้ สามารถปรับตัวประพฤตวัตรปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนา เช่น สุภัททปริพาชกได้รับการยกเว้นไม่ต้องอยู่ประพฤตติตติยปริวาส พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้อุปสมบทเป็นภิกษุได้ แต่สิทธิข้อยกเว้นนี้ มีพระพุทธเจ้าเท่านั้นที่ทรงพิจารณาตัดสินพระทัยเอง ส่วนคณะสงฆ์ไม่ได้สิทธิ์ให้การยกเว้นแก่นักบวชนอกศาสนา

บทที่ 3

การรับเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี

ก่อนที่จะมีวัดป่านานาชาติ มีชาวต่างชาติสนใจศึกษาพุทธศาสนาในประเทศไทยจนเกิดศรัทธาต้องการอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ชาวต่างชาติในที่นี้ไม่ได้มีเพียง “ฝรั่ง” แต่ยังรวมถึงชาวเอเชียซึ่งนับถือศาสนาอื่นๆด้วย วัดหนองป่าพงของหลวงปู่ชาเป็นวัดหนึ่งที่มีชาวต่างชาติมาขออุปสมบทเป็นจำนวนมาก ท่านเหล่านี้ต้องเข้าสู่กระบวนการเตรียมอุปสมบทตามประเพณีของวัดหนองป่าพงตามประเพณีของวัดป่าสายหลวงปู่มั่นเช่นเดียวกับคนไทย แต่เมื่อชาวต่างชาติเข้ามาอุปสมบทมากขึ้นจึงเริ่มมีธรรมเนียมสำหรับชาวต่างชาติโดยเฉพาะ พระชาวต่างชาติในวัดหนองป่าพงรูปแรก คือ พระพรหมวชิรญาณ (โรเบิร์ต สุมเอ) ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดป่านานาชาติรูปแรก มีบทบาทสำคัญในวัดป่านานาชาติ ในบทนี้ ผู้วิจัยจะได้ศึกษาประวัติพระภิกษุชาวต่างชาติซึ่งได้รับการอุปสมบทในไทย เพราะเป็นผู้ริเริ่มและร่วมสร้างกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ ประวัติวัดป่านานาชาติ เจ้าอาวาสวัดป่านานาชาติ ขั้นตอนการรับเข้าอุปสมบทที่มีอุปาสก ผ่าขาว สามเณรอยู่ประพฤติวัตรปฏิบัติในวัดป่านานาชาติ และวิเคราะห์ข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ

การศึกษาวินัยเกี่ยวกับการรับเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาตินี้ ส่วนประวัติพระเถระใช้ข้อมูลจากหนังสือประวัติพระเถระชาวไทย ได้แก่ ประวัติหลวงปู่มั่นโดยเฉพาะประเพณีผ่าขาวในวัดป่าสายหลวงปู่มั่น, ประวัติหลวงปู่ชาโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับพระชาวต่างชาติและการกำหนดกติกาสงฆ์ในวัด, ประวัติพระเถระชาวต่างชาติ ได้แก่ ประวัติพระกปิลวฑูโฒ, ประวัติพระพรหมวชิรญาณ (โรเบิร์ต สุมเอ), ประวัติพระราชโพธิวิเทศ(รีด ปสนโน), และประวัติพระธรรมพัชรญาณมุนี(ฉอน ชยสาโร) ส่วนประวัติของพระครูอุบลภาวนานิเทศ(เฮ็นนิง เกวลี) ได้จากการสัมภาษณ์ลงพื้นที่ช่วงวันที่ 20-22 มีนาคม พ.ศ. 2565 ส่วนขั้นตอนการอุปสมบท ได้ข้อมูลจากลงพื้นที่ และสัมภาษณ์ ข้อวัตรต่างๆ และกติกาสงฆ์ได้ข้อมูลจากเอกสารที่ของพระครูอุบลภาวนานิเทศ(เฮ็นนิง เกวลี)จัดมอบให้ การสำรวจข้อมูล และการสัมภาษณ์คณะบุคคลในวัดป่านานาชาติ และผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง การลงพื้นที่เก็บข้อมูล และสัมภาษณ์ต้องทำภายใต้กติกาสงฆ์ในวัดป่านานาชาติ ในฐานะพระอาคันตุกะ จึงไม่ได้รับสิทธิ์ให้พูดคุยกับคณะอุบาสิกา หรือชาวบ้านที่มาถวายภัตตาหาร สิ่งของในวัดป่านานาชาติ จึงไม่สามารถสัมภาษณ์อุบาสิกา และชาวบ้านเพื่อนำมาประกอบการศึกษาวินัยได้

3.1 พระภิกษุชาวต่างชาติในประเทศไทย

มีพระภิกษุชาวต่างชาติต่างภาษา เช่น มอญ ลาว สิงหลเดินทางเข้ามาในดินแดนของประเทศไทยเพื่อศึกษาปฏิบัติหรือติดต่อภารกิจเกี่ยวกับพระศาสนาตั้งแต่สมัยโบราณ แต่พระภิกษุซึ่งเป็นชนผิวขาวปรากฏตัวในประเทศไทยเป็นครั้งแรก คือ พระโลกนาถ นามเดิม Salvatore Cioffi ชาวอิตาลี อุปสมบทที่พม่า เมื่อ พ.ศ. 2468 ซึ่งเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเมื่อกลางปี พ.ศ. 2476 ในครั้งนั้น ท่านได้ชักชวนภิกษุสามเณรไทยเข้าร่วมโครงการเผยแผ่พุทธศาสนาในโลกตะวันตกโดยให้ภิกษุสามเณรที่สนใจเดินทางไปฝึกอบรมที่ประเทศอินเดีย ทำให้พุทธศาสนิกชนชาวไทยตื่นตัวกันมาก แม้ว่าในสมัยนั้น พระเถระผู้ใหญ่รู้สึกไม่พอใจพระโลกนาถอยู่บ้างเพราะชื่อของท่านเป็นพระนามของพระพุทธเจ้า ชัดกับธรรมเนียมของไทยที่สามเณรจะไม่ตั้งชื่อตัวเองด้วยชื่อของพระพุทธเจ้าหรือเทพเจ้า (เสฐียรพงษ์ วรรณปก, 2535, 4 อ้างถึงในไพกิจ คงเสรีภาพ, 2553, หน้า 1-2)

อย่างไรก็ตาม มีภิกษุสามเณรชาวไทยได้เข้าร่วมโครงการนี้ประมาณ 200 รูป ทั้งยังได้รับความสนใจและการสนับสนุนจากอุบาสกอุบาสิกาชาวพุทธ รวมทั้งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และคณะรัฐมนตรีอีกด้วย (พระธรรมศากยวงศ์วิสุทธิ์, 2548, หน้า 7) การเข้ามาของพระโลกนาถแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาประเทศหนึ่งของโลก เป็นสถานที่สำหรับศึกษาและฝึกปฏิบัติ แม้ในขณะนั้นจะเป็นเพียงประเทศเล็กๆ และไม่ใช่ประเทศอาณานิคมของประเทศในยุโรปซึ่งชาวอิตาลีอย่างท่านสามารถเข้าถึงได้ง่ายกว่า

3.1.1 การอุปสมบทของชาวต่างชาติในวัดพุทธศาสนาในประเทศไทย

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เริ่มมีชาวต่างชาติเข้ามาอุปสมบทในประเทศไทยมากขึ้น Dr. William August Purfurst²⁶ เป็นชาวตะวันตกคนแรกที่ได้อุปสมบทเป็นภิกษุในไทย โดยได้บรรพชาเป็นสามเณร ณ ประเทศอังกฤษ มีพระอุทิตถิละชาวพม่าเป็นพระอุปัชฌาย์ ได้รับฉายาว่า ธมมานนโทเดินทางเข้าไทย โดยได้รับการชักชวนจากพระฐิตเทโว วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ให้มาศึกษาพุทธศาสนาเพิ่มเติมในไทย จึงได้บรรพชาเป็นสามเณรใหม่อีกครั้ง ณ วัดปากน้ำ และได้อุปสมบทเป็นภิกษุในไทยมีฉายาว่า กปิลวฑฺฒ เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2497 ปีเดียวกัน ได้เดินทางกลับไปสอนพุทธศาสนาในอังกฤษ (พระธรรมศากยวงศ์วิสุทธิ์, 2548, หน้า 7)

ปี พ.ศ. 2498 พระกปิลวฑฺฒได้ให้บรรพชาชาวอังกฤษเป็นสามเณร 3 รูป คือ สามเณรสทรวฑฺฒ สามเณรวิชชาวฑฺฒ และสามเณรปญญวฑฺฒ ต่อมาได้นำสามเณรทั้ง 3 รูปมาไทย

²⁶ ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็น Richard Randal

ให้การอุปสมบทที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญโดยมีพระมงคลเทพมุนี (สด จนฺทสโร) เป็นพระอุปัชฌาย์ พระธรรมวโรดม (ปุ่น ปุณฺณสิริ) เป็นพระกรรมวาจาจารย์ และพระกปิลวฑฺฒโศเป็นพระอนุสาวนาจารย์ ทั้ง 4 รูปได้อยู่พักที่วัดธาตุทอง กรุงเทพฯ ชั่วคราว จึงได้เดินทางกลับอังกฤษ ต่อมา ปี พ.ศ. 2499 พระสทราวฑฺฒโศได้ลาสิกขา ส่วนพระปญฺญาวฑฺฒโศ และพระวิชชาวฑฺฒโศได้เดินทางมาไทย ไปพำนักที่ วัดวิเวการาม จังหวัดชลบุรี²⁷ เพื่อฝึกปฏิบัติ แต่พระวิชชาวฑฺฒโศอาพาธหนัก พระกปิลวฑฺฒโศจึงได้เดินทางมาไทยเพื่อเยี่ยม และทั้งสามรูปได้เดินทางกลับอังกฤษ ในเดือนสิงหาคม ปีเดียวกันนั้น ภายหลังพระวิชชาวฑฺฒโศจึงได้ลาสิกขา (พระธรรมศากยวงศวิสุทธิ์, 2548, หน้า 7-8) การอาพาธของ พระวิชชาวฑฺฒโศระหว่างการปฏิบัติธรรมสะท้อนว่า สภาพแวดล้อมของวัดป่าอาจเป็นปัญหาสำหรับ พระภิกษุชาวยุโรปได้

ปี พ.ศ. 2500 พระกปิลวฑฺฒโศได้ให้การบรรพชาแก่ชาวเยอรมัน 2 พี่น้อง คือ Walter และ Gunther Kurlbarz เป็นสามเณร มีอายุตามลำดับว่า สญฺญวฑฺฒโศ และ สติวฑฺฒโศ ต่อมาสามเณรทั้งสองได้รับการอุปสมบทเป็นภิกษุ ณ สถานเอกอัครราชทูตไทย ประจำลอนดอน²⁸ ได้รับฉายาว่า พระธมฺมิโก และพระวิมโล ตามลำดับ จัดเป็นการอุปสมบทเป็นภิกษุเถรวาทครั้งแรกในอังกฤษ พระวิมโลได้เดินทางมาไทย ปฏิบัติธรรมในวัดป่าเป็นเวลาหลายปี จึงเดินทางกลับไปยุโรปในปี พ.ศ. 2520 ได้พักอยู่ที่เมืองฮัมบูร์ก เผยแพร่พุทธศาสนาจนถึง พ.ศ. 2525 จึงได้ลาสิกขาเมื่อได้พรรษา 25 พรรษา (พระธรรมศากยวงศวิสุทธิ์, 2548, หน้า 8) พระวิมโลจึงเป็นพระฝรั่งรูปแรกที่พำนักอยู่ในวัดป่าเป็น เวลานาน

21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2504 พระปญฺญาวฑฺฒโศ ได้กลับมาไทย ต่อมา พ.ศ. 2508 ขอญัตติ เป็นพระธรรมยุต ณ วัดบวรนิเวศวิหาร แล้วไปจำพรรษาปฏิบัติธรรม ณ วัดป่าบ้านตาด จังหวัดอุดรธานี เป็นเวลาถึง 44 ปีจนมรณภาพ จึงเป็นพระฝรั่งเถรวาทฝ่ายธรรมยุตรูปแรกที่อยู่ปฏิบัติธรรม ในวัดป่าในไทยจนมรณภาพ โดยไม่กลับประเทศมาตุภูมิ (พระธรรมศากยวงศวิสุทธิ์, 2548, หน้า 8-9)

²⁷ วัดวิเวการาม ตำบลบางพระ จังหวัดชลบุรี เป็นวัดฝ่ายธรรมยุติกนิกาย สามเณรประมัย กาพนตร เดินทางมาปัก กลดในบริเวณป่าช้า มีชาวบ้านศรัทธามาฟังธรรม จึงได้สร้างสถานที่ปฏิบัติธรรมชั่วคราว ปี พ.ศ. 2487 พระอาจารย์ เกิ่ง วิมุตตโก ชาวนครพนมได้เดินทางมาชลบุรี สร้างวัดวิเวการามขึ้น ปี พ.ศ. 2497-2499 หลวงพ่อคำบ่อ ฐิตปัญญ โโกได้เดินทางจำพรรษา เล่าว่า “ที่ดินแถวนั้นยังมีสภาพเป็นป่ารก ใครเข้าไปไม่ได้ ไข้มาเลเรียกินแทบตาย”

²⁸ ปี พ.ศ. 2500 ยังไม่มีวัดพุทธไทยในอังกฤษ เพื่อยืนยันว่าเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนาเถรวาทของไทย จึงจัด อุปสมบท ที่สถานทูตไทย ประจำลอนดอน โดยสมมติสีมาชั่วคราว วัดพุทธไทยในอังกฤษ คือ วัดพุทธปทีป ในเมือง ลอนดอน สร้างปี พ.ศ. 2507

ตั้งแต่ พ.ศ. 2504 เป็นต้นมา ชาวตะวันตกเข้ามาบรรพชาอุปสมบทในไทยเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2547 มีภิกษุสามเณรชาวต่างชาติ 41 รูป เป็นพระภิกษุ 34 รูป สามเณร 7 รูป มีถิ่นกำเนิดในอเมริกา อังกฤษ เยอรมัน ออสเตรเลีย และแคนาดาเป็นส่วนใหญ่ เฉพาะที่บรรพชาอุปสมบทในวัดหนองป่าพงและวัดสาขาก็มีจำนวนมากถึง 23 รูป โดยเป็นพระภิกษุที่บรรพชา และอุปสมบทในวัดหนองป่าพง 17 รูป นอกนั้นเป็นพระภิกษุที่อุปสมบทในวัดป่าจิตติเวก และวัดอมราวดี ประเทศอังกฤษ(พระธรรมศากยวงศ์วิสุทธิ์, 2548, หน้า 29) สถิติที่อ้างอิงนี้ยังไม่รวมพระภิกษุชาวต่างชาติที่ไม่ใช่ชาวตะวันตก มิตรชูโอะ ชิบาฮาชิชาวญี่ปุ่นซึ่งอุปสมบทเป็นพระภิกษุที่วัดหนองป่าพงได้รับฉายาว่า “คเวสโก” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 และดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดสุนันทวนารามซึ่งเป็นวัดสาขาของวัดหนองป่าพงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 จนถึง ปี พ.ศ. 2556 สถิติของพระต่างชาตินี้ในประเทศไทยจึงน่าจะมีจำนวนมากกว่าที่ได้รวบรวมไว้ในงานวิจัยของพระธรรมศากยวงศ์วิสุทธิ์

พระธรรมพัชรญาณมุนี (ฉอน ชยสารโ) ได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้มีชาวต่างชาติในวัดหนองป่าพงจำนวนมากขึ้น โดยสรุปเป็น 3 ข้อ ดังนี้

1) มีชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวอเมริกันเข้ามาในประเทศไทยและประเทศใกล้เคียงมากขึ้น ช่วงปี พ.ศ. 2510 เกิดสงครามเวียดนาม มีการตั้งฐานทัพอเมริกาในหลายจังหวัดในไทย เช่น อุบลราชธานี อุดรธานี ชลบุรี(สัตหีบ) นครสวรรค์(ตาคลี) ทำให้มีทหารอาสาสมัครชาวอเมริกันเดินทางเข้าที่จังหวัดอุบลราชธานี และอุดรธานีซึ่งเป็นฐานทัพ ช่วงนั้นเศรษฐกิจของชาวตะวันตกดีขึ้นกว่าเดิม จึงมีการก่อตั้งบริษัทท่องเที่ยวเดินทางจากตะวันตกมาตะวันออกมากขึ้น ราคาในการเดินทางจึงถูกลง ทำให้คนหนุ่มสาวมีฐานะปานกลางสามารถเดินทางมาได้ จนเป็นเรื่องธรรมดา

2) ชาวตะวันตกเริ่มสนใจพุทธศาสนามากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อได้ศึกษาหลักการพุทธศาสนาที่เป็นเหตุผล ให้อิสระเสรีในความคิด ความเชื่อ และการแสวงหาคำตอบด้วยการปฏิบัติเอง สิ่งเหล่านี้ตรงกับอุปนิสัยที่รักอิสระ มีความเป็นตัวของตัวเองของชาวตะวันตก และเมื่อได้รู้จักหลวงปู่ชา ก็เกิดความศรัทธาเลื่อมใสเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็บบุคลิกที่เปี่ยมด้วยบารมีธรรม หลักคำสอน วัตรปฏิบัติที่เข้มงวดกวดขันทั้งตนเองและสานุศิษย์ คำสอนของท่านไม่ได้พิเศษหรือแตกต่างจากครูบาอาจารย์รูปอื่น เป็นคำสอนง่ายๆ สั้นๆ แต่ด้วยศรัทธาที่มีต่อท่าน ทำให้ศิษย์ทุกคนไม่ว่าจะเป็นพระฝรั่งหรือพระไทยต่างอยากเข้าไปอุปัฏฐากใกล้ชิดให้ได้ฟังคำสอน แม้เวลาจะผ่านมาถึง 20 ปี²⁹ ก็ยังรู้สึกเหมือนเพิ่งได้ยินเมื่อวาน

²⁹ หมายถึง ในขณะที่ให้สัมภาษณ์กับคณินันท์ และสุบรรณ จันทบุตร

3) มีพระอาจารย์สุเมโธเป็นที่เลื่อมใสให้คำแนะนำ ชาวต่างชาติที่เดินทางมาศึกษาพุทธศาสนาจึงสามารถสื่อสารกันได้เข้าใจ เนื่องจากเป็นชาวตะวันตกพูดภาษาอังกฤษเหมือนกัน ประกอบกับพระอาจารย์สุเมโธมีวัตรปฏิบัติที่น่าเคารพศรัทธา และยังเป็นแบบอย่างที่ยืนยันได้ว่าชาวต่างชาติสามารถบวชในพุทธศาสนา และเข้าใจธรรมได้ลึกซึ้งเช่นเดียวกับชาวไทย (คณินนิตย์ จันทบุตร และสุบรรณ จันทบุตร, 2545, หน้า 54)

เมื่อพิจารณาพระภิกษุต่างชาติที่เดินทางเข้ามาจำพรรษาหรืออุปสมบทในประเทศไทยในระยะแรก ทำให้เห็นว่าวัตรปฏิบัติก่อนอุปสมบทช่วยสนับสนุนการใช้ชีวิตเป็นพระภิกษุของชาวต่างชาติได้มาก ปัญหาสำคัญเป็นเรื่องของวัฒนธรรม สภาพภูมิประเทศ อากาศ และอาหาร พระภิกษุชาวตะวันตกซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนผิวขาวจากประเทศในแถบอบอุ่นมีปัญหาหนักที่สุด ส่วนชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ชาวลาว ชาวกัมพูชา เป็นต้น มีปัญหาน้อย ผู้วิจัยได้สรุปปัญหาของพระภิกษุสามเณรชาวตะวันตก ดังนี้

1) การลาสิกขาหลังอุปสมบทได้ไม่นาน ช่วงปี พ.ศ. 2497 – 2500 มีชาวอังกฤษ 4 คนซึ่งบรรพชาเป็นสามเณรในต่างประเทศมาก่อนอุปสมบทในไทย คือ ปี พ.ศ. 2497 จำนวน 1 รูปซึ่งบรรพชาเป็นสามเณรในพม่า, พ.ศ. 2498 จำนวน 3 รูปซึ่งบรรพชาเป็นสามเณรในอังกฤษ พระสทราวทโธอุปสมบท เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2498 ได้ลาสิกขาที่อังกฤษ พ.ศ. 2499 พระวิชชาวทโธ และพระปลุกญวทโธเดินทางพักอยู่ปฏิบัติธรรมในวัดวิเวการาม จังหวัดชลบุรีซึ่งยังมีสภาพเป็นป่า แต่พระวิชชาวทโธอาพาธหนักจนพระภิกษุปลุกญวทโธต้องเดินทางมารับตัวกลับไปรักษาที่อังกฤษ และได้ลาสิกขาในปีเดียวกัน เหล่านี้แสดงว่าชาวต่างชาติมีปัญหาปรับตัวเป็นพระภิกษุในไทย

2) คณะสงฆ์ไทยไม่แน่ใจว่าควรให้ชาวตะวันตกอุปสมบทหรือไม่ ความแตกต่างทางชาติพันธุ์น่าจะทำให้พระสงฆ์ไม่แน่ใจว่าจะคณะใดก็ไม่กล้าให้อุปสมบททันที แต่จะให้บรรพชาเป็นสามเณรก่อนถึงกระนั้นเมื่อชาวต่างชาติได้รับการอุปสมบทแล้วก็ไม่สามารถเป็นพระภิกษุได้นาน เป็นไปได้ว่าสาเหตุเพราะชาวตะวันตกมีวัฒนธรรมแตกต่างจากวัฒนธรรมไทยมาก และส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ ทำให้พระเถระเกรงว่าพระชาวตะวันตกอาจทำผิดวินัยได้ง่ายๆ เพราะพระภิกษุมีสิกขาบทมากถึง 227 ข้อ ต้องประพฤตินันทรวัตร 14 และขุททกขันธวัตร 110³⁰

³⁰ ขุททกขันธวัตร เป็นวัตรว่าด้วยเรื่องเล็กน้อยในวินัยปิฎก จุฬวรรค ภาค 2 มี 110 เรื่อง มีมีทั้งเรื่องที่ปรับอาบัติ ถุลัจฉัย 1 เรื่อง, อาบัติปาจิตตีย์ 1 เรื่อง, ปรับอาบัติทุกกฏ 73 เรื่อง, และเรื่องที่ทรงอนุญาต 35 เรื่อง ส่วนใหญ่เป็นความประพฤติ วิธีชีวิตที่ต้องทำเพื่อให้เกิดความเลื่อมใส และถูกสุขลักษณะในความเป็นอยู่ส่วนตัว

3) การปรับตัวของชาวตะวันตกผู้มาขออุปสมบทด้านภาษา ชาวต่างชาติเหล่านี้โดยมากไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ และพระภิกษุชาวไทยผู้ใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารได้มีน้อยโดยเฉพาะวัดป่าในต่างจังหวัด

4) การปรับตัวด้านวัฒนธรรม อาหาร ภูมิประเทศ และสภาพอากาศโดยเฉพาะในวัดป่าสายหลวงปู่มั่นซึ่งมีสภาพเป็นป่าสาธารณะ หรือ อยู่ในเขตป่าอุทยาน ที่ห่างไกลจากตัวเมืองในต่างจังหวัด จึงมีปัญหาด้านสถานที่พัก ด้านสาธารณสุขโดยเฉพาะการรักษาพยาบาล

5) การอยู่ประพฤติตามวิถีชีวิตพระภิกษุในไทย เพราะพระภิกษุในไทยมีความเป็นอยู่ที่แตกต่างจากคฤหัสถ์มาก โดยเฉพาะวิถีชีวิตพระภิกษุในวัดป่าสายหลวงปู่มั่นที่ประพฤติตามสิกขาบทและวัตรอย่างเคร่งครัด ยังต้องประพฤติตักขันธ์ 13 กิณน้อม นอนน้อย พุดน้อย หลีกเลี้ยงการคลุกคลี เจริญสติ เติบงาม นุ่งสมาธิ และมีการแบ่งหน้าที่ดูแลเสนาสนะที่อย่างชัดเจน

ปัญหาทั้ง 5 ข้อนี้ 4 ข้อแรก ผู้วิจัยได้รับสรุปจากข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ประวัติพระเถระชาวต่างชาติ และงานวิจัย ส่วนข้อที่ 5 ได้จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์

การกำหนดขั้นตอนก่อนการอุปสมบทจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดความมั่นใจมากขึ้นทั้งในฝ่ายพระสงฆ์ไทยที่จะให้การอุปสมบท และฝ่ายชาวต่างชาติ เพื่อให้พระสงฆ์ไทยมีเวลานานขึ้นในการพิจารณาบุคคลที่เข้ามาขอบวช และชาวต่างชาติเองก็ได้มีเวลาปรับตัวเข้ากับภูมิอากาศและวัฒนธรรมไทยก่อนที่จะได้ใช้ชีวิตเป็นพระภิกษุในคณะสงฆ์

3.1.2 ประวัติวัดป่านานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี

วัดป่านานาชาติ เป็นสาขาวัดหนองป่าพง สาขาที่ 19 ตั้งอยู่บ้านบุงหวาย ต.บุงหวาย อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี มีเนื้อที่ประมาณ 300 กว่าไร่เศษ อยู่ห่างจากถนนเลี่ยงเมือง อ.วารินชำราบ ประมาณ 3 กิโลเมตร อยู่ทางทิศตะวันตกของถนนอุบลศรีสะเกษ ปัจจุบัน (มีนาคม พ.ศ. 2565) มีพระในสังกัด 45 รูป, สามเณร 2 รูป, ผ้าขาว 2 รูป, อุบาสก ผู้ช่วยงานวัด 5 คน, อุบาสิกาซึ่งเรียกว่าแม่ออก³¹ 1 คน สิ่งก่อสร้างภายในวัดประกอบด้วย อุโบสถ, วิหารสำหรับประชุมสงฆ์, ศาลาอเนกประสงค์ ซึ่งใช้สำหรับทำวัตรและฉัน, กุฏิสำหรับพระภิกษุ สามเณร และผ้าขาว, โรงครัว ชั้นล่างสำหรับประกอบอาหารและเป็นที่พักของแม่ออก ชั้นบนเป็นที่พักของอุบาสก และ โรงย้อมผ้า

³¹ มาจาก แม่ออกคำ หมายถึง ผู้หญิงที่ไปวัดบ่อย หรือประจำ เป็นผู้อุปการะวัดและพระสงฆ์อย่างดี จึงเป็นผู้สนทนสนมกับวัดหรือพระภิกษุเป็นอย่างดี

พื้นที่ตั้งวัดดั้งเดิมมีสภาพเป็นป่า มีต้นไม้มาก เช่น ต้นลำดวน ต้นยาง ต้นกะบาก สัตว์ป่าที่พบ ได้แก่ อีเห็น ลิงลม กระรอก กระแต นก และงู มีซากวัดเก่าโบราณที่ชาวบ้านเรียกกันว่า วัดบ้านหนองปลาเชิง³² ใช้เป็นป่าช้าสาธารณะของชาวบ้านบุงหวาย ราวปี พ.ศ. 2498 หลวงปู่ชามาปลีกวิเวกที่ป่าช้าบ้านบุงหวาย ได้พบซากโบสถ์เก่าแก่ มีเสมา 8 อัน จึงได้ปรารภกับชาวบ้านว่า ประสงค์จะมาซ่อมแซม ภายหลังกรมศิลปากรออกสำรวจอายุโบราณสถาน พบว่ามีอายุราว 700-1,000 ปี (งานฉลองอุโบสถวัดปานานาชาติ, 2531, 5 อ้างถึงในคณิศร จันทบุตร และสุบรรณ จันทบุตร, 2545, หน้า 44) สถานที่แห่งนี้ที่สุดกลายเป็นพื้นที่จำพรรษาของพระชาวต่างชาติที่อุปสมบทและพำนักอยู่ในวัดหนองป่าพงซึ่งอยู่ไม่ไกลมากนัก

ในปี พ.ศ. 2510 พระพรหมวชิรญาณ ซึ่งในขณะนั้นยังเป็นพระโรเบิร์ต สุเมโธ เดินทางไปวัดหนองป่าพง เพื่อขออยู่ศึกษาอบรมจากหลวงปู่ชา พระสุเมโธจึงเป็นศิษย์ชาวต่างชาติรูปแรกของหลวงปู่ชา และเป็นพระภิกษุชาวต่างชาติรูปแรกของวัดหนองป่าพง

ต่อมาในปี พ.ศ. 2513 เริ่มมีชาวอเมริกันที่สนใจพระพุทธศาสนาเข้ามาบวชในวัดหนองป่าพงมากขึ้น แจ็ค คอร์ดฟิลด์ ชาวอเมริกัน อดีตอาสาสมัครหน่วยสันติภาพในสกลนคร ทราบข่าวว่าพระสุเมโธพระภิกษุชาวอเมริกันไปจุดคบบุญเพ็ญ จึงได้เข้าเยี่ยมและสนทนา ในเวลาต่อมาจึงได้อุปสมบทเป็นภิกษุในจังหวัดสกลนคร แล้วเดินทางมาวัดหนองป่าพง ส่วน ดร.ดักลาส เบิร์นส์ จิตแพทย์ชาวอเมริกัน ทำงานที่กรุงเทพฯ ได้ศึกษาพุทธศาสนานานหลายปี สามารถพูดและเข้าใจภาษาไทยและบาลีได้อุปสมบทเป็นภิกษุ แล้วเดินทางไปวัดหนองป่าพง ทั้งสองรูปได้ขอให้หลวงปู่ชาเป็นพระอาจารย์ ได้รับการศึกษาอบรมแล้วและลาสิกขาในปีเดียวกันนั้น แจ็ค คอร์ดฟิลด์ได้ตีพิมพ์เผยแพร่บันทึกคำสอนหลวงปู่ชาเป็นภาษาอังกฤษชื่อว่า The Wise heart³³ ส่วน ดร. ดักลาส เบิร์นส์เมื่อพบชาวต่างชาติที่สนใจที่จะอุปสมบท ก็จะแนะนำให้ไปที่วัดหนองป่าพง จึงทำให้มีพระภิกษุชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวตะวันตกในวัดหนองป่าพงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (พระราชสุเมธาจารย์, 2557, หน้า 121)

³² ปลาเชิง เป็นคำใช้เรียกปลาหมอ เข็ง ในภาษาอีสาน แปลว่า แฉ่ง, ชาวไทยภาคเหนือ เรียกว่า ปลาเสด็จ(อ่านว่า สะ-เต็ด) ปัจจุบันนี้มีวัดชื่อว่า วัดบ้านหนองปลาเชิง ตั้งอยู่ หมู่ 6 ต. โพธิ์ อ. โนนคูณ จ. ศรีสะเกษ

³³ ตีพิมพ์ครั้งแรก เดือนเมษายน ปี พ.ศ. 2551 เป็นหนังสือแสดงคำสอนพุทธศาสนาและพระอริยสงฆ์ไทยผ่านมุมมองของชาวตะวันตก ต่อมากำจร เก่งสกุล ได้แปลเป็นฉบับภาษาไทย ใช้ชื่อไทยคือ ปัญญาเหนือทุกข์

ปี พ.ศ. 2514 หลวงปู่ชาวมืดศิษย์เป็นภิกษุชาวต่างชาติ 7 รูปโดยมีพระสุเมโธเป็นหัวหน้า ท่านได้สั่งให้คณะภิกษุต่างชาติไปจำพรรษาที่วัดถ้ำแสงเพชร³⁴ หลวงปู่ชาเมตตาไปเยี่ยมให้กำลังใจเสมอ อย่างไรก็ตาม พระสุเมโธรู้สึกเบื่อหน่ายภารกิจปกครองคณะสงฆ์ที่ได้รับมอบหมาย เมื่อได้พรรษา 6 จึงขออนุญาตหลวงปู่ชาป्लीกวิเวกไปจำพรรษาที่วัดฉลาก จังหวัดชลบุรี และขอลาไปจุดงค์ที่อินเดียเป็นเวลา 6 เดือน การจุดงค์ในอินเดียทำให้พระสุเมโธรู้สึกคิดถึงเมืองไทย และพระอาจารย์ ตรีชนกในความเมตตาที่พระอาจารย์อุทิศตนปฏิบัติกิจในพุทธศาสนา พระสุเมโธจึงได้กลับมาพำนักอยู่ที่วัดหนองป่าพง รับการฝึกหัดวิธีบริหารวัด การทำสังฆกรรม การก่อสร้างซ่อมแซม การเทศนาอบรม ตลอดจนกิจอื่นๆ ที่จำเป็น นอกจากนี้ ยังมีพระภิกษุชาวต่างชาติรูปอื่นๆ ที่พำนักในวัดหนองป่าพงอีกด้วย (คณะศิษยานุศิษย์, 2548, หน้า 364)

ปี พ.ศ. 2518 ทั้งพระเถร รวมทั้งผ้าขาวผู้ขอรับการอุปสมบทที่วัดหนองป่าพงในเวลานั้นมีจำนวนมาก และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในขณะนั้นพระสุเมโธมีอายุพรรษา 10 พอจะเป็นผู้นำหมู่คณะภิกษุชาวต่างชาติได้แล้ว หลวงปู่ชาจึงดำริที่จะตั้งวัดสำหรับชาวต่างชาติโดยเฉพาะ นอกจากนี้ยังเป็นการแก้ปัญหาจำนวนพระภิกษุและผ้าขาวที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในวัดหนองป่าพง การแยกไปตั้งวัดเป็นชุมชนที่มีภาษาและวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน ปกครองกันเอง ย่อมทำให้ความเป็นอยู่กลมกลืนราบรื่นกว่าอยู่ที่วัดหนองป่าพง การดำริที่จะตั้งวัดสำหรับชาวต่างชาติสะท้อนวิสัยทัศน์ของหลวงปู่ชาที่จะเผยแผ่พุทธศาสนาไทยไปยังตะวันตก เพราะเมื่อพระภิกษุชาวต่างชาติมีประสบการณ์พอสมควรแล้วสามารถกลับไปเผยแผ่พุทธศาสนาในประเทศของตนได้ (คณะศิษยานุศิษย์, 2548, หน้า 364-365)

ในระหว่างนั้น ได้มีทายกมาถวายที่ดินบริเวณปากกุดหวายริมฝั่งแม่น้ำมูล สำหรับสร้างเป็นวัดสาขาแห่งใหม่ของวัดหนองป่าพง พระสุเมโธจึงคิดจะนำพระภิกษุสามเณรชาวต่างชาติไปบ่มบาตร³⁵ที่นั่น เพื่อสำรวจพื้นที่ แต่หลวงปู่ชานะนำให้พระสุเมโธและคณะไปที่ป่าช้าบ้านบุงหวายซึ่งเป็นพื้นที่ท่านเคยไปจุดงค์ ป่าช้าบ้านบุงหวายอยู่ห่างจากวัดหนองป่าพง 7-8 กิโลเมตร เดินทางไปมาจากวัดหนองป่าพงได้สะดวก นอกจากนั้น ชาวบ้านบุงหวายหลายคนก็เป็นอุบาสกอุบาสิกาที่มารักษา ศิลปวัฒนธรรมที่วัดหนองป่าพงเป็นประจำทุกวันพระ คณะพระภิกษุสามเณรชาวต่างชาติจึงน่าจะพอได้

³⁴ ถ้ำนี้มีชื่อเดิมที่ชาวบ้านเรียกกันว่า ถ้ำพระใหญ่ แต่หลวงปู่ชากล่าวว่าถ้ำนี้มีชื่อว่า ถ้ำแสงเพชร ถึงจะถูก จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็นถ้ำแสงเพชรตั้งแต่นั้นมา

³⁵ การบ่มบาตร เป็นการนำบาตรที่ทำจากเหล็กไปผ่านความร้อนเพื่อป้องกันการเกิดสนิม และทำให้เสียสี ไม่มันวาวตามวินัย ในสมัยก่อนการบ่มบาตรเหล็กต้องใช้เวลาบ่มนานประมาณ 10 ชั่วโมง จึงใช้พื้นหรือถ่านจำนวนมาก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องบ่มบาตรในพื้นที่มีถ่านไม้จำนวนมาก และต้องได้รับความร่วมมือกับชาวบ้านด้วย เพราะต้องให้ชาวบ้านช่วยตัดต้นไม้เพื่อนำพินมาใช้บ่มบาตร

อาศัยอาหารบิณฑบาตและการอุปฐากอื่นๆจากชาวบ้านในบริเวณนั้นได้ หลังจากที่คณะภิกษุสามเณรต่างชาติไปบ่มบาตรที่ป่าช้าบ้านบุงหวาย ชาวบ้านบุงหวายได้อาราธนาให้คณะภิกษุสามเณรต่างชาติเหล่านั้นอยู่จำพรรษา โดยได้จัดสร้างเสนาสนะเป็นกระต้อบเล็กๆ และศาลามุงหญ้าหวาย ให้พอพักอาศัยได้ชั่วคราว หลวงปู่ชาตั้งชื่อสำนักสาขาใหม่นี้ว่า วัดป่าอเมริกาวาส เพราะสมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวอเมริกัน ต่อมาหลวงปู่ชาได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น วัดป่านานาชาติ ให้ดูไม่ผูกขาดแต่เพียงสัญชาติเดียว โดยมีพระสุเมโธเป็นเจ้าอาวาสรูปแรก (คณะศิษยานุศิษย์, 2548, หน้า 365)

พระธรรมพัชรญาณมุนี (ฉอน ชยสาโร) อดีตเจ้าอาวาสวัดป่านานาชาติได้กล่าวมูลเหตุของการตั้งวัดป่านานาชาติ เป็น 3 ประเด็น ได้แก่

1) หลวงปู่ชามีวิสัยทัศน์ที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาในต่างประเทศโดยพระภิกษุชาวต่างชาติที่ศึกษาอบรมกับท่าน ท่านจึงมุ่งหมายที่จะสร้างพระภิกษุต่างชาติที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งจะเป็นกำลังของพระศาสนาในประเทศมาตุภูมิของท่านต่อไป

2) พระภิกษุสามเณรต่างชาติมีจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่องในวัดหนองป่าพง ในการอยู่ร่วมกันมีความขัดแย้งเกิดขึ้นบ้างระหว่างพระไทยกับพระฝรั่ง เพราะกิริยามารยาทของพระฝรั่งไม่ค่อยเรียบร้อย อาจขัดความรู้สึกของพระไทย และนิสัยของฝรั่งเมื่อไม่พอใจ จะแสดงออกทันที ไม่ปิดบัง

3) วัดป่านานาชาติจะเป็นที่พำนักสำหรับพระภิกษุสามเณรและชาวต่างชาติโดยเฉพาะ โดยมีพระชาวต่างชาติเป็นผู้ปกครองสงฆ์ แยกจากพระสงฆ์ไทย หลวงปู่ชาประสงค์ให้พระสุเมโธซึ่งมีอาวุโสเหมาะสม และมีประสบการณ์เพียงพอเป็นเจ้าอาวาส สามารถให้การศึกษอบรมชาวต่างชาติที่เข้ามาใหม่ให้คุ้นเคยและปรับตัวได้กับวัฒนธรรมไทย (คณิงนิตย์ จันทบุตร และสุบรรณ จันทบุตร, 2545, หน้า 53)

ช่วงแรกวัดป่านานาชาติ ยังไม่เป็นที่รู้จักของชาวตะวันตกมากนัก พระชาวต่างชาติที่มาบวชก็ต้องการที่จะพักที่วัดหนองป่าพงเพื่อใกล้ชิดและฟังธรรมจากหลวงปู่ชามากกว่าที่จะพักที่วัดป่านานาชาติ หรือแม้แต่ญาติโยมที่เดินทางมาวัดหนองป่าพงก็ต้องการฟังธรรม ปฏิบัติธรรมใกล้ชิดกับหลวงปู่ชาที่วัดหนองป่าพง แต่การพำนักอาศัยและการดูแลอุปฐากวัดป่านานาชาติเป็นภารกิจที่คณะศิษย์ต้องช่วยกันเพื่อรักษาวัด จากคำสัมภาษณ์ของกรรมการวัดที่เป็นคฤหัสถ์รุ่นแรกๆ แสดงให้เห็นว่า ในระยะแรก วัดป่านานาชาติยังไม่เป็นที่รู้จักและได้รับความเคารพนับถือมากนัก จากคำกล่าว “มาเข้าวัดป่านานาชาติเพราะคร่ำคร่าสอนหลวงพ่อชา เมื่อมีวัดสาขาอยู่ใกล้บ้านจึงเปลี่ยนมาวัดป่านานาชาติสลับกับไปวัดหนองป่าพง แต่ความเคร่งครัดในระเบียบวินัยของคณะพระต่างประเทศ

สร้างศรัทธาและความเคารพให้เกิดแก่ญาติโยมตามลำดับ” (คณิงนิตย จันทบุตร และสุบรรณ จันทบุตร, 2545, หน้า 55)

หลวงปู่ชาให้การสนับสนุนวัดป่านานาชาติมาตลอด เมื่อคณะศิษย์เดินทางจากต่างถิ่นเพื่อมากราบท่าน ท่านก็จะแนะนำให้ไปเยี่ยมวัดป่านานาชาติด้วย นอกจากนี้ ท่านยังหมั่นไปเยี่ยม จัดหาผ้าป่า จนทำให้เริ่มมีสิ่งก่อสร้างเสนาสนะที่ถาวรเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ หลวงปู่ชาให้คำแนะนำเรื่องต่างๆแก่คณะสงฆ์วัดป่านานาชาติเสมอ เช่น การก่อสร้างเสนาสนะต่างๆ, ระเบียบข้อวัตร การโยกย้ายพระภิกษุต่างชาติรูปใดไปอยู่ตามสาขาอื่นๆ ต้องมากราบเรียนขอโอกาสหลวงปู่ชาก่อนเสมอ แม้แต่ตอนที่หลวงปู่ชาอาพาธ งดไปงานกฐินตามวัดสาขาต่างๆ แต่สำหรับวัดป่านานาชาติ ท่านเมตตาไปร่วมงานกฐินเสมอไม่ขาด ท่านได้เคยปรารภว่า “วัดป่านานาชาติต้องติดกันกับวัดหนองป่าพง เป็นวัดสำคัญที่ต้องใช้เวลา และความสนใจเป็นพิเศษ” (คณะศิษยานุศิษย์, 2548, หน้า 365)

3.1.3 เจ้าอาวาสวัดป่านานาชาติ

นับตั้งแต่การก่อตั้งวัดป่านานาชาติผ่านมา 47 ปี มีเจ้าอาวาสทั้งหมด 7 รูป ถือว่ามีการเปลี่ยนแปลงมาก เพราะเจ้าอาวาสปกครองวัดได้ระยะเวลาหนึ่ง จะเดินทางไปยังต่างประเทศ หรือกลับประเทศมาตามภูมิของท่าน และตั้งวัดสาขาขึ้นในประเทศบ้านเกิดหรือต่างประเทศตามดำริของหลวงปู่ชา จึงปรากฏสาขาวัดหนองป่าพงในต่างประเทศมากกว่า 12 สาขาหลัก

3.1.3.1 พระพรหมวชิรญาณ (2519-2520)

พระพรหมวชิรญาณ มีนามเดิมว่า โรเบิร์ต คาร์ แจ็คแมน เป็นชาวอเมริกัน เกิดเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2477 ณ เมืองซีแอตเทิล รัฐวอชิงตัน สหรัฐอเมริกา ในครอบครัวที่นับถือศาสนาคริสต์ เรียนปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ แต่ตัดสินใจบวชเป็นบาทหลวงนิกายคริสต์จักรแห่งอังกฤษ ต่อมาลาจากความเป็นบาทหลวง สมัครเป็นทหารสังกัดกองทัพบกประจำหน่วยแพทย์ทหาร เคยไปปฏิบัติงานในสงครามเกาหลี จนได้สนใจพุทธศาสนา เมื่อครบวาระการเป็นทหาร จึงเลือกเรียนวิชาเอเชียใต้โดยได้รับทุนการศึกษาปริญญาตรี และปริญญาโท เมื่อจบการศึกษา ได้เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครในเอเชีย เป็นครูสอนภาษาอังกฤษในมาเลเซีย เป็นอาจารย์สอนภาษาอังกฤษที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีโอกาสได้ศึกษาวิปัสสนาที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์หลังเลิกงาน จนเกิดความรู้อริยสัจจนอุปสมบท

แม้ว่าพระสุเมโธจะเกิดในครอบครัวที่มีวิถีชีวิตตามหลักคริสต์ศาสนาอย่างเคร่งครัด แต่ความสงสัยว่าพระเจ้ามีจริงหรือไม่เกิดขึ้นในใจของท่านมาโดยตลอด แต่ไม่สามารถสอบถามบาทหลวงได้

เพราะได้รับการสอนว่า ความสงสัยในพระเจ้าเป็นบาป เมื่อท่านได้รับการศึกษาในมหาวิทยาลัยที่ให้พิจารณาด้วยเหตุผลและการทดลองพิสูจน์ เกิดกระแสต่อต้านศาสนาคริสต์ในอเมริกาในช่วงนั้นในกลุ่มนักศึกษารวมถึงโรเบิร์ตซึ่งพากันไม่เชื่อพระเจ้า ท่านทราบว่าจะมารดาท่านกลัวท่านจะไม่นับถือศาสนาคริสต์ จึงตัดสินใจบวชเป็นบาทหลวงเพื่อเรียนรู้ศาสนาคริสต์ให้มากขึ้น การตัดสินใจเป็นบาทหลวงจึงแสดงให้เห็นอุปนิสัยที่กล้าทดลองศึกษาปฏิบัติมาก่อน จึงบวชเป็นบาทหลวงได้ทั้งที่ยังมีความสงสัยพระเจ้า ตามที่พระพรหมวชิรญาณได้กล่าวไว้ในธรรมปรากฏว่า

“ในสมัยก่อน คนรุ่นเก่ามีศรัทธาแรงกล้าในศาสนา แต่ยุคของเราเน้นการศึกษาเชิงวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน ให้คิดด้วยเหตุผลตามหลักวิทยาศาสตร์ที่พิสูจน์ได้ จึงเกิดความขัดแย้งกัน ถ้าเชื่อแบบดั้งเดิมก็ถือเป็นความเชื่อแบบงมงาย ...พอเราได้ย้ายออกจากบ้าน แม่ก็เป็นห่วงมาก กลัวว่าเราจะลืมนับถือศาสนา ไม่นับถือศาสนา ...เมื่อเรียนมหาวิทยาลัย เพื่อนส่วนมากก็ดูหมิ่นคนที่นับถือศาสนา ... ชีวิตเรารู้สึกเหนื่อยมาก ผิดหวังในหลายอย่างด้วย จึงมีความคิดหุนหันว่า ถ้าจะแก้ปัญหานี้ต้องถวายชีวิตให้แก่ศาสนา แก้ความสงสัยเรื่องพระเจ้าได้ จึงตัดสินใจบวชเป็นบาทหลวง (พระราชสุเมธาจารย์, 2557, หน้า 23-25)

อย่างไรก็ตาม ท่านได้ตัดสินใจลาออกจากบาทหลวง สะท้อนให้เห็นว่า เมื่อตนเองได้ศึกษาประพฤติตามวิถีชีวิตบาทหลวงแล้ว เห็นว่าไม่อาจคล้อยตามคำสอนในศาสนาคริสต์อย่างที่คาดหวังได้ ท่านก็ลาออกมา ตามที่พระพรหมวชิรญาณได้กล่าวไว้ในธรรมปรากฏว่า

“เราได้ศึกษาศาสนาคริสต์ศาสนามากขึ้น แล้วก็สอนด้วย ก็ยังมีความสงสัยมากขึ้นเพราะเราไม่สามารถให้เหตุผลพอที่จะเชื่อได้...มันก็เป็นเรื่องยากที่ต้องไปสอนให้คนอื่นเชื่อในสิ่งที่เราเองก็ไม่เชื่อ...แม้บาทหลวงบอกว่า ผิดมากบาปมาก ต้องเชื่อจริงๆ คนที่สงสัยจะตกนรก ท่านมีเจตนาดีและเอาใจใส่ดูแลเรา ต้องการให้เราหลุดบาป อยากช่วยให้เราไม่ตกนรก อยากให้ไปสวรรค์อยู่กับพระเยซู เราคิดว่าบาทหลวงคงไม่เคยสงสัยในสิ่งเหล่านี้...ด้วยนิสัยเราก็เป็นคนช่างระแวงช่างสงสัย เราก็พิจารณาว่า เราคงไม่อยากอยู่กับพระเยซูตลอดชีวิตนิรันดร์ ถ้าเราอยู่กับอะไรตลอดนิรันดร์ คงจะเบื่อเต็มที” (พระราชสุเมธาจารย์, 2557, หน้า 27)

ในช่วงที่พระพรหมวชิรญาณยังเป็นนายทหาร ท่านได้อ่านพุทธศาสนานิกายเซนจากหนังสือ “Zen Buddhism” ฉบับภาษาอังกฤษของ D. T. Suzuki และหนังสือพุทธศาสนาอื่นๆเพิ่มเติม จนมีการปรับการดำรงชีวิต ตั้งใจศึกษา ปฏิบัติตามพุทธศาสนา เป็นอย่างมีขั้นตอน คือ พระภิกษุณิกายเซนต้องมีศีลอย่างดี เจริญสมาธิเป็นพื้นฐานสำคัญมาก ส่วนปัญญาเกิดจากการคิดพิจารณาคำถาม นี่คือข้อเด่นที่พุทธศาสนามี คือ กล้าท้าทายให้ลองศึกษาและปฏิบัติ จึงทำให้เกิดศรัทธา มีเป้าหมายศึกษาเพิ่ม เมื่อท่านศึกษาเพิ่มจนเกิดปัญญาที่เกิดจากการศึกษา จึงเสริมสร้างศรัทธามากขึ้น ให้กล้าตัดสินใจที่จะดำรงชีวิตตามคำสอนของพระพุทธเจ้าในเวลาต่อมา ตามที่พระพรหมวชิรญาณได้กล่าวไว้ในธรรม

ปรากฏว่า“เมื่อได้ศึกษาพุทธศาสนานิกายเซน ทำให้เรามีศรัทธาเกิดขึ้นโดยไม่ได้เกิดจากความเชื่อ เป็นศรัทธาที่ตั้งคำถามได้ และไม่ใช้ศรัทธาที่ยึดมั่นถือมั่น ทำให้มีกำลังใจอยากศึกษาต่อไปว่า ทำอย่างไรจึงจะเกิดปัญญาได้” เมื่อปลดประจำการ ได้ศึกษาเพิ่มจึงได้รู้ว่า

“เราไปบอกให้รัฐบาลมีสันติภาพ แต่ตัวเองกลับไม่มี ตั้งแต่นั้น เราก็คิดว่า ควรจะ แก้ปัญหาในจิตใจของเราเองก่อน สร้างสันติภาพขึ้นในใจของตนเองก่อนเราได้พยายาม พิจารณาว่า ถ้าอยากจะดำรงชีวิตอยู่ในโลก เราจะทำอะไร คิดไม่ออกเลยนะ ...เมื่อได้อ่านคำ สอนของพระพุทธเจ้าแล้ว ทำให้เราอยากทำ อยากปฏิบัติตาม” (พระราชสุเมธาจารย์, 2557, หน้า 31-37)

ส่วนการเลือกอุปสมบทเป็นพระภิกษุพุทธศาสนาเถรวาท ผ่านการศึกษาเปรียบเทียบเลือกสิ่ง ที่เหมาะสมกับอุปนิสัยและเป้าหมายของตน ตั้งแต่ศึกษาการฝึกของพุทธศาสนาเถรวาทจึงได้รู้ว่าเน้น ให้คุ้นชินกับทุกสภาพอากาศ ต้องทนความหนาวช่วงมีหิมะ โดยห้ามใช้อุปกรณ์หรือก่อไฟ ในขณะที่ ท่านไม่ชอบอากาศหนาว ซึ่งในเรื่องนี้ พุทธศาสนาเถรวาทมีแนวทางสอดคล้องกับความต้องการของ ท่านมากกว่า ตามที่พระพรหมวชิรญาณได้กล่าวไว้ในธรรมปรากฏว่า

“เรามีศรัทธาในพุทธศาสนานิกายเซนมาก อ่านหนังสือเซนหลายสิบเล่ม แต่ยังไม่ได้อุปบัต เราละเลิกถึงประเทศญี่ปุ่นสมัยที่เป็นทหารเรือ ในฤดูหนาวจะหนาวมาก ถ้าอยู่ปฏิบัติใน ญี่ปุ่น ไม่มีเครื่องทำความร้อนในวัด ต้องอดทนมาก ...และไม่ชอบอากาศหนาวเท่าไร” (พระ ราชสุเมธาจารย์, 2557, หน้า 46)

เมื่อเลือกพุทธศาสนาเถรวาทในไทย แต่ยังไม่รู้ว่า จะต้องศึกษาปฏิบัติที่ไหน ในขณะนั้น ท่าน ได้รู้จักมิตรสหายชื่ออูเร³⁶ ชาวเยอรมันซึ่งเคยฝึกอบรมวิปัสสนาที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ท่านจึง เริ่มต้นด้วยการมาเป็นอาจารย์สอนภาษาอังกฤษที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อให้หลังเลิกงาน สามารถไปทดลองเจริญวิปัสสนาว่าเหมาะกับจริตและสอดคล้องกับเป้าหมายของตนหรือไม่ การมา อยู่ในประเทศไทยทำให้ท่านได้เห็นพระภิกษุสงฆ์ในไทยจำนวนมากออกบิณฑบาตในตอนเช้า ยิ่งทำให้ เพิ่มศรัทธาและกำลังใจจนเชื่อมั่นว่าตนเองตัดสินใจเลือกถูกแล้ว ดังที่ท่านกล่าวว่า

“ช่วงนั้นเรามีความคิดจะลาออก..เพื่อจะไปเมืองไทยไปศึกษาและปฏิบัติ... แต่ยังไม่รู้ว่าจะไปที่ไหน อูเรแนะนำให้ไปเรียนที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ คณะ 5 ...เรารู้สึกเหมือนว่า อู

³⁶ อูเร เป็นชาวเยอรมันรู้จักกับพระพรหมวชิรญาณในสมัยที่ยังเป็นโรเบิร์ต แจ็คแมน เป็นอาจารย์สอนภาษาอังกฤษ ที่มาเลเซีย ได้แนะนำสถานที่ปฏิบัติในไทย ในการสัมภาษณ์ พระพรหมวชิรญาณถือว่า อูเรเป็นเทวทูตที่ 2 ในเทวทูต 4 ตามพุทธประวัติ

เร่เป็นเทวทูต..... พระที่บวชในประเทศไทยทุกรูปคงสำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว” (พระราชสุเมธาจารย์, 2557, หน้า 46-47)

ช่วงฝึกปฏิบัติที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ท่านได้เห็นศรัทธาอยากบวชเปลี่ยนแปลงตามสภาวะจิต คือ เมื่อเห็นพระภิกษุ ก็อยากบวช แต่พอตนเองปฏิบัติได้ความสงบทางจิต ก็รู้สึกว่าจะไม่จำเป็นต้องบวชเพราะสามารถฝึกปฏิบัติในเพศคฤหัสถ์ได้ จึงตระหนักรู้ว่า ศรัทธาของผู้อยากบวชเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา แม้ตัดสินใจแล้วว่าจะอุปสมบทแล้ว ก็ยังอาจลังเลเปลี่ยนใจได้

ท่านได้รับคำแนะนำชักชวนให้ไปอุปสมบทกับพระเถระที่มีความสามารถหลายท่าน โดยไปกราบขอฟังธรรม สอบถาม และอยู่ร่วมคฤหาสน์ตามที่ได้รับคำแนะนำ เพื่อให้ตัดสินใจได้ว่าตนเองเหมาะกับการอุปสมบทที่วัดใด ท่านพบว่านอกจากความแตกต่างด้านภาษาและวัฒนธรรมแล้วยังมีปัญหาอื่น ๆ อีก เช่น บางวัดไม่รับอุปสมบทชาวต่างชาติแม้จะมีพระเถระและพระภิกษุที่พูดภาษาอังกฤษได้ บางวัดรับอุปสมบทชาวต่างชาติ แต่เกิดปัญหาอธิกรณ์ในวัด³⁷ จึงทำให้ต้องงดรับอุปสมบทเพื่อจัดการอธิกรณ์ก่อน ปัญหาการต่อวีซ่าซึ่งทำให้พระชาวต่างชาติต้องไปพักอยู่ที่ประเทศเพื่อนบ้านในช่วงที่ไปขอต่อวีซ่า เหล่านี้เป็นอุปสรรคสำหรับชาวต่างชาติที่ต้องการอุปสมบทในไทย นอกจากนี้ ตัวท่านเองต้องการอุปสมบทเพื่อปฏิบัติธรรมตามลำพัง จึงปรารถนาจะเกี่ยวข้องกับบุคคลอื่นให้น้อยที่สุด เนื่องจากท่านยังคิดว่าพระอาจารย์ผู้สอนและคณะสงฆ์ไม่มีความสำคัญ เมื่อท่านขออุปสมบทกับพระราชปริชาญาณมุนี(นวน เขมจารี ป.ธ. 6)³⁸ เจ้าอาวาสวัดศรีสะเกษ เจ้าคณะจังหวัดหนองคาย แต่พระราชปริชาญาณมุนีเห็นว่าท่านเป็นชาวต่างชาติอาจลำบากเรื่องวินัย อาจทำอะไรที่ไม่สมควร จึงเมตตาให้บรรพชาเป็นสามเณรก่อน ณ วัดศรีสะเกษในปี พ.ศ. 2509 เมื่อโรเบิร์ตมีโอกาสได้บรรพชาเป็นสามเณร จึงเปลี่ยนใจบรรพชาที่วัดเนินพระเนา จังหวัดหนองคาย ที่มีการปฏิบัติแบบจัดให้อยู่เพียงผู้เดียว ไม่ต้องทำข้อวัตรต่างๆ

การอยู่ปฏิบัติจริงในวัดอาจมีความแตกต่างจากการพบเห็นและบอกเล่า เพราะต้องมีการปรับตัวตามสภาพอากาศ วิถีชีวิต วัฒนธรรม ปัจจัยที่สำคัญต่อการปฏิบัติในวัดที่สำคัญ คือ สภาพจิตใจของตนเอง ครูบาอาจารย์ผู้สอน และหมู่คณะเมื่ออยู่ร่วมกัน การดูแลช่วยเหลืออย่างดีจึงทำให้

³⁷ ปี พ.ศ. 2505 พระพิมลธรรม(อาจ อาสโภ) เจ้าอาวาสวัดมหาธาตุ ต้องอธิกรณ์กระทำการเป็นคอมมิวนิสต์ ถูกจำคุกระหว่างพิจารณาคดี เมื่อพิจารณาคดี เป็นผู้บริสุทธิ์ จึงพ้นอธิกรณ์ เมื่อปี พ.ศ. 2509 หลังโรเบิร์ต แจ็คแมน บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดเนินพระเนาแล้ว

³⁸ ต่อมาเมื่อสมณศักดิ์เป็นพระธรรมปริยัติมุนี(นวน เขมจารี) เจ้าอาวาสวัดพระธาตุพนม วมมหาวิหาร มรณภาพด้วยโรคหัวใจวาย เมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2545

ท่านไม่มีปัญหาจากหมู่คณะ แต่ก็มีปัญหาบ้างจากภูมิประเทศและอากาศ รวมทั้งด้านจิตใจที่ต้องอยู่รูปเดียว โดยที่ยังไม่มีครูบาอาจารย์คอยสอนชี้แนะ ช่วงแรก ท่านจึงรู้สึกว้าวุ่น มีอาการหงุดหงิดจิตใจกลับไม่สงบ โกรธได้ง่าย ต้องใช้ความอดทนทำสมาธิอย่างต่อเนื่อง จึงเกิดความสงบทางจิตที่ต้องการ เมื่อต้องออกไปต่อวิชา จึงได้รับรู้สิ่งต่างๆ ที่เปลี่ยนไปทั้งที่ถูกต้องและชัดเจนในเดินทางไปต่อวิชา ความสงบที่เพียรทำมาก็หายไป ท่านจึงทราบว่า ที่ผ่านมามตนเองติดอยู่ความสงบที่เกิดจากสมาธิเท่านั้น ยิ่งเมื่อเกิดน้ำท่วมใหญ่ในจังหวัดหนองคายปี พ.ศ. 2509 เกิดทุพภิกขภัย อาหารขาดแคลน และท่านอาพาธเป็นโรคขาดสารอาหาร เมื่ออยู่ปฏิบัติได้ครบ 1 ปี จึงเห็นว่า การปฏิบัติธรรมของท่านไม่มีความก้าวหน้าเลย จึงเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการมีครูบาอาจารย์สั่งสอนใกล้ชิด ดังที่ท่านได้กล่าวไว้ในธรรมปรากฏว่า

“การปฏิบัติด้วยตัวเอง และศึกษาจากหนังสืออริยสัจ 4 เพียงเล่มเดียว...อาจเป็นสิ่งที่อยากเกินไปสำหรับผู้เริ่มปฏิบัติใหม่ เราจึงคิดแสวงหาครูบาอาจารย์ที่คอยชี้แนะแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง และสามารถที่จะสอนธรรมวินัยแก่เราได้ เรา รู้จักนิสัยของตัวเองดี เราเป็นคนชอบทำตามใจตนเองมาก เชื่อความคิดความเห็นของตนเองอยู่เสมอ และไม่ต้องการตกอยู่ภายใต้อำนาจของใคร เราพิจารณาเห็นว่า นิสัยเหล่านี้จะเป็นอุปสรรคต่อการเจริญในธรรมวินัยทั้งตอนนี้และภายหน้า... ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ เราคงจะแก่นิสัยนี้ไม่ได้ ...เราไม่มีอุบายที่สามารถสอนตนเอง เพราะการอยู่แบบเข้าห้องกรรมฐาน ไม่มีข้อวัตรปฏิบัติที่ฝึกตนเองให้อยู่ในธรรมวินัย” (พระราชนิพนธ์, 2557, หน้า 67)

ในระหว่างนั้น สามเณรโรเบิร์ตได้พบกับพระสมุหมาสผู้เป็นศิษย์หลวงปู่ชาซึ่งเดินทางมาที่วัดเนินพระเนาว์ เห็นพระสมุหมาสมีกิริยาสำรวมน่าเลื่อมใสและพูดภาษาอังกฤษได้ ได้สนทนากัน ท่านได้ฟังปฏิปทาของหลวงปู่ชา ตัดสินใจกราบพระอุปัชฌาย์ขอไปอยู่ปฏิบัติที่วัดหนองป่าพง พระอุปัชฌาย์อนุญาติให้ไปอยู่ได้ แต่ให้อุปสมบทก่อนไป สามเณรโรเบิร์ตได้อุปสมบทเมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2510 ณ อุโบสถวัดศรีสะเกษ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ได้ฉายาว่า สุเมโธ

หลังจากพระสุเมโธได้รับการสอนวินัย และข้อวัตรปฏิบัติจากพระสมุหมาสแล้ว จึงเดินทางไปวัดหนองป่าพง ได้กราบอาราธนาหลวงปู่ชาเป็นพระอาจารย์โดยมีพระสมุหมาสเป็นล่ามแปลให้ หลวงปู่ชารับท่านให้อยู่วัดหนองป่าพง แต่ตั้งเงื่อนไขว่า

“ผมจะไม่บารุงท่าน อยู่บ้านท่านเคยกินขนมนมเนยสมบุรณ์ มาอยู่ในป่า ผมจะไม่บารุงท่านขนาดนั้น ทำไม เพราะผมออกจากบ้านมาแล้ว จีวร บิณฑบาต เสนาสนะนั้นอาศัยคนอื่นเขาทำนั่น เขาให้อย่างไร ก็ให้เป็นไปตามเรื่อง ตัวผมเองยังไม่ได้ตามปรารถนาเลย อย่างนั้นผมจึงไม่บารุงท่าน จะมาอยู่ด้วยก็ได้ ถ้าปากสั๊กหน้อย แต่ผมจะไม่บารุงท่าน ทำไม กลัวท่านจะโง่ เข้ามาในไทยนี้ทำไม ก็ท่านมาศึกษาพุทธศาสนา มาศึกษาวัฒนธรรมของไทย อยู่เมืองไทย

เขาอยู่อย่างไร เขากินอย่างไร เขาทำอะไร ท่านก็ควรจะต้องรู้จัก ถ้าผมไปบำรุงบำเรอท่านทุกอย่าง ท่านก็จะโง่เท่า นั้นแหละ จะฉันทแต่ขนมปังอยู่เรื่อย ท่านจะมีดีอะไรไหม บ้านเมืองไทย เขาปฏิบัติตัวอย่างไร ไม่รู้เรื่อง เป็นเหตุให้ท่านโง่อย่างนี้” (พระราชสุเมธาจารย์, 2557, หน้า 75)

จากข้อความข้างต้น นอกจากหลวงปู่ซาบอกความลำบากของพระวัดป่าซึ่งต้องสมานทานธุดงค์กรรมฐานแล้ว ยังบอกด้วยว่า ท่านสุเมโธต้องเป็นฝ่ายเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตของพระวัดป่าจึงสามารถอยู่ประพฤติปฏิบัติในวัดหนองป่าพงได้ การสื่อสารอย่างตรงไปตรงมาเช่นนี้ ทำให้พระสุเมโธรับรู้ได้ว่าการศึกษาบรมกับหลวงปู่ซาจะทำให้ท่านมีความก้าวหน้าในพระธรรมวินัยอย่างแน่นอน ดังที่พระพรหมวชิรญาณได้กล่าวไว้ในธรรมปรากฏว่า

“เมื่อได้กราบหลวงพ่อก็เกิดความพอใจ ถึงใจเราทันที จิตรู้สึกเลื่อมใสศรัทธาอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน ทำให้เราเห็นว่า ถ้าเราอยู่กับพระอาจารย์ท่านนี้คงจะดี จะสอนให้เรารู้จักตนเอง และช่วยลดทิฐิมานะของตนได้” (พระราชสุเมธาจารย์, 2557, หน้า 75)

ช่วงเดือนแรก หลวงปู่ซาให้พระสุเมโธไปฉันทน้ำชาและสนทนาธรรมที่กุฏิของท่านทุกวัน โดยมีพระอาจารย์สมหมายเป็นล่าม เพื่อสอนวินัย กฎระเบียบข้อวัตรต่างๆ ท่านยังให้คณะสงฆ์ฝึกสอนกิริยามารยาทของพระสุเมโธตั้งแต่การกราบไหว้ ยืน เดิน นั่ง แม้ขณะฉันท การท่มจีวร เข้าห้องน้ำ ซึ่งต้องสำรวจทุกอริยาบถ จนทำให้พระสุเมโธรู้สึกไม่พอใจเพราะรู้สึกว่าคุณครูตัวเองทำอะไรก็ผิดไปหมด แม้จะรู้ว่านี่คือการฝึกอบรมสั่งสอนให้เป็นพระภิกษุตามธรรมวินัย ภายหลังท่านพบว่าการสอนให้แก้ไขนี้เป็นจุดเด่นของวิธีการสอนในวัดป่าสายหลวงปู่มั่นและหลวงปู่ซา ซึ่งให้ผู้ถูกสอนเห็นอารมณ์ที่เป็นเหตุเกิดทิฐิมานะถือตัว และรู้จักยอมรับปรับปรุงตัวในที่สุด แม้จะเป็นวิธีการที่ดีแต่ก็อาจทำให้พระภิกษุชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวตะวันตกเกิดความเครียดได้ง่าย พระสุเมโธได้แสดงความเห็นว่า

“พอมีพระเสนอและแนะนำว่าต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้ เราก็ไม่พอใจ เหมือนว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เราทำมันผิดหมดเลย เดินก็ผิด นั่งก็ผิด ถ้อยคำก็ผิด ทำให้เราพิจารณาอารมณ์ที่เกิดขึ้นอย่างนั้น นี่เป็นทิฐิมานะ หมู่คณะจะช่วยสอนให้เป็นพระที่ดี” (พระราชสุเมธาจารย์, 2557, หน้า 82)

เนื่องจากพระสุเมโธเป็นพระภิกษุชาวต่างชาติรูปแรกในวัดหนองป่าพง ยังไม่เคยฝึกปฏิบัติตามข้อวัตรต่างๆ ที่พระภิกษุต้องทำต่อพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์ การดูแลเสนาสนะ การบิณฑบาต

การฉันทน์ รวมทั้งการตัดเย็บจีวร ซักย้อมผ้าบริวารโดยใช้แก่นขนุน³⁹ วิธีการตากผ้า⁴⁰ เหล่านี้จัดเป็นกิจที่ต้องทำถือเป็นหน้าที่พื้นฐานของพระภิกษุสามเณรในวัดหนองป่าพงที่ได้รับการฝึกมาตั้งแต่การเป็นผ้าขาวทั้งยังต้องถืออุตุงควัตรซึ่งพระภิกษุในวัดป่าต้องประพฤติกันทั้งหมด ในสภาพความเป็นอยู่ที่วัดหนองป่าพงช่วงนั้น ไม่มีไฟฟ้าหรือน้ำประปาใช้ น้ำใช้ต้องตักน้ำจากบ่อ ไม่มีเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ คณะสงฆ์ต้องอยู่ในป่าที่ซุกซุ่มไปด้วยสัตว์ เช่น งูจางงูเห่า ตะขาบ แมงป่อง และยุงซึ่งพระสงฆ์ต้องเรียนรู้ที่จะหลีกเลี่ยง ที่อันตรายที่สุดคือยุงซึ่งเป็นพาหะของไข้มาเลเรีย เวลาอาพาธก็ลำบาก เพราะอยู่ห่างไกลโรงพยาบาล เห็นได้ว่ามีหลายสิ่งหลายอย่างที่พระสุเมโธต้องเรียนรู้ ปรับตัว ทั้งวัตรปฏิบัติพื้นฐานของภิกษุ ลีลาปฏิบัติที่ต้องปฏิบัติตาม กฎกติกากองวัด และยังต้องถืออุตุงควัตรภายใต้เงื่อนไขวัฒนธรรม และภาษาที่ไม่คุ้นเคย และถ้าไม่ทำถือเป็นความผิดที่ต้องปรับแก้ไข จึงถือว่าเป็นงานหนักสำหรับพระภิกษุชาวต่างชาติที่มาจากสังคมที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม

การสอนพระสุเมโธของหลวงปู่ชาในช่วงพรรษาแรกจึงยังใช้ความเมตตาให้กำลังใจ เพื่อให้อดทนผ่านไปได้ แต่พอพรรษาที่ 2-3 หลวงปู่ชาปรับเปลี่ยนวิธีสอน เพิ่มอุบายที่ใช้ตักเตือนข้อบกพร่องต่างๆ ตั้งแต่การฉันทน์ข้าวด้วยมือเปล่าไม่เป็นจนทำให้เลอะเทอะ การนั่งพับเพียบบนพื้นในขณะฟังธรรม โดยใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานซึ่งพระสุเมโธไม่เข้าใจเป็นเวลานานๆ คราวละหลายชั่วโมง จนทำให้พระสุเมโธต้องปรับเปลี่ยนอริยาบถมานั่งขัดสมาธิบ้าง ท่านมักถูกดุเสียงดังท่ามกลางสงฆ์ว่า “ท่านสุเมโธขาดความอดทน ขันติบารมีจะไม่เกิด” (พระราชสุเมธาจารย์, 2557, หน้า 114)

การทำเช่นนี้คือการสอนให้รู้จักอดทนเพิ่มขึ้นซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญในอยู่ประพฤติปฏิบัติในวัดป่า อาศัยเพียงศรัทธาและสติปัญญา ยังไม่เพียงพอ เพราะสภาพภูมิประเทศ อากาศ การใช้ปัจจัย 4 ตามมีตามได้ การประพฤติตามหลักข้อวัตรที่เคร่งครัด พระภิกษุผู้ฝึกปฏิบัติต้องอดกลั้นต่อความอยากที่เกิดจากตนเอง ทุกขเวทนาต่างๆ และจากคำพูดว่ากล่าวตักเตือน ในขณะที่วัฒนธรรมของชาวอเมริกันไม่เน้นสอนให้อดทน ดังที่พระอาจารย์สุเมโธได้กล่าวในธรรมปรกฏว่า

“หลวงพ่อกำลังคิดแย้งในใจว่า ท่านไม่ยุติธรรมกับเราเลย แต่ก็ยอมพิจารณา อารมณ์โกรธของตน เห็นว่าอารมณ์โกรธเป็นสังขาร ตะหนักว่าความอดทนยังไม่พอ ในวัฒนธรรมของชาวอเมริกันไม่มีคนสอนเรื่องความอดทน อยากได้อะไร ก็ต้องได้ทันที จึงเป็นเรื่อง

³⁹ นำแก่นขนุนที่ตายแล้วมาตากให้เป็นชิ้นเล็กๆ ใส่ถุงผ้า นำไปต้มน้ำให้ร้อนมีสีเหลืองออกดำ ตักน้ำแก่นขนุนที่สีและมึกลิ่นหอมนิดๆ มาซักย้อมผ้าไตรจีวรได้ กลิ่นแก่นขนุนจะติดทนนานหลายวัน

⁴⁰ ใช้มือเขี่ยตากผ้าให้ปราศจากฝุ่นจับก่อนทุกครั้ง อย่าบิดผ้า เพราะจะทำให้จีวรขาดได้ แต่บีบไล่น้ำให้ออกมากที่สุด แล้วตากจีวรให้แห้งสนิท อย่าพับกลางทับรอยเดิมตลอด จะทำให้ผ้าเสียได้ แต่ไม่ให้ผ้าติดพื้นดิน อยู่ห่างพื้นดินพอสมควร

ที่ต้องเรียนรู้อย่างหนัก ...หลวงพ่อบุญสอนให้กำหนดพุทโธเป็นอารมณ์ ให้รู้อารมณ์เป็นสังขาร ให้
อดทนต่ออารมณ์นั้นแล้วมันจะดับลงได้ หลวงพ่อบุญทำให้พระชาวอเมริกันได้พิสูจน์อริยสัจ 4 ใน
ใจ” (พระราชสุเมธาจารย์, 2557, หน้า 115)

แนวทางการสอนพระชาวต่างชาติที่ยังไม่ค่อยเข้าใจภาษาไทยถิ่นอีสาน เพื่อให้เป็นพระวัดป่า
ในภาคอีสานของไทย ต้องแก้ไขทีละขั้นตอนซึ่งต้องใช้เวลา ครูบาอาจารย์จึงต้องพูดให้เข้าใจว่า มีความ
ปรารถนาดี มีเมตตา แต่ต้องทำให้เรียนรู้จิตใจ และพัฒนาตนเองยิ่งขึ้น โดยเรียนรู้จากของจริง
เพราะติดขัดการสื่อสาร พระอาจารย์สุเมโธได้กล่าวในธรรมปรากฏถึงตอนที่หลวงปู่ชาอธิบายให้
พระชาวต่างชาติเข้าใจถึงเหตุผลที่ต้องทำเช่นนั้น ว่า

“ศิษย์ทุกคนก็เหมือนลูกของผม ผมมีแต่เมตตากรุณา และปรารถนาดีต่อทุกคน ที่ผม
ทำให้ท่านทุกข์ยาก ก็เพื่อประโยชน์ของท่านเอง ผมรู้ว่าบางคนมีการศึกษาดี มีความรู้สูง ผู้ที่มี
การศึกษาน้อย มีความรู้ทางโลกน้อยจะฝึกปฏิบัติได้ง่าย ... ฝรั่งเศสท่านมีบ้านหลังใหญ่ มีที่อยู่
กว้างขวาง... ท่านต้องอดทน ความอดทนและความทนได้สำคัญมากในการฝึกปฏิบัติของเรา เมื่อ
สมัยผมยังเป็นพระหนุ่มๆ ผมไม่ได้รับความยากลำบากมากเท่าท่าน ผมพูดภาษาพื้นเมือง ฉัน
อาหารพื้นเมืองของผมเอง แม้กระนั้น บางวันผมก็ท้ออาลัย อยากรีกร ถึงกับอยากฆ่าตัวตาย
ความทุกข์เช่นนี้เกิดจากความเห็นผิด(มิจฉาทิฐิ) เมื่อได้เห็นความจริงสัจธรรมแล้ว ท่านจะละทิ้ง
ทัศนคติและทิฐิเสียได้ ทุกอย่างจะเข้าสู่ความสงบ” (พระราชสุเมธาจารย์, 2557, หน้า 113)

เมื่อพระอาจารย์สุเมโธมีอายุครบ 3 พรรษา ยังพูดภาษาไทยไม่คล่อง แต่หลวงปู่ชาบอกให้
ท่านขึ้นเทศน์ในวัดให้ชาวบ้านที่เป็นคนไทยอีสานได้ฟังพระฝรั่งขึ้นเทศน์ว่า “แค่เล่าให้ชาวบ้านฟังถึง
สิ่งที่ได้ฝึกฝนเรียนรู้ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ไม่ต้องเอาธรรมะลึกซึ้งมาพูดดอก” (พระราชสุเมธาจารย์,
2557, หน้า 119) ตามปรกติในวัดป่า พระผู้จะขึ้นแสดงธรรมต้องเป็นผู้พนัสนิสัยก่อน คือ ได้รับการ
ฝึกจนรู้จักวินัย สิกขาบทต่างๆ การออกจากอาบัติต่างๆ และอบรมมารยาทจนรู้ว่าต้องทำตามข้อวัตร
การที่หลวงปู่ชาให้พระอาจารย์สุเมโธขึ้นแสดงสิ่งที่ตนเองเรียนรู้ และฝึกฝนมา ก็เท่ากับบอกเป็นนัยว่า
พระสุเมโธมีอุปนิสัยดูแลตนเองได้แล้ว อย่างไรก็ตามพระอาจารย์สุเมโธได้แสดงธรรมที่เตรียมเรื่อง
มาตามธรรมเนียมของผู้ศึกษาปริยัติ จึงถูกตำหนิว่า “ไม่เข้าท่า อย่าทำอย่างนี้อีกต่อไป” ขัดแย้งกับ
วัฒนธรรมของชาวตะวันตกดังที่พระพรหมวชิรญาณกล่าวว่า

“การทำอย่างนั้นขัดกับนิสัยของชาวอเมริกันอย่างตนที่มีความเชื่อมั่นตนเองสูงมาก
อยากเทศน์ให้หน้าฟัง อยากให้ทุกคนตั้งใจฟัง ถ้าใครง่วงนอน ไม่ตั้งใจฟัง ก็อยากจะหยุดเทศน์
ทันที” (พระราชสุเมธาจารย์, 2557, p. 120)

เหตุที่หลวงปู่ชาตำหนิเพราะการแสดงธรรมในวัดป่าจะเน้นแสดงธรรมตามประสบการณ์ที่
ตนเองเรียนรู้ ปฏิบัติมาจนได้ผลเองก่อน ไม่นิยมแสดงธรรมจากการศึกษาค้นคว้าในหนังสือ ไม่มุ่งมั่น

ว่าการแสดงธรรมต้องทำให้คนอื่นชมว่าตนแสดงธรรมดี หากแสดงธรรมแล้ว ไม่ว่าคนฟังจะสรรเสริญ หรือนินทา ก็จะทำให้ผู้แสดงเห็นสัจธรรมของการสรรเสริญนินทาซึ่งเป็นโลกธรรม ทั้งยังให้เห็นทิว มานะ ความถือตนของตนเองด้วย

ช่วงพรรษาที่ 4-5 หลวงปู่ชาได้ให้พระสุเมโธอยู่จำพรรษาที่ถ้ำแสงเพชร จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีสภาพเป็นป่าที่ขมกว่า 2,000 ไร่ เหมาะแก่การปลีกเร้นภาวนา เพื่อช่วยคณะสงฆ์พัฒนาให้ เป็นวัดสาขาของวัดหนองป่าพง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า พระสุเมโธมีคุณสมบัติที่พ้นนิสสัย เจริญภาวนาเอง ได้แล้ว หลวงปู่ชาได้เดินทางไปเยี่ยมเป็นประจำ สนับสนุนให้ศิษย์ได้ฝึกงานด้านการสร้างวัด ซึ่งต้อง ทำงานร่วมกับพระภิกษุสามเณร ผ้าขาว และชาวบ้านจำนวนมาก ช่วงที่อยู่ถ้ำแสงเพชร พระสุเมโธได้ ฝึกสวดปาติโมกข์จนสวดได้ในพรรษาที่ 5 และได้รับโอกาสให้สวดปาติโมกข์ครั้งแรกที่วัดหนองป่าพง นอกจากนี้หลวงปู่ชาได้ส่งพระภิกษุสามเณรชาวต่างชาติจำนวน 6 รูป ให้มาจำพรรษาารวมกันที่วัดถ้ำ แสงเพชร โดยมอบให้พระอาจารย์สุเมโธทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยง มีหลวงพ่อเล็กม ฐิตธมโม เป็นพระ อาจารย์สอนกรรมฐานและอบรม

การทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงคณะพระภิกษุสามเณรชาวต่างชาติทำให้เห็นถึงความยากลำบากใน การสอนชาวต่างชาติที่เข้ามาพำนักอาศัยในวัด คนเหล่านี้นอกจากจะมีสัญชาติ เชื้อชาติ ศาสนาเดิม แตกต่างกันไปแล้ว ยังมีทัศนคติ ทิว และอุปนิสัยที่ต้องปรับให้มีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามารถอยู่ร่วมกันได้ พระภิกษุและสามเณรชาวต่างชาติที่เคยใช้ชีวิตในศรีลังกามักโต้เถียงกัน แม้ พระสุเมโธจะอบรมสั่งสอน ก็ยังไม่หยุด ไม่ปรับปรุงแก้ไขตัวเอง นอกจากนี้ยังมีอุบาสกชาวต่างชาติมี ความคิดเห็นหลากหลายซึ่งพระสุเมโธต้องอธิบายปรับความเห็นให้เข้าใจและยอมรับให้ทำตามข้อวัตร ซึ่งบทบาทหน้าที่นี้เป็นของหลวงปู่ชาและพระเถระในวัดหนองป่าพง อย่างไรก็ตาม พระสุเมโธคิดว่า เป็นงานที่ท่านไม่พร้อมทำ และรู้สึกเบื่อหน่าย ท่านจึงอ้างเหตุไปต่อวิชาที่กรุงเทพฯโดยตั้งใจว่าจะไม่ กลับมาที่วัดถ้ำแสงเพชรอีก ซึ่งหลวงปู่ชาก็อนุญาตและบอกเหตุผลว่า “ลูกศิษย์ที่เริ่มฝึกค่นองตาม กำลั้งกิเลส เหมือนวัวตกมัน หนีออกจากเจ้าของ เจ้าของก็ต้องปล่อยเชือกที่ล่ามไว้ป้องกันเชือกบาด มือ ปล่อยให้มันวิ่งไปจนเต็มที มันเหนื่อยก็จะกลับเข้าคอกเอง คนมีปัญหามาก ไปบังคับมากไม่ได้ บางครั้งก็ต้องปล่อยให้เขาเรียนรู้ด้วยตนเอง” (พระราชสุเมธาจารย์, 2557, หน้า 140) ทำให้เห็นได้ว่า หลวงปู่ชาเข้าใจศิษย์ของท่านซึ่งเป็นชาวต่างชาติ มีอุบายเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามต้องการ

พระสุเมโธแม่หลบชาวต่างชาติไปจำพรรษาที่ 6 ณ วัดเขาฉลาก จังหวัดชลบุรี แต่ได้พบชาว อเมริกันที่เป็นเคยเป็นทหารผ่านศึกเวียดนามมาพบ เขาได้มาขอศึกษาธรรมและขออุปสมบทอยู่กับ ท่านอีก แม้พระสุเมโธบอกให้ไปขออุปสมบทที่วัดอื่น แต่สุดท้ายก็กลับมาขออยู่ด้วยเสมอ จึง

จำเป็นต้องขออนุญาตเจ้าอาวาสวัดเขาฉลาก⁴¹ ให้บรรพชาชาวอเมริกันคนนั้นเป็นสามเณร และให้เดินทางไปยังวัดหนองป่าพง ส่วนท่านเองเดินทางไปอินเดียเพื่ออุทิศน้มน้ำสการสังเวชนียสถาน ประสพการณ์อุทิศในอินเดียครั้งนี้ได้รับความยากลำบากตลอด 5 เดือน จึงระลึกถึงความเมตตาของหลวงปู่ชา ดังที่ท่านได้กล่าวว่า

“ตอนนั้นเราปฏิบัติแบบเห็นแก่ตัว ไม่สนใจใคร หวังผลในการปฏิบัติของตนเองยิ่งกว่าสิ่งใด... อุทิศในอินเดีย 5 เดือน ทำให้เราระลึกถึงหลวงปู่ชา คิดถึงท่านว่า ท่านเมตตาเราทุกอย่าง อย่างที่เราไม่เคยคิดว่ามนุษย์จะทำได้ ... ความกตัญญูทเวทิต่อหลวงปู่และแผ่นดินไทยก็เกิดขึ้นอย่างท่วมท้นในใจของเรา เราได้ตั้งสัจจาธิษฐานไว้ว่า จะมอบกายถวายชีวิตต่อพระเดชพระคุณหลวงปู่ชา” (พระราชสุเมธจารย์, 2557, p. 152)

เมื่อเดินทางกลับถึงวัดหนองป่าพง ท่านจึงได้กล่าวมอบกายถวายชีวิต⁴²ว่า “*สุดแต่หลวงปู่ชาจะบัญชา จะให้อยู่ที่ไหน ทำอะไร ขอยอมรับทั้งหมดโดยไม่มีเงื่อนไข*” แต่ภิกษุที่วัดหนองป่าพงช่วงนั้นเต็ม หลวงปู่ชาจึงให้พระสุเมธไปพำนักอยู่ที่โรงย้อมแทน โดยปรกติแล้ว ธรรมเนียมปฏิบัติในวัดป่าแม้ภิกษุจะเต็ม ถ้ามีพระภิกษุที่มีพรรษามากกว่ามาพักที่วัด พระภิกษุที่มีพรรษาน้อยกว่า หรือสามเณรต้องสละภิกษุให้พักอย่างเหมาะสมแก่พรรษาด้วย แต่หลวงปู่ชากลับให้พระสุเมธไปพำนักอยู่ที่โรงย้อมเป็นการทดสอบท่านว่าเป็นผู้มอบกายถวายชีวิตจริงหรือไม่ ถ้าจริงต้องอยู่ได้ แม้จะมีพรรษามากก็ตาม ต่อมาท่านให้พระสุเมธออกอุทิศกับหลวงปู่เลี่ยม จิตฺตมโหม เพื่อให้ศึกษาข้อวัตรปฏิบัติจากหลวงปู่เลี่ยม

พรรษาที่ 7 พระสุเมธได้ขอไปจำพรรษาที่วัดป่าบึงเขาหลวง⁴³ จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งพรรษาท่านต้องนั่งฉันเป็นรูปสุดท้ายตามธรรมเนียมพระอาคันตุกะแม้ว่าจะมีพรรษามากกว่าก็ตาม

⁴¹ หลวงปู่ไช่ สุชีโว เป็นพระปฏิบัติสายหลวงปู่มั่น ฐริทัตโต เป็นสหธรรมิกกับหลวงปู่ชา พ.ศ. 2509 ดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดป่าลีโลยวัน(วัดเขาฉลาก) ปี พ.ศ. 2525 ได้รับเลื่อนสมณศักดิ์เป็น พระครูวิสุทธิสังวร มรณภาพเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2538 อายุ 76 ปี 53 พรรษา

⁴² คัมภีร์วิสุทธิมรรค ระบุว่า การถวายชีวิต ถือเป็นกิจที่ผู้ขอเป็นศิษย์ต้องทำก่อนเรียนกัมมัฏฐาน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น ไม่สะดุ้งกลัวในขณะบำเพ็ญกัมมัฏฐานที่สมัยก่อนมักอยู่ในเขตป่า และได้รับความเมตตา ช่วยเหลือจากพระอาจารย์ผู้สอน โดยปรากฏคำถวายตนว่า ข้าพระองค์ของสละอิตถาพณัแต่พระพุทธเจ้า หรือ แก่พระอาจารย์ สำนวนไทย จึงเรียกกันว่า มอบกายถวายชีวิต

⁴³ ปี พ.ศ. 2503 พระอาจารย์จันทร์ อินทวิโร มากราบหลวงปู่ชาอยู่วัดหนองป่าพง อยู่ปฏิบัติที่วัดหนองป่าพง จนถึง ปี พ.ศ. 2509 หลวงปู่ชาส่งพระอาจารย์จันทร์ อินทวิโรไปจำพรรษาที่วัดป่าบึงเขาหลวง จ. อุบลราชธานี เป็นวัดสาขาที่ 2 ก่อนที่พระอาจารย์สุเมธจะมาอยู่วัดหนองป่าพง ต่อมาได้รับสมณศักดิ์พระครูบรรพตวรกิจ เจ้าอาวาสวัดบึงเขาหลวง มรณภาพวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2538 อายุ 73 ปี พรรษา 43

พระภิกษุรูปสุดท้ายมีเวลานั้นเพียง 4 นาที เพราะต้องรอให้พระภิกษุที่นั่งก่อนหน้าตนเองลงมือฉันก่อน ซึ่งฝึกความอดทน รู้จักฉันเพียงเพื่อเป็นอยู่ปฏิบัติธรรมได้ พรรษาที่ 8 หลวงปู่ชาให้ท่านเป็นพระอุปัฏฐากใกล้ชิด เพื่อสอนนรธรรมเป็นกรณีพิเศษ และเปิดโอกาสให้พระอาจารย์สุเมโธได้สั่งสอนอบรมพระภิกษุ สามเณร ผ่าขาว และอุบาสกชาวต่างชาติที่มาพักอยู่วัดหนองป่าพง และให้จัดทำบริหารต่างๆ เช่น กวด เชิงบาตร และไม้สีฟัน เป็นต้น การทำเช่นนี้เป็นการฝึกอบรมพระอาจารย์สุเมโธให้เตรียมเป็นประธานคณะสงฆ์ในวัดป่าซึ่งต้องสอนได้ทั้งธรรมวินัย ข้อวัตร แสดงธรรมเป็นหลัก และการจัดทำบริหารเพื่อให้คณะสงฆ์ชาวต่างชาติทำเป็นด้วย

คณะพระภิกษุสามเณร ผ่าขาว และอุบาสกชาวต่างชาติในวัดหนองป่าพงมีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ จนในปี พ.ศ. 2518 เมื่อหลวงปู่ชาเห็นว่าพระสุเมโธพร้อมเป็นประธานคณะสงฆ์แล้ว จึงให้แยกไปตั้งวัดที่มีคณะเป็นชาวต่างชาติ ใช้ภาษาที่สื่อสารกันเข้าใจได้ง่าย มีวัฒนธรรมใกล้เคียงกัน ให้ปกครองกันเอง จะทำให้คณะชาวต่างชาติมีวิถีชีวิตแบบพระวัดป่าที่ราบรื่นกว่าการอยู่ปรับตัวร่วมกับคณะสงฆ์ในวัดหนองป่าพง ตอนแรกเจ้าของที่ดินบ้านปากกุดหวายมาถวายที่ริมฝั่งแม่น้ำมูลให้สร้างวัด แต่พระอาจารย์แสวง จนทสรโรได้เสนอให้ไปสำรวจที่ป่าช้าบ้านบุงหวายที่อยู่ห่างจากหมู่บ้านราว 1 กิโลเมตร นอกจากนี้ชาวบ้านบุงหวายยังเป็นอุบาสกอุบาสิกาที่เคารพศรัทธาหลวงปู่ชามาก เดินทางมาฟังธรรม รักษาอุโบสถศีลทุกวันพระ คณะสงฆ์จึงมีมติให้คณะพระภิกษุชาวต่างชาติไปบ่มบาตรที่ป่าช้าบ้านบุงหวาย และสำรวจพื้นที่ด้วย ปรากฏว่าได้รับความช่วยเหลือจากชาวบ้านบุงหวายเป็นอย่างดี จนสามารถสร้างเสนาสนะในเขตป่าช้าเป็นวัดป่าขึ้นมาได้

ช่วงแรกคณะพระภิกษุสามเณรชาวต่างชาติมี 8 รูป แต่เพราะชาวต่างชาติ โดยเฉพาะชาวตะวันตกมีความเชื่อมั่นตนเองสูง กล้าแสดงออก เมื่อมาอยู่ร่วมกันมากๆ จึงเกิดข้อขัดแย้งกันได้ง่าย เพราะต่างมีทิฐิและมานะต่างกัน พระอาจารย์สุเมโธต้องใช้ความอดทน เมตตา และสติปัญญาในการปกครองคณะ จนกลายเป็นความหนักใจ และเห็นเป็นเรื่องที่เกินความสามารถของตน สุดท้ายท่านได้รับคำแนะนำจากหลวงปู่ชาให้วางกติกาสงฆ์ในวัด ดังที่ท่านได้กล่าวว่า

“พรรษาแรกก็มีพระขัดแย้งกัน ต่างก็เสนอให้ทำอย่างนี้ให้ทำอย่างนั้น ต่อมาเราต้องบังคับให้ทำตามเรา เพราะเราต้องรับผิดชอบทุกอย่าง เพราะเราเป็นหัวหน้า เราก็บอกพระทุกรูปว่า ถ้าอยู่ที่นี้ก็ต้องทำตามประธานสงฆ์ ถ้าไม่ยอมทำตาม ก็ไปอยู่วัดหนองป่าพง หลังจากวางกฎระเบียบก็สงบเรียบร้อยดี”

หลวงปู่ชาได้ให้กำลังใจท่านทุกครั้งที่ท่านกลับไปขอคำแนะนำ เมื่อมาวัดป่ามานานาชาติได้กล่าวว่า

“วัดป่านานาชาติต้องอยู่ติดกันกับวัดหนองป่าพง เป็นวัดสำคัญที่ต้องใช้เวลา และความสนใจเป็นพิเศษ... สุมโธ เป็นอย่างไร เป็นเจ้าอาวาสสายตีใหม่... ไม่ใช่เป็นเจ้าอาวาส ได้นั่งฟังหมอนสามเหลี่ยมใบใหญ่ๆ นั่งสบายๆ ได้ตักอาหารก่อน ได้ฉันก่อน มันยังมีภาระที่ต้องรับผิดชอบอยู่ ปัญหาของเจ้าอาวาสก็เป็นอย่างนี้แหละ” (พระราชสุเมธาจารย์, 2557, หน้า 165)

นอกจากปัญหาในวัดแล้ว พระสุเมโธในฐานะประธานสงฆ์วัดป่านานาชาติยังประสบปัญหากับวัดอื่นๆในพื้นที่ใกล้เคียง เมื่อชาวบ้านบุงหวายมีศรัทธามาถือศีลปฏิบัติธรรมในวัดป่านานาชาติเพิ่มขึ้น จากปฏิบัติที่เคร่งครัดวินัย วิถีชีวิตที่เรียบง่าย พากเพียรปฏิบัติธรรม จึงพากันมาทำบุญกับพระภิกษุสามเณรชาวต่างชาติกันมาก จนทำให้พระครูชาวไทยรูปหนึ่งในวัดภายในหมู่บ้านเกิดความไม่พอใจเพราะเกรงว่าจะเสื่อมลาภสักการะ จึงได้วางอุบายเขียนจดหมายใส่ร้ายว่า พระชาวต่างชาติเป็นกองกำลังคอมมิวนิสต์มีอาวุธสงคราม ปลอมตัวมาทำลายศาสนา นำไปวางตามสถานที่ต่างๆ ในหมู่บ้าน เมื่อชาวบ้านจับได้จนเกิดเป็นอธิกรณ์สอบสวนกัน ในคณะสงฆ์ที่สอบสวนมีเจ้าคณะปกครองและหลวงปู่ชานั่งอยู่ด้วย เมื่อผลการสอบสวนเสร็จ พระครูรูปนั้นจำนนต่อหลักฐานจึงยอมรับ เจ้าคณะปกครองตัดสินใจถอดสมณศักดิ์ของพระครูรูปนั้น และให้ลาสิกขา ชาวบ้านที่ศรัทธาวัดป่านานาชาติก็ตำหนิพระครูรูปนั้นอย่างรุนแรง ในขณะที่ชาวบ้านที่ศรัทธาพระครูก็ตำหนิว่ากลับ จนเริ่มจะต่อตีกัน หลวงปู่ชานจึงได้พูดเตือนสติชาวบ้าน ดังนี้

“การประชุมอย่างนี้เป็นการประชุมและลงโทษพระครูมากพอแล้ว คณะสงฆ์วัดป่านานาชาติก็ไม่หวั่นไหวกับโลกธรรมนี้ ขอให้ทุกฝ่ายไม่เป็นศัตรู ไม่สร้างกรรมเวรกัน พระครูท่านเองก็สัญญาว่าไม่ทำอย่างนี้ต่อไปอีกแล้ว” (พระราชสุเมธาจารย์, 2557, หน้า 171)

ความขัดแย้งในครั้งนั้นมีทางออกที่ดี ให้โอกาสพระครูได้ปรับปรุงตัวโดยสัญญาว่าจะไม่ทำอย่างนี้อีก อธิกรณ์จึงจบลง วัดป่านานาชาติกับวัดบ้านในหมู่บ้านจึงอยู่ร่วมกันได้มาจนถึงทุกวันนี้

ต่อมา ปี พ.ศ. 2519 โยมมารดาของพระอาจารย์สุเมโธป่วยหนัก ท่านจึงเดินทางกลับไปเยี่ยมในครั้งนั้นท่านได้พบคณะบุคคลของมูลนิธิสงฆ์แห่งอังกฤษ ประธานมูลนิธิเป็นฆราวาสที่ต้องการสร้างวัดพุทธศาสนาเถรวาทในอังกฤษ สนใจพุทธศาสนาเถรวาทในไทยและดำริที่จะตั้งวัดสาขาวัดหนองป่าพงในอังกฤษที่ Homestead เมื่อพระสุเมโธกราบเรียนให้หลวงปู่ชารับทราบ หลวงปู่ชาเห็นเป็นโอกาสดีที่ชาวตะวันตกจะได้ศึกษาพุทธศาสนาในประเทศของตน ด้วยภาษาของตน ไม่ต้องลำบากเดินทางมายังประเทศไทย ได้อนุญาตให้พระสุเมโธ และพระชาวต่างชาติอีก 3 รูป เดินทางมาด้วยพระสุเมโธจึงสละตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดป่านานาชาติในปี 2520 (คณินนิตย์ จันทบุตร และสุบรรณ จันทบุตร, 2545, หน้า 57)

3.1.3.2 พระอาจารย์ปภาโกร (2520-2521)

เป็นชาวอเมริกัน เกิดเมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2490 ท่านเคยเป็นทหารอาสาสมัครรบแนวหน้าเป็นกัปตันเครื่องบินเฮลิคอปเตอร์ไปรบที่เวียดนาม ภายหลังท่านมีความคิดขัดแย้งกับผู้บริหารประเทศ ในเรื่องการทำสงครามกับเวียดนามซึ่งทำให้ประชาชนล้มตายเป็นจำนวนมาก ท่านจึงลาออกจากการเป็นทหารมาใช้ชีวิตอย่างสงบ ส่วนใหญ่มีโอกาสเข้ามาท่องเที่ยวและพำนักในประเทศไทย ท่านสนใจศึกษาพุทธศาสนาและตัดสินใจบรรพชาเป็นสามเณรอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหาร ต่อมาท่านได้มีโอกาสพบลูกศิษย์ของหลวงปู่ชา จึงเกิดความเลื่อมใส และสนใจติดตามศึกษาปฏิบัติธรรมกับหลวงปู่ชาตั้งแต่ พ.ศ. 2515 ในระหว่างปี พ.ศ. 2520-2522 ท่านได้เป็นประธานสงฆ์วัดปานานาชาติ ในระยะที่หลวงปู่ชาอาพาธ พระอาจารย์ปภาโกรได้มีส่วนสำคัญในการพยาบาลและอุปฐากอย่างมาก ท่านมีความสามารถพิเศษคือ สามารถพูดและเทศน์ภาษาไทยได้ชัดมาก เป็นเหตุให้ญาติโยมสนใจฟังธรรมมากยิ่งขึ้น ปัจจุบันท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดฮาร์นัมวิหาร ประเทศอังกฤษ (คณินิตย์ จันทบุตร และสุบรรณ จันทบุตร, 2545, หน้า 59-60)

3.1.3.3 พระอาจารย์ชาโคร (2522-2526)

เป็นชาวออสเตรเลีย เกิดเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2491 ที่ประเทศอิตาลี เมื่ออายุได้ 9 ปี ครอบครัวได้ย้ายถิ่นฐานมายังประเทศออสเตรเลีย ท่านจบการศึกษาปริญญาตรี วิชาเคมี เมื่ออายุได้ 23 ปี ท่านได้อุปสมบทเป็นภิกษุที่วัดเพลงวิปัสสนา กรุงเทพฯ ต่อมาได้ยินชื่อเสียงของหลวงปู่ชา จึงขออนุญาตพระอุปัชฌาย์มาศึกษาปฏิบัติกับหลวงปู่ชาที่วัดหนองป่าพงและวัดปานานาชาติ ต่อมาท่านได้เป็นประธานสงฆ์วัดปานานาชาติ ปัจจุบันเป็นเจ้าอาวาสวัดป่าโพธิญาณ เมืองเพิร์ท ประเทศออสเตรเลีย ตามคำอาราธนาของสมาคมพุทธแห่งออสเตรเลียตะวันตก (คณินิตย์ จันทบุตร และสุบรรณ จันทบุตร, 2545, หน้า 60)

3.1.3.4 พระราชโพธิวิเทศ (รีด ปลนโน) (2526-2539)

เป็นชาวแคนาดา นามเดิม Reed Perry เกิดเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ. 2492 ที่เมืองแมนนิโทบา แคนาดา จบปริญญาตรีศิลปศาสตร์ สาขาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัย Winnipeg ในระหว่างที่ศึกษา ท่านได้มีโอกาสอ่านหนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนา จึงเกิดความสนใจพุทธศาสนาตั้งแต่นั้นมา หลังจากจบการศึกษา ท่านได้เดินทางหาประสบการณ์ในต่างประเทศ เริ่มจากยุโรป ตะวันออกกลาง อัฟกานิสถาน ปากีสถาน อินเดีย เนปาล และประเทศไทยราวปี พ.ศ. 2516 เพื่อศึกษาพุทธศาสนาในไทยท่านได้กล่าวถึงความศรัทธาในพุทธศาสนาว่า

“เพราะอาตมาคิดว่า พระพุทธเจ้าเป็นพระศาสดาที่สอนหลักศาสนาที่ไม่ได้บังคับให้เชื่อ ไม่บังคับให้มีศรัทธา แต่ท่านทรงจำแนกแจกแจงความเป็นจริง ท่านแสดงความจริงว่า ความจริงเป็นอย่างนี้ อย่างนี้.... คุณจะทำอะไร ไม่เอา ก็เรื่องของ คุณ โอ...อย่างนี้น่าศรัทธา ทำให้เราเกิดความศรัทธาว่า คนที่สามารถจะพูดอย่างนั้นได้ ต้องมั่นใจในความจริงที่ประกาศออกมา แล้วยิ่งเรานำคำสอนของพระพุทธเจ้าไปอ่านไปศึกษา ก็ยิ่งเกิดความรู้สึกประทับใจ” (ปสันโนภิกขุ และคณะ, 2556, หน้า 9)

ปี พ.ศ. 2517 อายุ 24 ปี อุปสมบทเป็นภิกษุที่วัดเพลงวิปัสสนาแห่งเดียวกับพระชาโคร ในปีเดียวกัน ก็ได้ยินชื่อเสียงของหลวงปู่ชาจึงเกิดความศรัทธา จึงเดินทางมาขออยู่ที่วัดหนองป่าพง ได้ศึกษาปฏิบัติกับหลวงปู่ชาเป็นเวลา 8 ปี (พระโพธิญาณวิเทศ(รีด ปสนโน), 2558, หน้า 42) พระโพธิญาณวิเทศเล่าประสบการณ์ขณะที่พบหลวงปู่ชาครั้งแรกว่า

“พอเข้าไปหาหลวงปู่ชา ก็กราบลง 3 ครั้ง แล้วก็เงยหน้ามองท่าน ท่านก็มองดูเรา แล้วก็พูดโผล่ออกมาว่า “ถ้าท่านจะอยู่ที่นี้ อย่างน้อยต้องอยู่ 5 ปี” ใจหายเลย! โอโฮ... ไม่ว้าวละ มันแทงหัวใจ ก็อย่างว่าแหละ ท่านกล้าที่จะไม่เอาใจลูกศิษย์ แต่ท่านก็เมตตา เรารู้สึกอย่างนั้น แล้วเราก็สังเกตว่า ท่านเป็นพระที่ฝึกหัดลูกศิษย์ได้ดี มีวิธีในการฝึกคน ทุกอย่างในวัดก็เป็นระเบียบ พระเณรก็เรียบร้อย แม่ชีก็เรียบร้อย มีข้อวัตรปฏิบัติที่ชัดเจน แล้วก็เอาใจใส่กัน เป็นสิ่งที่น่าประทับใจ และถึงแม้จะเป็นวัดป่า ก็เป็นวัดที่มีเกี่ยวข้องกับสังคมภายนอก ไม่ใช่ว่ามีแต่นักบวชเท่านั้นที่อยู่ในวัด คนภายนอกไม่ให้เข้ามา ไม่ใช่อย่างนั้น วัดหนองป่าพงมีญาติโยมเข้าออกประจำ ยิ่งวันพระ คนก็จะเข้ามามากทีเดียว มานั่งสมาธิ เดินจงกรม ฝึกปฏิบัติ ฟังธรรมะกัน สังคมรอบวัดก็ดีขึ้นด้วย ไม่ใช่เป็นประโยชน์เฉพาะผู้ที่อยู่ในวัด” (ปสันโนภิกขุ และคณะ, 2556, หน้า 12)

จากที่พระโพธิญาณวิเทศคิดว่าจะไปเพียงเพื่อศึกษาเอากรรมฐานจากหลวงปู่ชาเท่านั้น เมื่อท่านจากไปอยู่ที่อื่น ท่านกลับระลึกถึงหลวงปู่ชา จึงได้กลับมาศึกษาปฏิบัติกับหลวงปู่ชาในฐานะศิษย์อย่างจริงจัง

“ไปครั้งแรกนั้น อาตมาได้พักอยู่ที่วัดหนองป่าพง 2-3 อาทิตย์ เพราะในใจคิดว่าขอลองศึกษาดูท่านนั่นเอง แล้วก็ไปปฏิบัติที่อื่น จากนั้นก็ทำตามโครงการเดิมของเรา คือไปท่องโลกต่อ แต่เมื่อออกจากวัดหนองป่าพงแล้ว อาตมามีโอกาสได้ไปพักอยู่ที่วัดแห่งหนึ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นวัดที่เงียบสงบเหมือนกัน เราก็ได้ทุ่มเทให้กับการปฏิบัติอย่างเต็มที่ ยิ่งปฏิบัติก็ยิ่งสนใจ อยากจะปฏิบัติต่อ เรื่องที่เกี่ยวกับดูเหมือนจะเลือนๆ ออกไป แล้วก็แปลกเหมือนกัน คือระหว่างปฏิบัติที่นั่น ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับเรา ไม่ว่าจะเป็นภาพนิมิตคำสอนของหลวงปู่ชา คำพูดต่างๆ ของท่านก็ก้องขึ้นมาในจิตเป็นระยะๆ ล้วนเป็นสิ่งที่ทำให้เราคิดถึงหลวงปู่ชา ยิ่งขึ้นทุกทีๆ เวลาผ่านไป 5-6 เดือน ฤดูกาลเข้าพรรษาก็ใกล้เข้ามา เราก็คิด... เออละ 5 ปี ก็ 5

ปีสินะ จิตมันยอมแล้ว ก็กลับไปมอบตัวเป็นศิษย์หลวงพ่อดีกว่า” (ปสันโนภิกขุ และคณะ, 2556, หน้า 13)

ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่เจ้าอาวาสวัดป่านานาชาติ ท่านได้สร้างวัดสาขาของวัดหนองป่าพงอีกหลายแห่ง ปี พ.ศ. 2533 ตั้งสำนักสงฆ์ภูจ้อมก้อมที่เป็นสาขาหนึ่งของวัดป่านานาชาติ ที่ติดกับวนอุทยานแห่งชาติผาแต้ม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นสถานที่ปลีกวิเวกบำเพ็ญเพียรภาวนาสำหรับภิกษุสงฆ์และสามเณรจากวัดป่านานาชาติ ปี พ.ศ. 2534 ได้ตั้งสำนักสงฆ์เต่าดำในเขตวนอุทยานไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เพื่อเป็นสถานที่ปลีกวิเวกบำเพ็ญเพียรภาวนาเช่นกัน หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2538 ได้รับการแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสตามระเบียบคณะสงฆ์ไทย (พระโพธิญาณวิเทศ(รีต ปสนโน), 2558, หน้า 43)

ในระหว่างที่ท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดป่านานาชาติ วัดป่านานาชาติเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงมากขึ้นในระดับชาติ และระดับนานาชาติ มีคนไทยทั้งในจังหวัดอุบลราชธานี และต่างถิ่นในไทยได้เข้าศึกษาปฏิบัติธรรม มีชาวต่างชาติเข้ามาขอรับการศึกษาปฏิบัติภาวนา และอุปสมบทเป็นภิกษุสามเณรจำนวนมาก จึงมีความจำเป็นต้องขยายพื้นที่ของวัดจาก 90 ไร่ เป็น 350 ไร่ (ปสันโนภิกขุ และคณะ, 2556, หน้า 15)

3.1.3.5 พระธรรมพัชรญาณมุนี (มอญ ชยสาโร) (2539-2545)

เป็นชาวอังกฤษ เกิดปี พ.ศ. 2501 นามเดิมมอญ ชิเวอร์ตัน สมัยเป็นเด็ก สุขภาพไม่ค่อยดี ขาดเรียนบ่อย แต่ท่านเรียนหนังสือเก่ง ชอบอ่านหนังสือ ชอบค้นคว้าวรรณกรรมอังกฤษที่มีข้อคิดและมุมมองหลากหลาย เริ่มสนใจว่า ชีวิตเกิดมาทำไม ชีวิตที่ดีคืออะไร บาปบุญคุณโทษคืออะไร อะไรเป็นสิ่งสูงสุด ท่านจึงเริ่มสนใจประเทศอินเดียตั้งแต่เล็ก และต้องการจะมีประสบการณ์ในชีวิตโดยเชื่อว่าปัญญาเกิดจากประสบการณ์ ท่านจึงออกเดินทางจากบ้านเกิด เที่ยวหาประสบการณ์ชีวิตในยุโรปและเอเชีย ยิ่งลำบากก็ยิ่งชอบ เพราะรู้สึกรู้สึกว่าความลำบากช่วยให้รู้จักตัวเองมากขึ้น เมื่อเดินทางมาถึงอินเดีย ลงไปทางอินเดียใต้ ได้ศึกษาปฏิบัติหลายสำนัก ได้ฝึกทำสมาธิอยู่ที่อินเดีย ทิเบต ศึกษาพุทธศาสนา มหายาน และศาสนาเชน เมื่ออายุ 19 ปี ท่านตัดสินใจไม่เรียนมหาวิทยาลัย กลับมาเรียนหลักสูตรกรรมฐานกับอาจารย์คริสโตเฟอร์ คริสมาส (คณินนิตย์ จันทบุตร และสุบรรณ จันทบุตร, 2545, หน้า 61)

พ.ศ. 2521 ท่านได้พบกับพระอาจารย์สุเมโธที่วิหารแฮมสเต็ด ประเทศอังกฤษ จึงได้ถือเพศเป็นผ้าขาวอยู่กับพระอาจารย์สุเมโธ 1 พรรษา แล้วเดินทางมายังประเทศไทย (ชยสาโรภิกขุ, 2553, หน้า 32) ในขณะนั้น ท่านมีอายุ 20 ปี เดินทางมายังประเทศไทยโดยนำเงินมาจำกัด และตั้งปณิธาน

ว่า ไม่ว่าจะทุกข์ยากลำบากอย่างไร ท่านจะต้องอยู่วัดหนองป่าพงให้ครบ 5 ปี ตามที่หลวงปู่ชูกำหนดไว้ว่าถ้าจะบวชเป็นพระที่วัดหนองป่าพง ต้องอยู่ที่วัดหนองป่าพงเป็นเวลา 5 ปีเป็นอย่างน้อย โดยไม่ได้แจ้งทางครอบครัวว่าจะไปบวชตลอดชีวิต ให้คิดไปว่าท่านจะเรียนที่มหาวิทยาลัยต่างประเทศที่มีหลักสูตร 5 ปี พอถึงกรุงเทพ ท่านไม่มีเงินเดินทาง ใช้เวลาเดินทางหลายชั่วโมงจึงไปถึงวัดบวรนิเวศวิหาร ราชวรวิหาร พระภิกษุชาวอินโดนีเซียเมตตาให้ที่พักในกุฏิ ต่อมาท่านเดินทางไปวัดหนองป่าพง พระชยสาโรเล่าประสบการณ์การเป็นผ้าขาวในวัดหนองป่าพงเป็นประสบการณ์ยากลำบากสำหรับท่าน ว่า

“หน้าหนาวผ้าขาวที่วัดทรมาณมากที่สุด เพราะว่าเราไม่มีอะไรกันหนาว ไม่มีจีวร ไม่มีสังฆาฏิ มีแต่อังสะผืนบางๆ ถ้าอยู่กุฏิก็เอาผ้าห่มมาคลุมได้ แต่ถ้าเข้าศาลาแล้วต้องเรียบบร้อย ห้ามใช้ผ้าคลุม ถึงกลางคืน บางวันจะเย็นเฉียบ 10 องศา 12 องศา ก็ต้องกัดฟันอดทน ไม่ค่อยมีใครสงสารผ้าขาวฝรั่งเท่าไร คิดกันแต่ว่ามาจากเมืองนอกคงไม่หนาว คิดอยากจะถามพระเถระไทยว่า แล้วท่านมาจากเมืองร้อน นั่งกลางแดดไม่ร้อนหรือครับ มีแต่อังสะบางๆ จะว่าทุกข์มันก็ทุกข์ แต่ว่าพอใจที่จะทุกข์ เพราะรู้สึกว่าเป็นคนมีบุญที่ได้มาอยู่กับครูอาจารย์ตั้งแต่อายุน้อย” (ชยสาโรภิกขุ, 2553, หน้า 2)

พ.ศ. 2522 ท่านได้บรรพชาเป็นสามเณรที่วัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี และได้รับอุปสมบทเป็นพระภิกษุในปีถัดไป

พ.ศ. 2540-2544 รักษาการเจ้าอาวาส วัดป่านานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี

พระอาจารย์ชยสาโรได้กล่าวว่า ท่านได้เคยอ่านหนังสืออนัตตมาหลายเล่มตั้งแต่เป็นฆราวาส พอปีแรกที่มาอยู่วัดหนองป่าพง ยังเข้าใจภาษาไทยน้อย แต่ไม่รู้สึกว่าเป็นปัญหาเท่าไร แม้จะฟังเทศน์จากหลวงปู่ชูกยังไม่เข้าใจทั้งหมด ถึงกระนั้นท่านก็มีความมั่นใจมากกว่า มรรคผลนิพพานมีจริง มนุษย์สามารถเข้าถึงได้ ท่านยังได้กล่าวถึงหลวงปู่ชูกว่า

“เท่าที่สังเกต หลวงพ่อไม่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา แต่เปลี่ยนให้เหมาะกับกาลเวลาอยู่เสมอ คือเนื่องจากว่าท่านไม่หลงอารมณ์อีกแล้ว จิตใจของท่านไม่มีอาการขึ้นๆ ลงๆ เหมือนคนธรรมดา ท่านจึงมีท่าทางแห่งความหนักแน่นและเบิกบานอยู่เสมอ เพราะท่านไม่ยึดติดในอารมณ์ หลวงพ่อสามารถใช้อารมณ์เพื่อประโยชน์ในการโปรดสัตว์อย่างคล่องแคล่ว แข็งก็ได้ อ่อนก็ได้ ดุเดือดก็ได้ ละมุนละไมก็ได้ ท่านไม่มีอะไรติดขัดเลย อาตมาจึงเชื่อว่าหลวงพ่อเป็นนายของเวลา” (ชยสาโรภิกขุ, 2553, หน้า 5)

พ.ศ. 2545 - ปัจจุบัน พระธรรมพัชรญาณมุนี(ฉอน ชยสาโร)⁴⁴ พำนักอยู่ในประเทศไทย ณ สถานพำนักสงฆ์บ้านไร่ทอสี อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

3.1.3.6 พระเทพพัชรญาณมุนี วิ. (ฟิลลิป ญาณธมโม) (2545-2550)

มีชื่อเดิมว่า ฟิลลิป จอห์น โรเบิร์ต เป็นชาวออสเตรเลีย เกิดวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2498 มีอาชีพเป็นอาจารย์สอนวิชาชีววิทยา ต่อมาได้รับรู้จักพุทธศาสนา เกิดความสนใจศึกษา ได้อยู่เป็นผ้าขาว ในวัดป่าพุทธธรรม เมืองซินีร์ ประเทศออสเตรเลีย

ปี พ.ศ. 2521 เดินทางมาไทย ตั้งใจจะอุปสมบทเป็นพระภิกษุในไทยตามคำแนะนำของพระอาจารย์ขันติพลเจ้าอาวาสวัดป่าพุทธธรรมในขณะนั้น ได้รับการบรรพชาเป็นสามเณรโดยมีสมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน)⁴⁵ วัดบวรนิเวศวิหาร ราชวรวิหารซึ่งเดินทางไปปฏิบัติธรรมกับหลวงปู่ฝึก สันติธมโม ที่วัดเขาน้อยสามผาน จังหวัดจันทบุรี ได้เป็นพระอุปชฌาย์

ปี พ.ศ. 2523 ได้รับการอุปสมบท และจำพรรษาที่วัดหนองป่าพง จังหวัดอุบลราชธานี มีหลวงปู่ชาเป็นพระอุปชฌาย์

พระอาจารย์ญาณธมโมช่วงอยู่ที่วัดหนองป่าพง เคยมีเรื่องขัดใจกับพระรูปหนึ่ง รู้สึกโกรธ หงุดหงิดทั้งวัน พอรุ่งเช้าออกบิณฑบาตยังเดินคิดเรื่องนั้นไปเรื่อยๆ เดินสวนทางกับหลวงปู่ชา เห็นหลวงปู่ชายิ้มให้ แล้วทักเป็นภาษาอังกฤษว่า “กู๊ด มอร์นิง” พระอาจารย์ญาณธมโมจึงรู้สึกอารมณ์ดี เบิกบานทั้งวัน ช่วงเย็นได้เข้าอุปัฏฐากถวายการนวดที่กุฏิของหลวงปู่ชาเป็นการส่วนตัว ขณะกำลังถวายการนวดอย่างตั้งใจ ได้ถูกหลวงปู่ชาถักเข้าที่ยอดอกจนพระอาจารย์ญาณธมโมล้มก้นกระแทกพื้น หลวงปู่เตือนว่า “จิตใจไม่มั่นคง พอไม่ได้ดังใจก็หุนเคืองหงุดหงิด เมื่อได้ตามปรารถนา ก็ฟูฟอง...” พร้อมดูว่าหลายชั่วโมงจนทำให้พระอาจารย์ญาณธมโมร้องไห้ซาบซึ้งที่หลวงปู่ชาเมตตาสอนชี้ให้เห็นกิเลสของตน ไม่เช่นนั้นท่านเองก็คงมีติดบอด มองไม่เห็น ไม่ใช่เพราะโกรธหรือเสียใจที่ถูกถัก

⁴⁴ ปี พ.ศ. 2562 ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระราชพัชรมานิต, 9 มีนาคม พ.ศ. 2563 ได้รับพระราชทานให้แปลงสัญชาติเป็นไทยเป็นกรณีพิเศษ 17 กรกฎาคม ปีเดียวกัน ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระเทพพัชรญาณมุนี และ ปี พ.ศ. 2564 ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นพระธรรมพัชรญาณมุนี

⁴⁵ ปี พ.ศ. 2515 ได้รับราชทินนามในสุพรรณบัฏว่า สมเด็จพระญาณสังวร ฯ, ปี พ.ศ. 2532 ได้รับการสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราช, วันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 ตามประกาศสถาปนาสมเด็จพระสังฆราชเจ้า เล่ม 136 ตอนที่ 40 ข หน้า 2 สมเด็จพระญาณสังวร(เจริญ สุวฑฺฒโน) สมเด็จพระสังฆราช ได้รับการสถาปนาเป็นสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวง ตามพระนามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณสังวร ฯ

ท่านได้ออกธุดงค์ จำพรรษาตามวัดสาขาของวัดหนองป่าพง ได้ศึกษาธรรมกับหลวงปู่เปลี่ยน ปณฺญาปทีโป วัดป่าอรัญญวิเวก จังหวัดเชียงใหม่อีกด้วย

ปี พ.ศ. 2537 ได้เดินทางไปปฏิบัติศาสนกิจ เผยแผ่พุทธศาสนาในประเทศออสเตรเลีย ทำหน้าที่เป็นรองเจ้าอาวาสวัดป่าโพธิญาณ เมืองเพิร์ท ประเทศออสเตรเลีย เป็นระยะเวลา 8 ปี

ปี พ.ศ. 2545-2550 เป็นเจ้าอาวาสวัดปานานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 – ปัจจุบัน เป็นเจ้าอาวาสวัดป่ารัตนวัน อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา (จากอาจารย์ชีววิทยาสู่นักร่วมกาสาวพัสตร์.. ๒๗ ก.ย. วันคล้ายวันเกิด "พระอาจารย์ฟิลลิป ญาณธัมโม" ศิษย์หลวงปู่ชา สมณะผู้มีจริยวัตรงดงาม, 2560, 27 กันยายน ออนไลน์) ในปีพ.ศ. 2564 ท่านได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็น พระราชาคณะชั้นเทพ ฝ่ายวิปัสสนาธุระ ที่ พระเทพพัชรญาณมุนี

3.1.3.7 พระครูอุบลภาวนาวิเทศ (เฮ็นนิง เกวลี) (2551- ปัจจุบัน)

เป็นชาวเยอรมัน เกิดปี พ.ศ. 2511 ในครอบครัวชาวคริสต์ ได้ร่วมกิจกรรมทางศาสนาในชุมชนเป็นปกติ เมื่ออายุได้ 10 ปี ครอบครัวย้ายมาประเทศไทย พักอยู่แถวถนนสุขุมวิท ท่านได้ไปที่ชมรมคริสต์กับเพื่อน รู้สึกชอบประเทศไทย วัฒนธรรมไทย และความอบอุ่นในไทย วันหนึ่งมิตรสหายของบิดามารดาท่านพาไปวัดในไทย ท่านจึงได้ติดตามไปด้วย ยังไม่รู้อะไร แต่ชอบบรรยากาศ ตามลักษณะของเด็กๆ พอกลับไปเยอรมัน ก็อยากกลับไปอยู่ไทย ท่านได้รับการศึกษาวิทยาศาสตร์ รู้สึกว่าศาสนาคริสต์บังคับให้เชื่อถือพระเจ้า และเริ่มสนใจพุทธศาสนา เลือกศึกษาพุทธศาสนาสำหรับทำรายงาน แต่ยังไม่เข้าชมรมพุทธในโรงเรียน ต่อมาบิดามารดาท่านได้กลับไปทำงานในไทยอีกครั้ง แต่พระอาจารย์เกวลีไม่ได้ตามกลับมาไทยเพราะต้องเกณฑ์ทหาร ท่านได้ทำเรื่องขอไม่เป็นทหาร เพราะไม่อยากฆ่าคนตามหลักศาสนาคริสต์ ท่านจึงเลือกทำงานช่วยเหลือสังคม 20 เดือนทดแทน ได้ทำงานกับบาทหลวงผู้หญิงชาวคริสต์ที่ช่วยเด็กปัญญาอ่อน พิการ ต้องป้อนอาหาร พาไปโรงเรียน เป็นเวลานานกว่ากำหนดเพราะมีความสุขที่ได้ช่วยคน ท่านเห็นว่า การช่วยแบบนี้ไม่มีจุดจบ เพราะคนเจ็บป่วยยังมีมาเรื่อยๆ ท่านชอบพุทธศาสนาที่สอนให้ยกตนเองขึ้นจากทุกข์ จึงช่วยเหลือสังคมได้ เริ่มนั่งสมาธิเอง

ต่อมา ท่านกลับไปเรียนต่อที่เบอร์ลินที่มีวัดพุทธหลายแห่ง มีวัดหนึ่งเป็นวัดพุทธศรีลังกา มีทิตที่เคียวบวชในพม่าหลาย 10 ปี อายุประมาณ 60 กว่าปี ถือศีล 8 ประจำ มาสอนสมาธิ จึงเริ่มฝึกสมาธิอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งที่มหาวิทยาลัยซึ่งมีชมรมพุทธจัดอบรมพุทธทั้งสายเถรวาท สายญูปุ่น สาย

ทิเบต ท่านจึงได้ฝึกทุกอย่างตามที่มี ส่วนใหญ่ที่ฝึกไม่ขาดคือ สมาธิแบบเซนครบทั้งการอบรม แต่ท่านชอบทางสายเถรวาท ยังได้อ่านหนังสือพุทธภาษาอังกฤษ ได้แก่ หนังสือคำสอนทางสายหลวงปู่ชาของ พระอาจารย์สุเมโธ ของหลวงปู่ชา และของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต) ท่านได้ไปสอนภาษาเยอรมันให้พระไทยในวัดพุทธเถรวาทที่เยอรมัน แต่พบว่าวัดไทยในเยอรมันไม่ค่อยสอนสมาธิ จึงอยากมาอยู่วัดในประเทศไทย กลายเป็นจุดเปลี่ยนแปลงชีวิต ท่านจึงเดินทางมาไทย บิฑามารดาของท่านซึ่งยังอยู่ในกรุงเทพฯ จึงแนะนำให้ไปอยู่วัดป่าที่ปากช่อง แต่ท่านพบว่าไม่มีการภาวนา มีการคลุกคลีกันมาก ภายหลังท่านรู้จักวัดป่าบ้านตาด และวัดป่านานาชาติ แต่ตอนแรกท่านยังคิดว่า วัดป่านานาชาติเป็นวัดของชาวต่างชาติที่ตั้งขึ้นเอง ยังไม่น่าจะเป็นของแท้ แต่ท่านก็ตัดสินใจมาวัดป่านานาชาติเพราะเกรงว่าวัดป่าบ้านตาดจะเป็นเหมือนวัดป่าที่ปากช่อง

เมื่อมาอยู่วัดป่านานาชาติ เป็นช่วงที่พระอาจารย์ชยสาโรรักษาการอยู่ รู้สึกประทับใจพระอาจารย์ชยสาโร ช่วงนั้นยังมีเวลาอีก 2-3 เดือน ตอนนั้นเกิดความลึกลับแล้ว จะทิ้งชีวิตแบบเดิมทั้งหมด มาบวช หรือควรกลับไป เพราะท่านยังเรียนไม่จบ ยังไม่ทำวิทยานิพนธ์และมีคนรักที่ยังเรียนอยู่ด้วยกัน พระอาจารย์ชยสาโรแนะนำให้กลับไปเรียนต่อให้จบก่อน ถึงตอนนั้นก็ค่อยตัดสินใจอีกครั้งได้ ท่านจึงได้ทำตามคำแนะนำของพระอาจารย์ชยสาโรและกลับมาอยู่วัดป่านานาชาติ จนได้เป็นสามเณร เมื่อแน่ใจว่า ตนเองไม่อยากกลับเยอรมันแล้ว อยากบวชอยู่ในไทยแล้ว จึงตัดสินใจอุปสมบทเป็นพระอยู่ในวัดป่านานาชาติ โดยบอกครอบครัวว่าจะบวชอยู่ 1 ปี ซึ่งทางครอบครัวก็ไม่ว่าอะไร เพราะไว้ใจวัดป่านานาชาติเป็นวัดที่มีชื่อเสียงที่ดีในต่างประเทศว่า ไม่ล้างสมองหรือรีดไถเงิน

พระอาจารย์เกวลีมาวัดป่านานาชาติ พฤษภาคม พ.ศ. 2540 บวชเป็นอุบาสกประมาณ 3-4 อาทิตย์ หลังจากนั้นบวชผ้าขาวที่วัดป่านานาชาติ มีศรัทธาพุทธศาสนา ชอบบรรยากาศในวัด พอใจกับคณะสงฆ์ ชื่นชมเจ้าอาวาสซึ่งในขณะนั้นคือพระอาจารย์ชยสาโร จึงสามารถปฏิบัติตามข้อวัตรได้ แม้จะลำบากทางกาย แต่มีความสุขในใจ

25 สิงหาคม พ.ศ. 2540 บวชเป็นสามเณรกับหลวงพ่อเลี่ยมที่วัดหนองป่าพง เป็นสามเณร 11 เดือน

4 กรกฎาคม 2541 อุปสมบทเป็นพระภิกษุที่วัดหนองป่าพง มีหลวงพ่อเลี่ยมเป็นพระอุปัชฌาย์ หลังจากหลวงพ่อเลี่ยมเป็นพระอุปัชฌาย์ปีที่ 2 ช่วงที่หลวงพ่อเลี่ยมยังไม่ได้เป็นพระอุปัชฌาย์ คณะสามเณรในวัดป่านานาชาติได้รับการอุปสมบทโดยมีพระมงคลกิตติธาดา (อมร เขมจิต

โต) เจ้าคณะอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานีเป็นพระอุปัชฌาย์ที่เป็นลูกศิษย์รุ่นแรกๆ ของ หลวงปู่ชา

พรรษาแรกจำพรรษาที่วัดปานานาชาติ มีพระอาจารย์ชยสาโรเป็นพระอาจารย์ ไปสำนักสงฆ์ เต่าดำ ที่กาญจนบุรี กลับมาวัดปานานาชาติช่วงมกราคม-กุมภาพันธ์ พระอาจารย์เกวลีอาพาธเป็นไข้มาเลเรีย พอหาไปจำพรรษาที่สองกับหลวงพ่ोजันดี วันป่าอัมพวัน ชลบุรี

ตามธรรมเนียมวัดปานานาชาติ หลังจากอุปสมบทเป็นพระภิกษุอยู่พำนักในวัดปานานาชาติ 1 ปี จากนั้นพระภิกษุจะไปพำนักอยู่วัดสาขาวัดหนองป่าพงที่มีครูบาอาจารย์เพื่อเรียนรู้เพิ่ม ท่านได้ไปจำพรรษาในวัดหลายแห่ง เช่น วัดมาบจันทร์ จังหวัดระยอง วัดป่าจิตตาวานา(วัดฟ้าคราม) จังหวัดปทุมธานี สาขาที่ 44 ของวัดหนองป่าพง สำนักสงฆ์เต่าดำ หลังพรรษาที่ 4 พระอาจารย์ชยสาโรหมดวาระเป็นเจ้าอาวาสวัดปานานาชาติ พระอาจารย์ญาณธมโมเป็นเจ้าอาวาส ท่านจึงถือนิสสัยกับอาจารย์ญาณธมโม ออกพรรษาไปอยู่วิเวกที่เขาคิชฌกูฏ จันทบุรี แล้วกลับไปเยี่ยมมารดาที่เยอรมันและกลับมาจำพรรษาที่ 5 ที่วัดปานานาชาติ

พรรษาที่ 6 ไปจำพรรษาที่วัดหนองป่าพง เพราะประทับใจหลวงพ่อเลี่ยมที่สามารถเตรียมงานอุปสมบทได้เรียบร้อย และประทับใจการปฏิบัติของหลวงพ่อเลี่ยม ที่สามารถภาวนาแม้มีภาระหน้าที่หลายอย่าง ท่านจึงฝากตัวกับหลวงพ่อเลี่ยม

พรรษาที่ 7 หลวงพ่อเลี่ยมส่งไปอยู่วัดป่าดงหนองทรายสาขาเล็ก

พรรษาที่ 8, 9, 10 จำพรรษาที่วัดหนองป่าพง ได้โอกาสเป็นพระอุปัชฌาย์กิตติมศักดิ์ตามไปต่างประเทศ พรรษาที่ 9 บิดาท่านป่วยเป็นโรคความจำเสื่อม หลวงพ่อเลี่ยมจึงให้ท่านกลับไปเยี่ยมบิดาที่เยอรมันและให้ไปสร้างวัดที่เยอรมัน แต่ทางเยอรมันยังไม่พร้อมมีวัด ท่านจึงกลับจำพรรษาที่ 10 ที่วัดหนองป่าพงต่อ

หลังพรรษาที่ 10 พระอาจารย์ญาณธมโมได้สร้างวัดป่ารัตนวัน ที่โคราช จึงได้เป็นเจ้าอาวาสวัดป่ารัตนวัน ส่วนที่เยอรมันพร้อมมีวัด แต่มีพระชาวเยอรมันที่อยู่สาขาที่ออสเตรเลียพร้อมสร้างวัดที่เยอรมัน หลวงพ่อเลี่ยมจึงให้พระอาจารย์เกวลีรับเป็นเจ้าอาวาสวัดปานานาชาติ

ท่านได้สอบนักธรรมตรี โท เอก ในพรรษาที่ 3-4 เป็นภาษาไทย โดยได้รับอนุญาตให้ใช้พจนานุกรมได้ ใน พ.ศ. 2561 ผ่านการอบรมพระอุปัชฌาย์ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพระอุปัชฌาย์

พระอาจารย์แก้วลีจึงเป็นพระชาวต่างชาติรูปแรกของคณะสงฆ์ในไทย ได้รับการแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์

3.2 ขั้นตอนการรับเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ

วัดป่านานาชาติเปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติเข้ามาศึกษาธรรมวินัยเป็นภาษาอังกฤษ โดยมีวัตถุประสงค์ตามที่หลวงปู่ชาตั้งไว้ คือ ต้องอยู่ประพฤติปฏิบัติตามข้อวัตรสายวัดป่าได้ จึงสามารถรับการอุปสมบทเป็นภิกษุในวัดป่านานาชาติ หลังได้รับการอุปสมบท พระภิกษุจะต้องอยู่ศึกษาธรรมวินัย ข้อวัตรและฝึกปฏิบัติธรรมเพิ่มเติม เป็นระยะเวลา 5 พรรษาแล้ว จึงจะสามารถจำพรรษา ณ ที่อื่นได้

ชาวต่างชาติที่เข้ามาขอพักประพฤติปฏิบัติในวัดป่านานาชาติ หากอยู่ปฏิบัติเกิน 3 วัน ต้องโกนผม และโกนคิ้ว เป็นกติกากำหนดขึ้นเพื่อป้องกันนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาพักอาศัยในวัด พระปริชา ธีรวโร ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดหนองป่าพง ได้อธิบายว่า

"กว่าจะได้บวชยาก พิถีพิถัน ดูว่ามีศรัทธาจริงหรือเปล่า ทั้งชาวไทยและต่างชาติที่จะมาบวชเริ่มจากการห่มขาวที่วัดป่านานาชาติ ปลงผม นุ่งขาว ถือศีลแปด ใช้เวลาเป็นปี จึงได้บวช ณ วัดหนองป่าพง ถือศีลสิบ เพื่อให้มีโอกาสได้ศึกษาเกี่ยวกับธรรมวินัยให้ถี่ถ้วน ทำวัตร สวดมนต์เช้า-เย็น ฝึกคำขานนาคที่จะอุปสมบท หัดท่องพิธี สวดพระปริตร ฝึกบาลี-ไทย ออกอักขระชัดเจน พร้อมจึงบวชพระ คนไทยก็เหมือนกัน แต่คนไทยใช้เวลาเร็วกว่าต่างชาติ เพราะวัฒนธรรมสอดคล้องกับศาสนาพุทธ ส่วนชาวตะวันตกมาด้วยความศรัทธา" (MGR Online, 2549, 24 กรกฎาคม, ออนไลน์)

ก่อนการอุปสมบท ชาวต่างชาติจะต้องใช้ชีวิตเป็นอุบาสก ผ้ำขาว และสามเณรก่อน โดยเฉพาะการเป็นผ้ำขาวซึ่งเป็นช่วงเวลายาวนาน ภายใต้กติกาสงฆ์และธรรมเนียมเฉพาะของวัดป่านานาชาติ

3.2.1 อุบาสก

ผู้ขออุปสมบทในวัดหนองป่าพง ต้องอยู่วัดในฐานะอุบาสกก่อน ให้คณะสงฆ์ตรวจสอบความประพฤติและทดสอบศรัทธาว่ามั่นคงหรือไม่ มีความตั้งใจจริงหรือไม่ กระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมีรูปแบบที่เหมือนกันกระบวนการอุปสมบทในวัดหนองป่าพง แต่สำหรับชาวต่างชาติใช้เวลามากกว่าเท่านั้น

การเป็นอุบาสกมาอยู่วัดป่านานาชาติแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ยังไม่โกนผม และช่วงที่โกนผม อุบาสกช่วงที่ยังไม่โกนผม เป็นการตรวจดูนิสัยสภาพจิตว่าเป็นคนปกติ ไม่เป็นโรคทางจิต และเป็น

ช่วงให้ทบทวนศรัทธาความตั้งใจของตนเองว่า ต้องการบวชจริงหรือไม่ โดยปกติใช้เวลา 7-15 วัน แต่บางคนก็นานกว่านั้น เมื่อผ่านการตรวจสอบขั้นต้นแล้ว พระอาจารย์จะสอบถามเรื่องการอุปสมบทอีกครั้ง เมื่อผู้อุปสมบทตอบยืนยันว่ายังต้องการอุปสมบท พระอาจารย์จะโกนผมและคิ้วให้ จึงถือเป็นการเข้าสู่ช่วงเป็นอุบาสกผู้โกนผม ตามปกติ ชาวต่างชาติอยู่เป็นอุบาสกผู้โกนผมและคิ้วประมาณ 1-2 เดือน จากนั้น พระอาจารย์จะสอบถามอุบาสกอีก ถ้ายังมีศรัทธามุ่งมั่น อดทนได้ ตัดสินใจจะขออุปสมบทต่อไป จึงให้บวชเป็นผ้าขาวต่อไป

อุบาสกจะต้องประพฤติปฏิบัติตามกัจจวัตรและกติกาสงฆ์ในวัดหนองป่าพง ต้องทำงานตามที่คณะสงฆ์กำหนด เช่น เป็นผู้จัดเตรียมอาหาร เป็นผู้เปิดปิดประตูวัด เป็นต้น ถ้าจะขอออกจากวัดไปทำธุระ ก็ต้องขออนุญาตประธานสงฆ์หรือพระอาจารย์ในวัดก่อน แม้ข้อกำหนดวัดจะให้ถือศีล 8 ก็จริง แต่พบว่า มีการขอเก็บกระเป๋าสตางค์เพื่อเป็นการป้องกันการหนีเที่ยว และฝึกให้ประพฤติกิเลสขบถของภิกษุและสามเณรที่ไม่รับเงินและทอง รวมทั้งไม่ซื้อขายแลกเปลี่ยนด้วยเงินทอง ไม่มีโอกาสได้นอนที่นอนสูงใหญ่ อุบาสกจึงรักษาศีล 10 เท่ากับสามเณรโดยปริยาย นอกจากนี้ยังต้องประพฤติชันธวัตร 14 โดยเฉพาะอุปัชฌายวัตร และอาจารย์วัตรต่อพระภิกษุ สามเณร และผ้าขาว, รวมทั้งประพฤติดุตงควัตร 9 ข้อ ได้แก่ ฉันทมือเดียว, รับประทานอาหารในภาชนะซึ่งใช้แทนบาตรพระ, ลงมือรับประทานอาหารแล้วไม่รับเพิ่ม, อยู่ป่าเป็นประจำ, อยู่โคนไม้เป็นประจำ, อยู่ป่าช้าเป็นประจำ, อยู่ในเสนาสนะตามที่จัดให้, และงดเว้นอิริยาบถนอนในช่วงวันพระ

การเป็นอุบาสกอยู่วัดปฏิบัติเป็นปกติในวัดไทย ดังที่เรียกว่า การบวชชีพราหมณ์ หรือการถือศีลอุโบสถช่วงวันสำคัญทางพุทธศาสนา หรือการเป็นอุบาสกเตรียมการอุปสมบททองคำอุปสมบทเพื่อฝึกมารยาท และเพื่อให้คุ้นเคยกับวิถีชีวิตพระภิกษุ แต่อุบาสกเช่นนี้ไม่ปรากฏในธรรมเนียมการอุปสมบทในวัดป่าสายหลวงปู่มั่น ดังนั้น การเป็นอุบาสกจึงเป็นประเพณีที่วัดหนองป่าพงได้นำมาใช้เพื่อให้คณะสงฆ์ได้ตรวจสอบชาวต่างชาติที่ขออุปสมบทได้นานขึ้น และเป็นโอกาสให้ชาวต่างชาติได้ทบทวนศรัทธาความตั้งใจของตนเอง ตามปกติ คนไทยในวัดหนองป่าพงจะใช้เวลาไม่เกิน 3 วัน แต่สำหรับชาวต่างชาติในวัดป่านานาชาติใช้เวลาจนถึง 7-15 วัน เพราะชาวตะวันตกบางคนนิยมโกนผมเป็นปกติ จึงไม่สามารถแยกความแตกต่างระหว่างชาวต่างชาติทั่วไปกับผู้มาขออุปสมบท มีอุบาสกชาวต่างชาติบางคนโกนผมแล้วหนีเที่ยว เพราะยังไม่แน่ใจว่าจะอุปสมบทหรือไม่ ทางวัดจึงเพิ่มช่วงเวลาอุบาสกยังไม่โกนผมและคิ้วให้นานขึ้น เพื่อให้อุบาสกได้ทบทวนความตั้งใจของตนเอง

ในสังคมอีสาน พ่อแม่จะนำบุตรหลานผู้มีอายุครบอุปสมบทได้ ไปขออุปสมบทที่วัดกับเจ้าอาวาส ก่อนอุปสมบท ผู้ขออุปสมบทในอีสานเรียกกันว่า “นาค” ต้องมาอยู่วัดประมาณ 1 เดือน เพื่อ

ทำวัตรสวดมนต์ ท่องคำขานนาค ศึกษาเรียนรู้การทำพินทุ⁴⁶ การอธิษฐานไตรจีวร⁴⁷ เรียนหนังสือ ธรรม พ่อแม่ต้องจัดดอกไม้ รูปเทียนใส่ขันให้นาคนำไปถวายว่าที่พระอุปชฌาย์ เมื่อว่าที่พระอุปชฌาย์ รับแล้ว ก็ตีโปง หรือ ระฆังให้ชาวบ้านร่วมอนุโมทนา พิธีนี้เรียกว่า การประเคนนาค (อรรถย เลียงจินดา ถาวร, 2558, 3 พฤศจิกายน, ออนไลน์) ธรรมเนียมดังกล่าวนี้ถือปฏิบัติโดยเคร่งครัดในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ

การบวชนาคเป็นประเพณีดั้งเดิมที่ปรากฏในกลุ่มชนชาวกัมพูชา ชาวไทยภาคอีสาน และชาว มอญ ได้มีตำนานเล่าถึงนาคไม่สามารถอุปสมบทเป็นพระภิกษุได้ จึงทูลขอให้ฝากชื่อนาคไว้ ถ้าผู้ใด ต้องการจะบวช ก็ขอให้เรียกว่า นาค ตำนานนี้ไม่ปรากฏในพระไตรปิฎก อาจเกิดเมื่อพุทธศาสนาเถรวาทเผยแผ่เข้ามาในอาณาจักรกัมพูชาซึ่งนับถือนางนาคเป็นบรรพบุรุษ เมื่อต้องการให้ชาวเขมร โบราณได้นับถือพุทธศาสนาเถรวาท คณะพระภิกษุจึงได้เพิ่มตำนานเรื่องนาคขอให้เรียกผู้อุปสมบทว่า นาค ในการอุปสมบทในเขมรขึ้น ปัจจุบันยังพบว่า คนไทยเชื้อสายเขมรยังมีประเพณีบวชนาคแบบ เขมรที่เรียกว่า บัวะเนียก ที่พ่อแม่ นำบุตรหลานผู้ขออุปสมบทมาอยู่วัดประมาณ 15-30 วัน เรียกว่า มอบเนียก ซึ่งแปลว่า มอบนาค โดยนาคนำดอกไม้ รูป เทียนมากราบเจ้าอาวาส และอยู่วัดตาม กำหนด ระหว่างที่อยู่ต้องศึกษาเล่าเรียนขนบธรรมเนียมต่างๆ ของวัด และฝึกท่องบทสวดมนต์ คำขอ อุปสมบท โดยยังไม่ต้องโกนผม แต่ถือศีล 8 ประพฤติวัตรเหมือนพระภิกษุ (ณรงค์ฤทธิ์ สุขสวัสดิ์, 2557, หน้า 141-145)

การเตรียมบวชนาคในประเพณีไทยอีสานกับอุบาสกชาวต่างชาติในวัดป่าบ้านนาชาติมีความ เหมือนและแตกต่างกัน สรุปได้ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบอุบาสกในการบวชนาคตามประเพณีไทยอีสาน กับในวัดป่าบ้านนาชาติ

รายละเอียด	อุบาสกในการบวชตามประเพณีไทยอีสาน	อุบาสกในวัดป่าบ้านนาชาติ
พิธีการ	มีพิธีมอบนาค จัดดอกไม้รูปเทียนใส่ขัน นำไปถวายว่าที่พระอุปชฌาย์	ไม่มีพิธี
เครื่องนุ่งห่ม	อาจสวมเสื้อกางเกงสีขาว	ต้องสวมเสื้อกางเกงสีขาว

⁴⁶ การทำพินทุในอรรถกถาหมายถึง การทำให้จีวรที่ได้มาใหม่เสียสี หรือมีตำหนิด้วยสีเขียว สดมสีดาคัลล้า อย่างไม่ อย่างหนึ่ง มักทำจุดเป็นวงกลมอย่างใหญ่เท่าแหวตวนกยุงขนาดเล็ก ที่มุมจีวร พร้อมกับกล่าวคำว่า “อิมิ พินทุทุกปั กโรมิ” ผมทำจุดวงกลมนี้

⁴⁷ การอธิษฐานไตรจีวร เป็นการตั้งใจกำหนดว่าผ้าผืนนี้ พระภิกษุจะใช้เป็นบริวารอะไร เช่น ใช้เป็นสังฆาฏิ ก็จับผ้า ผืนนั้นกล่าวในใจ 3 ครั้งว่า “อิมิ สงฆาฏิ อธิฐามิ” ผมกำหนดผ้าผืนนี้ให้เป็นสังฆาฏิ เป็นต้น

รายละเอียด	อุบาสกในการบวชตามประเพณีไทยอีสาน	อุบาสกในวัดป่านานาชาติ
โกนผมและคิ้ว	โกนก่อนอุปสมบท 1 วัน หรือในวันอุปสมบท	7-15 วันแรก ยังไม่โกน, หลังจากนั้นโกน
ศีล	อาจไม่จำเป็นต้องถือศีล 8	ต้องรักษาศีล 8
ข้อวัตรที่ต้องทำ	ฝึกมารยาทต่างๆ ทำวัตรสวดมนต์ ท่องคำขานนาค เรียนรู้การทำพินทุ การอธิษฐาน ไตรจีวร ฝึกการอุปัฏฐากพระอุปัชฌาย์	ฝึกมารยาทต่างๆ ทำวัตรสวดมนต์ เรียนรู้การตัดเย็บสบง อังสะด้วยผ้าขาว ถืออาจริยวัตร ชุดงควัตร และกติกาสงฆ์
ช่วงเวลา	7-30 วัน	40 - 75 วัน
เป้าหมาย	เพื่อศึกษามารยาท และท่องคำขออุปสมบทได้	เพื่อให้คณะสงฆ์ตรวจสอบอุปนิสัยเบื้องต้น และให้บทพจนครัทธาของตน
ขั้นตอนต่อไป	รับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุ	บวชเป็นผ้าขาว

ส่วนที่เหมือนกันระหว่างนาคในประเพณีบวชนาคช่วงอยู่วัดกับอุบาสกชาวต่างชาติในวัดป่านานาชาติ คือ ให้มาอยู่วัดเรียนรู้วิถีชีวิตพระภิกษุเหมือนกัน ได้แก่ มารยาทการกราบไหว้ การลุกนั่ง การทำวัตรสวดมนต์เช้าและเย็น ช่วงเวลาทำวัตรแต่ละวัดอาจแตกต่างกันบ้างเป็นปรกติ โดยในวัดป่านานาชาติทำวัตรเช้าช่วงตีสาม และทำวัตรเย็นช่วงหนึ่งทุ่มของทุกวันซึ่งเป็นช่วงเวลาทำวัตรของวัดป่าสายหลวงปู่มั่นเป็นส่วนใหญ่ โดยทั่วไปช่วงเวลาบวชนาคน้อยกว่าใช้เวลาไม่เกิน 1 เดือน แต่อุบาสกชาวต่างชาติใช้เวลามากกว่า 1 เดือน

ส่วนที่แตกต่างที่สำคัญ คือ อุบาสกชาวต่างชาติต้องนุ่งห่มเสื้อผ้าสีขาว รับประทานอาหารมื้อเดียวในขามใบใหญ่ ซึ่งเป็นบริวารที่อุบาสกต้องรักษาเหมือนบาตรของพระภิกษุ อุบาสกชาวต่างชาติประพฤติข้อวัตร กติกาสงฆ์ในวัดป่านานาชาติและถือชุดงควัตรทั้งหมดเช่นเดียวกับภิกษุสามเณรในวัด ทั้งต้องเรียนรู้การตัดเย็บสบง และอังสะด้วยผ้าขาว เพื่อเตรียมใช้เองเมื่อเป็นผ้าขาว นอกจากนี้อุบาสกชาวต่างชาติยังต้องทำหน้าที่ในโรงครัว ดูแลเสนาสนะ ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะสงฆ์ในวัดป่านานาชาติ รวมถึงทำอาจริยวัตรแก่พระภิกษุ สามเณร และผ้าขาวรุ่นพี่ทั้งวัด ในขณะที่นาคตามประเพณีไทยอีสานใช้ชีวิตแยกจากพระสงฆ์ แต่ได้เรียนรู้การทำพินทุ การอธิษฐาน ไตรจีวรที่สำเร็จแล้ว อุปัฏฐากเฉพาะว่าที่พระอุปัชฌาย์ หรือว่าที่พระอาจารย์เท่านั้น

ช่วงเวลาของอุบาสกในวัดป่านานาชาติยาวนานกว่าเพื่อให้คณะสงฆ์ได้ตรวจสอบอุปนิสัยและสภาพจิตใจ รวมถึงรายละเอียดอื่นๆ เช่น ประวัติการเกณฑ์ทหาร ประวัติอาชญากรรมซึ่งประเทศต้นสังกัดของอุบาสกแต่ละคนมีกฎหมายเคร่งครัดแตกต่างกัน นอกจากนี้ยังต้องทดสอบความตั้งใจ ให้

ชาวต่างชาติได้พิจารณาว่าวิถีชีวิตพระภิกษุในวัดป่านานาชาติเหมาะสมกับตนเองหรือไม่ จึงแตกต่างจากการอยู่วัดของนาคในประเพณีไทยอีสานซึ่งเตรียมพร้อมผู้อุปสมบทในพิธีอุปสมบทมากกว่า

การให้ชาวต่างชาติอยู่ในฐานะอุบาสกนี้ เป็นประเพณีที่สืบทอดมาจากวัดหนองป่าพงซึ่งให้ทั้งชายชาวไทย และชาวตะวันตกรุ่นแรกผู้เข้ามาขออุปสมบทในวัดหนองป่าพงต้องประพฤติกัน เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับนาคในประเพณีอีสาน แม้จะแตกต่างกันในรายละเอียดส่วนมาก แต่การให้อยู่ในฐานะอุบาสกที่สภาพเดียวกับนาคผู้ขออุปสมบท ก็บ่งบอกได้ว่า อาจเป็นการนำประเพณีบวชนาคในขั้นตอนเตรียมตัวอุปสมบทมาใช้เป็นอุบาสกเพื่อให้คณะสงฆ์ได้พิจารณาอุปนิสัยเบื้องต้น ประวัติ และสภาพจิตใจที่ไม่ก่อปัญหาให้กับวัดป่านานาชาติต่อไปในอนาคต ยังเป็นโอกาสให้อุบาสกค่อยๆ ปรับตัวรักษาศีล ประพฤติวัตรตามที่จำเป็นในวัดป่าอีกด้วย ถึงอุบาสกจะตัดสินใจว่าจะไม่อุปสมบท หรือประพฤติเสียหายก็ไม่กระทบต่อเพศสามเณรหรือพระภิกษุ อุบาสกชาวต่างชาติที่มีศรัทธาพระรัตนตรัย สามารถปฏิบัติวัตรต่างๆ ได้อย่างดี และยังคงแสดงความตั้งใจจะอุปสมบท จะได้บวชเป็นผ้าขาว

3.2.2 ผ้าขาว

ประเพณีบวชเป็นผ้าขาวก่อนอุปสมบทปรากฏในภาคอีสาน โดยมีการโกนผม นุ่งสบง และห่มอังสะสีขาว รักษาศีล 8 ฝึกอบรมประพฤติวัตรอย่างพระภิกษุ เป็นประเพณีสืบทอดเด่นชัดในวัดป่าสายหลวงปู่มั่นที่มีคณะสงฆ์ประพฤติวัตรคงวัตร 13 ต้องรักษาศีลขาบท ประพฤติวัตรต่างๆ อย่างเคร่งครัด เพื่อให้ความสำรวม รักษาจิตให้เกิดสมาธิ ผ้าขาวที่สามารถปรับตัว มีคุณสมบัติพร้อม จึงได้รับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุ

3.2.2.1 ธรรมเนียมการเป็นผ้าขาวในวัดป่าทางภาคอีสาน

การบวชนุ่งห่มผ้าขาวในไทยอาจได้รับอิทธิพลจากพราหมณ์ซึ่งมีบทบาทหลายอย่างในราชสำนัก ทั้งการสื่อสารกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ทำพิธีกรรม เป็นโหราจารย์ เป็นผู้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ต่างๆ กลุ่มผ้าขาวที่อาจได้รับอิทธิพลนี้ คือ ชีปะขาว ตาปะขาว ส่วนนักรบผ้าขาวในล้านนา แม้จะเป็นคณะบุคคลที่ใกล้ชิดกับพุทธศาสนา ที่ไม่ได้บรรพชาอุปสมบท อยู่ในวัดหรือพุทธสถานต่างๆ มีหน้าที่ดูแล อนุรักษ์ภคคณะสงฆ์สามเณรในวัด จึงไม่ใช่ทั้งคฤหัสถ์ทั่วไป และไม่ใช่พระภิกษุสามเณร แต่ได้รับการยอมรับว่า เป็นผู้ทรงศีล มีความรู้ในทางพิธีกรรม สามารถช่วยทำการงานต่างๆ ในวัดซึ่งพระภิกษุไม่อาจทำได้เนื่องจากสิกขาบทห้ามมิให้ทำ ผ้าขาวในอินเดียเป็นสัญลักษณ์ของคฤหัสถ์ เช่น พราหมณ์นุ่งห่มผ้าสีขาวที่แสดงถึงความสูงส่งทางวรรณะ ส่วนพุทธศาสนา ผ้าขาวเป็นเครื่องแต่งกายของคฤหัสถ์เช่นกัน เพื่อแสดงถึงความเป็นผู้รักษาศีล แนวคิดดังกล่าวมีอิทธิพลต่อผู้คน เกิดเป็น

รูปแบบการนุ่งห่มของผู้ใช้ชีวิตทางศาสนาในไทย เช่น ผ้าขาวในล้านนาที่ปรากฏราวพุทธศตวรรษที่ 15 ข่าซีบา หรือ ซีผ้าขาวในนครรัฐสุโขทัยที่ปรากฏราวพุทธศตวรรษที่ 19-20 ผ้าขาวและตาปะขาว ซึ่งเป็นผู้ช่วยของพระภิกษุดูแลพุทธสถาน และกิจการต่างๆของวัด ซีปะขาวและปะขาวนักบวชอิสระ ผู้ปรากฏในตำนานลิลิตลัทธิลัทธิพิเศษ ตลอดจน นางซี หรือแม่ซีซึ่งเป็นผู้หญิงนุ่งห่มผ้าขาว เป็นนักบวช ในพุทธศาสนา ซึ่งปรากฏหลักฐานเก่าสุดในสมัยกรุงศรีอยุธยา ราวพุทธศตวรรษที่ 22 ดังนั้น การนุ่งห่มผ้าขาวในไทยเป็นวัตรทางศาสนาที่มีมาตั้งแต่โบราณ ตั้งแต่ พราหมณ์ คฤหัสถ์ผู้รักษาศีลในวัด แม่ซี ตลอดจนผู้มีความรู้ทางพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์ในศาสนาพื้นบ้าน เช่น หมอขวัญ หมอธรรม เป็นต้น⁴⁸

ในวัฒนธรรมล้านนา ผ้าขาวเป็นวิถีชีวิตของอุบาสกอุบาสิกาผู้อยู่วัด บุคคลผู้เตรียมอุปสมบท ไปจนถึงนักบวชผู้ปฏิบัติธรรมที่ไม่อาจอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ในประเพณีล้านนาเมื่อจะบวช สามเณรซึ่งบวชเรียนมาตั้งแต่เด็กจะต้องลาสิกขาเป็นคฤหัสถ์สวมเสื้อผ้าสีขาว 7 วัน เมื่อท่องคำขอบวช ได้แล้ว จึงจะได้รับการอุปสมบท (ศรีเลา เกษพรหม และวัลลภ นามวงศ์พรหม, 2553, หน้า 2-3) ถ้าอดีตสามเณรกลับไปอยู่บ้าน ก็ต้องครองผ้าขาว รักษาศีล 8 สวดมนต์ นั่งภาวนาตามกรรมฐานล้านนา คือ การนับประจำ 108 จบ ทุกคืนก่อนนอน และท่องคำขออุปสมบทได้ (ศรีเลา เกษพรหม และวัลลภ นามวงศ์พรหม, 2553, หน้า 14) เหล่านี้เป็นการทดสอบความศรัทธาแน่นแฟ้นของสามเณรที่ตั้งใจอุปสมบทเป็นพระภิกษุตลอดชีวิต

การกำหนดให้บวชผ้าขาวก่อนอุปสมบทในวัดป่าทางภาคอีสานเกิดขึ้นโดยหลวงปู่มั่น ภูริทัตโตและคณะสงฆ์ ในปี พ.ศ. 2464 หลวงปู่มั่นเดินทางมาบ้านหนองปลาไหล บ้านพังโคน กิ่งอำเภอวาริชภูมิ มีคณะพระภิกษุ และอุบาสกอุบาสิกา มาศึกษาปฏิบัติธรรมกัน พระอาจารย์เก็ง อธิมุตตโก และคณะศิษย์จากวัดม่วงไข่พรรณนา⁴⁹ ได้มาเรียนกรรมฐานจนได้ผล ทำให้มีผู้ต้องการอุปสมบทเป็นศิษย์ของหลวงปู่มั่นเป็นจำนวนมาก (พระญาณวิริยาจารย์(วิริยงค์ สิริธโร), 2521, หน้า 67) อนึ่งชายเหล่านั้นมีอายุครบอุปสมบทได้แล้ว แต่ยังไม่เคยอยู่เป็นพระภิกษุถือธุดงค์วัตรปฏิบัติธรรมในป่าซึ่งยากลำบากกว่าวิถีชีวิตของพระในเมือง ในขณะที่มีกฎหมายเดิมซึ่งประกาศใช้ในสมัยรัชกาลที่ 4 ปี พ.ศ. 2402 พระสงฆ์สามเณร และศิษย์วัดให้พระภิกษุสามเณร ปะขาว คฤหัสถ์ที่อาศัยในวัดจะต้องขึ้นบัญชี ห้ามมีสามเณรที่อายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไปจนถึง 70 ปี หากคนเหล่านี้จะบวชก็ให้บวชเป็นพระภิกษุหรือปะขาวเท่านั้น นอกจากนี้ ในปีพ.ศ. 2445 เกิดกรณีกบฏผีบุญในอีสานซึ่งผู้ก่อการเป็น

⁴⁸ รายละเอียดของผ้าขาวในวัฒนธรรมไทย ผู้วิจัยได้ค้นคว้าเป็นบทความวิจัยเรื่อง ผ้าขาว : ที่มาและบูรณาการในการอุปสมบทในวัดป่า

⁴⁹ ปัจจุบันชื่อ วัดม่วงไข่ อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม

คณะบุคคลจากฝั่งลาวที่อพยพหนีการปกครองของฝรั่งเศส และมีการวางแผนอย่างเป็นระบบโดยปล่อยข่าวว่าเป็นผู้มีบุญเป็นพระศรีอริยเมตตรัยซึ่งมีทั้งพระภิกษุ บุคคลศักดิ์สิทธิ์นุ่งหม้อผ้าขาว หรือผ้าสีต่างๆ เช่น สีแดง เป็นต้น

เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาต่างๆ เหล่านี้ หลวงปู่มั่นจึงให้คณะชาวบ้านบวชผ้าขาวโดยมีพระอดิสรุคณาธาร (คำ อากโร) วัดศรีสะอาด เจ้าคณะจังหวัดเลยซึ่งเป็นพระราชาคณะที่ได้รับการแต่งตั้งจากส่วนกลาง มาเป็นพระอุปัชฌาย์เพื่อให้คณะศิษย์บวชเป็นผ้าขาวที่มีสังกัด เพื่อไม่ให้ต้องข้อสงสัยว่าเป็นคณะบุคคลซึ่งเป็นภัยต่อความมั่นคง และยังเป็นการทำกำลังใจอย่างน้อยหลวงปู่มั่นก็ให้บวชผ้าขาวเพื่อปฏิบัติธรรม ส่วนระยะเวลายาวนานกว่าประเพณีการบวชนาค เพราะต้องการให้ผ้าขาวได้ปรับตัว คณะสงฆ์เองก็สามารถคัดเลือกผู้สามารถเป็นพระภิกษุอยู่ร่วมประเพณีจุดดวงควัตร และปฏิบัติตามวิถีชีวิตพระป่าได้

หลวงปู่มั่นและคณะพระเถระมีเจตนาใช้คำว่า *ตาผ้าขาว* ไม่ใช่คำว่า *ตาปะขาว* หรือ *ชีปะขาว* ที่มีใช้กันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในขณะนั้น เพราะหลวงปู่มั่นได้เคยเข้าไปในพม่าได้พบตาผ้าขาว คำว่า “*ผ้าขาว*” ในภาคเหนือเป็นคำเรียกผู้นุ่งหม้อผ้าขาวนั้บถือพุทธศาสนาโดยเฉพาะ ไม่ใช่เรียกผู้นั้บถือศาสนาอื่น โดยมีเรื่องเล่าว่า หลวงปู่มั่นได้เคยจำพรรษาในพม่า และได้พบผ้าขาวผู้นั้บถือพุทธศาสนา มีคุณธรรมสูง ช่วงปี พ.ศ. 2454 (พระอาจารย์ทองคำ จารุวัฒน์, 2549, หน้า 60-61) นักบวชนุ่งหม้อผ้าขาวในพม่าเรียกว่า โปสุดอ (Pothudaw) เป็นเพศชาย โจนผม นุ่งขาวห่มขาว บางครั้งก็คลุมผ้าคลุมสีแดงจางๆ กันหนาวด้วย รักษาศีล 8 เป็นนิจ เทียวภิกขาจารเลี้ยงชีพ มักอาศัยอยู่ตามศาลาในวัด มีไม้เท้าพร้อมภาชนะในบริวาร และมี Agong ที่เป็นรูปสามเหลี่ยมใช้หมุนให้เกิดเสียงสูงในเวลาที่ย่อกรับอาหารจากชาวบ้านช่วงเที่ยง เพื่อให้ชาวบ้านรับรู้ว่าเป็นโปสุดอมาแล้ว (Alalmy Stock Photo, 2023, Online)

การอุปสมบทครั้งนั้นเริ่มวางระเบียบการบวชผ้าขาวก่อนที่จะบรรพชาอุปสมบท ผ้าขาวต้องรักษาศีล 8 รับการฝึกหัดประเพณีวัตร และปฏิบัติสมาธิภาวนาเหมือนพระภิกษุสามเณร ถ้ายังไม่เป็นที่พอใจของพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์ก็จะยังไม่อนุญาตให้บรรพชาอุปสมบท การฝึกผ้าขาวนั้นปรากฏว่าเรียบริบร้อยดีมาก จนเกิดเป็นประเพณีที่คณะสงฆ์สายหลวงปู่มั่นถือปฏิบัติกันมาเพื่อให้พระภิกษุที่บวชใหม่พร้อมอยู่ปฏิบัติกรรมฐานถือธุดงค์วัตร (พระญาณวิริยาจารย์(วิริยงค์ สิริโนธโร), 2521, หน้า 67) เริ่มแรกไม่ได้ระบุระยะเวลาการเป็นผ้าขาวไว้อย่างชัดเจน อาจจะนานจนกว่าพระเถระ และพระอาจารย์ในคณะสงฆ์เห็นว่าผู้นั้นเหมาะสมให้อุปสมบทได้

ประเพณีของคณะสงฆ์ในวัดป่าสายหลวงปู่มั่น รวมทั้งหลวงปู่ชาซึ่งเป็นศิษย์ของหลวงปู่มั่นจึงมีการบวชเป็นผ้าขาวก่อนอุปสมบท เพื่อให้ชาวไทยผู้มาขออุปสมบทได้อยู่ปรับตัว เรียนรู้ข้อวัตรปฏิบัติ วิถีชีวิตพระภิกษุผู้ถืออุถุงควัตร และประพฤติตามสิกขาบท ข้อวัตรต่างๆ อย่างเคร่งครัดในวัดป่า จนแน่ใจว่าสามารถอยู่ร่วมประพฤติปฏิบัติตามวิถีชีวิตพระวัดป่าได้ ในปัจจุบัน ยังมีวัดป่าสายหลวงปู่มั่นที่ให้กุลบุตรบวชเป็นผ้าขาวก่อนอุปสมบทประมาณ 1-3 เดือนในหลายวัด แม้จะมาบวชในระยะสั้น ก็ต้องให้เป็นผ้าขาวเพื่อกันเคยกับธรรมเนียมสงฆ์เสียก่อน

วัดป่าสุทธาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร เป็นวัดป่าสายหลวงปู่มั่นมีพระเถระผู้เป็นศิษย์สายหลวงปู่มั่นสำคัญๆ เป็นเจ้าอาวาสมาตลอด ยังมีธรรมเนียมบวชตาผ้าขาว เมื่อมีผู้มาขออุปสมบท ต้องบวชเป็นผ้าขาวก่อน ฟีกทองคำขนานนาค อยู่วัด ช่วงเวลาบวชเป็นผ้าขาวประมาณ 1-2 วัน (สุเชาว์ พลอยชุม, 2549, หน้า 210)

วัดบูรพาราม เป็นวัดธรรมยุตแห่งแรกในจังหวัดสุรินทร์ เดิมเป็นวัดเก่ามีประวัติศาตร์มาก่อน พระราชวุฒาจารย์(ดูลย์ อดุล) ผู้เป็นศิษย์หลวงปู่มั่นได้เข้าไปจำพรรษา อบรมพระภิกษุสามเณรดูแลบูรณะ ต่อมาได้เป็นเจ้าอาวาส แม้จะมีธรรมเนียมการบวชผ้าขาวมา หากมีเวลาจำกัด เพียงแต่สืบประวัติ ความตั้งใจ พบว่าไม่มีปัญหา ก็สามารถให้อุปสมบทได้เลย โดยไม่ต้องอยู่วัดทดลองก่อน แต่บุคคลทั่วไปไม่มีข้อจำกัดเวลา ต้องมาทดลองอยู่วัดปฏิบัติร่วมกับคณะสงฆ์ก่อน (สุเชาว์ พลอยชุม, 2549, หน้า 230)

วัดประชาคมวนารามเป็นที่รู้จักทั่วไปว่า วัดป่ากุง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นวัดที่พระธรรมเจดีย์ (จุม พนฺธุโล) วัดโพธิสมภรณ์ จังหวัดอุดรธานี กับพระเทพสิทธิธำมรงค์ (จันทร์ เขมิโย) วัดศรีเทพประดิษฐาราม จังหวัดนครพนม ดำริให้จังหวัดร้อยเอ็ดมีวัดปฏิบัติกรรมฐาน จึงได้นิมนต์พระอาจารย์ศรี มหาวิโรมาปรับปรุงเสนาสนะวัดร้างใน จนเกิดเป็นวัดประชาคมวนาราม ทั้งสามท่านเป็นศิษย์หลวงปู่มั่น 2 รูปแรก ซึ่งเคยอยู่กับหลวงปู่มั่นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2446 -2448 ส่วนพระเทพวิสุทธิมงคล (ศรี มหาวิโร) ปี พ.ศ. 2492 ได้จำพรรษาที่วัดหนองผือ จังหวัดสกลนครกับหลวงปู่มั่น ก่อนหลวงปู่มั่นมรณภาพ วัดประชาคมวนารามกำหนดให้ผู้ขออุปสมบทต้องมาอยู่วัดอย่างน้อย 2 เดือน เพื่อให้คณะสงฆ์ตรวจสอบความตั้งใจ และพิจารณานิสัย ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบวัด รักษาศีล 8 ทำวัตรปฏิบัติร่วมกับคณะสงฆ์ ช่วยงานวัดและดูแลวัด โดยพระอาจารย์จะคอยตรวจสอบพฤติกรรม เมื่อเห็นว่า ถึงเวลาเหมาะสม และผ่านการดูนิสัยแล้ว ก็จะอนุญาตให้อุปสมบท เพราะต้องการคัดเลือกผู้บวชเพื่อปฏิบัติธรรมตลอดชีวิต แต่สำหรับผู้ที่ขออุปสมบทในระยะสั้น มีกำหนดลาสิกขาแน่นอน วัดประชาคมวนารามอนุญาตให้อุปสมบทได้ทันที (สุเชาว์ พลอยชุม, 2549, หน้า 242)

วัดป่าสาละวัน จังหวัดนครราชสีมา เริ่มสร้างเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2474 พระญาณวิศิษฐ์ (สิงห์ ขนตยาคโม) ได้อยู่จำพรรษาที่วัดป่าสาละวัน ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2475 -2481 มีเจ้าอาวาสซึ่งเป็นพระปฏิบัติที่มีชื่อเสียงหลายท่าน รวมทั้งพระราชสังวรญาณ(พุธ ฐานิโย) สำหรับผู้จะบวชในระยะยาว ต้องบวชผ้าขาวดูนีสัยก่อนประมาณ 1 เดือน โดยคณะสงฆ์จะพิจารณาว่าสมควรได้รับการบวชหรือไม่ สำหรับผู้ที่ลางานมาอุปสมบทมีเวลาจำกัด ต้องมาอยู่วัดก่อนประมาณ 3-5 วัน เพื่อฝึกขนานาค (สุเชาว์ นพอมชฌ์, 2549, หน้า 252)

วัดหนองป่าพงจะรับขึ้นทะเบียนเป็นผ้าขาว ให้ลงทะเบียนประวัติซึ่งมีพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่จำนวน 1 คนมารับรอง หรือในกรณีที่ญาติผู้ใหญ่ไม่สามารถเดินทางมาได้ ก็ต้องมีเอกสารรับรองพร้อมลายมือชื่อมาให้ด้วย ช่วงเป็นผ้าขาว นอกจากทำกิจวัตร ตามกติกาสงฆ์ และทำหน้าที่ตามที่คณะสงฆ์มอบหมายแล้ว ยังต้องเน้นหนักด้านการปฏิบัติเรียนรู้ความเป็นอยู่อย่างสมณะ ผ้าขาวในวัดหนองป่าพงต้องเรียนรู้ข้อวัตรปฏิบัติ ประพฤติปฏิบัติจนคณะสงฆ์มั่นใจ จึงจะให้การบรรพชาเป็นสามเณรระยะเวลาเป็นผ้าขาวในวัดหนองป่าพง แต่ละคนไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมและคุณสมบัติของแต่ละคน บางคนอาจใช้เวลานานเป็นปี แต่บางคนอาจใช้เวลาประมาณ 3 เดือน การประเมินผลจากพระอาจารย์จะเน้นที่ความสม่ำเสมอ ปฏิบัติตามคำสั่งสอนได้ มีข้อวัตรที่ดี แสดงศรัทธา ความมั่นคงตั้งใจ สรรวมระวางตน เมื่อพระอาจารย์เห็นว่าเหมาะสมจะให้บรรพชาเป็นสามเณรจะนำเรื่องเข้าแจ้งให้คณะสงฆ์รับทราบ คณะสงฆ์จะลงมติยอมให้บรรพชาเป็นสามเณรหรือ ถ้าคณะสงฆ์ยอมรับ จึงให้บรรพชาเป็นสามเณรต่อไป (พระครูวินัยธรไพฑูลย์ สีลสัโร, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2565)

วัดป่าอัมพวัน จังหวัดชลบุรี เป็นสาขาที่ 42 ของวัดหนองป่าพง มีประกาศในเว็บไซต์เรื่องการขออุปสมบทเป็นคนไทย ว่า ทางวัดไม่มีนโยบายการบวชช่วงนอกพรรษา จะจัดบวชให้เฉพาะผู้ที่ตั้งใจจะบวชในช่วงเข้าพรรษาเท่านั้น เว้นแต่ผู้มีความจำเป็นเรื่องกำหนดเวลาบวช สามารถเข้ามาอยู่เป็นผ้าขาวถือศีล 8 ที่วัดได้ เมื่อทางวัดเห็นว่าพร้อมแล้ว จะพิจารณาให้บวชเป็นกรณีไป ผู้ขออุปสมบทควรเข้ามาวัดเพื่อศึกษาปฏิบัติและข้อวัตรปฏิบัติ พิจารณาความพร้อมและความเหมาะสมก่อน เมื่อมั่นใจจึงแจ้งความประสงค์ที่จะบรรพชาอุปสมบทที่วัดด้วยตนเอง การเตรียมอุปสมบทใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 15 วัน (วัดป่าอัมพวัน, 2565, 17 กุมภาพันธ์, ออนไลน์)

วัดป่าบึงหวายเป็นวัดสาขาที่ 155 ของวัดหนองป่าพง อยู่ในจังหวัดสกลนคร ปี พ.ศ. 2527 พระอาจารย์ไหล คมภิโรขณะที่มีอายุพรรษา 1 เป็นศิษย์ของพระอาจารย์โสภณ โอภาโส วัดบึงลัญจิววัน ซึ่งเป็นศิษย์ของพระโพธิญาณเถร ผู้ขออุปสมบทต้องอยู่วัดทำตามกติกาคือข้อวัตรตามแบบอย่างวัดหนองป่าพงเช่นกัน (สุเชาว์ นพอมชฌ์, 2549, หน้า 285)

เมื่อรวมช่วงเวลาเป็นสามเณรในวัดหนองป่าพง หรือในวัดสาขาวัดหนองป่าพง อาจใช้เวลาทั้งหมดมากกว่า 1 ปี จึงได้รับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ไม่มีกรณียกเว้นสำหรับชายชาวไทยทั่วไป แต่สำหรับข้าราชการผู้ที่ต้องการอุปสมบท แต่ทำเรื่องลางานเพื่ออุปสมบทได้ 3 เดือนช่วงเข้าพรรษาเท่านั้น จะได้รับการอนุญาตเป็นกรณีพิเศษ เพื่อรักษาศรัทธาในวัดหนองป่าพงหรือวัดสาขาของวัดหนองป่าพง การอุปสมบทระยะสั้น มีกำหนดลาสิกขาแน่นอน ไม่ได้มีเป้าหมายที่จะอยู่ประพฤติปฏิบัติในวัดหนองป่าพงหรือในวัดสาขาช่วงยาวโดยยังไม่มีกำหนดลาสิกขา จึงไม่กระทบต่อคณะสงฆ์ในวัดมากนัก (พระครูวินัยธรไพบูลย์ สีลสวโร, สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2565)

3.2.2.2 ธรรมเนียมการบวชเป็นผ้าขาวในวัดป่านานาชาติ

ผู้ชายทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติมาขออุปสมบทในวัดป่านานาชาติต้องผ่านกระบวนการอุปสมบทในวัดตามขั้นตอนต่างๆ โดยไม่มีข้อยกเว้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนไทยไม่นิยมมาขออุปสมบทในวัดป่านานาชาติที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสื่อสารหลัก และวัดป่านานาชาติไม่มีนโยบายให้การอุปสมบทระยะสั้น หากมีผู้มาขอก็จะได้รับคำแนะนำให้ไปขออุปสมบทที่วัดหนองป่าพงซึ่งอยู่ไม่ไกลจากวัดป่านานาชาติ

วัดป่านานาชาติกำหนดให้ชาวต่างชาติที่จะขึ้นทะเบียนเป็นผ้าขาวแสดงประวัติและต้องมีบิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่จำนวน 1 คนมารับรอง หรือในกรณีไม่มีใครสามารถเดินทางมาได้เลย ต้องมีเอกสารรับรองพร้อมลายมือชื่อมาด้วย ผ้าขาวต้องสมทานศีล 8 ตามพิธีบวช ครองสงบ และอังสะสีขาว ทำกิจวัตร ตามกติกาสงฆ์ และทำหน้าที่ตามที่คณะสงฆ์มอบหมายแล้ว นอกจากนี้ ยังต้องเน้นการเรียนรู้ความเป็นอยู่อย่างสมณะ ตั้งแต่การนุ่งห่ม การตัดเย็บไตรจีวรเอง บ่มบาตรเอง ดูแลรักษาบริวาร เครื่องใช้เสนาสนะ การประเคนอาหาร ตลอดจนฝึกมารยาท รวมทั้งกิริยาอาการต่างๆ เช่น การพูดจา กิริยาท่าทาง เหล่านี้ต้องสำรวม มีสติ ให้เหมาะสมแก่สมณะ มีการเรียนรู้การปฏิบัติภาวนา เติบงามธรรม นั่งสมาธิ เน้นการเจริญสติในทุกอิริยาบถ การดูแลอุปัชฌาย์ครูบาอาจารย์ ประพฤติวัตรต่างๆ โดยเฉพาะอุปัชฌาย์วัตร และอาจารย์วัตร ต้องฝึกหัดการรับบาตร ล้างบาตร ล้างกระโถน ล้างมือล้างเท้า ชักจีวร และทำความสะอาดกุฏิ เป็นต้นให้แก่พระอาจารย์ ต้องทำเสนาสนวัตร ปิดกวาดทำความสะอาดที่พัก ถนนทางและศาลาภายในวัด ห้องน้ำ ห้องส้วมในวัด

แม้ว่าการงานต่างๆภายในวัดเป็นหน้าที่ของผ้าขาวและอุบาสก แต่ผ้าขาวรับผิดชอบงานหนักมากกว่าอุบาสก เพื่อฝึกความอดทน แสดงถึงความเคารพพระอุปัชฌาย์พระอาจารย์ว่า ตนเองพร้อมรับการสั่งสอนแล้ว เป็นการทดสอบศรัทธา ความอดทน พร้อมจะรับฟังคำสอน พร้อมจะเรียนรู้ปฏิบัติ

ตามอย่างพระภิกษุสายปฏิบัติในวัดป่าหรือไม่ เพราะจัดอยู่ในผู้มีความตั้งใจขออุปสมบทในวัดป่านานาชาติมากกว่าอุบาสกที่อาจยังไม่แน่ใจ

ผ้าขาวประพตฺติจตุรงคฺวัตรได้มากกว่าอุบาสก สามารถประพตฺติได้ครบทั้ง 13 ข้อ ในขณะที่อุบาสกประพตฺติจตุรงคฺวัตรเพียงได้ 9 ข้อ ไม่สามารถประพตฺติได้ 4 ได้แก่ ใช้ผ้าจีวรบังสกุลเป็นวัตร, ใช้ผ้าจีวร 3 ผืนเท่านั้น, เที่ยวบิณฑบาตเป็นประจำ และบิณฑบาตตามลำดับบ้าน ผ้าขาวในวัดป่านานาชาติมีสบง อังสะสีขาวที่ต้องรักษา จำกัดจำนวนไม่เกิน 3 ผืน สบงและอังสะนี้ผ้าขาวชาวต่างชาติเป็นผู้ตัดเย็บเอง ไม่ได้ซื้อหรือรับถวายจากคฤหัสถ์ นอกจากนี้ยังมีข้อวัตรที่กำหนดให้ผ้าขาวต้องเดินตามพระภิกษุสามเณรช่วงบิณฑบาตอีกด้วย เพื่อเรียนรู้ ประพตฺติวัตรช่วยเหลืออาหารและสิ่งของจากพระอาจารย์ทุกวัน ผ้าขาวจึงสามารถประพตฺติจตุรงคฺวัตรได้เพิ่ม 4 ข้อ จนครบ 13 ข้อ

ช่วงเวลาเป็นผ้าขาวในวัดป่าสายหลวงปู่มั่นในภาคอีสานประมาณ 1-3 เดือน ช่วงระยะเวลาผ้าขาวในวัดหนองป่าพงใช้เวลาประมาณ 3 เดือน ส่วนในวัดป่านานาชาติใช้เวลาประมาณ 4-6 เดือน ซึ่งใช้เวลานานกว่า เพราะชาวต่างชาติต้องการเวลาปรับตัว เรียนรู้วิถีชีวิตอย่างพระภิกษุที่ต้อง นุ่งห่มสบง และอังสะผ้าขาว ยังมีบริวารสำคัญเป็นภรรยาผู้ใหญ่ ถ้วยน้ำ และช้อนที่เป็นเครื่องใช้สำหรับบริโภคส่วนตัว

แม้การบวชเป็นผ้าขาวในวัดป่าสายหลวงปู่มั่นมีหลักฐานปรากฏชัดว่า ได้รับอิทธิพลจากจากประวัติหลวงปู่มั่นจนเกิดการบวชเป็นผ้าขาวก่อนอุปสมบททั้งในวัดป่าสายหลวงปู่มั่น วัดหนองป่าพง และวัดสาขาวัดหนองป่าพง โดยเฉพาะวัดป่านานาชาติที่ชาวต่างชาติได้บวชเป็นผ้าขาวก่อนอุปสมบท แต่ผ้าขาวล้านนากับผ้าขาวในวัดป่านานาชาติก็มีเป้าหมาย สถานภาพทางสังคม ข้อวัตรแตกต่างกัน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบผ้าขาวล้านนากับผ้าขาววัดป่านานาชาติ

รายละเอียด	ผ้าขาวล้านนา	ผ้าขาววัดป่านานาชาติ
เป้าหมาย	ไม่มุ่งหวังการอุปสมบท	มีทั้งมุ่งหวังการอุปสมบทและยังไม่แน่ใจ
สถานภาพทางสังคม	เป็นนักบวชผู้ดูแลวัดและพุทธสถาน, มักจะไม่ได้รับการยอมรับนับถือ แต่ถ้าปฏิบัติดี จะได้รับศรัทธาเลื่อมใส	เป็นผู้อยู่วัด รับการฝึกอบรมข้อวัตร เรียนรู้วิถีชีวิตพระภิกษุวัดป่า แต่ได้รับการยอมรับในฐานะผู้ทรงศีล
เครื่องนุ่งห่ม	นุ่งห่มสบง อังสะ จีวรสีขาว	นุ่งห่มสบง อังสะสีขาว
บริวาร	บาตร และอามีสังฆาฎิ	สบงและอังสะสีขาวไม่เกิน 3 ผืน ขามใบใหญ่ ถ้วย และช้อน
ศีล	มีทั้งศีล 227 และ ศีล 8	ศีล 8 แต่ไม่รับเงินทองตามกติกาสงฆ์ในวัด

รายละเอียด	ผ้าขาวล้านนา	ผ้าขาววัดปานานาชาติ
ข้อวัตรปฏิบัติ	ดูแลเจดีย์ และวัดด้านสร้างและบูรณะ	ชั้นธกวัตร 14, กติกาสงฆ์ในวัดปานานาชาติ, ธุดงค์วัตร 13

ผ้าขาวล้านนาไม่มีเป้าหมายเพื่ออุปสมบทเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนา บางรายเมื่อบวชเป็นพระภิกษุแล้ว ประพฤติปฏิบัติตามวินัยทั้งหมดไม่ได้ จึงลาสิกขาแล้วบวชเป็นผ้าขาว หรือบางรายเมื่อเป็นผู้ใหญ่แล้วเปื้อนหนายในชีวิตฆราวาสจึงบวชเป็นผ้าขาว ในล้านนา ชายสูงอายุที่ผ่านการมีชีวิตฆราวาสแล้ว เมื่อบวชเป็นพระภิกษุมักจะไม่ได้รับการยอมรับ จึงนิยมบวชเป็นผ้าขาวซึ่งมีโอกาสได้รับการยอมรับมากกว่า ผ้าขาวในล้านนา เมื่อบวชแล้วก็อาศัยอยู่ในวัด มีบาตร และบริขารคล้ายกับพระสงฆ์ คอยช่วยเหลือพระภิกษุในด้านต่างๆ หากดำรงตนในศีลธรรม ประพฤติปฏิบัติสมควร ก็เป็นที่นับถือของชาวบ้าน (ศรีเลา เกษพรหม และวัลลภ นามวงศ์พรหม, 2553, หน้า 3)

ความแตกต่างที่สำคัญคือ ผ้าขาวในวัดปานานาชาติรักษาศีล 8 ประพฤติชั้นธกวัตร 14, ธุดงค์วัตร 13, และกติกาสงฆ์ในวัดปานานาชาติ เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาเถรวาทอย่างเต็มตัว มีเสนาสนวัตรในชั้นธกวัตรที่ระบุว่าต้องดูแลเสนาสนะในวัด และต้องทำข้อวัตรอื่นๆ เช่น อารยวัตร เป็นต้น แตกต่างจากผ้าขาวล้านนาซึ่งพุทธศาสนิกชนรับรู้กันว่าหน้าที่สำคัญคือ การสร้างพุทธสถาน เช่น เจดีย์ วัด ดูแลจัดการบูชา และซ่อมแซมที่คล้ายกับเจ้าหน้าที่รับผิดชอบพุทธสถาน โดยเฉพาะเท่านั้น แต่ก็มีผ้าขาวล้านนาบางรูปที่รักษาศีล 227 ข้อ เช่นเดียวกับพระภิกษุได้ เช่น ครูบาอภิชัยชาวปี เป็นต้น

ผ้าขาวชาวต่างชาตินิเวศปานานาชาติผู้นับถือพระรัตนตรัยอย่างจริงจัง รักษาศีล 8 อย่างดี ประพฤติวัตรต่างๆ เช่น ชั้นธกวัตร 14, ธุดงค์วัตร 13, ทำวัตรเช้าเย็นอย่างสม่ำเสมอ ทำหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ขาดตกบกพร่อง เรียนรู้การตัดเย็บจีวร ย้อมผ้าจีวรได้ บ่มบาตรได้ และแสดงความตั้งใจจะอุปสมบทต่อไปอีก เมื่อคณะสงฆ์เห็นว่ามีความสมบัติพร้อมเป็นสามเณร เจ้าอาวาสวัดปานานาชาติจึงให้การบรรพชาเป็นสามเณร

3.2.3 สามเณร

การบรรพชาผ้าขาวชาวต่างชาตินิเวศปานานาชาติเป็นสามเณรมีพิธีเหมือนกับการบรรพชาเป็นสามเณรปกติ คือ ผู้ขอบรรพชาต้องมีสรง อังสะ จีวรที่เรียกว่า ผ้ากาสาบพัสเตอร์ ผ่านการย้อมสีแล้ว สีผ้าที่ใช้ในวัดปานานาชาติเป็นสีรักธรรมยุคที่เป็นสีน้ำตาลเข้ม หรือสีแก่นขนุนที่ตนเองเป็นผู้ย้อมเอง และต้องมีบาตรที่ตนเองบ่มเอง ขอถึงไตรสรณคมน์ สมาทานศีล 10

การเป็นสามเณรครองผ้ากาสาวพัสตร์ในวัฒนธรรมไทยทำให้ผู้นุ่งห่มได้รับความเคารพอย่างสูง เพราะชาวพุทธถือว่าผ้ากาสาวพัสตร์ถือเป็นธงชัยของพระอรหันต์ ความคิดดังกล่าวเป็นอิทธิพลจากฉันทนตชาดกซึ่งตามท้องเรื่อง แม่ช้างป่าเมื่อเห็นจีวรที่คลุมกายนายพรานซึ่งปลอมตัวมาฆ่าตนเอง ก็ยังไม่ฆ่านายพราน เพราะเห็นว่านายพรานห่มผ้ากาสาวพัสตร์อยู่ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539v, พระไตรปิฎก เล่ม 27 ข้อ 118-123 หน้า 558) ในอุปาสีเถราปทาน กล่าวว่า บุคคลพึงไหว้จีวรแม้เป็นนอจจาละซึ่งถูกทิ้ง (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539y, พระไตรปิฎก เล่ม 32 ข้อ 587 หน้า 90) และในสังคมไทย แม้แต่บิดามารดายังกราบไหว้สามเณรน้อยผู้เป็นบุตรของตนเอง เหล่านี้สะท้อนว่าผ้ากาสาวพัสตร์เป็นสิ่งสูงส่งซึ่งผู้นุ่งห่มต้องตระหนักรู้ และประพฤติตนให้เหมาะสมด้วย

สามเณรในวัดทั่วไปมีอายุตั้งแต่พอฟังคำสั่งสอนรู้เรื่อง ปฏิบัติตามได้แล้ว ไม่กำหนดอายุมากที่สุดไว้ แต่สามเณรในวัดป่านานาชาติพบว่า มีอายุเกิน 20 ทั้งหมดซึ่งเป็นอายุที่ได้รับอนุญาตให้อุปสมบทเป็นพระภิกษุได้แล้ว นอกจากนี้ สามเณรในวัดทั่วไปจะสมทานสิกขาบท 10 ข้อ เสดยวัตร 75, ชั้นธวัตร 14, ขุททกชั้นธวัตร 110 และนาสนะ 10 ที่เป็นข้อห้ามประพฤตินั้นปกติ แต่สามเณรในวัดป่านานาชาติต้องปฏิบัติกติกาสงฆ์ในวัดป่านานาชาติ, ประพฤติธุดงค์วัตร 13 ที่เป็นข้อปฏิบัติเพิ่มเติมสำหรับผู้อยู่ในวัดป่านานาชาติ อีกทั้งต้องเรียนรู้การตัดเย็บสังฆาฏิ ศึกษาพระวินัยของพระภิกษุ ตามที่ได้สรุปในตารางนี้

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบสามเณรในวัดเถรวาทไทยกับสามเณรในวัดป่านานาชาติ

รายละเอียด	สามเณรในวัดเถรวาทไทย	สามเณรในวัดป่านานาชาติ
เกณฑ์อนุญาตให้บรรพชา	ฟังคำสั่งสอนรู้เรื่องและทำตามได้, มีสบง อังสะ และจีวร รวมทั้งบาตร, ได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสในวัด	มีศรัทธาพระรัตนตรัยอย่างจริงจัง, ผ่านการเป็นผ้าขาวแล้ว, มีสบง อังสะ และจีวร และบาตรที่จัดทำเอง, ได้รับอนุญาตจากคณะสงฆ์ในวัดป่านานาชาติให้บรรพชาได้
พิธีบรรพชา	ขอถึงไตรสรณคมน์ สมทานศีล 10	ขอถึงไตรสรณคมน์ สมทานศีล 10
ศีลและวัตร	ศีล 10, ชั้นธวัตร 14 เสดยวัตร 75, นาสนะ 10 และขุททกชั้นธวัตร	ศีล 10, ชั้นธวัตร 10 เสดยวัตร 75, นาสนะ 10 และขุททกชั้นธวัตร เพิ่มธุดงค์วัตร 13, และกติกาสงฆ์วัดป่านานาชาติ
เครื่องนุ่งห่ม	สบง อังสะ จีวรสีกาสาวพัสตร์ โดยไม่ได้กำหนดจำนวนผืน	ใช้สีกรักรกรรมยุต หรือสีแก่นขนุน ที่ย้อมเอง จำนวน 3 ผืน
บริขาร	บาตร และชาตั้งบาตร	ต้องใช้ของที่ตนจัดทำเอง
การศึกษา	ศึกษาพระปริยัติธรรมและวิชาทางโลก	ศึกษาวินัยและหลักคำสอนในพุทธศาสนา

รายละเอียด	สามเณรในวัดเถรวาทไทย	สามเณรในวัดป่านานาชาติ
เกณฑ์ได้รับการอุปสมบท	มีอายุเกิน 20 ปี, ไม่เกเร รักษาศีล ประพฤติวัตรได้ จนเป็นที่พอใจของ พระอุปัชฌาย์หรือพระอาจารย์	ผ่านการศึกษาวินัยจนเข้าใจ ประพฤติข้อวัตรต่างๆ จนเป็นที่พอใจของคณะสงฆ์ในวัดป่านานาชาติ จนอนุญาตให้อุปสมบท

การตัดเย็บไตรจีวรเองในวัดป่านานาชาติได้รับประเพณีนี้มาจากวัดหนองป่าพงที่หลวงปู่ชาเป็นผู้กำหนดให้ผู้มาขออุปสมบทต้องเรียนรู้ และทำเองได้ พระภิกษุในวัดป่าสายหลวงปู่ชาส่วนมากสามารถตัดเย็บไตรจีวร ย้อมเอง และบ่มบาตรเองได้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการกรณการณที่พระภิกษุสามารถตัดเย็บได้ตามธรรมวินัย และสามารถทำบริขารที่จำเป็นได้เอง โดยไม่ต้องรบกวนคฤหัสถ์มาก

การศึกษาพระวินัยเป็นข้อบังคับสามเณรต้องมีความรู้พระวินัย เป็นการเตรียมความพร้อมให้ เป็นพระภิกษุผู้มีศีลและอาจารย์ดีงาม นำเลื่อมใส รู้สิ่งควรทำ สิ่งที่ไม่ควรทำก่อนอุปสมบท ในวัดบวรนิเวศ ราชวรวิหารมีประเพณีให้สามเณรในวัดต้องท่องปาติโมกข์ได้ก่อน ให้การอุปสมบท เพื่อส่งเสริมให้มีความรู้สิกขาบท สวดปาติโมกข์ได้ ขณะที่สามเณรในวัดป่านานาชาติไม่ได้เน้นท่องแต่ต้องศึกษาให้รู้และเข้าใจจนสามารถนำมาประพฤติตามวินัยได้ ตามประวัติของพระพรหมวชิรญาณ (โรเบิร์ต สุขเมธ) ผู้เป็นเจ้าของวัดป่านานาชาติรูปแรก ก่อนอุปสมบท ท่านเคยพักอยู่วัดบวรนิเวศ ราชวรวิหารมาก่อน จึงอาจเป็นไปได้ว่า พระพรหมวชิรญาณได้รับทราบธรรมเนียมให้สามเณรท่องปาติโมกข์ได้ก่อน จึงได้นำมาปรับใช้ หลักเกณฑ์สำคัญที่จะให้อุปสมบทสามเณรจะต้องเป็นผู้เคารพ มีแนวโน้มประพฤติตามวินัยได้ มีความตั้งใจจะอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ส่วนศรัทธาพระรัตนตรัยอย่างจริงใจต้องผ่านตั้งแต่ก่อนบรรพชาเป็นสามเณรแล้ว ต้องประพฤติวัตรต่างๆ ได้ดี

ช่วงเป็นสามเณรในวัดหนองป่าพงนี้ โดยปกติใช้เวลาประมาณ 3 – 6 เดือน แต่บางกรณีแม้สามเณรจะพร้อมอุปสมบทแล้ว แต่โอกาสจะจัดงานอุปสมบทยังไม่มี ก็ต้องรอนกว่าโอกาสจะพร้อม เพราะวัดหนองป่าพงจะมีช่วงอุปสมบทเป็นพระภิกษุเป็นหมู่ใหญ่พร้อมกัน ดังนั้นสามเณรบางรูปแม้คณะสงฆ์ลงมติอนุญาตให้อุปสมบทแล้ว ก็อาจต้องรอกเกือบปี ส่วนช่วงเวลาเป็นสามเณรชาวต่างชาติในวัดป่านานาชาติโดยปกติใช้เวลาประมาณ 12 เดือน นานกว่าสามเณรในวัดหนองป่าพง เพราะสามเณรต้องมีอาจารย์เหมาะสมเป็นสมณะ ได้เรียนรู้วิถีชีวิตพระวัดป่าจนสามารถดูแลตนเองได้ เรียนรู้วัฒนธรรมไทยรวมทั้งภาษาไทยเพิ่มขึ้นสิกขาบทและข้อวัตรของพระภิกษุถึง 15 ข้อ จาก 19 ข้อ ยังน้อยมากเมื่อเทียบกับสิกขาบท 227 การให้เป็นสามเณรนานจึงเป็นการเรียนรู้จนมั่นใจว่า สามารถ

อยู่ร่วมกับคณะสงฆ์ในวัดสาขาวัดหนองป่าพงหลังอุปสมบทได้โดยไม่สร้างความเสียหายต่อคณะสงฆ์ และต่อวัดป่านานาชาติ

คณะพระภิกษุในวัดป่านานาชาติจะเป็นองค์ประชุมร่วมกันพิจารณาว่า สามเณรชาวต่างชาติ ผู้ใดมีคุณสมบัติพร้อมเป็นพระภิกษุตามหลักเกณฑ์ดังกล่าว โดยต้องได้รับมติเห็นด้วยทั้งวัดก่อนจึงสามารถให้การอุปสมบทได้ แต่การจัดงานอุปสมบทจะจัดเป็นช่วงหลังออกพรรษาเช่นเดียวกับวัดหนองป่าพง โดยไม่ต้องรอโอกาสจัดงานอุปสมบทเป็นหมู่ใหญ่เช่นเดียวกับวัดหนองป่าพง เพราะสามเณรชาวต่างชาติผู้พร้อมอุปสมบทไม่ได้มีจำนวนมากเช่นเดียวกับสามเณรในวัดหนองป่าพง

3.3 วัตรปฏิบัติในวัดป่านานาชาติ

คณะพระภิกษุ สามเณร ผ้าขาว และอุบาสก รวมทั้งอุบาสิกามีศีลหรือสิกขาบทที่แตกต่างกัน แต่มีกิจวัตรประจำวัน และกติกาสงฆ์ที่ต้องประพฤติปฏิบัติเหมือนกัน กิจวัตรประจำวันนำมาจากกิจวัตรของพระภิกษุในวัดป่า ส่วนกติกาสงฆ์เป็นกติกาสงฆ์เฉพาะวัดป่านานาชาติ

3.3.1 กิจวัตรประจำวันในวัดป่านานาชาติ

กิจวัตรประจำวันในวัดป่านานาชาติเหมือนกับกิจวัตรในวัดหนองป่าพง มุ่งให้เกิดสติ สม่่าเสมอในระหว่างวัน ช่วงเวลาอาจแตกต่างกันเล็กน้อย ตามสภาพภูมิประเทศ เช่น ระยะห่างระหว่างวัดกับหมู่บ้าน สถานที่ตั้งวัดอยู่บนภูเขา หรือ พื้นที่ป่าสาธารณะในเขตหมู่บ้าน ที่ใช้เวลาเดินทางต่างกัน ช่วงเวลาออกบิณฑบาตจึงต่างกันได้ ขึ้นอยู่กับระยะทางระหว่างวัดที่อยู่ในเขตป่ากับหมู่บ้าน และช่วงเวลาที่บ้านสะดวกใส่บาตร บางพื้นที่ต้องบิณฑบาตพร้อมกับคณะสงฆ์วัดในหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านรอใส่บาตรพร้อมกัน จึงตกลงเวลาที่สะดวกพร้อมกัน ในแต่ละวันพระภิกษุ สามเณร และผ้าขาวในวัดป่านานาชาติ มีกิจวัตรประจำวัน ดังนี้

03.00 - 05.00 น. สัจญ์ณระฆังเช้า นั่งสมาธิ ทำวัตรเช้า ณ ศาลาฐิตธมโม

05.00 - 05.30 น. ทำความสะอาดศาลาโรงฉัน จัดเตรียมสถานที่สำหรับฉัน, ผ้าขาว แม่ออก และคณะอุบาสกเป็นผู้ช่วย

06.00 พระภิกษุสามเณรออกบิณฑบาต โดยมีผ้าขาวและอุบาสกติดตามอุปฐาก กลับถึงวัด ประมาณ 7.00 - 7.30 น. ในขณะที่แม่ออกจัดเตรียมอาหารในโรงครัว พระภิกษุ สามเณรเมื่อกลับถึงวัด ถ่ายข้าวสุก หรือข้าวเหนียวในบาตร ล้างเท้าให้สะอาด เช็ดให้แห้งก่อน จึงเข้าศาลาฐิตธมโม จัดวางบาตรที่อาสนะของตนเอง รอเวลา 07.50 น.

07.50 พระภิกษุ สามเณรออกไปรับประเคนภัตตาหารจากคณะอุบาสก และผ้าขาว

08.00 พระภิกษุ สามเณร ผ้าขาว อุบาสก ออกไปรับภัตตาหาร

หลังจากนั้นญาติโยมที่มาทำบุญที่วัดถวายไทยทาน เจ้าอาวาสแสดงธรรมหรือให้โอวาท ประมาณ 10-15 นาที ญาติโยมกราบลาพระเพื่อไปรับอาหารที่เหลือจากที่คณะสงฆ์ที่โรงครัว จากนั้นเจ้าอาวาสจึงให้สัญญาณเสียง เพื่อพิจารณาอาหาร ฉันทภัตตาหาร และเลิกฉันทภัตตาหารพร้อมกัน เมื่อฉันทเสร็จ ประมาณ 9.00 น. คณะพระนวกะ สามเณรและผ้าขาวช่วยกันล้างบาตร จัดเก็บบริวาร

10.00 พระภิกษุ สามเณร ผ้าขาว อุบาสก และอุบาสิกาเข้าประชุมรับฟังโอวาทและกิจประจำวันจากเจ้าอาวาสและคณะสงฆ์อย่างพร้อมเพรียงกัน หลังประชุม แต่ละท่านอาจทำกิจตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย หรือศึกษาเล่าเรียน ผู้ไม่มีหน้าที่เป็นช่วงเวลานั่งสมาธิ เติมน้ำปานะส่วนตัว

15.15 ทำความสะอาดดูแลเสนาสนะตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

16.30 ตีมน้ำปานะ⁵⁰

18.15 ทำวัตรเย็น ได้แก่สวดมนต์ นั่งสมาธิ เติมน้ำปานะที่บริเวณศาลาอุทธรณ์โม

20.00 พักผ่อนตามอัธยาศัย หรือจำวัด

กิจวัตรประจำวันข้างต้นยึดตามชุดกฎวัตร 13⁵¹ และวัตร 14⁵² อย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการบิณฑบาตเป็นวัตร บิณฑบาตตามลำดับแถว นั่งฉันทบนอาสนะเดียว ฉันทเฉพาะในบาตร เมื่อเริ่มฉันท

CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁵⁰ เป็นเครื่องตีมี่น้ำเป็นต้น ที่คั้นจากผลไม้ พระภิกษุรับประเคนแล้ว ฉันทได้ในชั่วโมงหนึ่งวันกับคืนหนึ่ง คือ ก่อนอรุณของวันใหม่ แต่ในวัดป่านานาชาติไม่อนุญาตให้นำกลับไปฉันทต่อที่กุฏิ จึงต้องฉันทที่ศาลาเท่านั้น

⁵¹ ชุดกฎวัตร 13 คือ องค์คุณเครื่องกำจัดกิเลส เป็นข้อปฏิบัติประเภทวัตรเสริมที่สมทานประพฤติเพื่อกำจัดกิเลส ให้มีความมกน้อย มี 13 วัตร คือ ใช้แต่ผ้าบังสกุล, ใช้ผ้าเพียง 3 ผืน, เทียวบิณฑบาตเป็นประจำ, บิณฑบาตตามลำดับบ้าน, ฉันทมือเดียว, ฉันทเฉพาะอาหารในบาตร, ลงมือฉันทแล้วไม่รับเพิ่ม, อยู่ป่าเป็นประจำ, อยู่โคนไม้เป็นประจำ, อยู่ป่าช้าเป็นประจำ, อยู่ในเสนาสนะตามที่จัดให้, และ ปฏิบัติโดยงดเว้นอิริยาบถนอน

⁵² วัตร 14 คือ หน้าที่ตามธรรมเนียมที่ภิกษุพึงประพฤติตามอย่างเคร่งครัด มี 14 อย่าง คือ วัตรที่ผู้จรมาต้องปฏิบัติ, วัตรที่เจ้าถิ่นต้องปฏิบัติ, วัตรที่ผู้จะออกเดินทางต้องปฏิบัติ, วัตรในการอนุโมทนา, วัตรปฏิบัติในโรงฉันท, วัตรที่พึงปฏิบัติในการบิณฑบาต, วัตรในการอยู่ป่า, วัตรปฏิบัติดูแลเสนาสนะ, วัตรปฏิบัติในเรือนไฟ, วัตรปฏิบัติในห้องส้วม, วัตรอุปัฏฐากพระอุปัชฌาย์, วัตรดูแลภิกษุผู้เป็นสัทธีวิหาริก, วัตรอุปัฏฐากพระอุปัชฌาย์, และวัตรดูแลภิกษุผู้เป็นศิษย์

แล้วไม่รับประทานอาหารเพิ่ม มีการประพุดิอยู่โคนไม้เป็นวัตร วันพระถือเนสัชชิก⁵³ ไม่นอนตลอดคืนอยู่ด้วยอิริยาบถ 3 คือ ยืน เดิน และนั่งเท่านั้น ไม่จำเป็นต้องเงินทอง เมื่อมีลาภสักการะเกิดขึ้นให้ถือเป็นของส่วนรวม เน้นความสามัคคีพร้อมเพรียงกันในหมู่คณะตามหลักอภิธานิยธรรม 7 วัตรปฏิบัติเหล่านี้มุ่งเน้นให้ผู้ปฏิบัติมีสติสมาธิเสมอ ละทริภูมิมานะ ไม่ถือตัวตน เน้นความสะอาดเรียบร้อย และสำรวมระวัง

ผ้าขาวและอุบาสกยังต้องติดตามภิกษุสามเณรที่ออกบิณฑบาต ทำหน้าที่เป็นศิษย์ที่คอยช่วยเหลือสิ่งของทุกเช้า เพื่อให้เรียนรู้ข้อวัตรการบิณฑบาตของภิกษุสามเณรในพุทธศาสนาเถรวาท การออกบิณฑบาตนี้ นอกจากชาวต่างชาติจะได้เรียนรู้ข้อวัตรแล้ว ฝึกการดูแลภิกษุแล้ว ยังทำให้ชาวบ้านในแถบใกล้วัดได้เห็นรูปร่างหน้าตาของชาวต่างชาตินิวัตน์ในวัดป่านานาชาติ รับรู้ได้ว่า เป็นผู้มาขออุปสมบทในวัดป่านานาชาติ เมื่อมีการออกไปนอกวัด ทำให้ชาวบ้านจำได้ เป็นการให้ชาวบ้านช่วยกันดูแลคณะสงฆ์ในวัดป่านานาชาติทางอ้อม

ส่วนวัตร 14 นั้น เน้นเรื่องอาจริยวัตรและอุปัชฌายวัตรซึ่งทั้งอุบาสก ผ้าขาว สามเณร และพระนวกะต้องประพุดิ โดยเฉพาะพระนวกะซึ่งต้องถือนิสสัยภายใต้การควบคุมดูแลของพระอุปัชฌาย์พระอาจารย์ เมื่อขอนิสสัยแล้ว ยังมีหน้าที่ต้องดูแลพระอุปัชฌาย์พระอาจารย์เพื่อสร้างความผูกพันฉันบุตรกับบิดา รับการอบรมสั่งสอน นอกจากนี้ยังต้องอุปัฏฐากพระสงฆ์ที่มีอายุตั้งแต่ 5 พรรษาขึ้นไปอีกด้วย โดยถือว่ามีอาวุโสกว่า ส่วนผ้าขาว และสามเณรต้องประพุดิวัตรเหล่านี้แก่พระภิกษุแม้ว่ารูปนั้นจะเป็นพระนวกะ หรือพระอาคันตุกะก็ตาม

วัดป่านานาชาติมีข้อวัตรบางอย่างที่แตกต่างจากวัดหนองป่าพง กล่าวคือ ในวันโกนจะไม่มีการทำวัตรเย็น แต่จะมีการประชุมสงฆ์ที่กุฏิของเจ้าอาวาส โดยสมาชิกทุกท่านภายในวัดจะนั่งประชุมกันเป็นวงกลม เพื่อปรึกษากิจต่างๆอย่างเป็นทางการ การประชุมดังกล่าวไม่ใช่ระบบอาวุโส แต่ให้ทุกรูปได้แสดงความคิดเห็นได้โดยอิสระ ผู้พูดจะเป็นผู้เลือกบุคคลต่อไปที่จะพูดต่อ เพื่อให้แต่ละบุคคลได้พูดในเรื่องที่ตนอยากพูด ซึ่งอาจเป็นคำขอบคุณหรือข้อสงสัย เปิดโอกาสให้ตรวจสอบข้อบกพร่องทั้งจากตนเอง และจากผู้อื่น จึงเป็นการฝึกให้ยอมรับคำตักเตือนที่มีประโยชน์ สอดคล้องกับความเป็นผู้รับคำว่าการตักเตือนได้ง่าย อดกลั้นได้ ไม่โกรธแม้จะมาจากผู้มีลำดับอาวุโสน้อยกว่า เป็นการลดมานะถือตัว กิจกรรมดังกล่าวเปิดโอกาสให้ผู้ที่อยู่ในวัดได้แสดงความคิดเห็น เพราะอุปนิสัยของชาวต่างชาติเป็นคนรักอิสระ และชอบวิพากษ์วิจารณ์ ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นภายในวัดต้องร่วมรับฟัง

⁵³ เป็นรุดังควัตรข้อหนึ่ง คือ ไม่นอน อยู่ในอิริยาบถ 3 เท่านั้น ได้แก่ ยืน เดิน และนั่ง

และแก้ไข โดยถือว่า เพราะการบริหารอยู่ที่คณะสงฆ์ ไม่ใช่อยู่ที่เจ้าอาวาส (คณินนิตย์ จันทบุตร และ สุบรรณ จันทบุตร, 2545, หน้า 66)

การประชุมเช่นนี้สอดคล้องกับหลักการปวารณาช่วงออกพรรษาที่พระภิกษุซึ่งจำพรรษาในวัดสามารถกล่าวตักเตือนซึ่งกันและกันได้ทั้งที่ได้เห็น ได้ยิน หรือได้รับทราบเรื่องมาโดยไม่ยึดหลักอาวุโส เพื่อให้ชาวต่างชาติได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และการแสดงความรู้สึกระบายความคับข้องใจและข้อสงสัยเกี่ยวกับความผิดทางวินัย คณะสงฆ์จะร่วมกันรับฟัง พิจารณาแก้ปัญหาโดยยึดธรรมวินัย หากผิดก็ปรับโทษตามธรรมวินัย หากไม่ผิดก็เป็นการคลายความสงสัย และขอขมาต่อกัน เพื่อให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีศีลและทิวที่เสมอกันต่อไป มีข้อสังเกตว่า การปวารณาตามพระวินัยเกิดขึ้นเพียงปีละ 1 ครั้งในวันออกพรรษา แต่ในวันอื่นๆ การประชุมสงฆ์ยังต้องยึดหลักอาวุโส แต่การประชุมสงฆ์ที่เกิดขึ้นที่วัดป่านานาชาติทุกเย็นวันโกน จึงเป็นการนำหลักปวารณามาใช้ในการประชุมให้บ่อยกว่าประเพณีสงฆ์ โดยถือว่าทุกคนในวัดเป็นครอบครัวเดียวกัน สร้างความสามัคคี ช่วยลดความเครียดที่เกิดจากการปรับตัวเป็นนักบวชที่ประพฤติอย่างเคร่งครัด รวมทั้งเจ้าอาวาสยังได้รับทราบความรู้สึก ทิว และปัญหาของแต่ละบุคคล เพื่อให้ปรับตัวอยู่ร่วมกันได้อีกด้วย

3.3.2 กติกาสงฆ์ในวัดป่านานาชาติ

กติกาสงฆ์ที่ใช้ปกครองคณะพระภิกษุ สามเณร ผู้ชาย อุบาสก อุบาสิกาในวัด พัฒนามาจากกติกาสงฆ์ในวัดหนองป่าพงซึ่งมี 15 ข้อ ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2520 เมื่อวัดป่านานาชาติก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2518 หลวงปู่ชาได้นำข้อกติกาสงฆ์จากวัดหนองป่าพงมาประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2520 ในระยะแรกข้อกติกาสงฆ์ในวัดป่านานาชาติมี 15 ข้อ แม้จะเป็นภาษาอังกฤษแต่มีความหมายเหมือนข้อกติกาสงฆ์วัดหนองป่าพงทุกประการ ดังที่กล่าวถึงในงานวิจัยเรื่อง *ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดป่านานาชาติ อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี* ของคณินนิตย์ จันทบุตร และสุบรรณ จันทบุตร (2546) อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาภาคสนาม เมื่อเดือนมีนาคม 2565 ผู้วิจัยพบว่ากติกาสงฆ์ล่าสุดมีจำนวน 19 ข้อ เปลี่ยนแปลงจากของเดิมโดยปรับสำนวนให้รัดกุม ชัดเจนตามสำนวนภาษาอังกฤษมากขึ้น จำแนกข้อวัตรให้เข้าใจง่ายขึ้น เพิ่มเติมข้อห้ามตามกฎหมาย และกฎหมายอาญา เช่น ห้ามสูบบุหรี่ ห้ามเสพยาเสพติดโดยเด็ดขาด การแจ้งย้ายสังกัดต้องมีหนังสือรับรองจากพระอุปัชฌาย์ และแสดงหนังสือสุทธิ หรือหนังสือ

เดินทาง เพื่อให้ทันสมัยมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับกติกาสงฆ์วัดป่านานาชาติฉบับปี พ.ศ. 2520 กับฉบับปี พ.ศ. 2565⁵⁴ มีรายละเอียดดังนี้

ข้อที่ 1-8 ตรงกันตามหมายเลข แต่ข้อที่ 3 เพิ่มเนื้อความ with the permission of his teacher (ได้รับอนุญาตจากพระอาจารย์)

ข้อที่ 9 ฉบับเก่า แยกเป็นข้อที่ 9 กับข้อที่ 10 ในฉบับใหม่ โดยแยก A monk should be one who is composed with persistence aroused, content with eating little, sleeping little, and speaking little. (ภิกษุพึงมีสติ สัมปชัญญะ ทำความเพียร มกน้อย สันโดษ กินน้อย นอนน้อย พูดน้อย) เป็นข้อที่ 9 ในฉบับใหม่ที่ปรับสำนวนให้ตรงกับคำสอนของหลวงปู่ชาในภาษาไทยมากขึ้น และ A monk should look after sick monks and novices with kindness. (ภิกษุควรดูแลรักษาภิกษุสามเณรอาพาธด้วยความเมตตา) เป็นข้อที่ 10 ในฉบับใหม่ ที่เป็นสำนวนเดิม

ข้อที่ 10 ฉบับเก่า แยกเป็นข้อที่ 11 A monk should not accept money, gold, silver, or have others keep it for him. (ภิกษุไม่ควรรับเงินที่ใช้แลกเปลี่ยนสินค้าได้ ทองคำและเงิน หรือให้ผู้อื่นเก็บไว้แทน) กับ ข้อที่ 12 A monk should not buy, sell, trade, or exchange goods. (ภิกษุไม่ควรซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้า) ทั้งสองข้อปรับเนื้อความให้ดูไม่เป็นคำสั่ง แต่เนื้อความก็ไม่ควรทำในฉบับล่าสุด

ข้อที่ 11 ฉบับเก่า ตรงกับข้อที่ 13 ฉบับล่าสุด ปรับเนื้อความให้ดีขึ้น รัติกุม และเพิ่มเนื้อความว่า and should be content with whatever he is given. (พึงพอใจสิ่งที่ได้รับ) ในฉบับล่าสุด

ข้อที่ 12 ฉบับเก่า แยกเป็นข้อที่ 14. Monks should not gather in groups for socializing and needless chatter at any time, either in public areas of the monastery or individual monks' huts. (ไม่ควรคลุกคลีกันเป็นกลุ่มโดยไม่จำเป็นตลอดเวลา ทั้งในบริเวณที่ใช้ร่วมกันของคณะสงฆ์และพื้นที่สาธารณะในวัด หรือ ในกุฏิ) กับข้อที่ 16. All smoking or drug use is strictly prohibited. (ห้ามสูบบุหรี่ หรือ เสพยาเสพติดโดยเด็ดขาด) ในฉบับล่าสุด มีการปรับเนื้อความให้รัดกุม ครอบคลุมมากขึ้น ส่วนข้อที่ 16 ในฉบับล่าสุดมีการตัดข้อความห้ามกินหมาก เป็นห้ามเสพยาเสพติดโดยเด็ดขาด

⁵⁴ รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก 3

ข้อที่ 13 ฉบับเก่า ตรงกับข้อที่ 17 เนื้อความใกล้เคียงเดิม แต่เพิ่ม “หรือการรับอนุญาตจาก ภิกษุผู้เป็นพระเถระ(or senior monk)”

ข้อที่ 14 ฉบับเก่า ตรงกับข้อที่ 19 ฉบับล่าสุด ปรับการใช้ภาษาให้เป็นรูปแบบสมัยใหม่

ข้อที่ 15 ฉบับเก่า ตรงกับข้อที่ 18 ฉบับล่าสุด มีเนื้อความตรงกันทั้งหมด

แม้มีการเปลี่ยนแปลง แต่เห็นได้ว่ากติกาสงฆ์ในวัดป่านานาชาติมีการปรับด้านเนื้อหา น้อยมาก โดยหลัก ยังคงกติกาดั้งเดิมที่คณะสงฆ์วัดหนองป่าพงได้ลงมติกันในสมัยหลวงปู่ชา แกไขเฉพาะ ภาษาให้เข้าใจง่าย ทันสมัย และเพิ่มกฎหมายที่เกี่ยวกับคณะสงฆ์เท่านั้น เท่าที่ลงพื้นที่สำรวจ กติกาสงฆ์นี้ยังใช้ปกครองคณะบุคคลได้ แต่มีข้อที่ห้ามเที่ยวคบหาพูดคุยกับสตรี อุบาสิกาทั้งที่อยู่พักปฏิบัติธรรม และแม่ออกผู้มาถวายภัตตาหารหรือสิ่งของในวัดป่านานาชาติโดยไม่จำเป็น ข้อห้ามนี้แม้ไม่ปรากฏในกติกาสงฆ์ 19 ข้อ พระครูอุบลถาวรวินิตก็ประกาศให้อุบาสก ผู้ชาย สามเณร และพระภิกษุรับทราบทั่วกัน ถ้าพบการทำผิด จะให้ออกจากวัด (พระครูอุบลถาวรวินิต(เฮ็นนิง เกวลี), สัมภาษณ์, 22 มีนาคม 2565)

เมื่อวิเคราะห์กติกาสงฆ์สามารถจำแนกเป็นสิกขาบทของพระภิกษุ 8 ข้อ เช่น ห้ามจับต้องเงินทอง และซื้อขายแลกเปลี่ยน เป็นต้น, เป็นข้อวัตรของพระภิกษุ 7 ข้อ เช่น พอใจเสนาสนะที่จัดให้เป็นต้น, เป็นการประพฤติดุปฏิบัติ 3 ข้อ เช่น มีสติ ทำความเพียร เป็นต้น, และ 1 ข้อ คือ ข้อที่ 19 เป็นกฎหมายเถรสมาคม จาก 19 ข้อ เป็นสิกขาบท แสดงให้เห็นว่า กติกาสงฆ์ที่ใช้ปกครองคณะบุคคลในวัดที่ คือ ต้องประพฤติตามใช้สิกขาบทและข้อวัตรของพระภิกษุถึง 15 ข้อ

3.3.2.1 กติกาสงฆ์ที่จัดเป็นสิกขาบทของพระภิกษุ

มี 8 ข้อ ได้แก่

ข้อที่ 1 ออกปากขอสิ่งของจากญาติทางสายโลหิต หรือ ผู้ปวารณาให้ออกปากขอสิ่งของได้ ตรงกับจิวรรค สิกขาบทที่ 6 ว่า “ภิกษุออกปากขอจิวรจากคฤหัสถ์ผู้ไม่ใช่ญาติ ต้องอาบัตินิสัคคียปาจิตตีย์ ยกเว้นภิกษุถูกโจรแย่งชิงจิวร หรือจิวรสุนัขหาย จึงสามารถออกปากขอจากคฤหัสถ์ผู้ไม่ใช่ญาติเพื่อนุ่งห่มปกปิดร่างกายได้” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539b, พระไตรปิฎก เล่ม 2 ข้อ 518 หน้า 42), สิกขาบทที่ 8 ว่า “คฤหัสถ์ไม่ใช่ญาติ เตรียมถวายจิวร แต่ยังไม่ได้รับปวารณาไว้ก่อน ภิกษุเข้าไปกำหนดชนิดจิวรที่ถวายก่อน ต้องอาบัตินิสัคคียปาจิตตีย์” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539b, พระไตรปิฎก เล่ม 2 ข้อ 528 หน้า 52), ปัตตวรรค สิกขาบทที่ 6 ว่า “ภิกษุขอด้วยตนเองแล้ว ใช้ช่างทอให้ทอจิวร ต้องอาบัตินิสัคคียปาจิตตีย์” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง

กรมราชวิทยาลัย, 2539b, พระไตรปิฎก เล่ม 2 ข้อ 637 หน้า 157) ของเองในที่นี้ คือ ออกปากขอด้วยตนเองจากคฤหัสถ์ที่ไม่ใช่ญาติ และไม่ได้ปวารณา, ลิกขาบทที่ 7 คฤหัสถ์ผู้ไม่ใช่ญาติ สั่งช่างหูกให้ทอจีวรเจาะจงภิกษุเท่านั้น แต่ยังไม่ปวารณากับภิกษुरुปร่างนั้น ภิกษुरुปร่างนั้นเข้าไปหาช่างทอ กำหนดขนาด เนื้อผ้า ต้องนิสสัคคิยปาจิตตีย์ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539b, พระไตรปิฎก เล่ม 2 ข้อ 642 หน้า 163) และ โภชนวรรค ลิกขาบทที่ 9 ว่า “ภิกษุออกปากขอโภชนะประณีต คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ปลา เนื้อ นมสด นมส้ม มาเพื่อตนแล้วฉัน ต้องอาบัติปาจิตตีย์ ยกเว้นภิกษุเป็นใช้อาหาร ออกปากขอโภชนะประณีตมาเพื่อฉันได้ แต่ถ้าไม่เป็นใช้ออกปากขอ ต้องอาบัติปาจิตตีย์” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539b, พระไตรปิฎก เล่ม 2 ข้อ 257 หน้า 411) ออกปากขอในที่นี้ คือ ขอกับผู้ไม่ใช่ญาติ ผู้ไม่ปวารณาไว้ และไม่เป็นใช้

ข้อที่ 2 ห้ามบอกเลขโชค ทำน้ำมันต์ ทำยาแจกจ่าย ทำนายดวงโชคกลาง ทำวัตถุมงคลรวมทั้งห้ามศึกษาวิชาดังกล่าว ตรงกับมหาศีลในทีฆนิกายว่าภิกษุเว้นขาดจากเลียงซีพิดด้วยเดรัจฉานวิชา เช่น ทำนายโชคกลาง ดูกฤษยาม ทำเสน่ห์ไล่ผี ตั้งศาลพระภูมิ ร่ายมนต์พิธีบนบาน พ่นน้ำมันต์ รดน้ำมันต์ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539g, พระไตรปิฎก เล่ม 9 ข้อ 205-212 หน้า 69-72) ซึ่งจัดเป็นอนเสนา คือ การแสวงหาเลียงซีพิดที่ไม่ควรแก่พระภิกษุ ชักนำไปคฤหัสถ์หลุ่มหลงผิดจากหลักพุทธศาสนาเพื่อแสวงหาลาภสักการะ

ข้อที่ 3 ภิกษุผู้มีพรรษาน้อยกว่า 5 พรรษา จะเดินทางไปข้างนอกวัดได้เมื่อมีภิกษุที่มีพรรษามากกว่า 5 พรรษาร่วมเดินทางไปด้วย ยกเว้นกรณีฉุกเฉิน หรือ ได้รับอนุญาตจากพระอาจารย์ ตรงกับองค์ของพระภิกษุต้องถือนิสสัย คือ ไม่รู้อุโบสถ ไม่รู้ปาติโมกข์ ไม่รู้ปวารณา ไม่รู้อาบัติและอนาบัติ ไม่รู้อาบัติหนัก และอาบัติเบา และมีพรรษาน้อยกว่า 5 พรรษา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539f, พระไตรปิฎก เล่ม 8 ข้อ 325 หน้า 471-473) ผู้มีพรรษาน้อยกว่า 5 พรรษา ยังต้องถือนิสสัย คือ อยู่ในความดูแล อบรมสั่งสอนของพระอุปัชฌาย์จนกว่าจะรู้วินัย มีปัญญาพอรักษาตนว่าสิ่งใดทำแล้วอาบัติ สิ่งใดทำได้ไม่เป็นอาบัติ รู้วิธีการออกอาบัติ มีความประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมแก่สมณสารูป จึงถือว่า พ้นนิสสัย โดยตามพรรษากำหนดไว้ 5 พรรษาเป็นอย่างต่ำ เพื่อให้ศึกษาจนรู้วินัย มีปัญญาพอเอาตัวรอดได้ แต่ถ้าภิกษुरुปร่างใดคุณสมบัติยังไม่ได้ ก็ต้องอยู่เกินกว่า 5 พรรษาจนว่าคุณสมบัติจะพร้อมพ้นนิสสัยจากพระอุปัชฌาย์พระอาจารย์ เมื่อจำเป็นต้องเดินทางไปนอกวัด จึงต้องมีพระภิกษุผู้พ้นนิสสัยแล้วร่วมเดินทางไปด้วย เพื่อคอยชี้แนะตักเตือน ป้องกันไม่ให้เกิดผิดพลาดเมื่ออยู่นอกวัด และต้องได้รับอนุญาตจากพระอาจารย์ผู้ดูแลสั่งสอนก่อน จึงออกเดินทางไปนอกวัดได้

ข้อที่ 10 ควรดูแลรักษาภิกษุสามเณรผู้อาพาธด้วยความเมตตา สอดคล้องกับคิลานวัตถุภคาที่ พระพุทธเจ้าตรัสสอนให้คณะพระภิกษุช่วยกันพยาบาลพระภิกษุสามเณรผู้อาพาธ โดยให้พระ อุปัชฌาย์ หรือ พระอาจารย์ สัทธีวิหาริก อันเตवासิกช่วยกันพยาบาล ถ้าไม่มี ให้ผู้ร่วมอุปัชฌาย์ร่วม อาจารย์พึงพยาบาล ถ้าไม่มี คณะสงฆ์ต้องพยาบาล ถ้าไม่พยาบาล ต้องอาบัติทุกกฏ ต้องพยาบาล ด้วยจิตเมตตา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539d, พระไตรปิฎก เล่ม 5 ข้อ 365-366 หน้า 240-243)

ข้อที่ 11 ไม่ควรรับเงินที่ใช้แลกเปลี่ยนสินค้าได้ ทองคำและเงิน หรือให้ผู้อื่นเก็บไว้แทน และ ข้อที่ 12 ไม่ควรซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้า ตรงกับจุฬศีลในทีฆนิกายว่า ภิกษุเว้นขาดจากการซื้อขาย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539g, พระไตรปิฎก เล่ม 9 ข้อ 194 หน้า 66) และโก สยวรรค สิกขาบทที่ 8 ว่า “ภิกษุรับหรือใช้ให้ผู้อื่นรับทองคำและเงิน หรือยินดีรับทองคำและเงินที่เขา เก็บไว้ให้ ต้องอาบัตินิสัคคียปาจิตตีย์” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539b, พระไตรปิฎก เล่ม 2 ข้อ 583 หน้า 108) สำหรับวัดหนองป่าพง และวัดสาขาวัดหนองพงทั้งหมด ห้าม การรับทองคำและเงิน เก็บไว้ใช้แลกเปลี่ยนสินค้า หรือฝากให้ผู้อื่นเก็บไว้โดยเด็ดขาด ซึ่งพระโพธิญาณ เถรได้ประพุดตัวอย่างเคร่งครัดหลังจากได้เข้าศึกษาหลักธรรมกับหลวงปู่มั่นอย่างจริงจัง สิกขาบทนี้ ทั้งสามเณร และพระภิกษุต้องประพุดติ และนำมาใช้เป็นกติกาสงฆ์ที่ใช้ทั้งอุบาสก อุบาสิกา ผู้ชาย ผู้ อยู่ประพุดติ ต้องนำกระเป๋าสตางค์ไปฝากที่สำนักงานวัดป่านานาชาติ เพื่อป้องกันการหนีเที่ยว นำเงิน ไปซื้อเบียร์ สุรา บุหรี่ และยาเสพติดด้วย และยังเป็นการฝึกให้เคยชินกับวิถีชีวิตพระภิกษุวัดป่า นานาชาติที่ใช้เงินและทอง ค่าใช้จ่ายเดินทาง การรักษาโรค ทางวัดป่านานาชาติจะรับผิดชอบ หรือมี คฤหัสถ์ผู้อุปฐากคอยดูแลจัดการให้ แนวคิดนี้สอดคล้องทัศนคติของพระพุทธเจ้าที่มีต่อเงิน และ ทองคำสำหรับพระภิกษุในมณิจูฬกสูตรว่า “เงินและทองไม่ควรแก่สมณคากยบุตร สมณคากยบุตร ย่อมไม่ยินดีรับเงินและทอง แก้วและทอง ทองและเงินควรแก่ผู้ใด กามคุณ 5 ควรแก่ผู้นั้นแน่นอน กามคุณ 5 ไม่ใช่ธรรมของสมณะ ไม่ใช่ธรรมของคากยบุตร” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย, 2539o, พระไตรปิฎก เล่ม 18 ข้อ 626 หน้า 357)

ข้อที่ 15 ภิกษุไม่ควรเก็บกาแพ ฆา น้ำตาลในกุฏิ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาส สอดคล้องกับมัชฌิมศีลในทีฆนิกายว่า “ภิกษุเว้นขาดจากการบริโภคของที่สะสมไว้ คือ สะสมข้าว น้ำ ผ้า ยาน ที่นอน ของหอม และวัตถุสิ่งของ” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539g, พระไตรปิฎก เล่ม 9 ข้อ 196 หน้า 67), โภจนวรรค สิกขาบทที่ 8 ว่า “ภิกษุเคี้ยวของเคี้ยวหรือฉันทของ ฉันทที่เก็บสะสมไว้ ต้องอาบัติปาจิตตีย์” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539b,

พระไตรปิฎก เล่ม 2 ข้อ 253 หน้า 408) น้ำตาลจัดเป็นสัตตาทกาลิก คือ เก็บไว้เพียง 7 วัน หลังจาก รับประเคนแล้ว ส่วนกาแฟ และชา ไม่จัดเป็นยา แต่อาจเทียบได้กับน้ำตาลที่เก็บไว้ได้ 7 วันเช่นกัน ใน วัดป่าส่วนใหญ่ก็ห้ามเก็บไว้ในกุฏิที่พักส่วนตัวเช่นกัน เพื่อป้องกันการผิควินัย ทั้งยังป้องกันแมลง มด หนู และงูที่มีอาศัยอยู่ในพื้นที่ป่า เพราะเมื่อหนูมากัดแทะกิน งูก็มักจะตามมากินหนู การเก็บกาแฟ ชา น้ำตาลเป็นของส่วนกลางที่คณะสงฆ์ต้องแบ่งกันฉันโดยมีอุบาสก และผ้าขาวช่วยประเคน เพื่อความ สามัคคี

ข้อที่ 16 ห้ามสูบบุหรี่ หรือ เสพยาเสพติดโดยเด็ดขาด สอดคล้องกับสุรापानวรรค สิกขาบท ที่ 1 ว่า “*ภิกษุต้องอาบัติปาจิตตีย์ เพราะดื่มสุราและเมรัย*” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย, 2539b, พระไตรปิฎก เล่ม 2 ข้อ 327 หน้า 465) โดยให้หลักมหาปเทศ 4⁵⁵ ไม่พบการระบุนุ บุหรี่หรือยาสูบเป็นสิ่งต้องห้ามในสิกขาบท แต่อาจเทียบบุหรี่ และยาเสพติด กับสุราที่เป็นสิ่งต้องห้ามใน สิกขาบท ตามหลักว่า สิ่งที่ไม่ห้ามว่าไม่ควร เข้ากับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นไม่ควร ยาเสพติดจึงเป็นสิ่ง ต้องห้ามเสพ นอกจากนี้การเสพยาเสพติดในไทยยังผิดกฎหมายในไทยอีกด้วย จัดเป็นโลกวัชชะ⁵⁶อีก ด้วย ส่วนบุหรี่เป็นสารเสพติดอย่างอ่อน แต่ทำลายสุขภาพ ในวัดป่านานาชาติจึงได้ห้ามเสพเช่นกัน

3.3.2.2 กติกาสงฆ์ที่จัดเป็นวัตรของพระภิกษุ

มี 7 ข้อ ได้แก่

ข้อที่ 4 เมื่อคิดจะทำอะไรที่โครงการส่วนตัว ควรขอคำปรึกษาสงฆ์ หรือ พระเถระก่อน เพราะในวัดป่า มีเสนาสนะที่เป็นกุฎีพักอาศัยจำกัด ส่วนศาลาต่างๆ อุโบสถ รวมทั้งสิ่งของใช้ส่วนกลาง จัดเป็นของสงฆ์ที่ต้องขออนุญาตพระภิกษุเจ้าหน้าที่ หรือ แจ้งคณะสงฆ์ให้พิจารณาอนุญาตก่อน เป็น วัตรปฏิบัติที่แม้แต่เจ้าอาวาสเมื่อคิดจะทำอะไรเกี่ยวกับที่พักของตนเอง ก็ต้องแจ้งให้คณะสงฆ์ พิจารณาอนุญาตก่อน จึงทำได้ สอดคล้องกับเสนาสนวัตร ที่ต้องดูแลเสนาสนะ อุปัฏฐากพระอุปัชฌาย์

⁵⁵ เป็นหลักการเทียบวินัยที่พระพุทธเจ้าทรงประทาน คือ สิ่งที่ไม่ห้ามว่าไม่ควร เข้ากับสิ่งที่ไม่ควร สิ่งนั้นไม่ควร, สิ่งที่ไม่ห้ามว่าไม่ควร เข้ากับสิ่งควร สิ่งนั้นควร, สิ่งที่ไม่อนุญาตว่าควร เข้าได้กับสิ่งไม่ควร สิ่งนั้นไม่ควร, และ สิ่งที่ไม่ อนุญาตว่าควร เข้ากับสิ่งควร สิ่งนั้นควร

⁵⁶ โลกวัชชะ ในอรรถกถาสมันตปาสาทิกา อธิบายว่า “*บรรดาโทษ 2 อย่างนั้น สิกขาบทใดในฝ่ายสัจจิตตะ(มีเจตนา จงใจทำ) มีจิตเป็นอกุศลล้วน สิกขาบทนั้น ชื่อว่า เป็นโลกวัชชะ ที่เหลือเป็นปณณัติวัชชะ*” ดังนั้น สิ่งที่จะเป็นโลก วัชชะสำหรับพระภิกษุจึงต้องเป็นสิกขาบทที่ภิกษุจงใจล่วงละเมิด และชาวโลกก็ตำหนิด้วย ไม่ใช่เพียงแค่ผิด ระเบียบทางสังคมเท่านั้น ส่วนปณณัติวัชชะเป็นโทษทางวินัยสงฆ์เท่านั้น แต่ไม่เป็นโทษทางสังคม เช่น ภิกษุฉันข้าว มื้อเย็น ละเมิดสิกขาบท แต่ไม่ผิดระเบียบทางสังคม

พระอาจารย์ ให้ความเคารพ เมื่ออยู่ในที่พักเดียวกับพระอุปัชฌาย์พระอาจารย์ จะเปิดปิดหน้าต่าง เปิดปิดไฟ ก็ต้องขออนุญาตก่อนตามอุปัชฌาย์วัตร อาจารย์วัตร (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539e, พระไตรปิฎก เล่ม 7 ข้อ 369 หน้า 239) แม้ในตอนอยู่ในเรือนไฟ ก่อนใส่พื้น หรือเติมน้ำ หรือเปิดประตู ต้องขออนุญาตก่อนตามชั้นตามวัตร (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539e, พระไตรปิฎก เล่ม 7 ข้อ 371 หน้า 240-241) ก่อนจะเดินทาง ต้องจัดเก็บเสนาสนะให้เหมือนเดิม และ ต้องบอกลาพระอุปัชฌาย์พระอาจารย์ ตามคัมภีร์วัตร (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539e, พระไตรปิฎก เล่ม 7 ข้อ 360 หน้า 227-228)

ข้อที่ 5 ควรพอใจกุฎิที่คณะสงฆ์จัดให้ ดูแลรักษาทำความสะอาดกุฎิที่พักของตน กวาดเส้นทางเดินที่นำไปสู่กุฎิของตน สอดคล้องกับยถาสันถิตกัณฑ์จรุญชวรรค คือ พอใจถือเสนาสนะตามที่จัดให้ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539f, พระไตรปิฎก เล่ม 8 ข้อ 1192 หน้า 440) และเสนาสนวัตร (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539e, พระไตรปิฎก เล่ม 7 ข้อ 370 หน้า 238)

ข้อที่ 7 เมื่อฉันหรือรับประทานอาหาร เก็บบาตร ล้างบาตรและภาชนะ จัดเก็บภาชนะ กวาดบริเวณในวัด ตักน้ำ อาบน้ำ นุ่งห่มไตรจีวร พังธรรมเทศนา ควรทำด้วยความตั้งใจอย่างมีสติ ห้ามพูดคุยกันระหว่างทำกิจนั้น สอดคล้องกับกัณฑ์ตักคัณฑ์วัตรที่ให้คณะพระภิกษุฉันบิณฑบาตอย่างเคารพ มีสติ สำรวม (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539e, พระไตรปิฎก เล่ม 7 ข้อ 364 หน้า 230-232) และบิณฑจาริกวัตรที่ให้พระภิกษุทำกิจที่ควรทำอย่างมีสติ สำรวม (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539e, พระไตรปิฎก เล่ม 7 ข้อ 366 หน้า 234-235)

ข้อที่ 8 หลังจากฉันภัตตาหารบิณฑบาตเสร็จแล้ว ควรทำความสะอาดศาลาฉัน จัดเก็บสิ่งของร่วมกัน และนำบาตรและบริขารกลับกุฎิอย่างสงบ สอดคล้องกับการล้างบาตร เช็ดบาตร นำบาตรตากแดดเพียงครู่เดียวเพื่อไล่ความชื้น แล้วใส่ถลกบาตร วางบนเชิงบาตรหรือขาตั้งบาตร นำไปเก็บรักษาอย่างดี เหล่านี้สอดคล้องกับการเก็บรักษาบาตรไม่ให้เหม็นอับ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539e, พระไตรปิฎก เล่ม 7 ข้อ 254 หน้า 20-23) ส่วนการทำความสะอาดเสนาสนะ ยึดตามเสนาสนวัตร (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539e, พระไตรปิฎก เล่ม 7 ข้อ 370 หน้า 238)

ข้อที่ 13 เมื่อมีการถวายลาภหรือสิ่งของแก่คณะสงฆ์ ทรัพย์สินเหล่านั้นจัดเก็บเป็นทรัพย์สินกลางของคณะสงฆ์ เมื่อภิกษุต้องการสิ่งของที่เป็นที่ เป็นทรัพย์สินกลางของสงฆ์ ต้องขอจากภิกษุผู้

เป็นเจ้าหน้าที่ดูแลและโรงเก็บทรัพย์สินกลางที่คณะสงฆ์แต่งตั้ง และพึงพอใจสิ่งที่ได้รับ สอดคล้องกับมัชฌิมคัมภีร์ในทนิทิกายว่า ภิกษุเว้นขาดจากการบริโภคของที่สะสมไว้ คือ สะสมข้าว น้ำ ผ้า ยาน ที่นอน ของหอม และวัตถุสิ่งของ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539g, พระไตรปิฎก เล่ม 9 ข้อ 196 หน้า 67) เพื่อให้เกิดความเป็นสมณะผู้ประพฤติพรหมจรรย์ และเพื่อให้เกิดความสามัคคีของคณะสงฆ์ แบ่งปันสิ่งของตามควรแก่ผู้ขาดแคลน จำเป็นต้องใช้สิ่งของจากผู้มีสิ่งของเหลือเป็นการบริหารจัดการสิ่งของให้เกิดประโยชน์ต่อคณะสงฆ์ภายใต้ทรัพย์สินส่วนกลางของวัดโดยมีพระภิกษุผู้เป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดูแลได้รับการแต่งตั้งจากคณะสงฆ์ เช่น ผู้ดูแลแจกภัตตาหารที่ประณีตเป็นที่ต้องการมาก อาจไม่พอกับพระภิกษุสามเณร, ผู้ดูแลการจัดพระภิกษุเข้าอยู่พักในเสนาสนะ ผู้ดูแลรักษาเรือนเก็บสิ่งของ เช่น จีวร ผลไม้ เป็นต้น ผู้แจกจ่ายสิ่งของเครื่องใช้เล็กน้อย เช่น แปรงสีฟัน สบู่ ยาสีฟัน เข็ม เป็นต้น (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539e, พระไตรปิฎก เล่ม 7 ข้อ 325 หน้า 154-159) เพื่อป้องกันปัญหาการยึดครอง แบ่งปันที่ไม่เหมาะสม

ข้อที่ 17 การส่งจดหมาย พัสดุ หรือ โทรศัพท์ ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสหรือภิกษุผู้เป็นพระเถระ เพราะชาวต่างชาติในวัดป่านานาชาติจำเป็นต้องติดต่อกับภายนอก เช่น ครอบครัวญาติพี่น้อง หรือ จำเป็นต้องติดต่อทำวีซ่า แต่เพื่อป้องกันความเสียหายในกรณีติดต่อกับกลุ่มบุคคลที่เป็นอันตรายต่อการประพฤติพรหมจรรย์ โดยเฉพาะด้วยวิธีการที่สะดวกรวดเร็วในปัจจุบันนอกจากนี้ยังเกิดปัญหาจากการส่งสิ่งของที่ไม่เหมาะสมแก่พระภิกษุ สามเณร ผ้าขาว และอุบาสกผู้ประพฤติพรหมจรรย์ กติกาข้อนี้จึงมีไว้เพื่อป้องกันความเสียหายต่อคณะสงฆ์ในวัดป่านานาชาติที่สอดคล้องกับสัททวิทวาริกวัตรที่พระอุปัชฌาย์ต้องช่วยระงับความไม่ยินดีในการประพฤติพรหมจรรย์ แก่ความเห็นผิด ป้องกันไม่ให้เกิดอาบัติ เมื่อต้องอาบัติ ต้องชักนำให้ออกจากอาบัติตามหลักวินัยตลอดจนให้การช่วยเหลือตามหลักธรรม (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539e, พระไตรปิฎก เล่ม 7 ข้อ 377 หน้า 251-156) และอันตเวทสิกวัตรที่พระอาจารย์มีหน้าที่แบบเดียวกับพระอุปัชฌาย์ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539e, พระไตรปิฎก เล่ม 7 ข้อ 381 หน้า 262-267)

ข้อที่ 18 ภิกษุสามเณรผู้เป็นอาคันตุกะมาพักที่วัดป่านานาชาติ สามารถอยู่ได้ไม่เกิน 3 คืน เว้นแต่มีเหตุจำเป็น สอดคล้องกับอวาสิกวัตรซึ่งให้กำหนดให้พระภิกษุประจำวัดต้องปฏิบัติต่อพระอาคันตุกะผู้มีพักชั่วคราว (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539e, พระไตรปิฎก เล่ม 7 ข้อ 358 หน้า 225-227) โดยไม่กระทบต่อคณะสงฆ์และคณะบุคคลในวัดป่านานาชาติ จึงกำหนดเบื้องต้นให้อยู่พักในสถานที่เหมาะสม 3 วัน ยกเว้นแต่มีเหตุจำเป็นที่ต้องใช้เวลานานกว่า 3 วัน เพื่อ

ป้องกันการนำวิถีชีวิตพระภิกษุที่แตกต่างจากพระภิกษุวัดป่า และมีวิถีที่แตกต่างจนเกิดปัญหาต่อคณะบุคคลในวัดป่านานาชาติได้

3.3.2.3 กติกาสงฆ์ที่เป็นวัตรเพื่อความเจริญในธรรม

มี 3 ข้อ ได้แก่

ข้อที่ 6 เมื่อมีกิจของสงฆ์เกิดขึ้น ภิกษุทุกรูปพึงช่วยกันทำกิจนั้น เริ่มทำพร้อมกัน เลิกพร้อมกัน ไม่ควรหลีกเลี่ยง แก้ว กระทบติลลอลงไม่การทำงานนั้น หรือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จนเป็นภาระของผู้อื่น กิจของสงฆ์ เช่น ชนธกวัตร 14, กิจในโอกาสพิเศษมีการช่วยตัดเย็บจีวรในงานกฐิน งานก่อสร้างเสนาสนะ เป็นต้น ที่คณะบุคคลทั้งวัดป่าต้องช่วยกันทำ เป็นธรรมเนียมปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ยกเว้นกรณีชราภาพ หรือเจ็บป่วย ตามปรกติในวัดป่า แม้พระเถระผู้ชราภาพก็ช่วยทำงานที่เหมาะสมสภาพร่างกาย วัตรปฏิบัตินี้จึงเป็นการสร้างความสามัคคี สอดคล้องกับนาถกรรมธรรมข้อที่ 5 ว่า เป็นผู้ไม่เกียจคร้าน ขยันช่วยเหลือทำกิจต่างๆ ของเพื่อนพรหมจรรย์ ฉลาดรู้วิธีทำกิจนั้นให้สำเร็จได้ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539t, พระไตรปิฎก เล่ม 24 ข้อ 17 หน้า 28-30) ในวัดป่า การช่วยทำกิจร่วมกับหมู่คณะต้องเจริญสติสัมปชัญญะระหว่างทำกิจร่วมกับคณะด้วย ถือเป็นปฏิบัติในขณะที่ทำงาน พัฒนาจิตใจให้มีสติ อดทนต่อความลำบาก มีความรับผิดชอบเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขของคณะสงฆ์ สอดคล้องกับอปปริหานิยธรรม 7 ว่า “คณะภิกษุหมั่นประชุมพร้อมกัน เลิกพร้อมกัน พร้อมกันทำกิจที่ควรทำ มีความเพียรชอบ มีสติตั้งมั่น เจริญปัญญา คณะภิกษุพึงมีแต่ความเจริญอย่างเดียว ไม่เสื่อม” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539h, พระไตรปิฎก เล่ม 10 ข้อ 131-141 หน้า 82-88)

ข้อที่ 9 พึงมีสติ สัมปชัญญะ ทำความเพียร มกน้อย สันโดษ กินน้อย นอนน้อย พุดน้อย การมีสติ และสัมปชัญญะอยู่กับปัจจุบันตามหลักสติปัฏฐาน 4 ในวัดป่านานาชาติเน้นการสำรวมมีสติอย่างสม่ำเสมอ ให้ทำความเพียรด้วยการเดินจงกรม นั่งสมาธิ แม้ในขณะที่ทำงาน ก็ต้องมีสติ ส่วนความประพฤติมีกน้อย สันโดษ กินน้อย นอนน้อย พุดน้อย เป็นรูปแบบการปฏิบัติของพระภิกษุในวัดป่าที่ถือธุดงค์วัตรตามปกติรวมทั้งวัดป่านานาชาติด้วย เพราะวัดป่าแต่เดิมมีสภาพเป็นป่ามาก สิ่งของอำนวยความสะดวก อาหารไม่ได้มีมาก จึงต้องอดทน มกน้อย สันโดษ กินน้อยเป็นปกติ ส่วนการนอนน้อย เป็นการปฏิบัติเพื่อเร่งความเพียร การพุดน้อยเพื่อฝึกเจริญสติสำหรับคณะบุคคลผู้ยังใหม่ที่ต้องสำรวม เพื่อป้องกันความฟุ้งซ่านจากการสนทนาเรื่องที่ไม่ส่งเสริมการเจริญสติ เช่น เรื่องชาวบ้าน การเมือง เป็นต้น กติกาสงฆ์ข้อนี้เป็นการปฏิบัติที่หลวงปู่ชาเน้นสอนคณะพระภิกษุทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้มีรูปแบบปฏิบัติอย่างวัดป่า สอดคล้องกับหลักกถาวัตถุ 10 คือ พุดชักชวน และทำให้

เกิดความมักน้อย สันโดษ สำรวมกายใจ ไม่คลุกคลี ทำความเพียร มีศีล เจริญสมาธิ เจริญปัญญา เพียรละกิเลส และรู้เห็นความหลุดพ้นจากทุกข์ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539t, พระไตรปิฎก เล่ม 24 ข้อ 69 หน้า 150-152)

ข้อที่ 14 ไม่ควรคลุกคลีกันเป็นกลุ่มโดยไม่จำเป็นตลอดเวลา ทั้งในบริเวณที่ใช้ร่วมกันของ คณะสงฆ์และพื้นที่สาธารณะในวัด หรือ ในกุฏิ สอดคล้องกับไม่คลุกคลีในกถาวัตถุ กติกาสงฆ์ข้อนี้ยังมี ประโยชน์เพื่อลดการโต้แย้งทางทิฐิหรือแนวปฏิบัติซึ่งชาวต่างชาติมักศึกษามาจากต่างสำนักกัน เพราะ ชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวตะวันตกมีอุปนิสัยกล้าแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ จึงเกิดกรณี โต้แย้งกันเองบ่อยๆ

ส่วนกติกาสงฆ์ที่เป็นกฎหมายเถรสมาคม⁵⁷ 1 ข้อ คือ ข้อที่ 19 ภิกษุสามเณรผู้เป็นอาคันตุกะ ต้องมีหนังสือรับรองจากพระอุปัชฌาย์ หรือ พระอาจารย์ และแสดงหนังสือสุทธิหรือบัตรประชาชน ต่อเจ้าอาวาสเมื่อมาถึง หนังสือสุทธิเป็นหนังสือยืนยันยืนยันความเป็นพระภิกษุที่มีสังกัดวัดซึ่งวัดต้นสังกัด จะออกให้ใช้เป็นหนังสือยืนยันตามกฎหมายได้ แม้ในปัจจุบันจะมีกฎหมายให้พระภิกษุชาวไทยต้องมี บัตรประชาชนยืนยันยืนยันความเป็นพระภิกษุด้วย แต่หนังสือสุทธิก็ยังเป็นสิ่งที่คณะสงฆ์ไทยใช้กันเป็นปกติ บางวัดจะออกหนังสือสุทธิให้เมื่อเจ้าอาวาสเห็นว่า พระภิกษุรูปนี้ไม่ลาสิกขา หรือจำเป็นต้องเดินทางไป ทำกิจที่จังหวัดอื่น ส่วนหนังสือรับรองจากพระอุปัชฌาย์หรือพระอาจารย์ต้นสังกัด ใช้ในกรณีที่ พระภิกษุบางรูปยังไม่มีหนังสือสุทธิ มีความจำเป็นฉุกเฉิน ดังนั้น ถ้าพระภิกษุรูปใดต้องการย้ายมา พำนักที่วัดป่านานาชาติ ต้องมีหนังสือยินยอมจากเจ้าอาวาส ส่วนพระภิกษุชาวต่างชาติซึ่งไม่มีบัตร ประชาชน ต้องใช้หนังสือสุทธิ และหนังสือเดินทาง

3.4 เจตนารมณ์ของวัตรก่อนอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ

หลวงปู่ชาตั้งใจสร้างวัดป่านานาชาติให้ชาวต่างชาติผู้สนใจพุทธศาสนาเถรวาทแบบไทย ปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตของพระภิกษุในพุทธศาสนาไทย วิถีชีวิตพระภิกษุในวัดป่าที่สืบต่อมาจากหลวง ปู่มั่น ภูริทัตโตมีความยากลำบากแม้แต่สำหรับคนไทย ท่านจึงจำเป็นต้องเพิ่มขึ้นตอนอุปาสกที่อาจ ปรับใช้จากประเพณีการบวชนาคในวัฒนธรรมไทยที่ได้รับมาจากเขมรและมอญ ส่วนผ้าขาวเป็น ประเพณีที่หลวงปู่มั่นได้วางไว้ให้คณะสงฆ์วัดป่าปฏิบัติตามกันมา ซึ่งนำมาจากผ้าขาวในพุทธศาสนา ทางล้านนา ขั้นตอนที่เพิ่มเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อคัดเลือกชาวต่างชาติผู้ตั้งใจจริง มีศรัทธาพระรัตนตรัย อุดหนุน ขจัดทิฐิถือตัว อ่อนน้อมถ่อมตน หมั่นศึกษาหลักธรรม สิกขาบท ข้อวัตรต่างๆ ประพฤติตาม

⁵⁷ กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 17 พ.ศ. 2536 ข้อ 19 อ้างอิง <https://www.watmoli.com/wittaya-one/1316/>

กติกาสงฆ์ในวัดป่านานาชาติได้ นอกจากนี้ วัดป่านานาชาติยังลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างพระภิกษุชาวไทย กับชาวต่างชาติที่ยังปรับไม่ได้ในวัดป่าได้ด้วย เพราะเป็นวัดที่ชาวต่างชาติใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสื่อสาร มีวัฒนธรรมใกล้เคียงกันมาอยู่ร่วมกัน ทำให้เข้าใจกัน สื่อสาร ช่วยชี้แนะได้ดีกว่าพระภิกษุชาวไทยที่อาจไม่เข้าใจวัฒนธรรมชาวต่างชาติมากนัก

การอุปสมบทในวัดไทยทั่วไป ใช้เวลาประมาณ 7 วัน ในวัดป่าสายหลวงปู่มั่นทั่วไปใช้เวลาประมาณ 1-2 เดือน ในวัดหนองป่าพงใช้เวลาประมาณ 3-12 เดือน ส่วนกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติใช้เวลานานประมาณ 17-20 เดือน ซึ่งใช้เวลานานกว่ามาก เพราะชาวต่างชาติต้องการการเวลาปรับตัวจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม อาหาร สภาพความเป็นอยู่ และวิถีชีวิตของพระภิกษุในวัดป่าที่แตกต่างอย่างมากจากวัฒนธรรมเดิม โดยเฉพาะสิกขาบท ข้อวัตรต่างๆ ธุดงค์วัตรของพระภิกษุวัดป่า

กิจวัตรประจำวันที่น่ามาใช้เป็นรูปแบบเดียวกับวัดป่าในสายหลวงปู่มั่น ซึ่งหลวงปู่ชาผู้เป็นศิษย์ได้นำมาใช้อย่างเต็มรูปแบบ รวมทั้งวัตรปฏิบัติต่างๆ เช่น ชั้นธวัตร 14, ธุดงค์วัตร 13 ทั้งสอดคล้องกับหลักสิกขาบท วัตรต่างๆ ในธรรมวินัย ได้อย่างลงตัว เหมาะสมกับวัดที่มีสภาพพื้นที่เป็นป่าโดยไม่ต้องออกเดินทางไปตามป่าเขาเพื่อหาที่สงบเหมาะสมแก่พระภิกษุถือธุดงค์วัตร ทั้งยังสามารถสงเคราะห์ชาวบ้าน เปิดโอกาสให้ชาวบ้านได้ใส่บาตร เข้าวัดทำบุญ ฟังธรรม ปฏิบัติธรรมตามโอกาสได้ จึงเป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดีกันได้ในระดับที่ไม่กระทบต่อวิถีชีวิตของพระภิกษุอีกด้วย ทำให้คณะสงฆ์ในวัดป่านานาชาติกับชาวบ้านอยู่ร่วมกัน ช่วยเหลือกันได้ อย่างสงบสุข ตามวิถีชีวิตในสังคมไทย

พระภิกษุชาวต่างชาติที่ผ่านขั้นตอนการเตรียมอุปสมบทของวัดป่านานาชาติมีคุณสมบัติพร้อมรับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุอยู่ร่วมปฏิบัติตามวิถีชีวิตพระภิกษุในวัดป่าสายหลวงปู่มั่นได้ทั้งหมดนี้เพื่อให้มีพระภิกษุชาวต่างชาติมีความมั่นคงในพระศาสนา สามารถเผยแผ่พุทธศาสนาแก่ชาวต่างชาติด้วยภาษาอังกฤษ หรือภาษาแม่ของตนเอง สามารถปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมไทย หรือวัฒนธรรมต่างชาติอื่นๆ ที่ไปจำพรรษาได้ ภายใต้การประพาดตามวินัยอย่างเคร่งครัดของวัดป่าซึ่งเน้นการเจริญสติอย่างสม่ำเสมอ

บทที่ 4

การศึกษาเปรียบเทียบคติวิทยปริวาสและการรับเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ

คติวิทยปริวาสและการรับเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติเป็นประเพณีในพุทธศาสนาซึ่งมีส่วนที่เหมือนและต่างกัน การศึกษาเปรียบเทียบจะทำให้เห็นเจตนารมณ์ของประเพณีที่ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต ความคิดความเชื่อของบุคคลที่มาจากศาสนาหรือลัทธิอื่นซึ่งจะเข้ามาอุปสมบทในพุทธศาสนาซึ่งแตกต่างกันในสองช่วงเวลา กล่าวคือในช่วงพุทธกาลซึ่งเต็มไปด้วยสมณะในลัทธิศาสนาต่างๆมากมาย และในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคที่มีการเดินทางข้ามทวีป และเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม ในบทนี้ ผู้วิจัยจะได้เปรียบเทียบคติวิทยปริวาสและกระบวนการรับเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติในแง่มุมต่างๆ ได้แก่ เป้าหมาย บุคคลที่ถูกกำหนดให้ประพฤติวัตร วิธีการ และความสำเร็จที่เกิดขึ้น

4.1 เป้าหมาย

การบัญญัติคติวิทยปริวาสในพุทธศาสนาและการเพิ่มกระบวนการรับเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับพระภิกษุชวใหม่ซึ่งไม่เคยชินกับความคิดความเชื่อและวัตรปฏิบัติในพุทธศาสนาซึ่งเคยเกิดขึ้นมาแล้ว รวมทั้งปิดโอกาสที่จะเกิดปัญหาใหม่ เช่น ล่วงละเมิด ลีลาชบาท การสร้างปัญหาภายในวัด เป็นต้น แก่ผู้มาขออุปสมบท และคณะสงฆ์ผู้รับเข้าหมู่ ผู้วิจัยได้แจกแจงปัญหาที่เกี่ยวข้องดังนี้

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบปัญหาที่เกิดจากนักบวชนอกศาสนากับชาวต่างชาติที่เข้ามาอุปสมบท

สภาพปัญหา	นักบวชนอกศาสนาที่ต้องประพฤติวัตร	ชาวต่างชาติ
การยึดถือพิธีและข้อวัตรเดิม	มี	มี
การมีเจตนาแอบแฝงขออุปสมบท	มี	ไม่ปรากฏ
การมีมานะโต้เถียงกับพระอุปัชฌาย์ และพระอาจารย์	มี	ไม่ปรากฏ
คณะสงฆ์ไม่แน่ใจว่าควรให้อุปสมบทหรือไม่	มี	มี
การลาสิกขาแล้วตั้งตนเป็นคัศุ หรือขออุปสมบทอีก	มี	ไม่ปรากฏ
ความไม่เคยชินวัฒนธรรม ภูมิประเทศ สภาพอากาศ	ไม่ปรากฏ	มี
การรู้ภาษา การสื่อสาร	ไม่ปรากฏ	มี

ปัญหาอีตถิทธิและข้อวัตรเดิมของนักบวชนอกศาสนาและปัญหาการปรับตัวตามวิถีชีวิต พระภิกษุในวัดป่าจัดว่าเป็นปัญหาเดียวกัน เพราะเกิดจากการที่พระภิกษุนั้นไม่ยอมรับความเห็น ความประพฤติให้อยู่ร่วมตามวิถีชีวิตพระภิกษุสงฆ์ กล่าวคือ นักบวชนอกศาสนายังมีความเชื่อว่า คำสอนและวัตรปฏิบัติของศาสนาเดิมของตนนั้นประเสริฐ สามารถทำให้หลุดพ้นได้ จึงไม่ยอมรับคำสอน และวัตรปฏิบัติในพุทธศาสนาซึ่งมีความแตกต่าง ส่วนชาวต่างชาติที่รู้จักพุทธศาสนา แม้เคยศึกษา ปฏิบัติธรรมมาบ้าง แต่อาจยังไม่เคยทดลองเป็นเพศนักบวชซึ่งมีวิถีชีวิตแตกต่างจากคฤหัสถ์ บางท่าน อาจเคยอยู่ประพฤติในวัดหรือสำนักปฏิบัติธรรมในพุทธศาสนานิกายอื่น แต่ก็อาจยังมีทิฐิ และความเคร่งครัดด้านวินัยแตกต่างกับพุทธศาสนาเถรวาทในไทย นอกจากนี้ในวัดป่ายังต้องประพฤติจุดศรัทธา 13 เพิ่มขึ้น จึงทำให้ชาวตะวันตกมีปัญหาการปรับตัวได้ยากกว่าคนไทย การให้ชาวตะวันตกได้ อุปสมบทเป็นพระภิกษุโดยไม่ได้ศึกษาปรับตัวก่อน เมื่อต้องอยู่ประพฤติภายใต้สิกขาบท และข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ ที่เคร่งครัด จึงทำให้ยังมีความเห็นและความประพฤติที่คุ้นเคยตามที่ได้รับการศึกษาฝึกฝนมาก่อนมาขออุปสมบทในวัดป่า ทำให้เกิดความไม่เข้าใจสิกขาบทและข้อวัตรต่างๆ ที่ต้องประพฤติและปฏิบัติ จนเกิดความเครียดที่ต้องคอยระวัง หรือ อาจต่อต้านเพราะไม่เข้าใจ

ปัญหาคณะสงฆ์ไม่แน่ใจว่าควรให้อุปสมบทหรือไม่ เกิดขึ้นทั้งในพุทธกาลกับนักบวชนอกศาสนา และปัจจุบันกับชาวต่างชาติ แม้คนเหล่านี้ต่างกันในด้านความคิดความเชื่อและวัฒนธรรม แต่ก็มีมูลเหตุที่แตกต่างกัน คือ พระสงฆ์มีประสบการณ์ไม่ดีกับนักบวชนอกศาสนาซึ่งเคยเข้ามาอุปสมบทเพื่อขโมยวรรณกรรม หรือ มุ่งหวังเรียนอย่างอื่นซึ่งไม่ใช่สิ่งที่พุทธศาสนาเน้นสอน จึงทำให้คณะสงฆ์ไม่แน่ใจว่าผู้ขออุปสมบทมีเจตนาอย่างไร ส่วนชาวต่างชาติบางคนก็เข้ามาขอบวชอาจไม่ได้ต้องการบวชจริงๆ แต่มาขออยู่พักในวัดป่านานาชาติเพื่อท่องเที่ยวในประเทศไทยหรือเพื่อการมีประสบการณ์ชีวิตอื่นๆ วัดป่านานาชาติน่าประสบปัญหาดังกล่าวนี้ ด้วยเหตุนี้ จึงมีวิธีป้องกันโดยให้ชาวต่างชาติ นั้นพักอาศัยที่วัดเพื่อดูความประพฤติ 3 วัน แต่ต้องฝากกระเป๋าสตางค์และสิ่งของมีค่า ป้องกันการหนีออกไปเที่ยว ไม่ให้ใช้เงินหรือบัตรเครดิต อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่ทำให้คณะสงฆ์ในวัดป่านานาชาติไม่แน่ใจ คือ ชาวต่างชาตินั้นจะสามารถปรับตัวอยู่ร่วมประพฤติสิกขาบท และวัตรต่างๆ ในสภาพที่พักเป็นวัดป่าซึ่งมีความเป็นอยู่แตกต่างจากวิถีชีวิตของคฤหัสถ์ชาวตะวันตกได้หรือไม่ ปัญหานี้ยังพบในช่วงแรกๆ ที่มีชาวตะวันตกมาขออุปสมบทในไทย คณะสงฆ์ในวัดป่า หรือแม้แต่วัดในเขตเมืองช่วงแรกๆ ซึ่งพระสงฆ์ไทยยังไม่แน่ใจว่าสามารถอยู่ร่วมประพฤติได้โดยไม่ล่วงละเมิดสิกขาบท หรือทำความเสียหายในอนาคตหรือไม่

ปัญหามีมานะโต้เถียงกับพระอุปฌาย์พระอาจารย์ในตติยปริวาสจัดเป็นปัญหาที่เกิดขึ้น และมีบันทึกไว้ในพระไตรปิฎก มีโอกาสเกิดขึ้นได้มากกรณีที่นักบวชนอกศาสนานั้นมีชื่อเสียงเป็นหัวหน้าหรือครูของคณะนักบวช แสดงให้เห็นว่านักบวชเหล่านั้นยังคงยึดกับความคิดความเชื่อเดิมของตน ส่วนชาวต่างชาติไม่ปรากฏว่ามีกรณีโต้เถียงกับหลวงปู่ชา หรือพระอาจารย์สุเมโธ แต่พบว่าเป็นสมัยแรกที่พระอาจารย์สุเมโธเป็นประธานสงฆ์วัดป่านานาชาติประสบปัญหาการปกครอง เพราะชาวตะวันตกซึ่งมีความมั่นใจในตนเองและกล้าแสดงออก เมื่อมาอยู่ร่วมกันมากๆ มักมีความเห็นขัดแย้งกัน จนหลวงปู่ชาได้แนะนำให้ต่างฝ่ายต่างละวางทิฐิมานะ (พระราชสุเมธอาจารย์, 2557, หน้า 165) ทั้งนี้เพราะชาวต่างชาติผู้มาขออุปสมบทมีภูมิหลังด้านการศึกษาแตกต่างกัน บางท่านได้รับการศึกษาถึงระดับปริญญาเอก นอกจากนี้ยังผ่านการศึกษาทั้งพุทธศาสนาเถรวาท และพุทธศาสนา มหายาน อยู่ประพฤติปฏิบัติทั้งในวัดพุทธศาสนาในต่างประเทศ และในวัดไทยหลายสำนัก จึงมีความรู้และวิธีปฏิบัติแตกต่างกัน เมื่อมาอยู่ร่วมกัน จึงทำให้เกิดการถกเถียงกันเอง ต่างฝ่ายก็ถือว่าตนเองมีความรู้ สร้างความวุ่นวายในวัด ไม่เชื่อฟังแม้แต่พระสุเมโธซึ่งได้รับมอบหมายเป็นพระพี่เลี้ยง ซึ่งเป็นผู้ดูแลช่วยเหลือยังไม่เป็นพระอาจารย์ในคณะสงฆ์

ปัญหาลาสิกขาแล้วตั้งตนเป็นฝ่ายตรงข้าม หรือกลับมาขออุปสมบทอีกปรากฏเป็นหลักฐานว่ามีนักบวชนอกศาสนาได้ก่อปัญหานี้ในพระไตรปิฎก แต่ไม่ปรากฏหลักฐานในบันทึกต่างๆ ของชาวต่างชาติที่มาอุปสมบทในวัดหนองป่าพงหรือในวัดป่านานาชาติ คณะนักบวชนอกศาสนาผู้มีเจตนาอื่นแอบแฝง เช่น สุสิมปริพาชกมาขออุปสมบทเพื่อขโมยอรรถธรรม (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539m, พระไตรปิฎก เล่ม 16 ข้อ 70 หน้า 143-154) และ พระสรณะที่ลาสิกขาแล้วเป็นปริพาชกเที่ยวประกาศได้ว่าทะกับพระพุทธเจ้า (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539q, พระไตรปิฎก เล่ม 20 ข้อ 64 หน้า 252-254) พระสุนักขัตตะลาสิกขาแล้วเที่ยวประกาศว่าพระพุทธเจ้าไม่มีญาณพิเศษ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539j, พระไตรปิฎก เล่ม 12 ข้อ 146-162 หน้า 141-164) เหล่านี้ล้วนเกิดจากมีเจตนาอื่นแอบแฝง หรือไม่ใส่ใจคำตักเตือนเมื่อนักบวชนอกศาสนาในลัทธิเดียวกันมาขออุปสมบท คณะสงฆ์จึงเกิดความลังเล หรือเมื่อนักบวชรูปเดิมที่เคยก่อปัญหาไว้ ลาสิกขาแล้วกลับมาขออุปสมบทอีก คณะสงฆ์จึงไม่อยากให้อุปสมบท เป็นเหตุให้เกิดการบัญญัติตติยปริวาส

สำหรับชาวต่างชาติที่ลาสิกขา ผู้วิจัยพบว่าท่านเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พุทธศาสนา หลายท่านช่วย ช่วยแนะนำชาวตะวันตกให้มาอุปสมบทที่วัดหนองป่าพง บางท่านช่วยแนะนำการใช้ชีวิตในคณะสงฆ์ให้เป็นที่รู้จักในต่างประเทศ เช่น แจ็ค คอร์นฟีลด์ ในระหว่างเป็นพระภิกษุได้จัด

บันทึกคำสอนของหลวงปู่ชาไว้ เมื่อลาสิกขาได้จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นฉบับภาษาอังกฤษในต่างประเทศ จนทำให้ชาวต่างประเทศรู้จักหลวงปู่ชามากขึ้น และ ดร. ดักค์ลาส เบิร์นส์ จิตแพทย์ชาวอเมริกันที่ศึกษาพุทธศาสนาหลายปีและหลายสำนัก พุศุไทยได้ แม้ในระหว่างที่อุปสมบทจะเคยโต้เถียงกับหมู่พระภิกษุชาวต่างประเทศด้วยกันบ้าง แต่หลังจากลาสิกขาแล้ว เมื่อพบชาวต่างประเทศกำลังศึกษาพุทธศาสนา กำลังแสวงหาครูบาอาจารย์ จะแนะนำให้มากราบนมัสการหลวงปู่ชา จนทำให้พระชาวตะวันตกในวัดหนองป่าพงเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ (พระราชสุเมธาจารย์, 2557, หน้า 121) มิตชูโอะ ชิบาฮาชิ อดีตพระมิตชูโอะ คเวสโก อดีตเจ้าอาวาสวัดสุนันทวนาราม จังหวัดกาญจนบุรี เคยเป็นพระนักเทศน์ที่มีชื่อเสียง มีคณะศิษย์ชาวไทยจำนวนมาก เมื่อมีอายุพรรษา 38 อายุ 62 ปี ลาสิกขาเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2556 ต่อมาวันที่ 28 มิถุนายน หลังลาสิกขาได้ไม่กี่วัน ได้จัดทะเบียนสมรสกับนางสุทธิรัตน์ มุตตามระ ที่จังหวัดอิวาเตะ ประเทศญี่ปุ่น จนเกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ต่างนานา หลังลาสิกขา 4 เดือน ได้ให้สัมภาษณ์โดยไม่แสดงความผิดหวังต่อพุทธศาสนาและคณะสงฆ์ในวัด แม้คนไทยบอกว่าสึกแปลว่าหมดบุญ แต่อาจารย์มิตชูโอะได้บอกว่า “พระคเวสโกหายไปเหลือแต่อาจารย์มิตชูโอะ ยังปฏิบัติเหมือนเดิม จากพระเป็นคฤหัสถ์รักษาศีล 5 เจริญอานาปานสติ ทำหน้าที่ตัวเองให้ดีที่สุด” ในปัจจุบันอาจารย์มิตชูโอะเปิดสอนธรรม สอนการเจริญอานาปานสติใช้แกโรคซิมเศร่า ที่ประเทศญี่ปุ่น พัฒนาหลักสูตรสุขภาพใจดี โดยมีทัศนคติว่า “การสึกออกมา แม้รักษาเพียงศีล 5 แต่ก็สามารถเผยแพร่ธรรมะได้กว้างขึ้น” (มิตชูโอะเปิดใจพบแอนครั้งแรก 14 ก.พ. สึกเพราะใจตนเอง, 2556, 9 ตุลาคม, ออนไลน์)

ส่วนปัญหาด้านวัฒนธรรม อาหาร ภูมิประเทศ และสภาพอากาศ และปัญหาด้านภาษา และการสื่อสาร นักบวชนอกศาสนาในพุทธกาลไม่ปรากฏ หรืออาจมีน้อยมาก เพราะเป็นกลุ่มชนชาวอินเดีย แม้แตกต่างกันเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรมกันบ้าง แต่ก็อยู่ร่วมกันในอินเดีย มีการติดต่อปฏิสัมพันธ์กันพอควร จึงพอเข้าใจภาษาและทัศนคติ มีรูปแบบการนั่งห่มคล้ายๆ กัน แม้สีผ้าอาจแตกต่างกันบ้าง หรือแม้เปลือยกาย แต่ไม่ใช่ปัญหาด้านการปรับตัว ทั้งภูมิอากาศ อาหาร และภาษา จึงไม่เป็นอุปสรรคต่อการปรับตัวที่ต้องใช้เวลานาน แตกต่างจากชาวต่างชาติโดยเฉพาะชาวตะวันตก แม้จะสนใจศึกษาพุทธศาสนามาก่อน แต่ก็ยังดำเนินชีวิตในวิถีชีวิตของคฤหัสถ์ที่มีความสะดวกสบายในสังคมที่เจริญทั้งด้านอุปโภคบริโภค และสาธารณสุขต่างๆ เคยชินกับภูมิอากาศ วัฒนธรรม และภาษาของตนเอง จึงต้องปรับตัวหลายอย่างเพื่อให้ดำเนินชีวิตอย่างไม่มีปัญหา

จากปัญหาดังกล่าวเหล่านี้ การบัญญัติกติกาปิรวัสจึงมีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเรื่องพิธีของนักบวชนอกศาสนาโดยเฉพาะ โดยขยายเวลาให้คณะสงฆ์ได้พิจารณาผู้ที่ขออุปสมบทซึ่งมีศรัทธาใน

พระรัตนตรัยอย่างแท้จริงเข้ามาอุปสมบท และยังเป็นโอกาสแก่คณะนักบวชนอกศาสนาผู้มีศรัทธา ทดลองอยู่ประพฤติปฏิบัติ สำรองตนเองได้ว่า พุทธศาสนาเหมาะกับเป้าหมายการเป็นนักบวชในพุทธศาสนาหรือไม่อีกด้วย ถ้าเหมาะสม และปรับตัวได้ เมื่อคณะสงฆ์เห็นสมควรให้อุปสมบท จึงได้รับการอุปสมบท สำหรับนักบวชนอกศาสนาผู้มีศรัทธาพระรัตนตรัยอย่างจริงใจ มาขออุปสมบทโดยไม่มีเจตนาแอบแฝง การอยู่ประพฤติวัตรไม่ถือว่ายากลำบากจนเกินไป และใช้เวลาไม่มาก เพียง 4 เดือนเท่านั้น ส่วนนักบวชศาสนาที่ยังไม่แน่ใจตัวเอง แต่มีความสนใจศึกษาพุทธศาสนา เมื่อมาศึกษาอยู่ร่วม อาจเกิดปัญญา และมีศรัทธาอย่างจริงใจก็ได้ แต่ถ้าไม่สามารถปรับตัวได้ หรือเห็นว่า ไม่เหมาะกับตนเอง เมื่อกลับไปเป็นนักบวชตามเดิม ก็ไม่ได้ทำให้พุทธศาสนาเสียหายว่า มีพระภิกษุลาสิกขาไปเป็นนักบวชนอกศาสนา ตติยปริวาสจึงมีประโยชน์ต่อการปรับตัวของนักบวชนอกศาสนาผู้มีศรัทธา และต่อคณะสงฆ์ให้สามารถคัดเลือกบุคคลที่พร้อมรับการฝึกอบรมในพุทธศาสนา และไม่มีปัญหากับพระอุปัชฌาย์ พระอาจารย์ และคณะสงฆ์

ในทำนองเดียวกัน การเพิ่มขึ้นตอนอุปาสก ผ่าขาว และสามเณรที่ใช้เวลารวมกันประมาณ 17-20 เดือนซึ่งเป็นเกณฑ์มาตรฐานเป็นทางออกที่ช่วยให้ชาวต่างชาติได้ค่อยๆ ปรับตัวอยู่ในสังคมของชาวต่างชาติด้วยกันซึ่งใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสื่อสารกัน ทำให้แก้ปัญหาด้านภาษาได้ และพระอาจารย์ผู้สอนเป็นชาวต่างชาติที่เข้าใจวัฒนธรรมของชาวต่างชาติ มีประสบการณ์การปรับตัวให้เข้ากับวิถีชีวิตพระภิกษุในวัดป่าจนเป็นพระเถระผู้สามารถสอน และเผยแผ่พุทธศาสนาได้ จึงทำให้สามารถสอนได้ดีกว่าพระภิกษุชาวไทย การบัญญัติตติยปริวาส และกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ จึงเป็นการแก้ปัญหาคล้ายกันในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

ความแตกต่าง คือ ตติยปริวาสป้องกันนักบวชนอกศาสนาผู้มีเจตนาแอบแฝง ส่วนกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ ไม่ได้เพิ่มขึ้นมาด้วยเจตนาป้องกันชาวต่างชาติผู้มีเจตนาแอบแฝงมาขออุปสมบท เพราะเป็นการนำประเพณีบวชผ้าขาวสำหรับชาวไทยผู้ต้องการอุปสมบทในวัดป่าสายหลวงปู่มนต์ที่สืบต่อกันมา เพื่อให้ชาวไทยได้ปรับตัวอยู่ศึกษาปฏิบัติจนสามารถอยู่ปฏิบัติร่วมกับพระภิกษุในวัดป่าที่ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดได้ แต่การเพิ่มขึ้นตอนเป็นอุปาสกสำหรับชาวต่างชาติเป็นการเปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติได้ทดลองอยู่ร่วม ได้เห็นวิถีชีวิตของพระภิกษุในวัดป่า และได้ตรวจสอบว่าตนเองต้องการอุปสมบทจริงหรือไม่ ที่คล้ายกับชาวไทยเป็นอุปาสกเข้าวัดปฏิบัติได้เห็นวิถีชีวิตของพระภิกษุในวัดป่า เมื่อตัดสินใจจะอุปสมบทจึงขออุปสมบท จึงเป็นขั้นตอนการยืนยันให้คณะสงฆ์ยอมรับว่าตนเองนับถือพุทธศาสนา ได้เห็นอุปนิสัยและทัศนคติต่อพุทธศาสนา เบื้องต้น และช่วงเวลาให้เหมาะสมกับชาวต่างชาติเพื่อปรับตัวเป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตาม การเพิ่ม

ขั้นตอนผ้าขาว และอุปาสกให้ซับซ้อนขึ้นและใช้เวลายาวนานขึ้น เป็นการป้องกันชาวต่างชาติผู้เจตนาแอบแฝงได้ด้วยเช่นกัน

ติดตลิตยปริวาสมีประโยชน์เพื่อป้องกันปัญหาที่เคยเกิดขึ้นมาก่อนจากนักบวชนอกศาสนา มาขออุปสมบท ส่วนกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติเป็นการปรับเปลี่ยนโดยใช้ธรรมเนียมการอุปสมบทในวัดป่าที่หลวงปู่มั่นได้วางไว้มาเพิ่มขั้นตอนอุปาสกสำหรับชาวต่างชาติ เพื่อทดสอบว่าชาวต่างชาติมีศรัทธาพระรัตนตรัยอย่างจริงใจหรือไม่ เพื่อให้ปรับตัวเรียนรู้วิถีชีวิตพระภิกษุในวัดป่า โดยสรุป ทั้งติดตลิตยปริวาสและการเตรียมอุปสมบทเป็นการคัดเลือกบุคคลจากลัทธิศาสนาหรือวัฒนธรรมอื่นที่เหมาะสมที่จะเข้ามาเป็นพระภิกษุซึ่งประสบความสำเร็จในการใช้ชีวิตในคณะสงฆ์ และการศึกษาปฏิบัติในพุทธศาสนา ตามตาราง

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบจุดประสงค์การคัดกรองบุคคลในติดตลิตยปริวาสและวัดป่านานาชาติ

ติดตลิตยปริวาส	การเตรียมอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ
คัดเลือกบุคคลที่มีศรัทธาพระรัตนตรัยอย่างจริงใจ มีสติปัญญา และอดทน ประพฤติวัตรปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนาได้	คัดเลือกบุคคลที่มีศรัทธาพระรัตนตรัยอย่างจริงใจ อดทนสามารถอยู่ประพฤติวัตรปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะธุดงค์วัตรในวัดป่านานาชาติได้
ขจัดทิฐิ และมานะหรือความเข้าใจว่าเทศน์นักบวชเดิมของตนบริสุทธิ์กว่าเทศน์ภิกษุ พัฒนาสัมมาทิฐิ	สามารถขจัดทิฐิ มานะ รวมทั้งความประพฤติอย่างคลุกเคล้าที่ขัดกับหลักพุทธศาสนาเถรวาทและข้อวัตรปฏิบัติในวัดป่านานาชาติ
ป้องกันปัญหาที่เคยเกิดโดยเฉพาะการโต้เถียงพระอุปัชฌาย์แล้วลาสิกขา	ป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นความประพฤติเสียหายของพระภิกษุชาวต่างชาติที่ยังไม่ได้รับการฝึกอบรมอย่างดี
เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ขออุปสมบท คณะสงฆ์ เป็นหลัก	เพื่อให้เป็นพระภิกษุเถรวาทในวัดป่าสายหลวงปู่ชา สามารถเป็นพระเถระช่วยเผยแผ่พุทธศาสนาได้

ประโยชน์ที่ได้รับระหว่างติดตลิตยปริวาส และ กระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ เมื่อพิจารณาตามประโยชน์ 10 ประการซึ่งพระพุทธเจ้าทรงอ้างถึงในการบัญญัติพระวินัย มีดังนี้

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบติดตลิตยปริวาสกับการเตรียมอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ ตามประโยชน์ 10

ประโยชน์ 10	ติดตลิตยปริวาส	การเตรียมอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ
เพื่อให้คณะสงฆ์ยอมรับว่าดี	เพื่อให้คณะสงฆ์ได้คัดเลือกนักบวชนอกศาสนาผู้ปรับตัว อยู่ร่วมประพฤติปฏิบัติในพุทธศาสนาได้	เพื่อให้คณะสงฆ์ในวัดป่าได้คัดเลือกผู้ที่สามารถจะเป็นพระเถระเผยแผ่พุทธศาสนาได้ในอนาคต

ประโยชน์ 10	นิติยปวิวาส	การเตรียมอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ
เพื่อให้คณะสงฆ์มีความผาสุก	เพื่อให้คณะสงฆ์ไม่มีปัญหาจากนักบวชนอกศาสนาเช่นเดิม	เพื่อให้คณะสงฆ์ในวัดป่ามีปัญหาปรับตัวของชาวต่างชาติให้น้อยที่สุด
เพื่อชมพระภิกษุ ภิกษุณี สามเณร หรือ สามเณรีผู้ไม่ละอาย	เพื่อให้สามเณรผู้เคยเป็นนักบวชนอกศาสนาได้ยอมรับคำตักเตือน	เพื่อให้ชาวต่างชาติยอมรับการเรียนรู้สิกขาบท และข้อวัตรปฏิบัติในวัดป่า
เพื่อให้คณะภิกษุผู้มีศีลอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก	เพื่อให้คณะสงฆ์ผู้มีศีลอยู่ประพฤติปฏิบัติอย่างสะดวก	เพื่อให้คณะสงฆ์ในวัดป่าอยู่ร่วมประพฤติปฏิบัติกันได้
เพื่อป้องกันกิเลสที่อยู่นอนเนื่องในสันดาน ไม่ให้กำเริบขึ้น	เพื่อไม่ให้ประพฤตวิตรเดิมตามความเคยชิน ให้ปรับตัวอยู่ประพฤติวิตรในเพศสามเณร	เพื่อป้องกันชาวต่างชาติห่างจากความคุ้นเคยอยู่อย่างคลุกคลีจนปรับตัวได้
เพื่อป้องกันการสะสมกิเลสที่อยู่นอนเนื่องในสันดานที่อาจเกิดขึ้น	เพื่อป้องกันวิธิมานะเดิมไม่ให้เพิ่มมากขึ้น จนไม่สามารถทำให้คณะสงฆ์พอใจ	เพื่อป้องกันวิธิมานะจนรบกวนการอยู่ปรับตัวของชาวต่างชาติด้วยกัน
เพื่อให้คนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใสยิ่งขึ้น	เพื่อให้ให้นักบวชนอกศาสนาผู้มาขออุปสมบทเกิดศรัทธาพระรัตนตรัยเพิ่มขึ้น และให้สาวกของนักบวชศาสนามีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนา	เพื่อให้ชาวต่างชาติที่มีความสนใจศึกษาแต่ยังไม่ศรัทธาพระรัตนตรัยได้เกิดศรัทธาอย่างจริงใจ และชาวต่างชาติที่ได้เห็นมีทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนาในไทย
เพื่อให้คนที่เลื่อมใสแล้ว มีความเลื่อมใสยิ่งขึ้น	เพื่อให้ให้นักบวชนอกศาสนาผู้ศรัทธา มาขออุปสมบท มีศรัทธาเพิ่มมากขึ้น และรักษาศรัทธาของพุทธศาสนานิกชน	เพื่อให้ชาวต่างชาติผู้ศรัทธาพระรัตนตรัยแล้ว ได้ศรัทธายิ่งขึ้น จนพร้อมอุปสมบท
เพื่อให้ธรรมวินัยประดิษฐานมั่นคง	เพื่อให้ให้นักบวชนอกศาสนาเข้าใจและประพฤติตามหลักพุทธศาสนา	เพื่อให้มีพระเถระชาวต่างชาติผู้สามารถเผยแผ่ธรรมเนียมการปฏิบัติแบบวัดป่าของไทยในต่างประเทศได้
เพื่อการถือประพฤติตามวินัยให้ดำรงอยู่ต่อไป	เพื่อรักษาความเคารพ ปฏิบัติตามวินัย	เพื่อรักษาธรรมเนียมปฏิบัติของวัดป่า

นิติยปวิวาสมีแนวโน้มสอดคล้องกับประโยชน์ 10 แห่งการบัญญัติวินัยเป็นเรื่องปกติ เพราะเป็นพุทธบัญญัติ พระองค์จึงทรงอาศัยอำนาจประโยชน์ทั้ง 10 นี้บัญญัตินิติยปวิวาส แต่กระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติประยุกต์จากผ้าขาวในภาคเหนือมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับพระวินัยตามกาลสมัย เมื่อเปรียบเทียบกับหลักประโยชน์ 10 แล้ว พบว่าสอดคล้องกับประโยชน์ 10 เช่นกัน แต่ก็มี ความแตกต่างบางประการ กล่าวคือ

1) แม้ทั้งตติยปริวาส และกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมีเป้าหมายสอดคล้อง เพื่อให้คณะสงฆ์ยอมรับว่าดี แต่ตติยปริวาสมีเพื่อคัดเลือกว่านักบวชนอกศาสนาผู้ปรับตัวได้ อยู่ร่วมเป็นพระภิกษุประพฤติปฏิบัติในพุทธศาสนาได้โดยไม่ต้องทำให้ลาสิกขา ส่วนกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมีเพื่อคัดเลือกชาวต่างชาติผู้สามารถจะเป็นพระภิกษุอยู่ประพฤติปฏิบัติจนเป็นพระเถระเผยแผ่พุทธศาสนาในต่างประเทศได้ในอนาคต ตามเป้าหมายการสร้างวัดป่านานาชาติของหลวงปู่ชา

2) แม้ทั้งตติยปริวาสและกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมีเป้าหมายสอดคล้อง เพื่อให้คณะสงฆ์อยู่ร่วมกันอย่างผาสุก ไม่ก่อปัญหาลำบากใจแก่คณะสงฆ์ โดยตติยปริวาสมุ่งป้องกันปัญหาจากทริฐิเดิมของนักบวชนอกศาสนา ส่วนการรับเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมุ่งป้องกันปัญหาการปรับตัวของชาวต่างชาติจากการปรับตัวภายในคณะสงฆ์วัดป่า เพราะวิถีชีวิตของพระภิกษุในวัดป่าแตกต่างจากวิถีชีวิตเดิมของชาวต่างชาติมาก จนต้องมีปัญหาแน่นอน มากหรือหรือน้อยขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล

3) แม้ทั้งตติยปริวาสและกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมีผลให้ข่มจนยอมรับสิกขาบทและวัตรปฏิบัติได้เหมือนกัน แต่ตติยปริวาสมีระดับการข่มเพียงระดับเดียว คือ ให้เป็นสามเณรประพฤติวัตร ให้อยอมรับคำตักเตือน ให้เรียนรู้หลักพุทธศาสนา แต่กระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมีระดับการข่ม 3 ระดับ เพื่อให้ชาวต่างชาติค่อยๆ เรียนรู้ ยอมรับสิกขาบท และข้อวัตรปฏิบัติในวัดป่า ที่มีวิถีชีวิตปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

4) แม้ทั้งตติยปริวาสและกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมีเป้าหมายให้คณะสงฆ์ผู้มีศีลอยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุก แต่ตติยปริวาสมีเพื่อให้คณะสงฆ์ผู้มีศีลซึ่งอาจเป็นผู้ประพฤติจตุตถศีลหรือไม่ประพฤติก็ได้ สามารถอยู่ร่วมประพฤติปฏิบัติได้อย่างสะดวก ส่วนกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติเพื่อให้คณะสงฆ์ประพฤตีสิกขาบท และวัตรต่างๆ นอกจากนี้ยังประพฤตีสื่อจตุตถศีลอย่างเคร่งครัดให้อยู่ร่วมกันในวัดป่าที่มีลักษณะคล้ายเสนาสนะในสมัยพุทธกาล

5) แม้ทั้งตติยปริวาสและกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมีผลสอดคล้องเพื่อป้องกันกิเลสที่อยู่สะสมในสันดาน ไม่ให้กำเริบขึ้น แต่ตติยปริวาสมีเพื่อไม่ให้ประพฤติวัตรเดิมตามความเคยชินของนักบวชนอกศาสนา ให้ปรับตัวอยู่ประพฤติวัตรตามสิกขาบท และวัตรปฏิบัติในเพศสามเณรตามหลักพุทธศาสนา ก่อน ส่วนกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติเพื่อให้ชาวต่างชาติคุ้นเคยกับวิถีชีวิตของพระสงฆ์ด้วยจำนวนสิกขาบทที่ค่อยๆ เพิ่มขึ้น ส่วนวัตรปฏิบัติต้องประพฤตีสื่อเหมือนกับพระภิกษุทั้งหมด

6) ทั้งตติยปริวาสและกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติช่วยป้องกันการสะสมกิเลสที่อยู่นอนเนื่องในสันดานที่อาจเกิดขึ้น เพราะทั้งตติยปริวาส และการรับเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมีผลป้องกันวิญญานะเดิมไม่ให้เพิ่มมากขึ้น และยังลดลงจนมีสัมมาทิฐิ ศรัทธาพระรัตนตรัยอย่างจริงใจ ยอมรับคำว่ากล่าวตักเตือน พร้อมประพฤติปฏิบัติตามจนคณะสงฆ์ยอมรับให้อุปสมบทเหมือนกัน

7) ตติยปริวาสและกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมีผลสอดคล้องกับข้อเพื่อให้คนที่ยังไม่เลื่อมใส ให้เลื่อมใสยิ่งขึ้น แต่กลุ่มเป้าหมายของตติยปริวาสคือนักบวชนอกศาสนาที่อยู่ในคณะที่มีทิฐิและวัตรปฏิบัติแตกต่างกับพุทธศาสนา มาขออุปสมบทให้เกิดศรัทธาพระรัตนตรัย และยังส่งผลต่อภาพลักษณ์ของพุทธศาสนาว่าเป็นศาสนาที่ไม่ปิดกั้นโอกาสของนักบวชนอกศาสนา จึงสร้างทัศนคติที่ดีต่อพุทธศาสนาแก่สาวกของนักบวชนอกศาสนา ส่วนกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมีกลุ่มเป้าหมายคือ ชาวต่างชาติผู้สนใจศึกษาพุทธศาสนา ไม่ใช่ผู้ที่มีทิฐิ หรือประพฤติวัตรตรงกันข้ามจนมีภาพลักษณ์เป็นศัตรู การเปิดโอกาสให้อยู่ศึกษาเช่นนี้เป็นการเปิดให้พิจารณาตัดสินใจเองว่า จะอยู่ร่วมประพฤติต่อหรือไม่ก็ได้ จึงเป็นสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อชาวต่างชาติด้วยว่า การอยู่ประพฤติปฏิบัติในวัดป่านานาชาติไม่ได้บังคับให้มีศรัทธาเชื่อ แต่ถ้าจะอยู่ต้องยอมรับประพฤติตามสิกขาบทและวัตรปฏิบัติในวัดป่า

8) ตติยปริวาสและการเตรียมอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมีผลสอดคล้องกับข้อเพื่อให้คนที่เลื่อมใสแล้ว มีความเลื่อมใสยิ่งขึ้น มีเพียงกลุ่มเป้าหมายเท่านั้นที่แตกต่างกัน คือ ตติยปริวาสมีกลุ่มเป้าหมายคือ นักบวชนอกศาสนาผู้ศรัทธาที่มาขออุปสมบท และยังเพิ่มศรัทธาของพุทธศาสนิกชนว่าพุทธศาสนาให้โอกาสผู้มีศรัทธา มีความตั้งใจมาขออุปสมบทแม้จะเป็นนักบวชนอกศาสนาได้ปรับทิฐิ ส่วนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมีกลุ่มเป้าหมายคือ ชาวต่างชาติซึ่งมีศรัทธาพระรัตนตรัยอยู่แล้วให้มีศรัทธาหนักแน่นยิ่งขึ้น จนพร้อมอุปสมบท

9) ตติยปริวาสและกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมีผลสอดคล้องกับข้อเพื่อให้พุทธศาสนาประดิษฐานมั่นคง เพราะเป็นการสร้างพระภิกษุผู้ประพฤติตามธรรมวินัยได้เหมือนกัน แต่กระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมีเป้าหมายเป็นพระภิกษุผู้ประพฤติตามธรรมวินัยได้ ยังต้องประพฤติธุดงค์วัตรที่เป็นข้อวัตรพิเศษที่ไม่บังคับสำหรับพระภิกษุ แต่บังคับสำหรับพระภิกษุในวัดป่านานาชาติ จนเป็นพระเถระผู้สามารถเผยแผ่ธรรมเนียมการปฏิบัติแบบวัดป่าของไทยในต่างประเทศได้

10) ตติยปริวาสและกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมีผลสอดคล้องกับข้อเพื่อให้ประพฤติตามวินัยที่เป็นรากฐานของการดำรงอยู่ของพุทธศาสนา แต่ตติยปริวาสมีผลให้ประพฤติตามวินัยโดยความเคารพเท่านั้น ส่วนกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมีผลให้เกิดพระภิกษุผู้ปฏิบัติตามวินัย และประพฤติตามสิกขาบทและวัตรปฏิบัติ โดยเฉพาะจุดตรวจคัดกรองอย่างเคร่งครัดตามธรรมเนียมปฏิบัติของวัดป่า

จากการเปรียบเทียบกับประโยชน์ 10 ตติยปริวาสและกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติมีประโยชน์ 2 ข้อที่เหมือนกัน คือ เพื่อป้องกันการสะสมกิเลสที่อยู่นอนเนื่องในสันดานที่อาจเกิดขึ้น และเพื่อให้คนที่เลื่อมใสแล้ว มีความเลื่อมใสยิ่งขึ้น แต่อีก 8 ข้อ แตกต่างในรายละเอียดซึ่งเกิดจากผู้ขออุปสมบทแตกต่างกัน คือ เป็นนักบวชนอกศาสนา กับ ชาวต่างชาติ และในวัดป่านานาชาติมีความประพฤติสิกขาบทและข้อวัตรโดยเฉพาะจุดตรวจคัดกรอง

แม้ผู้อุปสมบทในตติยปริวาสและกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติแตกต่างกัน แต่มีประโยชน์ต่อผู้อุปสมบทเหมือนกัน คือ ทำให้ผู้มาขออุปสมบทสามารถปรับตัวได้อยู่ร่วมประพฤติปฏิบัติกับคณะสงฆ์ได้ตามวิถีชีวิตของพระภิกษุได้ ศึกษาหลักธรรม ปฏิบัติจนพัฒนาคุณสมบัติส่วนตัวให้เป็นพระเถระที่น่าเคารพบูชาได้ เป้าหมายส่วนบุคคลนี้มี 5 ข้อได้แก่ ข้อที่ 3 คือ เพื่อข่มจนยอมรับสิกขาบทและวัตรปฏิบัติได้เหมือนกัน, ข้อที่ 5 เพื่อป้องกันกิเลสที่สะสมในสันดาน ไม่ให้กำเริบขึ้น, ข้อที่ 6 เพื่อป้องกันการสะสมกิเลสที่นอนเนื่องในสันดานที่อาจเกิดขึ้น, ข้อที่ 7 เพื่อให้คนที่ยังไม่เลื่อมใสให้เลื่อมใสยิ่งขึ้น, และข้อที่ 8 เพื่อให้คนที่เลื่อมใสแล้ว มีความเลื่อมใสยิ่งขึ้น จึงเกิดประโยชน์ต่อผู้มาขออุปสมบทในรูปแบบเดียวกัน 5 ข้อ

ทั้งตติยปริวาสและกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติยังมีประโยชน์ต่อคณะสงฆ์ 3 ข้อ คือ ข้อที่ 1 เพื่อให้คณะสงฆ์ยอมรับว่าดี, ข้อที่ 2 เพื่อให้คณะสงฆ์อยู่ร่วมกันอย่างผาสุก, และข้อที่ 4 เพื่อให้คณะสงฆ์ผู้มีศีลอยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุก นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ต่อพุทธศาสนา 2 ข้อ คือ ข้อที่ 9 เพื่อให้พุทธศาสนาประดิษฐานมั่นคง และข้อที่ 10 เพื่อให้ประพฤติตามวินัยที่เป็นรากฐานการดำรงอยู่ของพุทธศาสนา ประโยชน์เหล่านี้มีผลต่อผู้ขออุปสมบทเองถึง 5 ข้อ และต่อคณะสงฆ์ 3 ข้อ และต่อพระศาสนา 2 ข้อ

4.2 บุคคลที่ถูกกำหนดให้ประพฤติวัตร

ตติยปริวาสมีข้อกำหนดให้นักบวชนอกศาสนาบางคณะต้องอยู่ประพฤติตติยปริวาส ได้แก่ อเจลก อาชีวก ปริพาชก และนิครนถ์ บางคณะไม่ต้องอยู่ประพฤติ ได้แก่ ฤๅษี และขฎิล ส่วนการ

อุปสมบทในวัดป่านานาชาติ ชายใดก็ตามทั้งคนไทยและชาวต่างชาติต้องประพฤติวัตรตาม
กระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติโดยไม่มีข้อยกเว้น

ส่วนพระภิกษุเถรวาทในไทยที่ไม่ได้อุปสมบทในวัดหนองป่าพง หรือในวัดสาขาของวัดหนอง
ป่าพง มาขออยู่ร่วมประพฤติเป็นพระภิกษุในสังกัดของวัดป่านานาชาติต้องยึดธรรมเนียมปฏิบัติของ
วัด ได้แก่ สละเงิน และบริขารที่ซื้อมาด้วยเงินเอง รับประทานที่คณะสงฆ์วัดป่านานาชาติจัดให้เพื่อ
บริขารที่ใช้ถูกต้องตามวินัย แม้มีพรรษาเท่าใด มีสมณศักดิ์สูง ก็ต้องประพฤติเป็นพระภิกษุที่มีพรรษา
ต่ำสุดในวัด นั่งฉัน หรือนั่งทำวัตรอยู่ลำดับหลังพระภิกษุทั้งวัด แต่อยู่ก่อนสามเณร ต้องยินดีประพฤติ
วัตรต่างๆ ดังพระภิกษุบวชใหม่ เรียนรู้การประพฤติวัตรในวัดป่านานาชาติ ยอมรับคำตักเตือน อยู่ใน
เสนาสนะที่คณะสงฆ์จัดให้เป็นส่วนกลาง เพื่อให้คณะสงฆ์ตรวจสอบความประพฤติ เป็นเวลา 3 เดือน
โดยได้รับความยินยอมจากพระภิกษุผู้ขออยู่ในวัดก่อน ถ้าคณะสงฆ์ลงมติเห็นว่า สมควรรับเข้าหมู่เป็น
พระภิกษุในวัดป่านานาชาติ จึงกลับไปถือวัตรตามลำดับพรรษา การให้ประพฤติเช่นนี้เป็นการให้อยู่
ประพฤติวัตรตรวจสอบก่อนรับหมู่โดยลดฐานะเป็นพระภิกษุผู้มีพรรษาน้อยที่สุดในวัดคล้ายกับการนำ
หลักการอยู่ปริวาสของพระภิกษุผู้ต้องอาบัติสังฆาทิเสสมาใช้ ให้คณะสงฆ์พิจารณาว่าปรับปรุงความ
ประพฤติจนเหมาะสมยกพระภิกษุผู้นั้นกลับเข้าหมู่เช่นเดิมหรือไม่ เพียงแต่ไม่ต้องกล่าวคำขอ ไม่ต้อง
ประกาศบอกพระภิกษุทั้งหมดที่มาวัดทุกวัน เพราะไม่ได้ต้องอาบัติสังฆาทิเสส การให้ประพฤติวัตร
เช่นนี้ก็เป็นการเปิดโอกาสพระภิกษุเถรวาทที่ไม่ผ่านการอบรมข้อวัตรในวัดหนองป่าพง หรือวัดสาขา
ให้เรียนรู้ ปรับปรุงความประพฤติจนอยู่ร่วมกับหมู่ได้ และเปิดโอกาสให้คณะสงฆ์ได้คัดเลือกพระภิกษุผู้
สามารถปรับความประพฤติจนอยู่ร่วมกับคณะสงฆ์ในวัดป่านานาชาติได้ โดยไม่ต้องลาสิกขาออกไป
เป็นผ้าขาวอยู่ประพฤติวัตร

ส่วนกรณีพระภิกษุมหายาน เคยมีรูปเดียวที่มาขออยู่เป็นพระภิกษุเถรวาทในวัดป่านานาชาติ
พระอาจารย์เกวลีให้อยู่ประพฤติเช่นเดียวกับพระภิกษุเถรวาทจากวัดอื่นจากวัดหนองป่าพงและวัด
สาขาเช่นกัน โดยยังคงครองผ้าจีวรตามแบบพระภิกษุมหายาน ยังไม่ต้องลาสิกขาจากความเป็น
พระภิกษุมหายาน แต่มีบริขารอย่างอื่นเช่นเดียวกับพระภิกษุในวัดป่านานาชาติ ผลปรากฏว่า ไม่
สามารถอยู่ปรับตัวด้านพิธีเกี่ยวกับสิกขาบทที่พระภิกษุมหายานปฏิบัติแตกต่างจากพระภิกษุในวัดป่า
นานาชาติ จึงได้ลากลับไปอยู่วัดมหายานตามเดิม (พระครูอุบลภาวนาวิเทศ(เฮ็นนิง เกวลี), สัมภาษณ์,
22 มีนาคม 2565)

อย่างไรก็ตาม คณะสงฆ์ในวัดหนองป่าพง หรือในวัดสาขาไม่ได้ถือว่าการให้พระภิกษุ นอก
สังกัดวัดหนองป่าพงและสาขาอยู่เรียนรู้วัตรปฏิบัติว่าเป็นการให้อยู่ปริวาส แต่เพื่อให้คณะสงฆ์

ตรวจสอบลงมติเลือกเข้าหมู่ พระภิกษุนอกสังกัดนี้ยังเป็นภิกษุตามเดิม แต่ให้เรียนรู้วัตรปฏิบัติ จึงคล้ายกับพระญาติศากยวงศ์แม้เป็นนักบวชนอกศาสนาของอุปสมบท ก็ได้รับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ฟานักเรียนรู้วัตรปฏิบัติได้ด้วยเช่นกัน เมื่อเทียบมติตถิยปริวาสกับการรับอุปสมบทในวัดปานานาชาติ พระญาติได้รับสิทธิพิเศษไม่ต้องอยู่ประพฤติดัตถิยปริวาส พระภิกษุนอกสังกัดก็ไม่ต้องเป็นอุบาสก ผ่าขาว และสามเณร แต่ได้รับการยอมรับว่าเป็นพระภิกษุเช่นกัน จึงเป็นสิทธิพิเศษ แต่ต้องเรียนรู้วัตรปฏิบัติ 3 เดือน ให้คณะสงฆ์ตรวจสอบและลงมติรับเข้าหมู่ จึงอยู่ตามพรรษาได้ คล้ายกับการนำปริวาสมาปรับใช้ แตกต่างกันว่าพระญาติเป็นนักบวชนอกศาสนาของอุปสมบทยังไม่ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ส่วนพระภิกษุนอกสังกัดวัดหนองป่าพง และวัดสาขาเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนาแล้ว

คุณสมบัติของอเจลก อาชีวก ปริพาชก และนิครนถ์ เมื่อเปรียบเทียบกับชาวต่างชาติผู้มาขออุปสมบทในวัดปานานาชาติ ตามทิวติ เป้าหมาย และวัตรปฏิบัติที่เป็นเหตุให้ต้องอยู่ประพฤดิวัตรในตติยปริวาส ดังนี้

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบคุณสมบัตินักบวชนอกศาสนากับชาวต่างชาติที่ต้องอยู่ประพฤดิวัตร

ความแตกต่างจากพุทธศาสนาที่เป็นเหตุ	นักบวชนอกศาสนาผู้ประพฤดิวัตร	ชาวต่างชาติ
ทิวติ	ไม่เชื่อกรรม, นิครนถ์เชื่อว่าบาปกรรมมีผลต่อความหลุดพ้น	เชื่อว่าบาปกรรมเป็นสิ่งไม่ควรทำ ถ้าทำ ก็ได้รับการตำหนิ หรือถูกลงโทษ ⁵⁸
เป้าหมายสูงสุด	หลุดพ้นจากสังสารวัฏด้วยการบำเพ็ญตบะและไม่ต้องทำอะไร	มีหลากหลาย ส่วนใหญ่ศรัทธาพระเจ้า มีการอยู่ร่วมกับพระเจ้าเป็นเป้าหมาย
วัตรปฏิบัติ	ประพฤดิทรมานตนทั้งในระดับปกติและอุกฤษณ์เพื่อหลุดพ้นจากบาปในชาตินี้	วิถีชีวิตคฤหัสถ์ที่แตกต่างจากวัตรปฏิบัติของพระภิกษุในพุทธศาสนา

ตามหลักการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุความหลุดพ้นจากทุกข์และสิ้นกิเลส จะต้องเริ่มต้นจากสัมมาทิวติในระดับที่ยังเป็นปุถุชนก่อน คือ มีปัญญาเห็นว่ากรรมส่งผลให้เกิดวิบาก กล่าวคือ กุศลกรรมส่งผลให้เกิดกุศลวิบาก อกุศลกรรมส่งผลให้เกิดอกุศลวิบาก แต่วิปากกรรมแม้ให้ผลดีเป็นที่พอใจก็ยังไม่เที่ยง เสื่อมได้ ควบคุมให้เป็นดังใจไม่ได้ เป็นไปตามเหตุคือ ละชั่วอย่างสม่ำเสมอ และทำกรรมดีต่อเนื่อง มีความไม่แน่นอนในการกระทำของตนเอง จึงเกิดศรัทธา และความเพียรที่จะปฏิบัติเพื่อให้พ้นจากสภาพที่ต้องมาเกิดแล้วก่อกรรมต่อไป อเจลก อาชีวก และปริพาชกมีทิวติไม่เชื่อว่าเป็นกรรม

⁵⁸ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์คณะบุคคลในวัดปานานาชาติ ช่วง 20-22 มีนาคม พ.ศ. 2565

ไม่เชื่อว่ากรรมมีผล ที่เรียกว่า อภิกิริยาวิหะ หรือ อกรรมวาที ส่วนนิครนถ์เชื่อหลักกรรมมีบาปกรรม ที่แตกต่างจากพุทธศาสนา มีผลต่อความหลุดพ้น อเจลก อาชีวก ปริพาชก และนิครนถ์จึงควรอยู่ปรับวิถีก่อนอุปสมบท เพราะมีวิถีเกี่ยวกับกรรมที่ขัดขวางการบรรลุธรรมในพุทธศาสนา

ชาวต่างชาติผู้สนใจพุทธศาสนามาขออุปสมบทในวัดป่านานาชาติ ส่วนใหญ่ผ่านการศึกษาศาสนาพุทธศาสนาในระดับที่ต้องการจะทดลองอยู่ประพฤติปฏิบัติตามวิถีชีวิตพระภิกษุในวัดป่า อาจเชื่อเรื่องการเวียนเกิดตายที่เรียกว่า วัฏสงสาร หรือไม่เชื่อก็ได้ ถึงกระนั้น ส่วนใหญ่ไม่ชอบการฆ่าสัตว์หรือทำร้ายเบียดเบียนผู้อื่น ถ้าทำสิ่งไม่ดี ผลไม่ดีก็ตามได้ ถ้าทำสิ่งดี ก็มุ่งหวังสิ่งดีเกิดขึ้นได้ ด้วยทัศนคติเช่นนี้จึงไม่อาจจัดชาวต่างชาติผู้มาขออุปสมบทในวัดป่านานาชาติว่า เป็นผู้ไม่เชื่อหลักกรรม

นักบวชนอกศาสนาในอินเดียโบราณมีเป้าหมายสูงสุดคือการมีชีวิตเป็นนิรันดร์ ด้วยการหยุดการเกิดซึ่งถือว่าเป็นความทุกข์ คล้ายกับความหลุดพ้นจากทุกข์ในพุทธศาสนา อเจลก อาชีวก และปริพาชกเชื่อวัฏสงสารการเวียนเกิดตาย แม้มีบางกลุ่ม เช่น กลุ่มของมกขลิ โคศาลที่เชื่อว่าตายแล้วสูญก็ตาม แต่ส่วนใหญ่เชื่อว่า ยังต้องเวียนเกิดตายจนครบทุกภพภูมิก่อนจึงหลุดพ้นได้ แตกต่างจากนิครนถ์เชื่อว่า หลุดพ้นจากบาปกรรมที่ทำไว้ในอดีตได้ด้วยการชดใช้ และแรงชดใช้ได้ ฤๅษีและชฎิลที่มีเป้าหมายเพื่อคืนสู่พรหมันหรือเป็นส่วนหนึ่งของอาตมันที่บริสุทธิ์ แต่การที่ฤๅษีและชฎิลไม่ต้องอยู่ประพฤติวัตรในตติยปริวาส จึงแสดงว่าเป้าหมายสูงสุดไม่ใช่เหตุผลหลักที่ต้องอยู่ประพฤติ เมื่อเทียบกับชาวต่างชาติที่มีความหลากหลายทางศาสนาเช่นกัน ชาวตะวันตกที่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ซึ่งมีความเชื่อเรื่องพระเจ้าผู้ไถ่บาปแก่มวลมนุษย์ทำให้มนุษย์ได้ไปอยู่ร่วมกับพระเจ้า ความศรัทธาในพระเจ้าทำให้ได้ไปอยู่ร่วมกับพระเจ้า ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุด เป้าหมายทางศาสนาของชาวต่างชาติจึงไม่ใช่เหตุผลที่ทำให้ต้องอยู่ประพฤติวัตรก่อนอุปสมบท

วัตรทรมานตนเป็นหลักศาสนาที่นักบวชนอกศาสนาประพฤติต่างจากพระสงฆ์ในพุทธศาสนา อเจลก อาชีวก และปริพาชกบำเพ็ญพรต ประพฤติวัตรทรมานตนอย่างออกอุษณ์ เพราะยึดถือว่าเป็นวัตรของนักบวชที่ควรประพฤติตามสมัยนั้นว่าเป็นเพศนักบวชที่บริสุทธิ์กว่าด้วยวัตรเช่นนี้ ส่วนนิครนถ์ประพฤติวัตรทรมานตนอย่างออกอุษณ์ เพราะยึดถือว่าเป็นวัตรปฏิบัติที่ทำให้หลุดพ้นจากบาปกรรมได้เร็ว ไม่ต้องเกิดอีกได้ แต่พุทธศาสนามีมุมมองว่า การทรมานตนเองเป็นทางสุดโต่งเกินไป ไม่ใช่ทางหลุดพ้น อีกทั้งยังทำให้ผู้ปฏิบัติมีมานะถือตัวอีกด้วย

ชาวต่างชาติไม่ได้ประพฤติวัตรปฏิบัติทรมานตนอย่างอเจลก อาชีวก ปริพาชก และนิครนถ์ อาจมีชาวตะวันตกที่เคยศึกษาปฏิบัติตามฤๅษีในอินเดีย แต่ยังไม่พบชาวตะวันตกเคยเป็นนักบวชเช่นที่

ยังมีอยู่ในอินเดียมาขออุปสมบทในวัดป่านานาชาติ ส่วนชาวอินเดียเมื่อจะขออุปสมบท จะขออุปสมบทในวัดไทยที่ตั้งอยู่ในอินเดีย ไม่ต้องปรับตัวด้านอาหาร และสภาพอากาศ อาจต้องปรับตัวภาษาที่อาจต้องเรียนรู้ภาษาไทยเพิ่ม และวิถีชีวิตพระภิกษุในวัดพุทธไทย ประเทศอินเดีย นอกจากนี้พระภิกษุชาวอินเดียหรือชาวลังกา ถ้าเดินทางมาพักอยู่ในไทย จะมาเพื่อศึกษาด้านปริยัติธรรม จึงอยู่พักในวัดที่อยู่ในตัวเมืองที่พร้อมด้านการศึกษามากกว่า ดังนั้น ชาวต่างชาติผู้มาขออุปสมบทในวัดป่านานาชาติไม่มีปัญหาอย่างนักบวชแบบอเจลก อาชีวก ปริพาชก และนิครนถ์ ผู้มีมานะจากการยึดถือวัตรพรมานตนเอง

อเจลก อาชีวก ปริพาชก และนิครนถ์ต้องประพฤติติดถียวาส เพราะทิวเรื่องกรรมที่แตกต่างขัดขวางการปฏิบัติ และมานะถือตัวว่าบริสุทธิ์กว่าด้วยวัตรปฏิบัติการพรมานตนเองที่เคร่งครัดกว่า ทั้งสองสาเหตุนี้ มานะถือตัวว่าบริสุทธิ์กว่าวัตรพรมานตนเองที่เคร่งครัดเป็นสาเหตุสำคัญที่สุด แก้ไขได้ยากกว่า เพราะทิวสามารถแก้ได้ด้วยการสนทนาธรรม ให้ศึกษาพิจารณา แต่มานะต้องใช้เวลาในการละลาย ผ่านการศึกษา สอบถาม ลองประพฤติเปรียบเทียบจนรู้ได้เอง ช่วงเวลาที่ใช้ภายใต้การควบคุมดูแลของพระภิกษุผู้เป็นพระอุปัชฌาย์หรือพระอาจารย์ใช้เวลาไม่นานมากนัก จึงกำหนดไว้ 4 เดือน สามารถให้คณะสงฆ์ประเมินผลได้

ชาวต่างชาติไม่ได้มีมานะถือตัวว่าบริสุทธิ์กว่าด้วยวัตรปฏิบัติการพรมานตนเองที่เคร่งครัดกว่า แต่เป็นเพียงคฤหัสถ์มาขออุปสมบท อาจมีทิวเรื่องกรรมที่แตกต่างบ้าง จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์พบว่า อุบาสกผู้มาใหม่อยู่พักได้ 2 สัปดาห์เท่านั้น 1 คนเท่านั้นที่ยังไม่เชื่อเรื่องกรรมเลย แต่เปิดใจพร้อมรับการศึกษารื่องกรรม แต่ผ้าขาว และสามเณรทั้งหมดเชื่อเรื่องกรรมตามหลักพุทธศาสนาแล้ว ชาวต่างชาติที่มาทั้งหมดสนใจศึกษาพุทธศาสนาเป็นทุนเดิม จึงอาจสรุปได้ว่า คฤหัสถ์ผู้ชายชาวต่างชาติต้องการอยู่ศึกษาหลักธรรมในพุทธศาสนา เป้าหมายสูงสุดของการอุปสมบท วัตรปฏิบัติเหตุที่ชาวต่างชาติต้องอยู่ประพฤติปฏิบัติในวัดเป็นเวลานานก่อนอุปสมบท เพราะปัญหาด้านภาษา ความแตกต่างทางวัฒนธรรม สภาพภูมิประเทศ อากาศ อาหาร และวิถีชีวิตที่ต้องปรับเปลี่ยนจากคฤหัสถ์เป็นพระภิกษุที่มีสิกขาบท และวัตรปฏิบัติจำนวนมาก นอกจากนี้ คฤหัสถ์ชายชาวต่างชาติที่มาอยู่พักในวัดป่านานาชาติ ส่วนใหญ่มีความสนใจศึกษาพุทธศาสนา เต็มใจเรียนรู้ และประพฤติตามคำสั่งสอนของพระภิกษุ แต่ส่วนใหญ่มาอยู่ในฐานะอุบาสกซึ่งยังมีศรัทธาไม่มั่นคง และไม่แน่ใจว่าจะอุปสมบท มาขออยู่พักเป็นการทดลองอยู่สำรวจข้อวัตร และประเมินว่าเข้ากับเป้าหมายการดำรงชีวิตของตนเองหรือไม่ก่อน ดังนั้น สาเหตุหลักๆ ที่คฤหัสถ์ผู้ชายชาวต่างชาติต้องผ่านกระบวนการอุปสมบทเป็นอุบาสก ผ้าขาว และสามเณรก่อนอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ คือ ความไม่มั่นใจว่า

ตนเองสามารถปรับตัวเป็นพระภิกษุในวัดป่านานาชาติ และวัฒนธรรมซึ่งแตกต่างจากวิถีชีวิตของ
 คนต่างชาติที่ต้องการเวลาปรับตัว

4.3 วิธีการ

ติดถียปริวาสเป็นการเป็นการอยู่ประพฤติวัตร 5 ข้อในฐานะสามเณรของอเจลก อาชีวก
 ปริพาชก และนิครนถ์ผู้มาขออุปสมบท แต่กระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติเป็นการอยู่เรียนรู้
 ผูกอบรม และประพฤติวัตรปฏิบัติเริ่มจากอุบาสก ผ้าขาว สามเณร ตามลำดับ วิธีการในกระบวนการ
 อุปสมบทในวัดป่านานาชาติจึงมีขั้นตอนวิธีการมากกว่า และใช้เวลานานกว่า แต่ให้คณะสงฆ์เป็นผู้
 พิจารณาคุณสมบัติของผู้อุปสมบทเหมือนกันว่าเหมาะสมเป็นพระภิกษุได้หรือไม่

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบขั้นตอนการประพฤติติดถียปริวาสกับการเตรียมอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ

ขั้นตอน	ติดถียปริวาส	การเตรียมอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ
อุบาสก	ไม่มี	7-15 วันแรก ยังไม่โกนผม ให้อยู่ดูความประพฤติ ก่อน หลังจากนั้นโกนผม รักษาศีล 8 ประพฤติวัตร และข้อกติกาสงฆ์ในวัด อุปฐากพระภิกษุสามเณร เรียนการตัดเย็บ อังสะ และสบง เป็นเวลา 1-2 เดือน
ผ้าขาว	ไม่มี	รับศีล 8 พร้อมอธิบายตามพิธีอย่างเป็นทางการ นุ่ง สบง และอังสะสีขาว ประพฤติข้อวัตรตามกติกา สงฆ์ อุปฐากพระภิกษุสามเณร เรียนการตัดเย็บ จีวร ย้อมผ้าและบ่มบาตร เป็นเวลา 4-6 เดือน
การบรรพชาขอ ประพฤติวัตร	โกนผมและหมวด พระอุปัชฌาย์จัดหา สบง จีวร และบาตร ให้การบรรพชา เป็นสามเณร และ กล่าวคำขอ ประพฤติวัตร	ใช้สบง จีวรที่ตัวเอง ย้อมเอง และบาตรที่บ่มเอง บรรพชาเป็นสามเณร ไม่ต้องกล่าวขอประพฤติ ติดถียปริวาส เพราะไม่ได้อยู่ประพฤติติดถียปริวาส
สามเณร	รักษาศีล 10 ประพฤติติดถียวัตร 5 ข้อ ประพฤติชั้นธวัตร 14, ขุททกวัตร 110	รักษาศีล 10 ประพฤติชั้นธวัตร 14, ขุททกวัตร 110, ธุดงค์วัตร 13 และข้อกติกาสงฆ์ 19 ข้อ เรียน การตัดเย็บสังฆาฏิ ศึกษาวินัย เป็นเวลาอย่างน้อย 12 เดือน

การเป็นอุบาสกในขั้นตอนเตรียมอุปสมบทในวัดป่านานาชาติเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญ แม้ใน
 ปัจจุบันพุทธศาสนิกชนชาวไทยก็ถือเป็นอุบาสกอุบาสิกาไทยตามปกติ แต่ในพุทธศาสนามีการ
 จำแนกอุบาสกเป็นระดับชั้นตามศีลได้ 2 ประเภท คือ อุบาสกผู้ถือศีล 5 และอุบาสกผู้ถือศีล 8

อุบาสกผู้ถือศีล 5 เป็นปรกติ เป็นผู้ยังมีชีวิตครอบครัว มีภาระหน้าที่ต้องทำเพื่อดำรงชีวิต จึงรักษาศีล 5 เป็นปรกติ แต่คุณสมบัติของอุบาสกประเภทนี้ นอกจากรักษาศีล 5 ยังมีศรัทธาพระรัตนตรัย, ยินดีให้ทาน, และมีปัญญาที่เกิดจากวิปัสสนา เช่น พระเจ้ามหานามะพระญาติของพระพุทธเจ้า (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539p, พระไตรปิฎก เล่ม 19 ข้อ 1033 หน้า 554) บางครั้งอาจถือศีล 8 ในวันอุโบสถศีลก็ได้ เช่น นางวิสาขา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539q, พระไตรปิฎก เล่ม 20 ข้อ 71 หน้า 281-290) นอกจากนี้ยังมีการค้าขาย 5 อย่างที่อุบาสกอุบาสิกาที่ไม่ควรทำ คือ การค้าขายอาวุธ การค้าขายสัตว์มีชีวิตรวมทั้งมนุษย์ การค้าขายเนื้อสัตว์ การค้าขายของมีนเมา และการค้าขายยาพิษ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539r, พระไตรปิฎก เล่ม 22 ข้อ 177 หน้า 211)

อุบาสกผู้รักษาศีล 8 เป็นปรกติ เช่น จิตตคหบดีผู้เป็นคฤหัสถ์นุ่งผ้าขาวได้รับพยากรณ์ว่าเป็นพระอนาคามีผู้ละสังโยชน์เบื้องต่ำได้เด็ดขาด ไม่กลับมาเกิดในโลกนี้อีกแล้ว (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539o, พระไตรปิฎก เล่ม 18 ข้อ 351 หน้า 390) เป็นต้น ประกอบด้วยธรรม 6 ประการ ได้แก่ (1) เลื่อมใสอย่างไม่หวั่นไหวในพระพุทธเจ้า (2) ในพระธรรม (3) ในพระสงฆ์ (4) มีอริยศีล (5) มีอริยญาณ (6) มีอริยวิมุตติ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539r, พระไตรปิฎก เล่ม 22 ข้อ 119-120 หน้า 641-642)

นอกจากนี้ยังมีคุณสมบัติของอุบาสกแก้วผู้เป็นอุบาสกชั้นดีประกอบด้วยธรรม 5 ประการ ได้แก่ (1) มีศรัทธา (2) มีศีลบริสุทธิ (3) ไม่ถือมองคลตื้นขาว เชื่อกรรม ไม่เชื่อมงคล (4) ไม่แสวงหาเขตบุญนอกหลักพระพุทธศาสนา (5) ขวนขวายในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539r, พระไตรปิฎก เล่ม 22 ข้อ 175 หน้า 209) หรือประกอบด้วยธรรม 7 ประการ เหล่านี้ไม่เสื่อมจากพระสัทธรรม ได้แก่ (1) ไม่ขาดการเยี่ยมเยียนภิกษุ (2) ไม่ละเลยการฟังสัทธรรม (3) ศึกษาอริยศีล (4) เลื่อมใสมากทั้งภิกษุทั้งที่เป็นพระเถระ มัชฌิม และนวกะ (5) ไม่ฟังธรรมด้วยความตั้งใจหาโทษติเตียน (6) ไม่แสวงหาทำบุญนอกศาสนา (7) ทำบุญสักการะในพุทธศาสนาก่อนทำนอกศาสนา แต่ถ้าไม่ประกอบด้วยธรรม 7 ประการนี้ ย่อมเสื่อมจากพระสัทธรรม (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539s, พระไตรปิฎก เล่ม 23 ข้อ 28 หน้า 29-30)

อุบาสกอาจประพฤติดุคงค์ได้บ้างข้อ ตามคัมภีร์อุปาสาขินาลังการที่แต่งโดยพระภทนต์ อานันทเถระชาวลังกา แสดงไว้ว่า ดุคงค์ 2 ข้อที่เหมาะสมกับอุบาสกและอุบาสิกา คือ เอกาสนิกังคดุคงค์ คือ รับประทานอาหารบนที่นั่งเดียว ในภษณะใบเดียวเป็นปกติ เมื่อลุกจากที่นั่งจะไม่ฉันแล้ว และปัตตปิณฑิกังคดุคงค์ คือ รับประทานอาหารในภษณะเดียวเท่านั้น ห้ามฉันอาหารจานที่ 2

เพราะทำให้ไม่เจ็บป่วย มีโรคน้อย ร่างกายแข็งแรง คล่องแคล่ว บรรเทาความอยากติดยาอาหาร มุ่งทานให้ร่างกายดำรงอยู่เพื่อปฏิบัติธรรมเป็นหลัก ไม่ต้องลำบากรักษาภาชนะใส่อาหาร (ธานี สุวรรณประทีป และคณะ, 2565, หน้า 39) ธุดงค์วัตรสำหรับอุบาสกที่กล่าวถึงในคัมภีร์อุบาสกชินาลังการนั้น เป็นธุดงค์วัตรของอุบาสกผู้ไม่อยู่พักวัดทำได้สะดวก เหมาะสมกับฐานะคฤหัสถ์

อย่างไรก็ตามอุบาสกและผ้าขาวในวัดป่านานาชาติสามารถประพฤติธุดงค์วัตรได้มากกว่านั้น อุบาสกผู้อยู่พักในวัดป่านานาชาติเป็นผู้ประพฤติธุดงค์วัตรได้ถึง 9 ข้อ ได้แก่ ฉันทมื้อเดียว, ฉันทเฉพาะอาหารในบาตร, ลงมือฉันแล้วไม่รับเพิ่ม, อยู่ป่าเป็นประจำ, อยู่โคนไม้เป็นประจำ, อยู่ป่าช้าเป็นประจำ, อยู่ในเสนาสนะตามที่จัดให้, และ ปฏิบัติโดยงดเว้นอริยาบถนอน ข้อที่ประพฤติไม่ได้ ได้แก่ ใช้ผ้าจีวรบังสกุลเป็นวัตร, ใช้ผ้าจีวร 3 ผืนเท่านั้น, เทียวบิณฑบาตเป็นประจำ เพราะอุบาสกยังไม่มีสบัง และ อังสะที่ตัดเย็บเอง ช่วงพระภิกษุบิณฑบาตมักจะอยู่ช่วยในโรงครัว และร่อนน้ำวัด ส่วนผ้าขาวสามารถประพฤติได้ทุกข้อ เพราะผ้าขาวมีสบัง และอังสะที่ตัดเย็บเองแล้ว และเดินตามช่วยเหลือพระภิกษุสามเณรช่วงบิณฑบาตด้วย

จากการศึกษานี้สรุปได้ว่า ในวัดป่านานาชาติ อุบาสกช่วงที่ยังไม่โกนผม และคิ้ว ถือศีล 8 มีสถานภาพใกล้เคียงกับอุบาสกผู้รักษาศีล 5 เป็นปกติ เพียงแต่ยังไม่สละชีวิตครอบครัวอย่างเด็ดขาด เพราะยังไม่แน่ใจว่า จะอุปสมบทในวัดป่านานาชาติหรือไม่ จึงเข้ามาศึกษา ประพฤติตามข้อวัตรช่วงหนึ่งก่อน คล้ายกับการถือนศีล 8 ในวันอุโบสถศีล อุบาสกผู้โกนผมและคิ้ว ถือนศีล 8 มีสถานภาพใกล้เคียงกับอุบาสกผู้รักษาศีล 8 เป็นปกติ แตกต่างกันที่อุบาสกผู้โกนผมและคิ้ว ถือนศีล 8 ในวัดป่านานาชาติ อาจยังไม่เลื่อมใสพระรัตนตรัยอย่างมั่นคง แต่กำลังประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดคุณธรรมดังกล่าว ส่วนผ้าขาวในวัดป่านานาชาติอาจมีสถานภาพใกล้เคียงกับอุบาสกแก้วที่จัดเป็นอุบาสกชั้นดี คือ มีศีลทั้งดงาม ศรัทธาพระรัตนตรัย เชื่อหลักกรรม พากเพียรทำกิจอุปลัมภ์พุทธศาสนา ยินดีตั้งใจฟังธรรมโดยไม่มุ่งหาโทษตำหนิ ศึกษาอริศีล คอยช่วยเหลือพระภิกษุ ที่เป็นเหตุให้เจริญในพระสัทธรรม คือ การได้บรรพชาเป็นสามเณร

ข้อวัตรของอุบาสก และผ้าขาวในวัดป่านานาชาติที่ไม่ปรากฏในข้อวัตรของอุบาสกในคัมภีร์พุทธศาสนา คือ กตिकासงฆ์ 15 ข้อ จาก 19 ข้อที่เป็นสิกขาบท และวัตรปฏิบัติของพระภิกษุในพุทธศาสนา และธุดงค์วัตรเพิ่มขึ้นอีก 7 ข้อจากธุดงค์วัตร 2 ข้อที่เหมาะสมกับอุบาสกตามคัมภีร์ ได้แก่ ฉันทเฉพาะอาหารในบาตร, อยู่ป่าเป็นประจำ, อยู่โคนไม้เป็นประจำ, อยู่ป่าช้าเป็นประจำ, อยู่ในเสนาสนะตามที่จัดให้, และ ปฏิบัติโดยงดเว้นอริยาบถนอน

ส่วนสามเณรมีสิกขาบท 10 ชั้นธกวัตร 14 ขุททกชั้นธกวัตร 110 และนาสนะ 10 เป็นพื้นฐานวัตร 5 ข้อของสามเณรผู้ประพฤติดิตถียปริวาสก็มีในข้อวัตรปฏิบัติตั้งแต่เป็นอุบาสกผู้โกนผมและศีล 8 แล้ว โดยข้อบิณฑบาตไม่เข้าบ้านเข้าหรือสายเกินไป และไม่เที่ยวคบหาผู้เป็นภัยต่อพรหมจรรย์ ไม่พูดคุยเกินความจำเป็น เป็นข้อวัตรปฏิบัติที่สำคัญในวัดป่านานาชาติ, การช่วยเหลือกิจต่างๆ ของคณะสงฆ์มีอยู่ในกติกาสงฆ์วัดป่านานาชาติ ข้อที่ 6, 7, และ 8 การศึกษาพุทธศาสนา และปฏิบัติตามไตรสิกขา เป็นข้อวัตรปฏิบัติ และอยู่ในกติกาสงฆ์ข้อที่ 9, และ 14 ส่วนการแสดงศรัทธาในพระรัตนตรัยให้ปรากฏแก่คณะสงฆ์จนรับทราบได้ สอดคล้องกับความมุ่งหวังของคณะสงฆ์วัดป่านานาชาติที่ต้องการให้ผู้เตรียมอุปสมบทมีศรัทธาในพระรัตนตรัยอย่างแท้จริง ที่แตกต่างคือ วัดป่านานาชาติบังคับประพฤติดุคตวัตรตั้งแต่อุบาสกจนถึงพระภิกษุ เพื่อให้บุคคลปรับตัว และคณะสงฆ์คัดเลือกบุคคลที่อยู่ร่วมตามวิถีชีวิตพระภิกษุในวัดป่านานาชาติ ใครที่ปรับตัวไม่ได้จะออกไปเอง

ส่วนการเรียนรู้ที่ผู้เตรียมอุปสมบทในวัดป่านานาชาติต้องเรียนรู้เพิ่มเติม คือ การผลิตบริหารสำหรับใช้เอง โดยเฉพาะเครื่องนุ่งห่ม บาตร อุบาสกในวัดป่านานาชาติต้องเรียนรู้ ฝึกการตัดเย็บสบงและอังสะ การย้อมผ้าด้วย ส่วนผ้าขาวต้องเรียนการตัดเย็บจีวร สามเณรต้องเรียนการตัดเย็บสังฆาฏิ เพราะคณะสงฆ์ในวัดป่านานาชาติถือธุดงค์วัตร จึงไม่รับผ้าไตรจีวรสำเร็จรูปจากคฤหัสถ์ แต่รับผ้าสีขาวมาตัดเย็บเอง ย้อมเอง จึงต้องเรียนรู้การตัดเย็บสบง อังสะ จีวร และสังฆาฏิ ย้อมเองให้เป็นทุกรูป นอกจากนั้น สามเณรในวัดป่านานาชาติต้องศึกษาพระวินัยทั้งหมดให้เข้าใจ ประพฤติตามได้ จึงได้รับการอุปสมบท ที่แตกต่างจากสามเณรทั่วไปในวัดพุทธศาสนาเถรวาทในไทยไม่มีข้อกำหนดนี้ แม้แต่ในวัดป่าสายหลวงปู่มั่น เพื่อให้พระภิกษุในวัดป่านานาชาติรู้สิกขาบท และประพฤติดิตถียปริวาสได้ ตามวิถีชีวิตของพระภิกษุในวัดป่าที่เคร่งครัดในวินัย และสอดคล้องกับอุปนิสัยของชาวตะวันตกที่ชอบอ่านหนังสือ และศึกษาจนเข้าใจอย่างแท้จริง ก่อนลงเมื่อปฏิบัติ

4.4 ความสำเร็จจากการกำหนดให้ประพฤดิวัตร

ภายหลังจากมีพุทธบัญญัติดิตถียปริวาสแล้ว ไม่พบหลักฐานว่ามีพระภิกษุผู้เคยเป็นนักบวชนอกศาสนาแก้ปัญหาแก่คณะสงฆ์อีก และไม่พบอนุบัญญัติเพิ่มข้อวัตร หรือ ปรับเพิ่มนักบวชนอกศาสนา หรือเพิ่มระยะเวลาอีกด้วย จึงสันนิษฐานว่า ดิตถียปริวาสสำหรับนักบวชนอกศาสนาผู้มาขออุปสมบทนี้น่าจะประสบความสำเร็จ สามารถแก้ไขปัญหามาจากการเข้ามาอุปสมบทของนักบวชนอกศาสนาได้ นอกจากนี้ยังพบหลักฐานว่า นักบวชนอกศาสนาจำนวน 5 รูป ซึ่งมีศรัทธาพระรัตนตรัยอย่างจริงใจ แสดงความตั้งใจจริงให้พระพุทธเจ้ารับทราบ มีความอดทน พากเพียรปฏิบัติตาม ได้รับความยกเว้นไม่ต้องประพฤติดิตถียปริวาสจากพระพุทธเจ้าเป็นกรณีพิเศษ คุณสมบัติเหล่านี้เป็น

คุณสมบัติที่ผ่านเกณฑ์ของผู้ประพฤติดีปฏิบัติชอบที่คณะสงฆ์พิจารณา จึงให้การอุปสมบท ทั้ง 5 รูป นี้พากเพียรต่อไปจนเป็นพระเถระ ไม่พบหลักฐานว่า หลังอุปสมบทได้ก่อปัญหาแก่คณะสงฆ์ จึงอาจสรุปได้ว่า ผู้ผ่านประพฤติดีปฏิบัติชอบสามารถเป็นพระภิกษุมีศีลลงตงาม พากเพียรปฏิบัติดี จนเป็นพระเถระต่อไปในพุทธศาสนาได้

ส่วนความสำเร็จในกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ มีพระเถระชาวต่างชาติจำนวนมากที่เผยแพร่พุทธศาสนาทั้งในไทย และต่างประเทศ มีสำนักสงฆ์ที่มีพระภิกษุชาวต่างชาติในไทย คือ ปี พ.ศ. 2533 ตั้งสำนักสงฆ์จ้อมก้อมที่เป็นสาขาหนึ่งของวัดป่านานาชาติ ที่ติดกับวนอุทยานแห่งชาติผาแต้ม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นสถานที่ปลีกวิเวกบำเพ็ญเพียรภาวนาสำหรับภิกษุสงฆ์และสามเณรจากวัดป่านานาชาติ ปี พ.ศ. 2534 ตั้งสำนักสงฆ์เต่าดำในเขตรวนอุทยานไทรโยค อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

วัดสาขาในต่างประเทศ ตั้งแต่หลวงปู่ชาเดินทางไปอังกฤษพร้อมกับพระอาจารย์สุเมธ ครั้งแรก ปี พ.ศ. 2520 ในปัจจุบัน วัดหนองป่าพงมีวัดสาขาในต่างประเทศที่มีพระภิกษุ สามเณรชาวต่างชาติอยู่จำพรรษา ช่วยเผยแพร่พุทธศาสนาในต่างประเทศ มีผ้าขาว และอุบาสกชาวต่างชาติเข้าร่วมประพฤติปฏิบัติจำนวนมากในหลายประเทศและครอบคลุมเกือบทุกทวีป จากการสำรวจวัดไทยมหานิกายในต่างประเทศ ประจำปี พ.ศ. 2564 ตามการประชุมมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 3/2565 มติที่ 112/2565 สรุปว่า มีวัดไทยมหานิกาย 497 วัด ใน 37 ประเทศ แบ่งเป็นโซนปกครองได้ 14 โซน โซนที่มีวัดพุทธไทยมหานิกายในต่างประเทศมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่

- 1) สหภาพพระธรรมทูตไทยในทวีปยุโรป จำนวน 133 วัด
- 2) สหรัฐอเมริกา จำนวน 127 วัด
- 3) องค์การคณะสงฆ์สยามมาเลเซีย จำนวน 91 วัด (มติมหาเถรสมาคม, 2565, 5 กุมภาพันธ์, ออนไลน์)

แม้วัดไทยในต่างประเทศจะมีจำนวนมาก แต่ส่วนใหญ่ก็เป็นวัดสาขาของวัดไทยซึ่งมีพระภิกษุจากประเทศไทยไปพำนักอาศัย เพื่อรักษาศรัทธาอุบาสกอุบาสิกาชาวไทยในต่างประเทศ แต่วัดพุทธเถรวาทไทยในต่างประเทศที่มีพระภิกษุเชื้อชาตินั้นปกครองและพำนักอาศัยส่วนใหญ่เป็นวัดสาขาของวัดหนองป่าพง ซึ่งมีวัดสาขาในต่างประเทศ 11 ประเทศใน 4 ทวีป ได้แก่ ในทวีป

ออสเตรเลีย ในทวีปอเมริกาเหนือ ในทวีปอเมริกาใต้ และในทวีปยุโรป รวมทั้งหมด 18 วัด (คณะศิษยานุศิษย์วัดหนองป่าพง, 2564, หน้า 136-137) เรียงตามอักษรภาษาอังกฤษตามทวีป ดังนี้

ในออสเตรเลีย มีวัดสาขา 3 ดังนี้ วัดพุทธโพธิวันมีพระอาจารย์กัลยาโณเป็นเจ้าอาวาส, วัดธรรมคีรีมีพระอาจารย์ธัมมสีหะเป็นเจ้าอาวาส, วัดป่าโพธิศรัทธามีพระอาจารย์วรธัมโมเป็นเจ้าอาวาส

ในบราซิล มีวัดสาขา 1 แห่ง ได้แก่ วัดป่าสุทธาวารี (Suddhavari Buddhist Monastery) มีพระอาจารย์มูทิโตเป็นเจ้าอาวาส

ในแคนาดา มีวัดสาขา 1 แห่ง ได้แก่ วัดติสรณะ (Tisarana Buddhist Monastery) มีพระอาจารย์วีรธัมโมเป็นเจ้าอาวาส

ในเยอรมนี มีวัดสาขา 1 แห่ง ได้แก่ วัดป่ามุตโตทัย (Muttodaya Waldkloster) มีพระอาจารย์จตตมโลเป็นเจ้าอาวาส

ในอิตาลี มีวัดสาขา 1 แห่ง ได้แก่ วัดสันตจิตตาราม (Santacittarama Monastero) มีพระอาจารย์ฉนทปาโลเป็นเจ้าอาวาส

ในนิวซีแลนด์ มีวัดสาขา 1 แห่ง ได้แก่ วัดโพธิญาณาราม (Bodhinyanarama) มีพระอาจารย์กุสโลเป็นเจ้าอาวาส

ในนอร์เวย์ มีวัดสาขา 1 แห่ง ได้แก่ วัดโลกุตตระ (Lokuttara Vihara) มีพระอาจารย์กัลยาโณเป็นเจ้าอาวาส

ในโปรตุเกส มีวัดสาขา 1 แห่ง ได้แก่ วัดสุเมธาราม (Sumedharama) มีพระอาจารย์วชิโรเป็นเจ้าอาวาส

ในสวิสเซอร์แลนด์ มีวัดสาขา 1 แห่ง ได้แก่ วัดธรรมปาละ (Dhammapala Kloster) มีพระอาจารย์อภิณฺโฑเป็นเจ้าอาวาส

ในอังกฤษ มีวัดสาขา 5 แห่ง ได้แก่ วัดอมราวตี (Amaravati Buddhist Monastery) มีพระอาจารย์อมโรเป็นเจ้าอาวาส, วัดป่าจิตตวิเวก (Chithurst Buddhist Monastery) มีพระอาจารย์อหิงสโกเป็นเจ้าอาวาส, วัดอรุณรัตน์คีรี (Aruna Ratanagiri [Harnham Buddhist Monastery]) มีพระอาจารย์มุนินฺโฑเป็นเจ้าอาวาส, วัดป่าสันติธรรม (The Forest Hermitage) มีพระอาจารย์เชมธม

โมเป็นเจ้าอาวาส วัดอาร์ทริดจ์ (Hartridge Buddhist Monastery) มีพระอาจารย์ชุตินุโรเป็นเจ้าอาวาส

ในอเมริกา มีวัดสาขา 2 แห่ง ได้แก่ วัดอภัยคีรี (Abhayagiri Buddhist Monastery) มีพระอาจารย์กรุณาธมโม และพระอาจารย์ญาณโก เป็นเจ้าอาวาสร่วมกัน, วัดเซตวัน (Temple Forest Monastery) มีพระอาจารย์อานนุโทเป็นเจ้าอาวาส

นอกจากนี้ Monasteries Worldwide in the Lineage of Ajahn Chah แสดงสถานสำรองวัดสาขา (Dhammagiri Forest Hermitage, 2022, Online) อีก 8 แห่ง ได้แก่

ออสเตรเลีย มีสถานสำรองวัดสาขา 3 แห่ง ได้แก่ Vimokkham Forest Hermitage, Bodhipāla Monastery และ Buddha Dhamma

ในแคนาดา มีสถานสำรองวัดสาขา 2 แห่ง ได้แก่ Arrow River Forest Hermitage, Sitavana (Birken Forest Monastery)

ในนิวซีแลนด์ มีสถานสำรองวัดสาขา 1 แห่ง ได้แก่ Vimutti Buddhist Monastery

ในอังกฤษ มีสถานสำรองวัดสาขา 1 แห่ง ได้แก่ Milntuim Hermitage In Perthshire

ในอเมริกา มีสถานสำรองวัดสาขา 1 แห่ง ได้แก่ Pacific Hermitage ที่เป็นสาขาของวัดอภัยคีรีในอเมริกาด้วย

จำนวนของวัดในต่างประเทศแสดงถึงการเจริญเติบโตของศิษยานุศิษย์ของวัดหนองป่าพงในต่างประเทศได้เป็นอย่างดี มีชาวต่างชาติทั้งชายและหญิงเข้ามาศึกษาปฏิบัติ จนมีจำนวนพระภิกษุ สามเณร และผ้าขาวซึ่งพำนักอยู่ในวัดสาขาในต่างประเทศเพิ่มขึ้น แสดงถึงความสนใจในพระพุทธศาสนาของชาวต่างชาติที่วัดตั้งอยู่ ในปี 2565 มีพระภิกษุ สามเณร และผ้าขาวในวัดสาขาหนองป่าพงในต่างประเทศ ดังนี้

ตารางที่ 10 จำนวนพระภิกษุ สามเณร และผ้าขาวในวัดสาขาหนองป่าพงในต่างประเทศ (เม.ย. 2565)

ชื่อวัด	ประเทศ	พระภิกษุ	สามเณร	ผ้าขาว
วัดพุทธโพธิ์วัน	ออสเตรเลีย	12	0	0
วัดธรรมคีรี	ออสเตรเลีย	4-6	0	0
วัดป่าสุทธาวา	บราซิล	5	0	0

ชื่อวัด	ประเทศ	พระภิกษุ	สามเณร	ผ้าขาว
วัดติสรณะ	แคนาดา	4	0	0
วัดป่ามุตโตทัย	เยอรมนี	3	1	0
วัดสันติจิตตาราม	อิตาลี	4-6	1-2	0
วัดโพธิญาณาราม	นิวซีแลนด์	5	0	1
วัดโลกุตตระ	นอร์เวย์	3	0	0
วัดสุเมธาราม	โปรตุเกส	5	0	1
วัดธรรมपालะ	สวีเดน	4-6	1-2	0
วัดอมราวดี	อังกฤษ	15-25	1	2
วัดป่าจิตตวิเวก	อังกฤษ	21	0	0
วัดอรุณรัตนคีรี	อังกฤษ	2	0	0
วัดป่าสันติธรรม	อังกฤษ	21	0	0
วัดฮาร์ทริดจ์	อังกฤษ	5	0	0
วัดป่าอภัยคีรี	อเมริกา	16	3	2
วัดเซตวัน	อเมริกา	8	0	3
รวม		157	7-9	9

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่า มีพระภิกษุชาวต่างชาติที่พำนักในวัดสาขาวัดหนองป่าพงในประเทศต่างๆ โดยเฉพาะในอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย ตั้งแต่การก่อตั้งวัดป่านานาชาติในปี พ.ศ. 2518 เริ่มมีชาวต่างชาติที่สนใจพุทธศาสนา ได้เข้ามาทดลองอยู่ปฏิบัติจนกระทั่งอุปสมบทเป็นภิกษุ พระภิกษุชาวต่างชาติในระยะแรกนี้มีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นใจแก่ชาวต่างประเทศที่สนใจเข้ามาอุปสมบท ตลอดจนรับภาระเป็นผู้ฝึกสอน ให้คำแนะนำโดยเฉพาะในช่วงเวลาก่อนรับเข้าอุปสมบทซึ่งเป็นโอกาสที่ชาวต่างชาติได้เข้ามาทดลองใช้ชีวิตในวัด

การปรับตัวในต่างประเทศ พระภิกษุชาวต่างชาติเหล่านี้ได้เมื่อพำนักอยู่ต่างประเทศ หรือในประเทศมาตุภูมิเดิมของตน มีการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น และกฎหมายในประเทศด้วย เช่น เครื่องนุ่งห่มมีการเพิ่มเสื้อกันหนาวในเขตหนาว บางท้องถิ่นที่มีหิมะตกมีการใช้สกีเดินทางไป ในเขตอบอุ่น คณะพระภิกษุจำเป็นต้องใส่รองเท้าไปบิณฑบาต เพราะอากาศหนาว ช่วงเวลาบิณฑบาตเป็นช่วงประมาณ 10.00 น. หลังได้รับอาหารแล้ว ไปหาที่นั่งฉันในระหว่างทาง ไม่สามารถกลับวัดไปฉันได้ทัน ในลอนดอน คณะพระภิกษุไม่สามารถเดินบิณฑบาตได้ เพราะผิดกฎหมาย แต่สามารถยื่นปิดบาตร หน้าร้านสะดวกซื้อ เพื่อให้ชาวต่างชาติมาสอบถามความต้องการ จึงบอกว่าต้องการอาหารที่ผ่านการปรุงแล้วได้ การปรับตัวในต่างประเทศแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันตามวัฒนธรรม และ

กฎหมาย แต่รูปแบบที่มีเหมือนกันคือ มีอุบาสก ผ้าขาว และสามเณร การประพฤติข้อวัตรตามกติกาสงฆ์ที่ประกาศใช้ จากข้อมูลสัมภาษณ์พระภิกษุชาวต่างชาติที่อุปสมบในต่างประเทศ และชาวต่างชาติที่เคยเป็นอุบาสกในวัดสาขาต่างประเทศ พบว่า ก่อนเป็นผ้าขาว มีการแจ้งให้ทราบว่า จะเป็นผ้าขาวในวัดสาขาในต่างประเทศ ต้องเป็นอย่างน้อย 1 ปี ปฏิบัติตามข้อวัตรและทำงานตามที่ได้รับมอบหมายด้วย ถ้ายอมรับได้ จึงให้บวชเป็นผ้าขาว ส่วนอุบาสกในวัดสาขาต่างประเทศไม่มีข้อกำหนดนี้

การเผยแผ่วัฒนธรรมไทย คณะพระภิกษุชาวต่างชาติได้ข้อวัตรปฏิบัติแบบวัดป่าในไทยไปเผยแผ่ในต่างประเทศ มีการถือธุดงค์วัตร ตัดเย็บไตรจีวร ย้อมใช้เอง การฉันในบาตร การอยู่โคนไม้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังนำวัฒนธรรมไทยไปเผยแพร่อีกต่างประเทศด้วย เช่น การไหว้แบบเบญจางคประดิษฐ์ การนั่งใส่บาตรตามวัฒนธรรมไทยอีสานที่แสดงความเคารพพระภิกษุไม่ยื่นค้ำพระภิกษุ⁵⁹ การนั่งพับเพียบในขณะฟังโอวาทของพระภิกษุชาวไทยต่อหน้าพระผู้ใหญ่เพื่อแสดงความเคารพ การสวดปริตรเพื่อสิริมงคลในพิธีแต่งงานของชาวต่างชาติที่นับถือพุทธศาสนา และพระพุทธรูปที่มีพุทธศิลป์แบบไทยตั้งอยู่บนโต๊ะหมู่บูชา เป็นต้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁵⁹ ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการจัดที่นั่งให้พระภิกษุรับบาตร ชาวบ้านนั่งกับพื้นใส่บาตร พระภิกษุนั่งให้พร เพื่อหลีกเลี่ยงอาบัติ ในปัจจุบันชาวไทยอีสานในต่างจังหวัดยังนั่งกับพื้นใส่บาตร พระภิกษุไทยแต่เดิมนั่งกระหย่งกราบ การคุกเข่ากราบไหว้แบบเบญจางคประดิษฐ์เกิดขึ้นครั้งแรกที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ปี พ.ศ. 2407 ในสมัยรัชกาลที่ 4 เพื่อแสดงความเคารพอย่างสูงสุด (ศรัณย์ มะกรุดอินทร์, 2563, ออนไลน์)

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากประสบการณ์ของคณะสงฆ์ “คนนอก” มักสร้างปัญหาในการศึกษาปฏิบัติและการอยู่ร่วมกัน จนทำให้เกิดประเพณีตั้งรับคนนอกที่เข้ามาอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ในอินเดียสมัยพุทธกาล มีมติตถิยปริวาสเพื่อคัดกรองนักบวชประเภทอาชีวก อเจลก ปริพาชก และนิครนถ์ที่มาขออุปสมบทโดยให้ถือวัตร 5 ข้อ เพื่อศึกษาคำสอน ปรับทิวฐิ และประพฤติวัตรตามแนวทางของภิกษุในพุทธศาสนา ก่อนอุปสมบท ในปัจจุบันซึ่งมีผู้คนต่างภาษาต่างวัฒนธรรมเดินทางเข้ามายังประเทศไทย ชาวต่างชาติที่ประสงค์จะอุปสมบทในวัดป่านานาชาติต้องใช้ชีวิตพรหมจรรย์เป็นอุบาสก ผ้าขาวสามเณร เพื่อปรับทิวฐิ สร้างความคุ้นชินกับวัตร 14, ธุดงค์วัตร 13 การเจริญสติสัมปชัญญะ อันเป็นวิถีชีวิตพระภิกษุในวัดป่าซึ่งมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย เน้นการปฏิบัติ ทั้งสองมีเป้าหมายที่เหมือนกัน คือ คัดกรองผู้ขออุปสมบทโดยเปิดโอกาสให้อยู่ร่วมกับคณะสงฆ์ภายในวัด ศึกษาหลักธรรมและข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ ได้ทดสอบศรัทธา ความตั้งใจจริง และความอดทน จนปรับตัวทั้งด้านทิวฐิ การลดความถือตัว จนคณะสงฆ์ยอมรับ พิจารณาให้การอุปสมบทได้เช่นกัน

กระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติได้นำประเพณีในไทยมาปรับใช้ในการเพิ่มระดับของสถานะบุคคลและวัตรปฏิบัติจนกระทั่งเป็นพระภิกษุได้อย่างเหมาะสม ได้แก่ ประเพณีการบวชขนาดมาเป็นอุบาสกอยู่ประพฤติในวัด การบวชเป็นผ้าขาวในวัฒนธรรมล้านนาและในประเพณีวัดป่าสายหลวงปู่มั่นมาใช้เป็นผ้าขาวผู้ประพฤติเตรียมตัวเป็นสามเณร และสามเณรในพุทธศาสนาที่ให้ศึกษาหลักวินัยอย่างดี มีวัตรปฏิบัติตามวิถีชีวิตพระภิกษุในวัดป่า นี่เป็นการสะท้อนให้เห็นความฉลาดของพระโพธิญาณเถร(ชา สุภทโท) และพระพรหมวชิรญาณ(โรเบิร์ต สุขเมธ) ที่ช่วยกันทำให้เกิดกระบวนการรับเข้าอุปสมบทนี้ขึ้นในวัดป่านานาชาติ

ผู้ประพฤติตถิยปริวาสเคยเป็นคณะนักบวชนอกศาสนาที่มีทิวฐิ และข้อวัตรปฏิบัติแตกต่าง ถือตัวว่าเป็นผู้ปฏิบัติเคร่งครัดกว่า บริสุทธ์กว่าเพศพระภิกษุในพุทธศาสนา จึงต้องอยู่ประพฤติวัตรเพื่อปรับตัว และให้คณะสงฆ์คัดกรอง แต่ชาวต่างชาติในวัดป่านานาชาติส่วนใหญ่เป็นผู้สนใจและศึกษาพุทธศาสนามาแล้ว มีทั้งอ่านหนังสือคำสอนที่เป็นภาษาอังกฤษ และเคยไปปฏิบัติตามสำนักต่างๆ ทั้งพุทธเถรวาท และพุทธมหายาน รู้จักวัดป่านานาชาติและคำสอนของพระโพธิญาณเถร(ชา สุภทโท) มาตั้งแต่ก่อนเข้ามาขออุปสมบท เพราะมีชื่อเสียงในชาวต่างชาติ อุบาสกชาวต่างชาติเหล่านี้

พร้อมปรับตัวเพราะมีความสนใจ และชอบพุทธศาสนาที่เปิดโอกาสให้สอบถาม และเจริญสมาธิ ส่วนใหญ่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับวัตรที่เน้นความเคารพพระภิกษุมากของคนไทย เพราะความแตกต่างทางวัฒนธรรม เมื่อได้รับคำชี้แนะอธิบายก็พร้อมปฏิบัติตาม การฝึกอบรมมีคณะสงฆ์ เจ้าอาวาส และพระอาจารย์คอยดูแลใกล้ชิดอย่างมีระบบ จึงทำให้ชาวต่างชาติผู้มาใหม่ปรับตัวได้ง่ายขึ้น ค่อยๆ เพิ่มระดับจากอุบาสกเป็นผ้าขาว จากผ้าขาวเป็นสามเณร และจากสามเณรเป็นพระภิกษุ กระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติยังใช้กับคนไทยที่มาขออุปสมบทในวัดป่านานาชาติด้วย

การคัดกรองบุคคลผู้รับการอุปสมบท การฝึกสอนของพระอุปัชฌาย์พระอาจารย์ และคณะสงฆ์ในวัดตามหลักกรรมวินัยที่ปรับได้อย่างสอดคล้องกับวัฒนธรรม สภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง คณะบุคคลที่มาขอรับการอุปสมบท และเป้าหมายหรือนโยบายของแต่ละวัด เป็นสิ่งที่คณะสงฆ์ในวัดสามารถทำได้ด้วยความเอาใจใส่ ดูแลตามหลักการบริหารนิยธรรมเช่นนี้ปรากฏในคณะสงฆ์สมัยพุทธกาลร่วมกันเอาใจใส่ต่อปัญหาที่นักบวชนอกศาสนาทำตามพิธี ความคุ้นชินตามข้อวัตรที่นิยมกัน และมานะถือตัว คณะสงฆ์ช่วยกันตรวจสอบ แก้ไข ฝึกฝนพัฒนาตนเองจนเป็นพระอุปัชฌาย์พระอาจารย์สอนได้ การประชุมกราบทูลปัญหาต่อพระพุทธเจ้าเพื่อให้พระองค์ทรงบัญญัติเพิ่มเติมหรือปรับปรุงข้อบัญญัติเดิมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จนทำให้เกิดพระภิกษุที่สามารถสืบต่อพุทธศาสนา เผยแผ่พุทธศาสนาต่อไปได้ ส่วนกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติได้ทำให้เกิดคณะสงฆ์ชาวต่างชาติที่เป็นคณะพระภิกษุเถรวาทแบบวัดป่าของไทย มีวัตรปฏิบัติที่นำหลักกรรมวินัยมาปรับใช้ได้โดยเฉพาะด้านวินัยและหลักการบริหารนิยธรรม มีการรักษาข้อวัตรปฏิบัติ และกติกาสงฆ์ที่พระโพธิญาณเถระพร้อมคณะสงฆ์ได้ร่วมประชุมกันวางไว้ทุกข้อ ไม่ลด ส่วนที่ปรับเพิ่มก็เป็นด้านเกี่ยวกับสิ่งประดิษฐ์สมัยใหม่ และกฎหมายหรือ กฎมหาเถรสมาคมที่เกิดขึ้นภายหลัง

การศึกษาเปรียบเทียบนี้ทำให้เห็นว่า พระภิกษุสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานคณะสงฆ์ สามารถคัดกรองบุคคลที่เหมาะสมมาเป็นพระภิกษุ ในปัจจุบัน การอุปสมบทแม้จะมีระบบคัดกรองผู้ขออุปสมบทเป็นพระภิกษุตามกฎหมาย และการใช้อำนาจรัฐช่วยเหลือต่างๆ เช่น ห้ามผู้มีต้องคดีอุปสมบท เป็นต้น แต่ความจริง ก็ยังมีชาวพระภิกษุทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติประพฤติเสียหาย ตั้งแต่ปลอมบวชเข้ามาโดยเฉพาะจากประเทศเพื่อนบ้านของไทย พระภิกษุตีมีสุราจนครองสติไม่ได้ หรือล่วงเกินสิกขาบทจนปาราชิก หรือแม้แต่คณะศิษย์ผู้ดูแลพระเถระผู้สูงอายุอาพาธหนักไม่ดีพอจนทำให้เกิดเรื่องเสียหายได้ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าอำนาจรัฐอาจไม่ได้ช่วยให้การปกครองคณะสงฆ์ การดูแลคณะสงฆ์ได้ตัวอย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การอุปสมบทที่มีประสิทธิภาพอาจต้องมาจากคณะสงฆ์ช่วยกันดูแล เอาใจใส่ ช่วยกันคัดกรองบุคคล รวมทั้งจัดการอบรมฝึกสอนตาม

หลักธรรมวินัยอย่างสอดคล้องกับนโยบายของวัด และเป้าหมายของวัด เช่น วัดที่เน้นสร้างพระภิกษุ ให้เป็นพระเถระช่วยเผยแผ่พุทธศาสนา ก็มีระบบคัดกรองที่คัดบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม จัดการ ฝึกอบรมโดยคณะสงฆ์ได้เป็นอย่างดี หรือ วัดที่เน้นศึกษาปริยัติธรรมก็ต้องมีระบบคัดกรองผู้เป็น พระภิกษุสามเณรมาศึกษาได้อย่างเหมาะสม หรือวัดที่เปิดรับการอุปสมบทตามประเพณี เป็นการ บวชระยะสั้น ก็สามารถจัดระบบคัดกรองบุคคล ฝึกอบรมให้เหมาะสมกับการเป็นพระภิกษุระยะสั้น เมื่อลาสิกขาแล้ว มีความรู้เข้าใจหลักธรรมที่ใช้กับฆราวาสเป็นประชาชนที่ดีมีประโยชน์ต่อสังคมได้ ความหลากหลายของคณะบุคคล และวัดมีโดยธรรมชาติ แต่คณะสงฆ์ในวัดสามารถสร้างวัดให้เป็น ตามนโยบายและเป้าหมายได้ การรับเข้าอุปสมบทในวัดป่านานาชาติเป็นตัวอย่างที่ดีและแสดงให้เห็น ว่า หลักธรรมวินัยสามารถประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ หากคณะสงฆ์รักษาธรรมวินัย เอาใจใส่ ช่วยกันดูแลตามหลักอภิธานิยธรรม ปัญหาต่างๆ ก็จะน้อยลงไปมาก

ผู้ผ่านการประพฤติดีดิลยปริวาสได้รับการอุปสมบทเป็นพระภิกษุอยู่ร่วมกับคณะสงฆ์ในพุทธ ศาสนาได้ไม่มีปัญหา ชาวต่างชาติผู้ผ่านกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติได้รับการอุปสมบท เป็นพระภิกษุส่วนใหญ่เป็นพระเถระช่วยเผยแผ่พุทธศาสนาและวิถีชีวิตพระวัดป่าแบบไทยได้ มีทั้งที่ อยู่พักอาศัยในไทย และในต่างประเทศ สำหรับผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมเป็นเจ้าอาวาสก็ได้รับตำแหน่ง เพื่อปกครองคณะสงฆ์ต่อไปอีกด้วย คณะสงฆ์ชาวต่างชาติเหล่านี้ได้ช่วยกันเผยแผ่วิถีชีวิตพระวัดป่า แบบไทยโดยเฉพาะคำสอนของพระโพธิญาณเถรให้เป็นที่รู้จักในระดับโลก โดยเฉพาะวัฒนธรรมไทย เช่น การนั่งพับเพียบ การนั่งใส่บาตร มีการปรับให้เหมาะสมกับชาวต่างชาติ เช่น การอนุญาตให้นั่งบน เก้าอี้ได้ หรือมีเบาะรองนั่งได้ ถ้าพระภิกษุชาวต่างชาติมีปัญหาสุขภาพไม่สามารถนั่งพับเพียบหรือ นั่งขัดสมาธิได้ ในขณะที่เดียวกัน ก็มีการเพิ่มธรรมเนียมบางอย่างให้สอดคล้องกับชาวต่างชาติ เช่น การประชุมที่คณะบุคคลในวัดทั้งหมดสามารถแสดงความคิดเห็นได้ และสอบถามได้อย่างไม่ถือลำดับ อาวุโส โดยให้มีเมตตา ช่วยกันทำ และแก้ไขตามแบบคณะสงฆ์วัดป่าในไทยที่อยู่ร่วมกัน

การทำให้คนนอกศาสนากลายเป็นคนในพุทธศาสนาที่เข้าใจคำสอนได้อย่างลึกซึ้ง และ กลายเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พุทธศาสนาเป็นความสำเร็จที่สำคัญอย่างยิ่ง ในพุทธกาล พระสารี บุตรเถระ และพระมหาโมคคัลลานเถระ อดีตปริพาชกได้เป็นอัครสาวกผู้เป็นกำลังเผยแผ่พุทธศาสนา ได้อย่างดี เพราะพระเถระทั้งสองนี้เข้าใจทิลุ ข้อวัตรของปริพาชกด้วย เคยเป็นอาจารย์สอน จึง สามารถแสดงธรรมให้นักบวชนอกศาสนาเข้าใจจนเกิดศรัทธา ขออุปสมบท ในปัจจุบัน ชาวต่างชาติที่ ผ่านการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พุทธศาสนาในต่างประเทศ พระ เถระเหล่านี้สามารถเข้าถึงจิตใจของผู้คนต่างชาติต่างภาษา โดยที่ยังคงวัฒนธรรมดั้งเดิมของสงฆ์ไว้ได้

อย่างงดงาม เหล่านี้แสดงให้เห็นความสำคัญของการคัดกรอง ความร่วมมือร่วมใจของคณะสงฆ์ในการอบรมสั่งสอน การสังเกต การประเมินบุคคลที่เข้ามาขออุปสมบท จนได้ศาสนทายาทที่มีคุณภาพสามารถสืบต่อพุทธศาสนาต่อไปได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยเฉพาะในประชากรกลุ่มใหม่ๆ ที่อาจไม่เคยรู้จักพุทธศาสนามาก่อน

5.2 ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ทำให้เห็นโอกาสในการปรับใช้ในคณะสงฆ์และการศึกษาในประเด็นอื่นๆ เพิ่มเติม ดังนี้

1. แนวทางในการจัดอบรมกุลบุตรก่อนอุปสมบท เพื่อคัดกรองผู้ขออุปสมบทในวัดตามนโยบายของวัด ซึ่งอาจจัดงานอุปสมบทตามประเพณีไทยที่ให้บวชได้ภายใน 7-30 วัน หรือการบวชในระยะยาว เน้นการปฏิบัติเหมือนในวัดป่านานาชาติ บางวัดเน้นการบวชเป็นพระภิกษุศึกษาด้านปริยัติ การคัดกรองน่าจะเป็นขั้นตอนที่จำเป็นเพื่อเลือกบุคคลที่เหมาะสม หรือฝึกฝนบุคคลให้คุ้นชินกับวิถีชีวิตในวัดก่อนการอุปสมบท ไม่ว่าจะการอุปสมบทจะมีเป้าหมายอย่างไร ทางวัดอาจจัดหลักสูตรการอบรมดูแลอย่างใกล้ชิดที่ปรับให้เหมาะสมกับผู้บวช หรือสอดคล้องกับเป้าหมายในระยะยาวของวัด เพื่อให้การจัดโครงการของวัดมีประสิทธิผลมากขึ้น

2. ในวัดสาขาของวัดหนองป่าพงในต่างประเทศ เปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้บรรพชาเป็นศีลธรรารักษาศีล 10 ที่มีสถานะเทียบได้กับสามเณรี โดยใช้ชีวิตภายในวัด เช่นเดียวกับพระภิกษุ จึงน่าจะมีการศึกษาวิถีชีวิต วัตรปฏิบัติของผู้หญิงเหล่านี้ ที่อาจทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ชีวิตเพศนัkbวชของผู้หญิง เพราะในสังคมปัจจุบัน ยังมีผู้หญิงต้องการอุปสมบทเป็นบรรพชิตผู้ปฏิบัติธรรม ศึกษาธรรม แม้จะมีแม่ชีรักษาศีล 8 ในไทย แต่ก็ยังมีสถานะความเป็นอยู่ที่แตกต่างจากพระภิกษุ สามเณร ในไทยพอสมควร พุทธศาสนาเถรวาทในต่างประเทศ มีภิกษุณี สามเณรีแล้ว คณะสงฆ์ไทยยังมีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องนี้ มีทั้งยอมรับ และไม่ยอมรับ การศึกษาวิถีชีวิตและการฝึกปฏิบัติของนัkbวชผู้หญิงทำให้เห็นความมุ่งมั่นตั้งใจ วัตรปฏิบัติและปฏิบัติที่อาจสร้างการยอมรับในสังคมไทย

3. การศึกษาการปรับตัวของคณะสงฆ์ชาวต่างชาติในสาขาวัดหนองป่าพงในต่างประเทศ แม้ท่านเหล่านี้จะผ่านกระบวนการอุปสมบทในวัดป่านานาชาติ แต่การไปอยู่ในแต่ละประเทศก็ต้องมีการปรับวิถีชีวิตพระภิกษุบางอย่างให้เหมาะสมกับภูมิประเทศ ภูมิอากาศ วัฒนธรรม กฎหมายของแต่ละประเทศ ในขณะที่ยังต้องรักษาธรรมวินัย และวิถีชีวิตพระวัดป่าอย่างเคร่งครัด ท่านเหล่านี้มีการปรับตัวอย่างไร การนำประเพณีวัดป่าในไทยไปเผยแพร่ เป็นอย่างไร จึงสามารถอยู่ร่วมกับชาวท้องถิ่น

ในต่างประเทศได้ และเผยแผ่พุทธศาสนาจนมีชาวต่างชาติมาขออุปสมบทได้ งานวิจัยการปรับตัวและการเผยแผ่พุทธศาสนาของคณะสงฆ์ชาวต่างชาติในต่างประเทศจะมีประโยชน์ต่อการเผยแผ่พุทธศาสนาของคณะสงฆ์ไทยในต่างประเทศ เพื่อจัดทำนโยบายการเผยแผ่พุทธศาสนาในระยะยาว

4. การศึกษาพระภิกษุฝ่ายอรัญวาสีในไทยทางประวัติศาสตร์ มีประวัติ ความเป็นมาอย่างไร ตั้งแต่สมัยใด รับมาจากอินเดียหรือศรีลังกา หรือมาจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างไร มีวิถีชีวิตเป็นอย่างไร เหมือนหรือแตกต่างจากวิถีชีวิตของพระภิกษุในวัดป่าสายหลวงปู่มั่นหรือไม่ เพื่อให้ทราบประวัติ และวิวัฒนาการจนเกิดเป็นวัดป่าในไทย เป็นงานวิจัยที่น่าสนใจ น่าศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ ประเพณี เปรียบเทียบกับคัมภีร์พุทธศาสนา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรมภาษาไทย

MGR Online. (2549, 24 กรกฎาคม). ธรรมะกลางใจ “พระต่างชาติ”. *MGR Online*.

<https://mgronline.com/live/detail/9490000094210>

ไพกิจ คงเสรีภาพ. (2553). พระนามพระบรมวงศานุวงศ์ในราชวงศ์จักรี : การวิเคราะห์โครงสร้างและความหมาย. [ปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. คลังปัญญา.

[http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Tha\(M.A.\)/Paikit_K.pdf](http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Tha(M.A.)/Paikit_K.pdf)

คณะศึกษานาสิกข์. (2548). มรดกธรรม เล่ม 1 : คณะศึกษานาสิกข์ พระโพธิญาณเถร(ชา สุภทโท). ศูนย์เผยแผ่มรดกธรรม พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทโท).

คณะศึกษานาสิกข์วัดหนองป่าพง. (2564). ประวัติ และปฏิปทาพระเทพวชิรญาณ(เลี่ยม ฐิตธมโม). อักษรสัมพันธ์(1987).

คณินนิตย์ จันทบุตร และสุบรรณ จันทบุตร. (2545). ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีวัดป่านานาชาติ อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี. พริกหวานกราฟฟิค.

จตุพร บุญประเสริฐ. (2556). การวิเคราะห์ตำราวั [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. คลังปัญญา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

<http://www.sure.su.ac.th/xmlui/bitstream/handle/123456789/8670/fulltext.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

จากอาจารย์ชีววิทยาสู่วันที่สามสาวพัสดุ.. ๒๗ ก.ย. วันคล้ายวันเกิด "พระอาจารย์ฟิลลิป ญาณธมโม" ศิษย์หลวงปู่ชา สมณะผู้มีจริยวัตรงดงาม. (2560, 27 กันยายน). *Tnews*.

<https://www.tnews.co.th/variety/362446>

ชยสาโรภิกขุ. (2553). กระโถน กระถาง. โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์(1987).

ณรงค์ฤทธิ์ สุขสวัสดิ์. (2557). การดำรงอยู่ของวิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรมและความเชื่อของกลุ่มชนชาวไทยเขมร(เขมรถิ่นไทย) ที่อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี. [วิทยานิพนธ์ดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Research Report.

http://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/52810087/title.pdf

ธานี สุวรรณประทีป และคณะ. (2565). คัมภีร์อุปาสกขณาลังการ : การปริวรรต การแปล และการวิเคราะห์. วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์ 8 (1), 32-42. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Palisueksabuddhaghosa/article/view/257277/173842>

ปสันโนภิกขุ และคณะ. (2556). ฝีก 40 ฝน. คิว พรินท์ แมเนจเม้นท์.

- พระโพธิญาณวิเทศ(รีต ปสนโน). (2558). วิเทศธรรมบรรยาย : สายธารแห่งสายธรรม. คณะสงฆ์วัดป่า
 นานาชาติ พร้อมคณะศิษยานุศิษย์ทั้งฝ่ายบรรพชิต และคฤหัสถ์.
[https://cdn.amaravati.org/wp-
 content/uploads/2018/12/14/Pasanno_Amaro_Sai_Tarn_Hang_Sai_Thamma.pdf](https://cdn.amaravati.org/wp-content/uploads/2018/12/14/Pasanno_Amaro_Sai_Tarn_Hang_Sai_Thamma.pdf)
- พระญาณวิริยาจารย์(วิริยงค์ สิริธโร). (2521). ประวัติพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต ฉบับสมบูรณ์ และได้
 สามัญสำนึก : อนุสรณ์ในการสถาปนากิจศพคุณย่ามั่น บุญชัยกุล ณ เมรุวัดธรรมมงคล. อาหารการ
 พิมพ์.
- พระธรรมศากยวงศ์วิสุทธี. (2548). พระฝรั่งในประเทศไทย. ศูนย์พุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย. http://www.cubs.chula.ac.th/old/images/research/55_3/55_3_1.pdf
- พระมหาประกาศิต แก้วทองเกต. (2559). ดิตถียปริวาส : วัตรปฏิบัติสำหรับคัศครองคนต่างศาสนา
 ก่อนบวชเป็นภิกษุ. วารสารพุทธปัญญาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 1,
 107-122.
- พระมหาประกาศิต แก้วทองเกต. (2560). การศึกษาวิเคราะห์พุทธบัญญัติเกี่ยวกับนักบวชนอกศาสนา
 [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมปอง มุทีโต. (2547). คัมภีร์อภิธานวรรณนา. ประยูรวงศ์พรินท์ตั้ง.
- พระราชสุเมธาจารย์. (2557). พระราชสุเมธาจารย์ (โรเบิร์ต สุเมโธ) ชิวประวัติพระราชสุเมธาจารย์ (โร
 เบิร์ต สุเมโธ). อักษรสัมพันธ์(1987).
- พระอาจารย์ทองคำ จารุวัฒน์. (2549). ประวัติท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต และมุตโตทัย. ก้อนเมฆ
 แอนด์กันยกรู๊ป.
- มติมหาเถรสมาคม. (2565, 5 กุมภาพันธ์). มติมหาเถรสมาคมที่ 112/2565.
<http://www.mahathera.onab.go.th/index.php?url=mati&id=10984>
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2560). พระไตรปิฎกบาลีฉบับสยามรัฐ เล่ม 4.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. (2539a). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ์ราช
 วิทยาลัย เล่ม 1.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. (2539b). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ์ราช
 วิทยาลัย เล่ม 2.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. (2539c). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ์ราช
 วิทยาลัย เล่ม 4.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. (2539d). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ์ราช
 วิทยาลัย เล่ม 5.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539t). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 24.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539u). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 25.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539v). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 27.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539w). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 28.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539x). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 29.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539y). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 32.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539z). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่ม 33.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539aa). วินยลงการฎีกา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2552a). อรรถกถาพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปัญจสุทนี เล่ม 2.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2552b). อรรถกถาพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สมันตปาสาทิกา เล่ม 3.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2553). อรรถกถาพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สารัตถ์ปกาสินี เล่ม 2.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2556). อรรถกถาพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ชุททกนิกาย ธรรมบท เล่ม 1.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2557). อรรถกถาพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปรมัตถโชติกา เล่ม 2.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2558). อรรถกถาพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ชุททกนิกาย ชาดก เล่ม 9

मितซูโอะเปิดใจพบแอนครั้งแรก 14 ก.พ. สี้กเพราะใจตนเอง. (2556, 9 ตุลาคม). *Sanook*.

<https://www.sanook.com/men/1429/>

วรรณวรงค์ พัฒนกำจร. (2532). ฤกษ์คัสตยะในวรรณคดีสันสกฤต [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต , จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. คลังปัญญาจุฬาฯ.

<http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/24502>

วัดป่าอัมพวัน. (2565, 17 กุมภาพันธ์). คำชี้แจงสำหรับผู้ประสงค์จะสมัครบรรพชาอุปสมบทและ ฟานักปฏิบัติในสำนัก วัดป่าอัมพวัน ชลบุรี.

<http://www.watpahampawan.com/Ordination.aspx>

ศรีเลา เกษพรหม และวัลลภ นามวงศ์พรหม. (2553). เอกสารชุดประเพณีเมืองเชียงใหม่ : ประเพณีการ บวช. ส. ทรัพย์การพิมพ์.

สุเชาวน์ พลอยชุม. (2549). รายงานวิจัยเรื่อง สำนักวิปัสสนาสายพระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต. ศูนย์พุทธ ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

http://www.cubs.chula.ac.th/old/images/research/56_6/VipassanaMeditaitonCentre_full.pdf

สุภาพรรณ ณ บางช้าง. (2549). นโม ไตรสรณคณน์. โครงการแปลและศึกษาพระไตรปิฎก ฉลองสิริราช สมบัติครบ 60 ปี หอพระไตรปิฎกนานาชาติ. กรุงเทพฯ. คราฟแมนเพรส.

สุมาลี มหณรงค์ชัย. (2562a). ฤกษ์ในอินเดียโบราณ ศึกษาความเป็นนักบวชของฤกษ์. วารสาร มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 16(2), 31-47. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhnu/article/view/234477/161173>

สุมาลี มหณรงค์ชัย. (2562b). อาชีวิกะในอินเดียยุคต้น ศึกษาวิถีชีวิตและแนวคิดทางปรัชญาของอาชีวิกะ. วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 41(1), 168-184. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jasu/article/view/194700/135751>

อรทัย เลียงจินดาถาวร. (2558, 3 พฤศจิกายน). การจัดสร้างฐานข้อมูลและเผยแพร่ประเพณีการ ดำรงชีวิตของชาวไทยอีสาน.

<http://www.esanpedia.oar.ubu.ac.th/localinformation/?p=397>

บรรณานุกรมภาษาอังกฤษ

Alamy Stock Photo. (2023). *The Reading Room Burma 84 CAVE-SHRINE WEAR*

MAULMAIN. 40 BURMA. POTHUDAW. <https://www.alamy.com/burma-84-cave-shrine-wear-maulmain-40-burma-pothudaw-been-brought-into-a-pseudo-connection-with-buddhism-by-certain-western-neophytes-of-the-tibetan-cult-are-unheard-of-in-burma-which-is-the-strong-hold-of-primitive-tradition-pothudaw-observe-fewer-thila-thanyam-they-make-their-appeal-with-a-gong-of-triangular->

[shape-kytzi-nos26-86-which-spins-on-the-string-ithangs-by-and-emits-a-high-and-sus-tained-throbbing-note-pothudaw-eatin-the-forenoon-only-they-acceptalms-in-money-and-in-kind-for-whichthey-carry-baskets-with-a-shoulder-yoke-they-wear-a-white-robe-shavethe-head-and-pl-image342758705.html](#)

Dhammagiri Forest Hermitage. (2022). *Monasteries Worldwide in the Lineage of Ajahn Chah* <https://www.dhammagiri.net/about-3-11>

Monier Monier-Williams. (1899). *A Sanskrit-English Dictionary*.
<https://gandhari.org/dictionary?section=mw>

T. W. Rhys Davids and William Stede. (2018). *Pali-English Dictionary, Delhi, The Pali Text Society's Pali-English Dictionary*. <https://gandhari.org/dictionary?section=ptsd>

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก 1

การสัมภาษณ์บุคคล

ผู้วิจัยยื่นขอรับการพิจารณาจริยธรรมวิจัยในคนเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์บุคคล 1 ครั้ง ได้แก่ พระเถระ, พระนวกะ สามเณร ผู้ประพาศติวัตรก่อนอุปสมบท(ผ้าขาว) และ อุบาสกผู้เป็นชาวต่างชาติ ผู้สังกัดและพักอยู่ในวัดป่านานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี ตามแผนการดำเนินงานวิจัยลำดับที่ 3 มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่ 1 : พระเถระ, พระนวกะ ชาวต่างชาติ (Elder monks, new-ordained monks)

1.1.1 คำถามที่จะสัมภาษณ์

1) ก่อนเข้ามาศึกษาธรรมที่วัดของพระอาจารย์ชา ท่านมีความสนใจศึกษาพุทธศาสนาอย่างไร ที่ไหนบ้าง(How do you become interested in Thai Buddhism and ordained in the school of Luang Poo Cha?)

2) การปรับตัวด้านอาหาร สภาพที่อยู่ การรักษาโรค วัฒนธรรมไทย และภาษาไทยเป็นอย่างไร (Did you find the problems with Thai life while you were living as ‘layman’ at wat Pah Nana Chat ?)

3) การอยู่ร่วมกับคณะสงฆ์ ประพฤติปฏิบัติตามข้อวัตรในวัดหนองป่าพงและวัดป่านานาชาติ เป็นอย่างไร(How was your life under Ajahn Cha and his order? Were the rules difficult for you at that time ?)

4) ท่านมีบทบาทการช่วยเหลือคณะผู้ขออุปสมบทอย่างไร มีปัญหาอะไรบ้าง มีการปรับแนวทางการดูแลผู้ประพาศติวัตร และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร(Do you help support the laymen? If yes, how? If no, why?)

5) ในฐานะที่ท่านผ่านการเป็นผ้าขาวและสามเณร ท่านคิดว่ากระบวนการนี้มีประโยชน์สำหรับพระฝรั่งหรือคณะสงฆ์หรือไม่ อย่างไร(As the one who passed the process, what do you think about the disciplined life before ordination? Is it useful for the foreign monks and the school?)

1.1.2 วิธีการติดต่อและวิธีการเข้าถึง

ผู้วิจัยโทรศัพท์ไปยังเจ้าอาวาสวัดป่านานาชาติเพื่อติดต่อขอลงพื้นที่เก็บข้อมูล และสัมภาษณ์เพื่อกำหนดวันลงพื้นที่ และนำส่งจดหมายขอลงพื้นที่และเอกสารโครงการวิจัยทางไปรษณีย์ การลง

พื้นที่เก็บข้อมูลเป็นเวลา 3 วัน และสัมภาษณ์ตัวต่อตัวที่วัดปานานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นพระเถระ และพระนวกะ ชาวต่างชาติผู้สังกัดและพักอยู่ในวัดปานานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานีที่ได้รับการชี้แจงให้ทราบรายละเอียด และยินดีให้สัมภาษณ์

1.1.3 วิธีการพิทักษ์สิทธิ ป้องกันความเสี่ยงและรักษาความลับของข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์

การให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นการกระทำในฐานะพระภิกษุในวัดปานานาชาติ เป็นข้อมูลที่นำมาใช้ในงานวิจัย ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะขออนุญาตถ่ายภาพโดยที่ไม่เห็นหน้าบันทึกเสียง และถอดเทปบันทึกเสียงในประเด็นที่ขอสัมภาษณ์ และจะดำเนินการทำลายข้อมูลตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับท่านภายหลังเสร็จสิ้นการวิจัยภายใน 1 ปี ผู้ให้สัมภาษณ์มีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามเหล่านั้นได้ รวมถึงมีสิทธิ์ถอนตัวออกจากโครงการนี้เมื่อใดก็ได้ โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และการไม่เข้าร่วมวิจัยหรือถอนตัวออกจากโครงการวิจัยนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด การวิจัยครั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์จะไม่เสียค่าใช้จ่าย และไม่มีค่าตอบแทนใดๆ

ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์จะถูกเก็บรักษาไว้ ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล แต่จะรายงานผลการวิจัยเป็นภาพรวม ผู้ที่มีสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ จะมีเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนเท่านั้น

หากผู้ให้สัมภาษณ์มีข้อสงสัยใด ๆ โปรดสอบถามเพิ่มเติม โดยติดต่อกับผู้วิจัยได้ตลอดเวลา และหากผู้วิจัยมีข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์หรือโทษเกี่ยวกับการวิจัย ผู้วิจัยจะแจ้งให้ท่านทราบอย่างรวดเร็ว หากท่านไม่ได้รับการปฏิบัติตามข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ท่านสามารถร้องเรียนได้ที่ คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาคารจามจุรี 1 ห้อง 114 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์ 0 2218 3210-11 อีเมล curec2.ch1@chula.ac.th

CHULALONGKORN UNIVERSITY

1.2 ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มที่ 2 สามเณร, ผู้ประพฤติก่อนอุปสมบท (ผ้าขาว) อุบาสก (novices and laymen)

1.2.1 คำถามที่จะสัมภาษณ์

1) ก่อนเข้ามาศึกษาธรรมที่วัดของพระอาจารย์ชา ท่านมีความสนใจศึกษาพุทธศาสนาอย่างไร ที่ไหนบ้าง(How do you become interested in Thai Buddhism and ordained in the school of Luang Poo Cha?)

2) การปรับตัวด้านอาหาร สภาพที่อยู่ การรักษาโรค วัฒนธรรมไทย และภาษาไทยเป็นอย่างไร(Do you find the problems with Thai life while you are living as 'layman' at wat Pah Nana Chat ?)

3) การอยู่ร่วมกับคณะสงฆ์ ประพฤติปฏิบัติตามข้อวัตรในวัดหนองป่าพงและวัดป่านานาชาติ เป็นอย่างไร(How is your life under Ajahn Cha and his order?)

4) ท่านต้องการความช่วยเหลือจากพระฝรั่ง/สามเณร/เพื่อนที่ร่วมประพฤติวัตรหรือไม่ ถ้าต้องการ ท่านต้องการอะไร ถ้าไม่ต้องการ เพราะเหตุใดท่านจึงไม่ต้องการ(Do you need support from the elders or senior monks who are foreigner? If yes, how? If no, why?)

5) ท่านคิดว่ากระบวนการการเป็นผ้าขาวและสามเณรมีประโยชน์สำหรับการบวชเป็นพระหรือคณะสงฆ์ หรือไม่(What do you think about the disciplined life before ordination? Is it useful for the foreign monks and the school?)

1.2.2 วิธีการติดต่อและวิธีการเข้าถึง

ผู้วิจัยโทรศัพท์ไปยังเจ้าอาวาสวัดป่านานาชาติเพื่อติดต่อขอลงพื้นที่เก็บข้อมูล และสัมภาษณ์เพื่อกำหนดวันลงพื้นที่ และนำส่งจดหมายขอลงพื้นที่และเอกสารโครงการวิจัยทางไปรษณีย์ การลงพื้นที่เก็บข้อมูลเป็นเวลา 3 วัน และสัมภาษณ์ตัวต่อตัวที่วัดป่านานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นสามเณร, ผู้ประพฤติวัตรก่อนอุปสมบท (ผ้าขาว) อุบาสก ชาวต่างชาติที่วัดป่านานาชาติ ชาวต่างชาติผู้พักอยู่ในวัดป่านานาชาติ จังหวัดอุบลราชธานีที่ได้รับการชี้แจงให้ทราบรายละเอียด และยินดีให้สัมภาษณ์

1.2.3 วิธีการพิทักษ์สิทธิ ป้องกันความเสี่ยงและรักษาความลับของข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์

การให้ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นการกระทำในฐานะพระภิกษุในวัดป่านานาชาติ เป็นข้อมูลที่น่ามาใช้ในงานวิจัย ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะขออนุญาตถ่ายภาพโดยที่ไม่เห็นหน้าบันทึกเสียง และถอดเทปบันทึกเสียงในประเด็นที่ขอสัมภาษณ์ และจะดำเนินการทำลายข้อมูลตลอดจนข้อมูลอื่น ๆ ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับท่านภายหลังเสร็จสิ้นการวิจัยภายใน 1 ปี ผู้ให้สัมภาษณ์มีสิทธิ์ที่จะไม่ตอบคำถามเหล่านั้นได้ รวมถึงมีสิทธิ์ถอนตัวออกจากโครงการนี้เมื่อใดก็ได้ โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า และการไม่เข้าร่วมวิจัยหรือถอนตัวออกจากโครงการวิจัยนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด การวิจัยครั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์จะไม่เสียค่าใช้จ่าย และไม่มีค่าตอบแทนใดๆ

ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์จะถูกเก็บรักษาไว้ ไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล แต่จะรายงานผลการวิจัยเป็นภาพรวม ผู้ที่มีสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์จะมีเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนเท่านั้น

หากผู้ให้สัมภาษณ์มีข้อสงสัยใด ๆ โปรดสอบถามเพิ่มเติม โดยติดต่อกับผู้วิจัยได้ตลอดเวลา และหากผู้วิจัยมีข้อมูลเพิ่มเติมที่เป็นประโยชน์หรือโทษเกี่ยวกับการวิจัย ผู้วิจัยจะแจ้งให้ท่านทราบอย่างรวดเร็ว หากท่านไม่ได้รับการปฏิบัติตามข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ท่านสามารถร้องเรียนได้ที่ คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์

และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาคารจามจุรี 1 ห้อง 114 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่
เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330 โทรศัพท์ 0 2218 3210-11 อีเมล curec2.ch1@chula.ac.th

1.3 หนังสือยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย (CONSENT TO PARTICIPATE IN RESEARCH)

CONSENT TO PARTICIPATE IN RESEARCH

Place

Date

No.....

Title of Research Project: A comparative study of Titthiyaparivāsa and admission to the ordination in Wat Pah Na Na Chat, Ubon Ratchathani province.

Researcher: Phramaha Preecha Tiwattanon

Address: Wat Boromniwat Ratchaworawihan, Rama 6 Road Soi 15, Rong Mueang, Pathumwan, Bangkok, 10330

Tel. 095-558-4349

I have been informed about the details, summary, and objective of this research project, including the procedures to treat or to be treated, the risks, and the benefits that may arise from this research. I have read the details in the research information sheet and I understand them.

I am voluntarily participating in this research project. I agree to be interviewed and answer the questions submitted by the researcher. I am agreeing to allow video or picture recording without face identity and allowing audio recorded. The researcher can use the information provided in the interview for this research.

I have the right to withdraw from research at any time of my choice, without giving reasons of withdrawing to the researcher. The withdrawal will not have any

negative effects on me or the temple and I can ask the researcher to stop using the interviewed data at any time.

I have received and confirmed that the researcher will treat me according to the research information sheet. Any information related to me must be kept confidential by the researcher. The results of the research will be presented as an overview and there is no information in this report that would lead to the identification of me.

If I have not been treated as described in the research information sheet, I can complain to the Human Research Ethics Committee at the following address:

The Second Allied Academic Group in Social Sciences, Humanities and Fine and Applied Arts, Chamchuri 1 Building, Room 114, Phayathai Rd., Wang Mai, Pathumwan, Bangkok 10330

Tel. (+66) 2218+3210 and (+66) 2218-3211, E-mail curec2.ch1@chula.ac.th

I have signed my name in the presence of witnesses. In addition, I received a copy of the information sheet describing the research participants and will receive a copy of this consent letter.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

Signature

(Phramaha Preecha Tiwattanon)

Researcher

Signature.....

(.....)

Participant

Signature

(Assist.Prof.Dr.Sompornnuch Tansrisook)

Thesis advisor

Signature

(.....)

Witness

ภาคผนวก 2
ภาพจากวัดป่านานาชาติ

ภาพที่ 1 ด้านข้างเรือนพักรวมของอุบาสกในวัดป่านานาชาติ

ภาพที่ 2 เรือนพักรวมของอุบาสกในวัดป่านานาชาติ

เรือนพักรวมของอุบาสกมี 2 ชั้น ชั้นแรกมีโรงครัว และที่พักอุบาสิกา ส่วนชั้นที่ 2 มีห้องพักร่วมของอุบาสก และลานนอกห้อง

ภาพที่ 3 อุบาสกชาวต่างชาติกำลังช่วยจัดสถานที่เตรียมพระเคน

ภาพที่ 4 อุบาสกบางส่วนช่วยแม่ออกจัดเตรียมภายในครัว

ภาพที่ 5

ภาพที่ 6

ผ้าขาวช่วยประเคนอาหารแก่พระภิกษุ และพระภิกษุช่วยกันจัดภัตตาหารบนโต๊ะรับประเคนตามธรรมเนียมวัดป่า อาหารที่พระภิกษุรับประเคนแล้ว ถ้าคฤหัสถ์มาจับต้อง คณะสงฆ์ถือคฤหัสถ์ยังมีใจไม่ให้ หรือ รับกลับคืนแล้ว จึงมีการประกาศห้ามจับก่อนคณะสงฆ์จะอุปโลกนยกให้เป็นของคฤหัสถ์นำไปรับประทานต่อได้

ภาพที่ 7 ศาลาจิตตมโม เป็นศาลาอเนกประสงค์ ใช้เป็นสถานที่ฉัน แสดงธรรม สวดมนต์ทำวัตร รวมทั้งจัดงานต่างๆ เป็นศาลาขนาดใหญ่ อยู่ใกล้ลานจอดรถ

ภาพที่ 8 พระพุทธรูปหน้าศาลาฐิตธมโม

ภาพที่ 9 ลานจอดรถหน้าศาลาฐิตธมโม

ภาพที่ 10 ด้านหลัง และด้านข้างศาลาฐิตธมโม ที่ติดกับศาลาประชุม ศาลาฉันทน์น้ำปานะ และกุฏิของพระภิกษุ

ภาพที่ 11 แม่ออกในหมู่บ้านมาเตรียมถวายของ

ภาพที่ 12 อุบาสิกาชาวไทยในวัดป่านานาชาติ

ภาพที่ 13

ภาพที่ 14

การจัดวางอาสนะ และอุปกรณ์สำหรับการบริโภคมื้อของผ้าขาวในวัดป่านานาชาติ ปี พ.ศ. 2565 มีผ้าขาวชาวต่างชาติ 2 รูป จึงมี 2 ที่ ในภาพที่ 14 แสดงการจัดวางเรียงผ้าปูนั่งสีขาวที่ตัดเย็บแยกเป็นชั้นตามอย่างผ้าปูนั่งของพระภิกษุสามเณรด้วย การจัดเรียงจะวางกระโถน และม้วนกระดาษชำระที่ด้านหลังสุด วางชามใบใหญ่ไว้ด้านหน้าสุด ส่วนถ้วย ช้อน และมีดหรือกรรไกรตัดบรรจุภัณฑ์ที่ห่อวางตรงกลาง ผ้าสีขาวด้านล้างชามใบใหญ่ คือ ผ้าเช็ดภาชนะ เมื่อนั่งรับประทานใช้เป็นผ้าปูกันเปื้อนสpongและอังสะได้ ส่วนผ้าขาวด้านล้างถ้วยเป็นผ้าปิดชามใบใหญ่เมื่อดักอาหารแล้วเพื่อป้องกันแมลง และเป็นผ้าเช็ดปากได้ เช็ดมือหลังรับประทานเสร็จได้ด้วย ระหว่างให้พร ต้องใช้ผ้าขาวนี้ปิดอาหารไว้ ให้เรียบร้อย อนึ่งการจัดวางเรียงอุปกรณ์ทั้งหมดนี้วางด้านขวาของผู้นั่ง ในวัดป่า

บางวัดอาจเรียงด้านซ้ายของผู้นั่ง การวางด้านซ้ายหรือด้านขวา เป็นสิ่งที่พระภิกษุ สามเณรในวัดป่า
ต้องสังเกต จึงวางได้ถูกต้องตามธรรมเนียมแต่ละวัด สามารถใช้อุปกรณ์ของตนเองได้ถูกต้อง

ภาพที่ 15 พระประธานในศาลาจิตตมโม และอาสนะสงฆ์ที่มีการจัดเรียงบริวารเตรียมฉัน

ภาพที่ 16

ส่วนพระภิกษุ สามเณรจัดอาสนะและอุปกรณ์ด้านบนอาสนะสงฆ์ แตกต่างกันที่ใช้บาตรแทนชามใบใหญ่ โดยวางด้านขวาของผู้นั่งเช่นกัน คณะบุคคลในวัดต้องจัดด้านเดียวกัน แถวหน้าเป็นพระภิกษุเรียงตามลำดับพรรษามากไปน้อย พระภิกษุมีพรรษามากสุดเริ่มนั่งด้านซ้ายสุดของพระประธาน แถวหลังเป็นที่นั่งของพระภิกษุมีพรรษาน้อย พระอาคันตุกะ และสามเณร ธรรมเนียมเป็นการจัดวางอาสนะตามปกติในวัดป่าสายหลวงปู่มั่น เพื่อให้พระภิกษุเทศน์แจกจ่ายอาหารได้สะดวก หรือ กรณีใช้อุปกรณ์ล้อเลื่อนส่งอาหาร ก็สะดวกสามารถเลื่อนอาหารไปตามลำดับพรรษาได้

ภาพที่ 17

ภาพที่ 18

การจัดเตรียมอาสนะของพระภิกษุ สามเณร บนอาสนะสงฆ์หน้าองค์พระประธานในศาลา มีผ้าปูนั่ง บาตร กาบบรรจุน้ำดื่มที่ใช้ล้างมือได้ด้วย ถ้วยตักน้ำ ผ้าเช็ดบาตรที่ใช้ปิดบาตรที่ใช้ปูกันเปื้อน จีวรระหว่างฉันได้ กระโถน และกล่องกระดาษชำระวาง การวางเรียง ด้านหน้าสุด วางกาน้ำใส่น้ำดื่ม ส่วนกระโถนวางด้านหน้าสุด ธรรมเนียมการจัดเรียงบริขารเป็นแบบนี้ในทุกวัดป่าสายหลวงปู่มั่น

ภาพที่ 19

ส่วนพระภิกษุหรือสามเณรผู้สุขภาพไม่ดี หรือไม่สามารถนั่งขัดสมาธิหรือพับเพียบตามธรรมเนียมไทยได้ ก็สามารถนั่งบนเก้าอี้ ตามรูปภาพล่างซ้ายได้ เป็นการปรับให้เหมาะสมกับชาวต่างชาติ แม้ว่าจะมีการอนุญาตให้พระภิกษุอาพาธสามารถนั่งให้สบายได้โดยไม่ต้องอาบติ ซึ่งรวมทั้งกรณีจำเป็นต้องนั่งสูงกว่าเพื่อให้สบายได้โดยไม่ต้องอาบติทุกกฎ แต่วัดป่านานาชาติจัดให้วางเก้าอี้แยกออกจากอาสนะสงฆ์ เพื่อป้องกันกรณีพระภิกษุรูปนั้นมีพรรษาน้อยกว่านั่งสูงกว่าพระภิกษุมีพรรษาสูงกว่า หรือคำตำหนิจากผู้รู้ว่าพระภิกษุชาวต่างชาติรูปนั้นนั่งบนพื้นแบบพระภิกษุชาวไทยไม่ได้

พระภิกษุผู้จำเป็นต้องนั่งเก้าอี้เช่นนี้สามารถใช้ในตอนทำวัตร นั่งสมาธิ ในช่วงเวลาทำวัตรร่วมกับคณะสงฆ์ได้โดยไม่ต้องอาบติ

ภาพที่ 20

ศาลาฉันน้ำปานะในช่วงเช้า จัดสถานที่ปูเสื่อเตรียมตั้งแต่เช้ามีดเป็นสถานที่เช็ดบาตรและบริวาร เมื่อคณะภิกษุสามเณรกลับจากบิณฑบาต จะถอดถลกบาตรออก นำมาวางไว้ที่ศาลาฉันน้ำปานะอย่างระเบียบตามลำดับพรรษา บริวารของพระภิกษุมีพรรษามากวางแถวหน้าสุด เรียงจากด้านซ้ายของผู้นั่งไปตามลำดับ

ภาพที่ 21

ภาพที่ 22

สถานที่ล้างบาตร ใช้ยางล้อรถขนาดเล็กเป็นที่วางบาตรเพื่อป้องกันบาตรเสียหายจากการวางบาตรบนพื้นทำให้บาตรเสียหายตามวินัย มีถังน้ำ และน้ำยาล้างจานพร้อมฟองน้ำเตรียมพร้อมให้ล้างบาตร ถ้วยชาม กระจาณ อย่างเพียงพอ มีถังขยะไว้พิเศษอาหาร

ภาพที่ 23 อาคารห้องสมุดและที่ประชุม

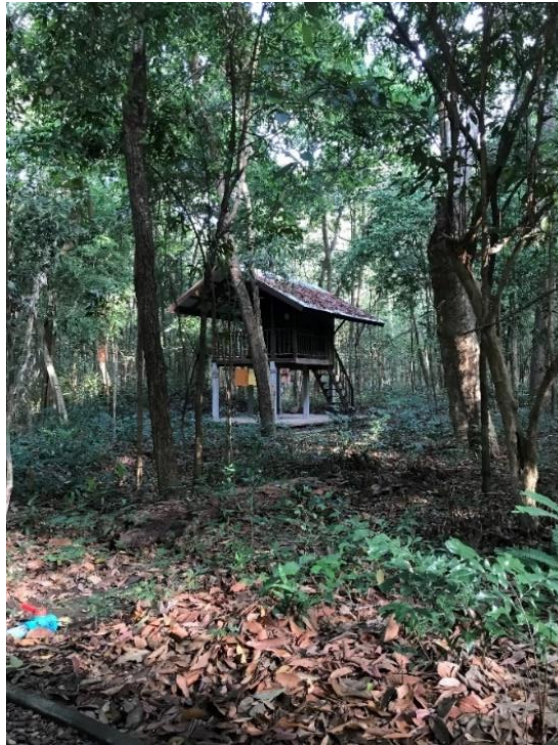
ภาพที่ 24 บรรยากาศภายในห้องสมุดของวัด มีระบบไฟฟ้า และสัญญาณอินเทอร์เน็ต มีพระไตรปิฎก หนังสือคำสอนของพระโพธิญาณเถร หนังสือคำสอนของพระเถระอื่นๆ รวมทั้งงานวิชาการต่างๆ ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาเยอรมัน และภาษาฝรั่งเศส

ภาพที่ 25 พระไตรปิฎกฉบับภาษาอังกฤษในห้องสมุด

ภาพที่ 26 สามเณรชาวต่างชาติกำลังศึกษาริณัย

ภาพที่ 27 กุฏิในวัดป่านานาชาติ

ภาพที่ 28 ทางเดินไปกุฏิในวัดป่านานาชาติ

ภาคผนวก 3

กติกาสงฆ์วัดป่านานาชาติ

กติกาสงฆ์ที่ใช้ปกครองคณะพระภิกษุ สามเณร ผ้าขาว อุบาสก อุบาสิกาในวัด พัฒนามาจาก กติกาสงฆ์ในวัดหนองป่าพงซึ่งมี 15 ข้อ ประกาศใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2520 เมื่อวัดป่า นานาชาติก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2518 จึงได้นำข้อกติกาสงฆ์จากวัดหนองป่าพงมาประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2520 ในระยะแรกข้อกติกาสงฆ์ในวัดป่านานาชาติมี 15 ข้อ เป็นฉบับภาษาอังกฤษ แต่มีความหมาย เหมือนข้อกติกาสงฆ์วัดหนองป่าพงทุกประการ ดังนี้

3.1 ข้อกติกาสงฆ์ในวัดหนองป่าพงและวัดป่านานาชาติ (พ.ศ. 2520)

- 1) พระเณรห้ามขอของแต่คนใช้ญาติใช้ปวารณาและห้ามติดต่อกับคฤหัสถ์และนักบวชอื่นเป็น วิสภาค⁶⁰กับพุทธศาสนา
- 2) ห้ามบอกและเรียนตริจฉานวิชา บอกเลข ทำน้ำมนต์ หมอยา หมอดู ทำและแจกจ่ายวัตถุ มงคลต่างๆ
- 3) พระผู้มีพรรษาหย่อน 5 ห้ามเที่ยวไปตามลำพังตัวเอง เว้นแต่มีเหตุจำเป็น หรือมีอาจารย์ผู้ สมควรติดตามไปด้วย
- 4) เมื่อจะทำอะไรให้ปริกษาสงฆ์ หรือผู้เป็นประธานในสงฆ์เสียก่อน เมื่อเห็นว่าเป็นธรรม เป็น วินัย แล้วจึงทำ อย่าทำตามอำนาจตัวเอง
- 5) ให้ยืนตีในเสนาสนะที่สงฆ์จัดให้ และให้ทำความสะอาดเก็บกวาดกุฏิ ถนนเข้าออกให้สะอาด
- 6) เมื่อกิจของสงฆ์เกิดขึ้นให้พร้อมกันทำ เมื่อเลิกให้พร้อมกันเลิก อย่าทำตนให้เป็นที่รังเกียจ ของหมู่คณะ คือ เป็นผู้มายาสาไถย หลีกเลียง แก่ตัว
- 7) เมื่อฉันบิณฑบาต เก็บบาตร ล้างบาตร กวาดวัด ตักน้ำ สรงน้ำ จัดโรงฉัน ย้อมผ้า ฟังเทศน์ เหล่านี้ ห้ามมิให้คุยกัน ฟังตั้งใจทำกิจนั้นจริงๆ
- 8) เมื่อฉันเสร็จแล้ว ให้พร้อมกันเก็บกวาดโรงฉันให้เรียบร้อยเสียก่อน แล้วจึงกราบพระพร้อม กัน และนำบริวารของตนกลับกุฏิโดยสงบ
- 9) ให้ทำตนเป็นผู้มีกนน้อยในการพูด กิน นอน ไร่ เริง จงเป็นผู้ที่น้อยอยู่ด้วยความเพียร และจง ช่วยกันพยาบาลภิกษุสามเณรอาพาธด้วยความเมตตา
- 10) ห้ามรับเงินและทอง และห้ามผู้อื่นเก็บไว้เพื่อตน ห้ามซื้อขายแลกเปลี่ยน

⁶⁰ วิสภาค คือ มีส่วนไม่เสมอกัน ชัดกัน เข้ากันไม่ได้ ไม่ถูกกัน หรือไม่กลมกลืนกัน ไม่เหมาะสมกัน

11) เมื่อเอกลาภเกิดขึ้นในสงฆ์หมู่หนึ่ง ให้เก็บไว้เป็นกองกลาง เมื่อท่านองค์ใดต้องการ ให้สงฆ์อนุมติแก่ท่านองค์นั้นโดยสมควร

12) ห้ามคุยกันเป็นกลุ่มก้อนทั้งกลางวันและกลางคืนในที่ทั่วไป หรือในกุฏิ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นถึงกระนั้นก็อย่าเป็นผู้คลุกคลีและเอิกเกริกเฮฮา ห้ามสูบบุหรี่ กินหมาก

13) การรับและส่งจดหมาย เอกสาร หรือวัตถุต่างๆ ภายนอก ต้องแจ้งต่อสงฆ์ หรือผู้เป็นประธานสงฆ์รับทราบทุกครั้งไป เมื่อสงฆ์หรือผู้เป็นประธานสงฆ์เห็นสมควรแล้ว จึงรับส่งได้

14) พระเณรที่มุ่งเข้ามาปฏิบัติในสำนักนี้ เบื้องต้นต้องได้รับใบฝากจากอุปัชฌาย์อาจารย์ของตน และย้ายสุทธินามาให้ถูกต้องเสียก่อนจึงจะใช้ได้

15) พระเณรที่เป็นอาคันตุกะมาพักอาศัย ต้องนำสุทธิแจ้งสงฆ์ หรือผู้เป็นประธานสงฆ์ในคืนแรก และมีกำหนดให้พักได้ไม่เกิน 3 คืน เว้นแต่มีเหตุจำเป็น

ข้อตกลงสงฆ์เหล่านี้ เมื่อผู้ใดฝ่าฝืน สงฆ์มีอำนาจเต็มที่ที่จะบริหาร

พระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท)

ประกาศ ณ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2520

3.2 ข้อตกลงสงฆ์ในวัดป่านานาชาติ ฉบับล่าสุด

ผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บข้อมูลที่วัดป่านานาชาติในระหว่างวันที่ 20-22 มีนาคม พ.ศ. 2565 พบว่าข้อตกลงในวัดป่านานาชาติเพิ่มจำนวนเป็น 19 ข้อ เป็นภาษาอังกฤษ (คำแปลภาษาไทยเป็นของผู้วิจัย) ดังนี้

Ajahn Chah Sangha Regulations in Wat Pah Nanachat version

กติกาสงฆ์ในวัดป่านานาชาติของพระอาจารย์ชา

1) Monks and novices may only make requests from blood relatives or people who have made an invitation to ask for things

ภิกษุและสามเณรอาจออกปากขอจากญาติสืบสายโลหิต หรือ ผู้ที่ปวารณาให้ขอสิ่งของได้

2) A monk should not give lucky numbers, make holy water, distribute medicines, tell fortunes, make or distribute various kinds of auspicious items (e.g. amulets), nor should he engage in the study of such topics.

ห้ามภิกษุบอกเลขให้โชค ทำน้ำมนต์ แจกจ่ายยา ทำนายดวง ทำวัตถุมงคลชนิดต่างๆ รวมทั้งห้ามศึกษาวิชาดังกล่าว

- 3) Except in cases of emergency or with the permission of his teacher, a monk of less than 5 rains may only go traveling when accompanied by a monk of more than 5 rains.

ภิกษุผู้มีพรรษาน้อยกว่า 5 พรรษา จะเดินทางไปข้างนอกวัดได้เมื่อมีภิกษุที่มีพรรษามากกว่า 5 พรรษาร่วมเดินทางไปด้วย เว้นแต่กรณีฉุกเฉิน หรือได้รับอนุญาตจากพระอาจารย์

- 4) A monk should always consult the Sangha or the senior monk before embarking on a personal project.

ภิกษุเมื่อคิดจะทำโครงการส่วนตัวใดๆ ควรขอคำปรึกษาสงฆ์ หรือพระเถระก่อน

- 5) A monk should keep his hut clean and well-swept. He should also sweep the path leading to his hut. A monk should cultivate contentment with the hut allotted to him.

ภิกษุควรพอใจกุฏิที่คณะสงฆ์จัดให้ หมั่นทำความสะอาดและเก็บกวาดกุฏิที่พักของตน กวาดเส้นทางเดินไปกุฏิ

- 6) When there is work for the Sangha to do, all the monks should work together, starting together and ending together. A monk should not be a burden to the community by avoiding duties, making excuses, or behaving deceitfully.

เมื่อมีกิจของสงฆ์เกิดขึ้น ภิกษุทุกรูปพึงช่วยกันทำกิจนั้น เริ่มทำพร้อมกัน เลิกพร้อมกัน ไม่ควรหลีกเลี่ยง แก้วตัว ประพฤติหลอกลวงไม่การทำงานนั้น หรือหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจนเป็นภาระของผู้อื่น

- 7) A monk should do his work wholeheartedly and not chat with others while: setting-up the eating hall, eating alms food, washing the bowl, storing the bowl, sweeping the monastery, drawing water, bathing, dying robes, or listening to a Dhamma talk.

ภิกษุควรทำงานด้วยความตั้งใจและไม่พูดคุยกันในระหว่างทำกิจต่อไปนี้ : เมื่อจัดสถานที่ฉันฉันภัตตาหารบิณฑบาต ล้างและเก็บบาตรและภาชนะ กวาดบริเวณในวัด ตักน้ำ อาบน้ำ ย้อมผ้า หรือฟังธรรมเทศนา

- 8) After the meal monks should sweep and tidy-up the eating hall together and then quietly take their requisites back to their huts.

หลังจากฉันภัตตาหารบิณฑบาตเสร็จแล้ว ภิกษุควรปิดกวาด ทำความสะอาดสถานที่ฉัน จัดเก็บสิ่งของร่วมกัน และนำบาตรและบริวารกลับกุฏิอย่างสงบ

9) A monk should be one who is composed with persistence aroused, content with eating little, sleeping little, and speaking little.

ภิกษุพึงมีสติสัมปชัญญะ ทำความเพียร พอใจกับการฉันน้อย นอนน้อย พูดน้อย

10) A monk should look after sick monks and novices with kindness.

ภิกษุพึงดูแลรักษาภิกษุสามเณรที่อาพาธด้วยความเมตตา

11) A monk should not accept money, gold, silver, or have others keep it for him.

ภิกษุไม่พึงรับเงินที่ใช้แลกเปลี่ยนสินค้าได้ ทองคำและเงิน หรือให้ผู้อื่นเก็บไว้แทน

12) A monk should not buy, sell, trade, or exchange goods.

ภิกษุไม่ควรซื้อขาย หรือแลกเปลี่ยนสินค้า

13) When offerings are given to the Sangha, they are to be kept in the Sangha stores. When a monk needs a requisite, he can request it from the Sangha-appointed official, and should be content with whatever he is given.

เมื่อลาภเกิดขึ้นแก่คณะสงฆ์ ลาภเหล่านั้นจัดเก็บเป็นทรัพย์สินกลาง เมื่อภิกษุต้องการสิ่งของที่จำเป็น ต้องขอจากภิกษุผู้เป็นเจ้าหน้าที่ดูแลโรงเก็บทรัพย์สินกลางที่คณะสงฆ์แต่งตั้ง และพึงพอใจสิ่งที่ได้รับ

14) Monks should not gather in groups for socializing and needless chatter at anytime, either in public areas of the monastery or individual monks' huts.

ภิกษุไม่พึงคลุกคลีเป็นหมู่คณะเพื่อสังสรรค์หรือพูดคุยโดยไม่จำเป็นไม่ว่าในเวลาใดๆ ทั้งในพื้นที่ที่ใช้สอยร่วมกันและพื้นที่ส่วนตัว

15) A monk should not store coffee, tea, or sugar in his hut unless he has permission from the Abbot.

ภิกษุไม่ควรเก็บกาแฟ ชา หรือน้ำตาลในกุฏิ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาส

16) All smoking or drug use is strictly prohibited.

ห้ามสูบบุหรี่ หรือ เสพยาเสพติดโดยเด็ดขาด

17) Sending letters, parcels, or making phone calls requires permission from the Abbot or senior monk.

การส่งจดหมาย พัสดุ หรือ โทรศัพท์ ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสหรือภิกษุผู้เป็นพระเถระ

18) Visiting monks and novices may stay for a period not exceeding 3 nights unless there is a necessary reason.

ภิกษุสามเณรผู้เป็นอาคันตุกะมาพักที่วัดป่านานาชาติ สามารถอยู่ได้ไม่เกิน 3 คืน เว้นแต่มีเหตุจำเป็น

19) Visiting monks and novices must have a letter of recommendation from their preceptor or teacher and show their monk's identification (Bai-suddhi) to the Abbot upon arrival.

ภิกษุสามเณรผู้เป็นอาคันตุกะต้องมีหนังสือรับรองจากพระอุปัชฌาย์ หรือพระอาจารย์ และแสดงเอกสารประจำตัว (หนังสือสุทธิหรือบัตรประชาชน) ต่อเจ้าอาวาสเมื่อมาถึง

If anyone disobeys these Sangha regulations, the Sangha has full authority to deal with the matter.

ผู้ใดฝ่าฝืนข้อกติกาสงฆ์เหล่านี้ คณะสงฆ์มีอำนาจเต็มที่จะจัดการ

These regulations were established by Ajahn Chah for all branch monasteries of Wat Nong Pah Pong.

กติกาสงฆ์นี้ตั้งขึ้นโดยหลวงปู่ชา สำหรับคณะสงฆ์ในสาขาของวัดหนองป่าพง

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	พระมหาปรีชา ทิวพัฒนานนท์
วัน เดือน ปี เกิด	11 เมษายน 2511
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2534 ปริญญาตรี วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. 2552 นักธรรมเอก แม่กองธรรม พ.ศ. 2561 เปรียญธรรมเก้าประโยค แม่กองบาลี
ที่อยู่ปัจจุบัน	วัดบรมนิวาส ราชวรวิหาร ถ. พระราม 6 ซอย 15 รongเมือง ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY